

नमो नमो निम्मल दंसणस्स

आगमश्रुत्याणि (सटीकं)

भागः - २३

: संशोधक सम्पादकश्च :

मुनि दीपशतसागर

बालब्रह्मचारी श्री नेमिनाथाय नमः
नमो नमो निम्मल दंसणस्स
श्री आनंद-क्षमा-ललित सुशील सुधर्मसागर गुरुभ्योनमः

आगम सुत्ताणि (सटीकं)

भाग-२३

३७	दशाश्रुतस्कन्ध-छेदसूत्रम्
३८	जीतकल्प-छेदसूत्रम्
३९	महानिशीथ-छेदसूत्रम्

:- संशोधकः सम्पादकश्च :-

मुनि दीपरत्नसागर

ता. १४/४/२०००

रविवार २०५६

चैत्र सुद ११

४५- आगम सुत्ताणि-सटीकं
मूल्य रु. ११०००/-

卐 आगम श्रुत प्रकाशन 卐

:- संपर्क स्थल :-

“आगम आराधना केन्द्र” शीतलनाथ सोसायटी विभाग-१,
फ्लेट नं-१३, ४-थी मंझिल, ब्हायसेन्टर, खानपुर,
अहमदाबाद (गुजरात)

विषयानुक्रमः

दशाश्रुतस्कन्ध-छेदसूत्रम्

मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१-२	असमाधि स्थानं	३	-४७	उपाशक प्रतिमा	३१
-३	शबलदशा	११	-५२	भिक्षु प्रतिमा	४२
-४	आशातनाम्	१३	-५३	पर्युषणा	५१
-१५	गणिसम्पदा	१८	-९३	मोहनिय स्थानं	७२
-३४	चित्त समाधिस्थानं	२६	-११४	निदानं-आदि	७८

जीतकल्प - छेदसूत्रम्

मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१-४	मंगलं-आदि	९१	-७३	तप प्रायश्चित्तं	१०३
-७	आलोचना प्रायश्चित्तं	९६	-७९	प्रति सेवना	११७
-१२	प्रतिक्रमण प्रायश्चित्तं	९८	-८२	छेद-प्रायश्चित्तं	११९
-१५	तदुभय प्रायश्चित्तं	१००	-८६	मूल-प्रायश्चित्तं	११९
-१७	विवर्काह प्रायश्चित्तं	१०१	-१०२	पाराश्रित प्रायश्चित्तं	१२०
-२२	कायोत्सर्ग प्रायश्चित्तं	१०१	-१०३	उपसंहारः	१२३

महानिशीय - छेदसूत्रम्

मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः	मूलाङ्कः	विषयः	पृष्ठाङ्कः
१-२२५	शल्यउद्धरणं	१२५	-८४४	नवनत-सारं	१८८
-४६६	कर्मविवाकं	१४०	-१३५६	गीतार्थविहारं	२११
-६५३	कुल-लक्षणं	१५९	-१४८३	एकांतनिर्जरा	२३८
-६८३	कुशील-संसर्ग	१८०	-१५२८	सुषुप्त अनगतरकथा	१५६

આર્થિક અનુદાતા

-પ.પૂ. માલવભુષણ તપસ્વી આચાર્યદેવ શ્રી નવરત્નસાગર સૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી શ્રી લાલભાઈ દેવચંદ શાહ તરફથી - નકલ એક.

-પ.પૂ. સરળ સ્વભાવી-શ્રીમદ્ ભગવતીસૂત્ર વ્યાખ્યાન પદુ આચાર્યદેવ શ્રી નરદેવસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા. તથા પૂજ્યશ્રીના શિષ્યરત્ન તપસ્વી ગણિવર્યશ્રી ચંદ્રકીર્તિસાગરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી શ્રી પુરુષાદાનીય પાશ્વનાથ શ્વે. મૂર્તિ. જેન સંઘ, દેવકીનંદન સોસાયટી, અમદાવાદ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. શાસન પ્રભાવક-કિયારાગી આચાર્યદેવશ્રી વિજય બ્રહ્મચક્રંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી એક સદ્ગૃહસ્થ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સાહિત્યપ્રેમી મુનિરાજ શ્રી સર્વોદય સાગરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી-“અચલગચ્છાધિપતિ પ.પૂ.આ.ભ.શ્રી ગુણસાગરસૂરીશ્વરજી મ.સા.ના શિષ્યરત્ન પ.પૂ. મુનિરાજ શ્રી ચારિત્રરત્નસાગરજી મ.ની ૧૯મી અઢાઈ નિમિત્તે-શ્રી ચારિત્રરત્ન ફા.ચે.ટ્રસ્ટ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. યૈયાવૃત્તકારિકા સાધવી શ્રી મલયાશ્રીજી મ.સા.ના શિષ્યા વ્યવહાર વિચક્ષણા પૂ. સાધવી શ્રી હિતજ્ઞાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી જેન આરાધના મંદિર-“જ્ઞાનખાતા” તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સૌમ્યમૂર્તિ સાધવીશ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી પ.પૂ. ગુરુમાતા-વાત્સલ્યમૂર્તિ સા.શ્રી રત્નત્રયાશ્રીજી મ.ની પંચમી પુન્યતિથિ નિમિત્તે શ્રીમતી લીલમબેન પ્રાણલાલ પી. દામાણી તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સ્વનામધન્યા સા. શ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી તથા તેઓના શિષ્યા સા.શ્રી સમજ્ઞાશ્રીજીની પ્રેરણાથી-૨૦૫૩ના ચશસ્વી ચાતુર્માસ નિમિત્તે શ્રી પાશ્વપદ્માવતી જેન સંઘ, પાણલનગર, અમદાવાદ તરફથી નકલ બે.

-પ.પૂ. રત્નત્રયારાધકા સાધવીશ્રી સૌમ્યગુણાશ્રીજી તથા તેઓશ્રીના શિષ્યા સા. શ્રી સમજ્ઞાશ્રીજીની પ્રેરણાથી સંવત ૨૦૫૪ના નિર્મળ આરાધનામય ચાતુર્માસની સ્મૃતિમાં-ઘાટલોડિયા (પાવાપુરી) જેન શ્વે. મૂર્તિ. સંઘ, અમદાવાદ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. સાધ્વી શ્રી રત્નત્રયાશ્રીજી મ.ના પરમ વિનેયા સા.શ્રી સોમ્યગુણાશ્રીજીની પ્રેરણાથી તેઓના સંસારીભાઈશ્રી ઇન્દ્રવદનભાઈ દામાણીના અનુમોદનીય પુરુષાર્થથી “આગમ દીપ-સંપુટ”ના બદલામાં પ્રાપ્ત રકમમાંથી-નકલ ચાર.

-પ.પૂ. પ્રશમ્ભરસનિમગ્ના સાધ્વીશ્રી પ્રશમશીલાશ્રીજી મ.ની પ્રેરણાથી-સમ્મેતશિખર તિર્થોદ્ધારિકા પ.પૂ. સાધ્વીશ્રી રંજનશ્રીજી મ.સા.ના શિષ્યા અપ્રતિમ યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સા.શ્રી મલયાશ્રીજી તત્ શિષ્યા સા. શ્રી નરેન્દ્રશ્રીજી-તત્ શિષ્યા સા. શ્રી પ્રગુણાશ્રીજી મ.ના. આત્મશ્રેયાર્થ-અરિહંત ટાવર, જૈન સંઘ, મુંબઈ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. આગમોદ્ધારક આચાર્યદેવશ્રી ના સમુદાયવર્તી પ.પૂજ્ય યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સા.શ્રી મલયાશ્રીજી મ.ના શિષ્યા પૂ.સા. શ્રી કૈવલ્યશ્રીજી મ.ના શિષ્યા પૂ.સા.શ્રી ભવ્યાનંદશ્રીજી મ.સા.ના સુશિષ્યા મિષ્ટભાષી સાધ્વીશ્રી પૂર્ણપ્રજ્ઞાશ્રીજી મ.સા. તથા તેમના વિનિત શિષ્યા સા. શ્રી પૂર્ણદર્શિતાશ્રીજી તથા સા. પૂર્ણનંદીતાશ્રીજીની પ્રેરણાથી-સર્વોદય પાર્શ્વનાથ ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ, મુલુન્ડ મુંબઈ તરફથી નકલ એક.

-પ.પૂ. યૈયાવૃત્ત્યકારિકા સાધ્વીશ્રી મલયાશ્રીજી મ.ના પ્રશિષ્યા સા. શ્રી ભવ્યાનંદશ્રીજીમ.ના સુવિનિતા સા.શ્રી કલ્પપ્રજ્ઞાશ્રીજી તથા કોકીલકંઠી સા. શ્રી કૈરવપ્રજ્ઞાશ્રીજી ની પ્રેરણાથી -મેહુલ સોસાયટી, આરાધનાભવન, સુભાષનગર, વડોદરાની બહેનો તરફથી નકલ એક

-શ્રી વિશાશ્રીમાળી તપગચ્છજ્ઞાતિ-જ્ઞાનખાતું, જૈન પાઠશાળા, જામનગર તરફથી નકલ બે.

-શ્રી મંગળ પારેખનો ખાંચો-જૈન શ્વે. મૂર્તિ. સંઘ, અમદાવાદ. તરફથી ર૦૫૪ના ચાતુર્માસ નિમિત્તે નકલ બે.

- શ્રી આકોટા જૈન સંઘ, વડોદરાની બહેનો તરફથી નકલ એક.

-શ્રીમતી નયનાબેન રમેશચંદ્ર શાહ, વડોદરાની પ્રેરણાથી આગમોના સેટના બદલામાં પ્રાપ્ત રકમમાંથી નકલ પાંચ.

શેષ સર્વે રકમ “અમારા”આજ પર્યન્ત પ્રકાશનોના
બદલામાં પ્રાપ્ત થયેલી છે.

नडुुु नडुुु नऱरुक्तर दंतणऱसुतु
डंतडुु नणडर शुरी सुडरुनरसुवरुनऱने नडुुः

३७ दशशुरतसुकनुध-छेदसुतुरं

(सटीकं)

[डतुरुथं छेदसुतुरं]

(डुूलडुु + डदुरडरडुुसुवरुनऱ ररुक्तर नऱरुक्तर + ऑनदरस डहतर ररुक्तर ऑरुणऱः)

दसर-१ - असडररुधऱ सुथरनं

ऑ. डंगलरदीनऱ सतुथरणऱ डंगलडडुुऑरुणऱ डंगलरवसरनरनऱनऱ । डंगलडररुगुहऱतर ड सऱसुसर अवगुहेहरडररुधररुणर सडतुथर अवऱगुधेण सतुथरणं डररगु डरवंतर तरनऱ ड सतुथरणऱ लुगे वऱडररंतर वऱतुथररं ऑ गऑऑतर । ततुथरदऱडंगलेण नऱवऱगुधेण सऱसुसर सतुथसुस डररं गऑऑतर । डडुुऑ डंगलेणं सतुथं डऱरडररऱरुक्तरं डरवडु । अवसरनडंगलेण सतुथं सऱसुसडरसऱसुसेसु डररऱडुडुं गऑऑतर । ततुथरदऱ डंगल - 'सुतं डे आउसंतेण डगवडर एवडडुुखरुडुं इह खलु डुरेहऱ डगवंतेहऱ वऱसहऱ असडररुधऱदुडरणर डडुुतरर ।' डडुुऑडंगल- 'डऑुुसवणरकडुु डडुुडसुतुतरदररडुु डरव डुरेरररवलऱडर ड सडुुतुतर । अवसरनडंगल- 'तेणं करुलेणं तेणं सडणुं सडणे डगवं डहररुवऱरे ररुडगऱहे नरगरे गुणऱसऱलए ऑेइए डहूणं सडणरण डरव आडररऱतऱदुडरणं नरड अऑुु अऑुुडडुुणं सअदुु सहेतुअं सकररणं डुऑुु डुऑुु उवदंसडडऱतऱडेडऱ । तं डुन डंगलं नरडररऱदऱऑतुरुवरुधं आरवसुसगरनुऑुुडेण डरुवेडुव । ततुथ डरवडंगलं आह -

नऱ. [१]

वंदरडऱ डदुरडरडुु डररुणं ऑरऱडसडलसुडडरनरणऱं

सुतुतसुस कररगडऱसऱ दसरसु कडुु ड ववहरे

ऑ. डदुरडरडुुनरडेणं डररुणुु गुरेतेण ऑरऱडुु-अडऑऱडुुु सगलरइं ऑुुदसडुुवुवरुडुु । कऱ नऱडऱतुं नडुुुकररुु तसुस कऑतर ? उऑुुते-ऑेणं सुतुतसुस कररऑुु न अतुथसुस । अतुथुु तऱतुथगररतुु डसुतुु । ऑेणं डनुनतर-अतुथं डरसतर अरहररु गरडर । कतरं सुतुतं ? दसरउ कडुुऑुु ववहरुु ड । कतररतुु उऑुुतु ? उऑुुते-डऑुुखरनुवुवरुडुुऑुु । अहरवर डरवडंगलं नंदऱ । सर तहेव ऑउवुवऱहर । ततुथडऱ डरवनंदऱ डंतुवऱहं नरणं । तं सवऱतुथरुुदरहरणडुुसंगेणं डरुवेतुं नऱडडऱऑुुतर । इहं सुतुनरणेणं अधऱकररुु तडुुहर सुतनरणसुस उदुुेसुु सडुुदुुेसुु अनुनुनर अनुऑुुगुु ड डरवतुतर । उदुुऱदुु सुडडऱदुु-अनुनुनरडसुस अनुऑुु डरवतर तेन अधऱकररुु । सुु ऑउवुवऱहुरे-तं ऑुुऑुु-ऑरणकररणरनुऑुुगुु धडुुडरनुऑुुगुु गणऱडरनुऑुुगुु दवुुवरनुऑुुगुु । ततुथ ऑरणकररणरनुऑुुगुु करलऱअ-सुतरदऱ । धडुुडरनुऑुुगुु इसऱडरसऱतरदऱ । गणऱअनुऑुुगुु सुूरडनुनतर आदऱ । दवुुवरनुऑुुगुु दऱदुुऱवतुु । स एव सडरसतुु दुवऱहुरे-डुुहुरतुुनुऑुुगुु अडुुहुरतुुनुऑुुगुु ड । ऑं एऑुुतरंडऱ डदुुवऱते ऑतररऱ वऱ डरसऱऑुुतरऱतुु एतं अडुुहुरतुु, तं डुन डदुररगुुतरुु डरव अऑुुवडुुर । ततुु आरेण डुुहुरतुु ऑरतं ऑतुुं ऑतुु डतुुतुुं डतुुतुुं डरसऱऑुुतरऱतुु डरसणररुवऱधेः डुुहुरतुु कररणं अऑुुरकऱखअडुुसडडऱतऱतुुडरगुुवरुडुुऑुुदऱ वऱसेसेतर डनुनतर । इहं ऑरणकर-

णानुओगेण अधिकारो । सो अ इमेहि अनुओगद्वारेहि अनुगंतव्वो । तं जहा-निकखेवेगट्ट निरुत्तविधिः पवती अ केन वा कस्स । तद्दारभेदलक्खणतदरिहपरिसा य सुत्तत्थे ॥

इत्थं जं केन वा कस्सति एएणं पसंगेण कप्पे जहोववत्रियगुणेण आयरिएण सव्वस्स सुतनाणस्स अनुओगो भाणियव्वो । इमं पुन च्छेयसुत्तपमुहभूतंति विसेसेणं दसाणं ततो इमे पडुवणं पडुच्च तासि पत्थुतो । जति दसाणं अनुओगो, दसाओ णं किं ?

नि. [२] आउ विवागज्झयणाणि भावओ दव्वओ उ वत्थदसा ।

दसआओ विवागदसा वाससयाओ दसहच्छेत्ता ॥

धू अंगं अंगाइं सुतक्खंधो सुतक्खंधा अज्झयणं अज्झयणा उद्देसो, उद्देसा । दसाओ नोअंगं नोअंगाईं, सुतक्खंधो नो सुतक्खंधा, नो अज्झयणं अज्झयणा, नो उद्देसा, तन्हा दसा निक्खि-विस्सामि, अज्झयणाणिं (सुयं) निक्खि-विस्सामि, खंधं निक्खि-विस्सामि, अज्झयणाणिं निक्खि-विस्सामि । तत्थ पढमं दारं दसाए पुन एक्कादिसंकलनाए निप्फन्नंति तन्हा एक्कस्स निक्खेवो कायव्वो ततो दसन्नं । एगस्स दारगाथा नाम ठवण दविए मातुगपदसंगहेक्कए चेव । पञ्जयभावे य तहा सत्ते ते एक्कगा होतिं ॥

नामठवणातो जधा आवस्सए । एव्वेक्कगं जधा एक्कं दव्वं सचित्तं अचित्तं मीसगं वा, सचित्तं जहा-एक्को मानुसो, अचित्तं जहा कारिसावणो, मीसो पुरिसो वत्थामभरणविभूसितो मातुपदेक्कगं-उप्पन्नेति वा धुवेति वा विगतेति वा, एते दिट्ठिवाए मातुगा पदा, अहवा इमे माउगा पदा-अआएवमादि । संगहेक्कगं जधा दव्वं पदत्थमुद्दिस्स एक्को सालिकणो साली भन्नति, जातिपदत्थ-मुद्दिस्स बहवो सालयो साली भन्नति, जधा निप्फन्नो साली, नय एगम्मि कणे निप्फणे निप्फन्नं भवति, तं संगहेक्कगं दुविहं, आदिट्ठमनादिट्ठं च । आदिट्ठं नाम विसेसितं । अनादिट्ठं जहा साली आदिट्ठो कलमो । पञ्जविक्रगंपि दुविधं आदिट्ठं अनाइट्ठं च । पञ्जातो गुणादी परिणती । तत्थ अनादिट्ठं गुणोति आदिट्ठं वन्नादि । भावेक्कगंपि आदिट्ठमनाइट्ठं च । अनाइट्ठं भावो, आइट्ठं ओदयितो उवसमितो खइओ खओवसमितो परिणामतो । उदईयभावेक्कगं दुविधं-आइट्ठमनाइट्ठं च । अनाइट्ठं उदइओ भावो आइट्ठं पसत्थो अपसत्थो य । पसत्थो तित्थगरनामोदयाइ । अपसत्थो कोहोदयाइ । उवसामियस्स खइयस्स व अनादिट्ठादिट्ठमेदो सामन्नस्स विसेसस्स य अभावे णं संभवति, केति खतोवसामियपि एवं चेव इच्छंति तं न भवति, जेन सम्मदिट्ठीणं मिच्छादिट्ठीणं खओवसमओ लद्धीओ बहु-विधाउ संभवति तन्हा दुविहत्तणं चेव । पारिणामियभावेक्कगं सामणविसेसभावेन तहेव जं आइट्ठं तं साइयपरिणामियं अनादियपरिणामियं च । तत्थ सादिअपारिणामियं एक्कगं कसायपरिणओ जीवो किंसाओ । अनाइयपरिणामिय एक्कगं जीवो-जीवभावपरिणओ सदा एवमादी । इह कयरेण एक्कगेण अधिकारो ? उच्यते-भिन्नरूवा एक्कगा दससट्ठेण संगहिया भवंति, तेन संगहेक्कगेण अधिकारो, अहवा सुतनाणं खओवसमिए भावे चिट्ठित्ति भावेक्कएण अधिकारो उभयमविरुद्धं भावो, एवं विसेसिज्जति दुगादिपरूवणावसरे दस परूविअंति । एवं सेसं परूविअं भवति तन्हा दसगणिकखेवो । सो चउव्विहो-नामदसाइं नामद्ववणाओ तहेव गाथा पच्छद्वेण, दव्वदसा जानगसरीरभविअसरीखतिरित्ता वत्थस्स दसाओ, पढमं बंधानुलोभेणं भाव-दसाओ भणियाओ । जओ आउविवागज्झयणा गाथा । भावदसा दुविहा-आगतो नोआगतो य ।

नूआगडतू दुवडधल-आउवडवलगदसल अङुगडतुदसल ड । आडुषू वडडलकः वडडकनडडतुडरुथः । वडडलगू डल दसधल वडडङुगते, वलससवलउसुस दसहल आउगं वडडङुगते । दस दस वलसलणल कङुगते तलणं नलडलनल इडलनल-

नल. [३] वलल डंदल कलङुगल डल ड डनल ड हलडनलडडवंचल ।

डडडलरडुडुडुहल सडणल नलडेहल ड लकखणूेहलंदल ॥

नल. [ॡ] दसआओ वडवलगदसल नलडेहल ड लकखणूेहल एरुहलतल ।

एतू अङुगडतुदसल अहकडडं कलतुइसुसलडल ॥

कू. एतलइं नलडलइं आउवडवलगदसलणं दस डलललदलनल एडलणल डेव लकखणलनलवल । कहरडेडं डे डेवलडडधलनं तं डेव लकखणं ? उकुकते-डहल खडतल खडणू तवतल तवणू एवडलदल, एवडलहलडल, दुलडुडल कललतू डललः, कलरुडलकलरुडलनडडङुगू वल डलल; तसुस डल दसल सल डलल डननतल । डंदडसुडल वलऽलुडं डूवडनं वलङुगलनं डूतुरलदलवलङुगलनं वल तेन डंदल । कूलडनडसुडल कूलडलवलसएसु सदुदलदलसु नलऽडलडलडसुडल डलडतूतल डलल वलरुडलडडतुडरुथः । डुरङुगल असुडलं डलडतु इतल डननल । हलडतुडसुडल डलहुडलं डकुडुवल हलडनल, डुरडंडुकतेऽसुडलडडतल डुरडंडल । डलडडते डेडुडते वल डलरेन नत इव डलदुडए डडडलरल । वलनओवकडडंतू डूक इव डलडते डुडुहल । सडने डलदुडदल नं डंकडणलदल सडतुडू डवतल । एतल दस आउवडवलगडलथल । दस नलडतू लकखणतशुूकतल । एतूतल असुडलदुतुरं अङुगडतुदसल 'अहकडडं' तल डहकडडं डह डगववडल डणलडलओ कलतुइसुसलडल वननलसुसलडल कहेसुसलडल । दुवलधलतू अङुगडतुदसलओ -

नल. [ॡ] डहलरलओ उ इडलओ अङुगडतुडेसु डहईओ अंगेसु ।

कसु नलडलदलएसु वतुथवल डूसलवसलणडलडल ॥

कू. डहलरलतू इडलतू आडलरदसलतू । आडलरू सलहूण सलवडलण ड संखेवेण वणलङुगते । अतू आडलरदसलतू असडलहलङुगलडल । डहलललओ डुन अंगेसु कसु नलडलदलसु नलडलणं धडुडकहलतू डलव वडवलगदसलतू डहल वतुथसुस वडडूसणनलडडतं डंगलनलडडतं ड अवसलनदसलण दसलओ डवतल । एवं इडलओवल अङुगडतुदसलतू डंगललतू । एतलओ केन कतलओ ? उकुकते-सडुवलण वल दसलण अतुडू डगववडल डलसलतू, सुतुतं गणधरेहल कतं ।

नल. [ॢ] डहलरलओ उ इडलओ नलङुगदुडलओ अनुगुगहदुडलए ।

धरेहल तु दसलओ डू दसल डलणओ डूडू ॥

कू. दलदुडलवलडलतू नवडलतू डुकुवलतू असडलधलङुगलणडलहुडलतू असडलधलङुगलणं एवं सेसलओवल सरलसनलडेहल डलहुडेहलनलङुगदुडलओ । केन ? डहदुडलहल । नलतुडडलतुनल गुरुडू ड डहुवडकनडु । तेहल धरेहल । कल नलडडतं नलङुगदुडलओ ? उकुकते-उसुसडुडलणल सडणलणं डलरलहलडंतलण आडुगडलेसु हूेहलतुवगुगहकरल डुकुवगतडुडल डहलणडुडल ओसडुडलणलए अनंतूेहल वननलदलडडवेहल डलरलहलडडलनलए सडणलणं ओगुगहधलरणल डलरलहलडंतल । डललधलतलवलरलउकुकलह-सतुतसंघडणं ड सरलरडलवलरलडलसुस अडलवल डदलउं सदुडल नलतुथल संघडणलडलवल उकुकलहू न डवतल । अतू तेन डगववतल डलरलनुकडडलएण डूअनगदलरगलरलडदुडुं-तेन डल वूेकलङुगलसुसंतल एते अतुथडदल अतू अनुगुगहदुडुं, न आहलरुवधलसेङुगलदल-कलतुतलसदुडलनलडडतं वल नलङुगदुडलतू आगडतू, डू दसल डलणतू उववतूतू डूडू सू डलवदसलतू

भन्ति, एतु सुत्तं खंधो य विभासितव्वो जहा आवस्सए एसो दसाणतोहो पिडत्थो वन्तिओ समासेण । एतो एक्केकंपुन अज्झयणं कित्तइस्सामि ।

एतेसि दसण्हं अज्झयणाण इमे अत्थहिगारा भवन्ति । तं जहा-

नि. [७] असमाहि य सबलत्तं अनसादनगणिगुणा मनसमाही ।

सावगभिकवुपडिमा कप्पो मोहो नियाणं च ॥

नि. [८] दसाणं पिडत्थो एसो मे वन्तिओ समासेणं ।

एतो एक्केकंपि य अज्झयणं कित्तइस्सामि ॥

१ असमाहि य सबलत्तं अनसादगणणिगुणा मनसमाही । सावगभिकवुपडिमा कप्पो मोहो निदानं च ॥ तत्थ पढमं अज्झयणं असमाहिद्वान्ति तस्स चत्तारि अनुओगद्वारा भवन्ति । तं जहा-उवक्कमो निक्खेवो अनुगमो नओ । तत्थोवक्कमो नामादि छव्विहो । तं परुवेतुं पुव्वानुपुव्वीए पढमं, पश्चानुपुव्वीए दसमं, अनानुपुव्वीए एताए चैव एगादियाए एगुत्तरियाए दसगच्छगताए सेदीए अन्नमन्नमब्भासो दुरुवुणो अत्थाहिगारो, से समाहीए तस्सेव रक्खणद्वा असमाहिद्वान्ता परिहरिञ्जि गतो उवक्कमो । निक्खेवो तिविहो-ओहनिप्फन्नो नामनिप्फन्नो सुत्तालावगनिप्फन्नो । ओहनिप्फन्नो अज्झयणं अज्झीणं अउज्झवणा सव्वं परुवेऊणं नामनिप्फन्ने निक्खेवे असमाधिद्वान्ता दुपदं नाम असमाधी द्वानं च । अमानोनाः प्रतिषेधे णं समाही असमाही, असमाधीए द्वानं, असमाधि द्वानं, जेनाऽऽसेवितेन आतपरोभयस्स वा इह परत्र उभयत्र वा असमाधी होति तं असमाधिद्वानं असमाधिपदमित्यर्थः । तथा समाधी दुविहा-

नि. [९] दव्वं जेन व दव्वेण समाही आहियं च जं दव्वं ।

भावो सुसमाहितया जीवस्स पसत्थजोगेहिं ॥

१ दव्वे भावे य, दव्वसमाध-दव्वं जेनेव दव्वेण समाही आहियं जं दव्वं । भावो सुसमाहितया जीवस्स पसत्थजोगेहिं ॥ दव्वसमाधी समाधिमत्तादि, अहवा यत्थ ययोरेषां वा द्रव्याणां समाही अविरोध इत्यर्थः । जेनेव दव्वेण भुत्तेण समाही भवति । आहितं च जं दव्वं आधितमारोवितं जेन दव्वेण तुलारोवितेण न कतो वि नमति समतुलं भवति सा दव्वसमाही । भावसाधी गाथा पच्छुद्धेण एत्थ भन्दि-भावो सुसमाहिता पच्छुद्धं भाव-समाधी नाणदंसणचरित्ताणं परोपरतो समाही अविरोध इत्यर्थः । तेहि वा उप्पन्नेहि तैसु वा अप्पाहितो जथा सुद्ध आधितो सुसमाहितो तानि वा नाणादीनि अत्तणि गाहिताणि । भावसमाही-भावो जीवस्स जा सुसमाहितता नाणादिसु ३ । केसु ? सु समाहितता जीवस्य उच्यते पसत्थजोएसु । के पसत्थजोगा ? नाणादीसंगहिया मनोजोगादी ३ अथवा अक्रोधता ४ गया समाधी । इदानि ठाणं तत्थगाथा-

नि. [१०] नामं ठवणा दविए खेत्तद्धा उह्ठ ओवरई वसही ।

संजमपग्गहजोहे अचलगणसंधणा भावे ॥

१ नामठवणाओ गताओ दव्वद्वानं जाणगरीरभवियसरीरवतिरित्तं सचित्तादि ३ । सचित्तं-दुपदादि दुपदद्वानं दिने दिने जत्थ मनूसो उवविसति तत्थ द्वानं जायति, चउप्पदद्वानंपि एमेव । अपदद्वानं गुरुय फलं जत्थ निक्खव्वति तत्थ ठाणं जायति । अचित्तं जत्थ फलगमिस्सय जंतादीनि निक्खव्वन्ति तत्थ द्वानं जायति, मिस्सद्वानं-समाभरित्ताणं घडगस्स वा जलभरियस्स । खेत्तद्वानं

गामादीनं निव्विद्वाणं उवविसताण विद्वाणं दीसति, अद्वाकाल इत्यर्थः, तं दुविधं-भवद्विती कायद्विती य । भवद्विती नेरइयदेवाण य संचिद्दणा-कायद्विती । तिरिक्खजोणियमणूसाणं जा संचिद्दणा, उद्वद्वाणति । तज्जातीयग्रहणात् निसीअनतुयद्दणाद्वाणं एतेसि उद्वद्वाणं आदी तं पुन कायोत्सर्ग इत्यर्थः । निसीयणा उवविसणा तुअद्दणा संपिहणा, उवरतिद्वाणं देसे सव्वे य देसे अनुव्वता पंच, सव्वे महव्वतानि पंच, वसधिद्वाणं-उवस्सओ, संजमद्वाणं असंखेज्जा संजमद्वाणा । पग्गहद्वाणं दुविधं-लोइयं लोउत्तरियं च । लोइयं पंचविधं तं जधा-राया जुवराया सेनावती महत्तरा कुमाराऽमच्चो उ । लोउत्तरियं पंचविधं-आयरिय उवज्झाय पवत्ति थेर गणावच्छेइया । जोधद्वाणं-आलीढादि पंचविधं-तत्थालीढं दाहिणपादं अग्गहुत्तं काउं वामं पादं पच्छत्तो हु तं उसारत्ति, अंतरं दोन्वि पायाणं पंचपादा, एवं चेव विवरीतं पच्चालीढं २ । वइसाहं-पण्हओ अब्भितराहुतीओ समसेदीए करेत्ति, अग्गमतलो बाहिराहुत्तो । मंडलं-दोवि पादे समे दाहिणवामा-हुत्ते ओसरित्ता उरुणोवि आउंटावेइ जधा मंडलं भवति अंतरं च चत्तारि पादा ४ । समपदं दोवि पादे समनिरंतरं द्वेवेत्ति ५ अचलद्वाणं “परमानुपोग्गलेणं भंते निरेए कालतो केवि चिरं हीत्ति ? जहत्तेणं एणं समयं उक्कोसेणं असंखेज्जं कालं ।” गणणद्वाणं एक्कं दस सयसहस्समित्यादि । इदानीं संधणा भावेत्ति । संधणा दुविधा-दव्वे भावे य । दव्वसंधणा दुविहा-छिन्नसंधणा अछिन्नसंधणा य । रज्जुं चलंतो अच्छिन्नं चलेइ, कंबुगार्णं छिन्नसंधणा । भावसंधणा दुविहा-छिन्नसंधणा अछिन्नसंधणा य । उवसामगखवग-सेदीए पविट्ठो जाव सव्वो लोभो उवसामितो एसा अछिन्नसंधणा । अथवा पसत्थेसु भावेसु वट्टमाणो जं अपुव्वं भावं संधेइ एसा अछिन्नसंधणा । भावे इमा छिन्नसंधणा खतोवसमियातो उदइयं संकमतस्स छिन्ना, ओदइयाओ विमिसं संकमतस्स छिन्नसंधणा अप्ससत्थातो, पसत्थभावं संकमतस्स छिन्ना । पसत्थातोवि अपसत्थं संकमतस्स छिन्ना अपसत्था, पसत्थभावसंधणाए अधिगारो । गतो नामनिष्फन्नो । सुत्तालावयनिष्फन्नो पत्तलक्खणो वि न निखिप्पत्ति । इतो अत्थि ततियमनु-ओगदारं अनुगामोत्ति । इह तत्थ य समाणत्थो निक्खेवोत्ति । तहि निखिप्पिहित्ति । एवं लहुं सत्थं भवति । असंमोहगारगं च । अनुगामोत्ति सो दुविधो-सुत्तानुगमो निज्जुत्तिअनुगमो य, निज्जुत्ती अनुगमोतिविधो, तं जहा-निक्खेवनिज्जुत्तिअनुगमो ओवुग्घातनिज्जुत्तिअनुगमो फ्रासिय-निज्जुत्तिअनुगमो । निक्खेव-निज्जुत्तिअनुगमो दसगनिकखेवप्पभिई भणितो । ओवुग्घायनिज्जुत्ति अनुगमो-उद्वेसे निद्वेसियनिग्गमे खेत्ते कालपुरिसे य ।

कारय पच्चयलक्खण नए समोयारणानुमते ॥ कि कतिविधं कस्स कहि केसु कंहं किच्चिरं हवइ कालं । कति संतरमवि रहितं भवागरिसफासणनिरुत्ती । तित्थकरस्स सामाइयक्कमेण उवग्घातो कतो । अज्जसुधम्मं जंबुप्पभवं सिज्जंभवं च जसभद्दाण य । ततो भद्दाहुस्स ओसप्पिणीए पुरिसाणं आयुबलपरिहाणिजाणिऊणचिता समुप्पन्ना । पुव्वगते वोच्छिन्ने मा साह्विविसोधि न याणिस्संतित्ति काउं अतो दसाकप्पववहारा निज्जुद्धा पच्चक्खाणपच्चातो । एस ओवग्घातो । सुत्तफ्रासिय-निज्जुत्ती सुत्तं संगहितत्ति सुत्ते उच्चारिते तदत्थवित्थारिणी भविस्सइ । इदानीं सुत्तानुगमे सुत्तफ्रासियनिज्जुत्ती सुत्तालावयनिष्फन्निकखेवणं पढमसन्त्थाणं पडिसमाणणत्थमत्थवित्थारा-धारभूतं सुत्तमुच्चारितव्वं अक्खलितादिअनुओगदारविधिणा जावणा दसपदं वा ।

मू (१) नमो अरिहंताणं, नमो सिद्धाणं, नमो आयरियाणं, नमो उवज्झायाणं, नमो लोए

सर्व साहूणं, एसो पंच नमुक्कारो, सर्वपावप्पणासणो, मंगलाणं च सर्व्वेसि, पढमं हवइ मंगलं ।
सुयं मे आउसं तेणं भगवता एवमक्खातं—

सू तं च इमं मंगलनिहाणभूतं दसापढमसुतं- “सुतं मे आउसंतेणं० ।” एतस्स वक्खाण-
मुवदिस्सति-संहिता य पदं चेव, पदत्थो पदविग्गहो । चालणा य पसिद्धी य, छव्विधं विद्धि
लक्खणं ॥ संहिता अविच्छेदेन पाठो जथा सुतं मे आउसंतेणं भगवता एवमक्खायं । इह खलु
धेरेहि भगवंतेहि वीसं असमाहिट्ठाणा पन्नत्ता इदानि पदपविभागो-सुतंति पदं, मया इति पदं,
आउसंतेणंति पदं, भगवता इति पदं । एवं अक्खातं इह खलु धेरेहिं भगवंतेहिं वीसं असमाहिट्ठाणा
पन्नत्ता । पदविभागानंतरं पदत्थो-सुतं मया इति वयणं को वा भन्नति- “अत्थं भासति अरहा,
सुतं गंधंति गणधरा निउणं । सासनस्स हितट्ठाए, ततो सुतं पवत्तती ॥” तं भगवंतो सर्व्ववतिसय-
संपन्नं वयणं सोऊण गणधरा सत्तीकतं पत्तेयमप्पणो सीसेहि जिनवयणा मतसवणपानमुसुएहिं
सविनयं के असमाधिट्ठाणेत्ति नोदिता ? । ततो भगवंतो गोखमुब्भाविंता एवमुक्त्वन्तः-सुतं मे
आउसंतेणं भगवता । अहवासुधम्म-सामी जंबूनामं पुच्छमाणं एवं भन्नन्ति तथा भद्दवाहू वा । सुतं
मे आउसंतेणं भगवता, सुतमिति तित्यकरवयणं । तं दरिसेति मया इति अप्पणो निहेसं करेति ।
खंधखणियवातपडिसेहणत्थं, जेन सुतं स एवाहं । न खंधसुत्ताऽनादि मोहरूवभिदं । आयुष्मन्निति
आयुष्मद्ग्रहणेन जातिकुल-दयोऽपि गुणा अधिकृता भवन्ति । गुणवति सत्थं पडिवातितं सफलं
भवति ते य अव्वोच्छित्तिकरा भवंतिति । आयुष्मधाना गुणा अतो आयुष्मन् भणंति, जेणं एतं
समुप्पाइयं सर्व्वनुतापच्चयं भगवंतं तित्यगरमाह । अहवाऽयं बितिओ सुत्तत्थो-सुतं मे आउसंतेणं
भगवता, सुयं मया आयुषिसं तेन भगवता एवमक्खातं, ततिओ सुत्तत्थो पाढविसेसेण भन्नति-
सुअं मे आव संतेणं गुरुकुलमिति वाक्यशेषः । चउत्थो सुत्तत्थो पादविकप्पेणेव । सुतं मे आउसंतेणं
चरणजुयलमिति वाक्यशेषः । आमुसंतेणं छिवंतेण हत्थेहि सिरसा वा । एयंमि सुत्तत्थे विनयपुब्बाया
गुरुसिस्ससंबंधस्स दरिसिज्जइ । भगवता इति भगो जस्स अत्थि भगवान् । अत्थ जस्स धम्मलच्छी
पयत्तविभवाणं छन्नं एतेसि भग इति नामं, ते जस्स संति सो भन्नेई-भगवं तेन भगवता एवमक्खातं ।
एवं सद्दो प्रकाराभिधायी । एतेन प्रकारेण जोय भन्निहित्ति असमाहिट्ठाणप्रकारो तं हितए काऊण
भन्नन्ति, अक्खायं-कहितं—

मू (२) इह खलु धेरेहि भगवंतेहि वीसं असमाहिट्ठाणा पन्नत्ता । कयरे खलु ते धेरेहि भगवंतेहिं
वीसं असमाहिट्ठाणा पन्नत्ता, तं जहा - दवदवचारियावि भवति ॥१॥ अपमज्जिय-चारियावि
भवति ॥२॥ दुपमज्जियचारियावि भवति ॥३॥ अतिरित्तसेज्जासणिए ॥४॥ रातिनियपरिभासी
॥५॥ धेरोवघाए ॥६॥ भूतोवघातिए ॥७॥ संजलणे ॥८॥ कोहणे ॥९॥ पिट्ठी मंसेयावि भवइ
॥१०॥ अभिक्खणं अभिक्खणं ओहारित्ता भवइ ॥११॥ नवाइं अधिकरणाइं अनुप्पनाइ
उप्पादइत्ता भवइ ॥१२॥ पोरणाइं अधिकरणाइं खामियाइं विउसमियाइं उदीरेत्ता भवइ ॥१३॥
अकाले सज्जायकारियावि भवति ॥१४॥ ससरक्खपाणिपादे ॥१५॥ सद्दकरे ॥१६॥ झंझकरे
॥१७॥ कलहकरे ॥१८॥ असमाहिकारए ॥१९॥ सूरप्पमाणभोई एसणाए असमाहिएयावि
भवइ ॥२०॥ एते खलु ते धेरेहि भगवंतेहि वीसं असमाहिट्ठाणा ॥

सू. ‘इह खलु’ इह आरहते सासने, खलुस्सद्दो विसेसणो अतीतानागतधेराणवि एवं पन्नवणा

विसेसणत्ये । थेरा पुन गणधरा भद्दबाहू वा । भगवंत इति अतिसयप्राप्ताः । 'वीसं असमाधिद्वाणा पन्नत्ता' । वीसं इति संख्या असमाधिद्वाणं व पुव्वभणियं, पन्नत्ता-परुविता । इदानिं पदविग्गहो सोवि छिन्नपदे भवति, यत्र वा भवति, तत्र वाच्यः । इदानिं चालना । सीसो भणति, किं ? वीसं एव असमाहिद्वाणा ? आयरिओ प्रसिद्धि दरिसंतो भणति—

नि. [११] वीसं तु नवरि नेम्मं अइरेगाइं तु तेहि सरिसाइं ।

नायव्वा एएसु य अत्रेसु य एवमाइसु ॥

चू निभमात्रं नेम्मं आधार-मात्रं, अतिरेकाइंति अधियाइं, तेसि वीसाए सरिसाणि समाणाणि नायव्वाणि असमाहिद्वाणाणि । तानि कर्हि उच्यते-एतेसु वीसाए असमाहिद्वाणेसु अत्रेसु य एवमादिसुत्ति एतसरिसेसु एतेसुत्ति, न केवलं दव्वदवचारिस्स असमाही, दव्वदवभासिस्सावि दवद्वपडिलेहिस्सावि एवं विभासा आओजा । अत्रेसुत्ति-इंदियविसयकसाय० गाथा । अहवा जत्तिया असंजयमट्टमाणा, तत्तिया असमाधिद्वाणावि । तेय असंखेजा । अहवा मिच्छंतं अविरति अत्राणा असमाहिद्वाणा । अहवा एतेसुत्ति दवद्ववचारित्तं सयं परेण वा कारवेति योगत्रयकरणत्रयेण । एवं सेसेसु विभासा । अत्रेसुत्ति सबलआसादना सु य जाइं पदानि भणियाणि । तेहि असमाधि भवति । आसेवितेसु एतानिवि तेसु पच्छित्तव्वामि, एवं परोप्परस्स समोतारेतव्वाणि । तेहिंपि एक्कवीसंति नवरि नेम्मं, तेत्तिसत्ति नवरि नेम्मं, मोहनीयद्वाणेहिं तीसत्ति नवरि नेम्मं ।

इदानिं तेसिं विभापुच्छणत्थमाह सिस्सो-कतरे खलु ते जाव पन्नत्ता । वक्ष्यमाणं विभाग-मङ्गीकरेऊण आयरिओ आह-इमे खलु जाव पन्नत्ता, तं जहा-दवद्ववचारीया विभावति-दुद्दु गतौ दवद्ववचारी तुरितगमनो भन्नति, सो दवद्ववचारी निरवेक्खो वच्चंतो अत्ताणं परं च इह परत्र च असमाधीए जोएत्तिं । अत्ताणं ताव इह भवे आतविराहणं पावति आवडण-पडणादिसु, परलोगे सत्तवहाए पावं कम्मं बंधइ । परं संघट्टण परितावणउद्वणं करंतो असमाहीए जोएत्ति । च शब्दाद् द्रुतं द्रुवंतो भुंजतो भासंतो पडिलेहणं च करंतो आतविराधनं च पावति, संजमविराधनं च पावति । अपि ग्रहणात् चिद्वंतो वि आकुंचणप्रसारणं दवद्ववस्स करंतो अप्पडिलेहिंते आतविराधनं संजमविराधनं च पावति, संजमविराधनां संचारि कुंथुउद्देहियादि जेसि च उवरिं पडेति ते असमाधीए जोएत्ति । आतविराधना विंछुगादिना खइत्तस्स । किं निमित्तं पुव्वं गमणं भणितं ? उच्यते-जेन पढमं इरियासमीतो पच्छा सेसियाओ समितीओ तेन पढमं गमनं भणितंति ।

'अप्पमज्जितचारीयावि' भवति, अपिसदो द्वाणनिसीयणसुयट्टणउवगरणगहणनिक्खेवउच्चारिदिसु य अपमज्जिओ आयरति । एवं दुपमज्जितेवि, अपमज्जियदुप मज्जियगहणेण सत्तभंगा सूचिता तं न पडिलेहिंति नं पमज्जति चउभंगो न पडिलेहेति पमज्जति तं दुप्पडिलेहितं दुपमज्जितं करति चउभंगो । तत्थंतिमो सुद्धो सेसा छ असुद्धा । अतिरित्तसेज्जआसणिए अतिरित्ताए सेज्जाए आसनेन य धंधसालाए द्वियाणं अत्रे वि आगंतूण तत्थ आवासेति । अधिकरणादि असमाधी असंखडादि दोसा च । अथवा संथाराउ सेज्जा तत्थ अयंत्रितत्वात् पप्फंदमाणो सत्तोवररोहे वट्टमाणो इह परत्र च अप्पाणं परं च असमाधीए जोएत्ति । 'रातिनिया पारिभासी' रातिनिओ-आयरिणो अत्रो वा जो महल्लो जातिसुयपरियाएहिं परिभासत्ति-परिभवति अवभन्नति जच्चादिएहिं अट्टहिं मदद्वाणेहिं परिभवति । अहवा डहरो अकुलीणोत्ति य दुम्मेघो दमगमंदबुद्धित्ति अवियप्पलाभलद्धी सीसो

परिभवति आयरियं । इदानीं परिभवमाणो आणाओववाते य अवदंतो पडिनोदितो असंखडेजा, तस्य य संजमआतविराधना, तंमि वदंतो अप्पाणं परं च असमाधीए जोएति । 'थेरावधाती'-थेरा-आयरिआ गुरवो ते आयारदोसेण वा सीलदोसेण वा उवहणेति नाणातीहिं वा । भूतोवधाति-भूतानि-एगिदियानि उवहणति अनट्टाए सायागारवेण रसगारवेण विभूसावडियाए वा आधाकम्मादीनि वा गिण्हति तारिसं वा करेति भासति य जेन भूतोवधातो भवति । 'संजलणे'-संजलणो नाम पुनो पुनो रुस्सति । पच्छा चरित्तसस्सं हणति डहइ वा अग्गिवत् । 'कोहणे'-कोहणोत्ति सइ कुद्धो अच्चंतं कुद्धो भवति अनुवसंतवेर इत्यर्थः । पिट्टिमंसियाएवि भवति पिट्टिमंसितो-परमुहस्स अवन्नं बोलेइ अगुणे भासति नाणादिसु । एवं कुप्पमाणो अप्पणो परेसिं च इह परत्र च असमाधिमुप्पाएति । अपिशब्दात् समक्खं चैव भणति जं भाणियव्वं ओधारयित्ता अभिक्खणं २ पुनो पुनो ओधारणिं भासं भासति । तुमं दोसो चोरो पारिदारिओ वा जं चासंकितं तं नीसंकितं भणति । 'नवाइ अधिगरणाइं अनुप्पन्नाइं उप्पाइत्ता भवति ।' नवाइंति न चिराणाइं अनुप्पन्नाइं अनुप्पन्नाइं न कदाइ तारिसं उप्पन्नपुव्वा अहिकरेति भावं अधिकरणं अद्धितिकरणं वा कलह इत्यर्थः । तं उप्पायंतो अप्पाणं परं च असमाहीए जोएति । जम्हा तावो भेदो अयसो हानी दंसणचरित्तनाणाणं साधुपदोसो संसारवद्धणा साहिकरणस्स ॥ अतिभणित्तं अमणिते वा तावो भेदो चरित्तं जीवाणं रुवसरिसं न सीलं, जिन्हंति अयसो चरति लोए । चत्तकलहोवि न पढति, अवच्छल्लतेय दंसणे हानी । जहा कोधादिविद्वही, तह हानी होति चरणेवि ॥

जं अज्जित्तं समीखल्लएहिं तव नियमबंभमइएहिं

मा हु तयं छडेहिह बहुं तयं सागपत्तेहि ॥

अहवा नवानि अधिकरणाणि जं तानि उप्पाएति जोतिसनिमित्तानि वा पोत्तमत्तीउ वा ॥ पोराणाइं कहं उदीरेति ? भन्नति मम तइया किं सवसि ? प्रत्याह-इदानीं ते किं मरिसेभि ? मा ते पित्तं सुहं भवतु । 'अकालसज्जायकारएयावि' ति-अकालित्ति-कालियसुत्तं ओग्घोडाए पोरिसीए सज्जायं करेति संज्ञासु वा, ततो पडिबोहितो मा करेहिं, भंडणं करेति देवताच्छलिज्जा । 'ससरक्खपाणिपादे'-ससरक्खेण पाणिपादेण थंडिलातो अथंडिलं संकमतो अथंडिलाओ वा थंडिलं, न पडिलेहिते न पमज्जति भंगा सत्त । एवं कण्हभोम्मादिसु वि विभासा । 'ससरक्खपाणी' ससरक्खेहिं हत्येहि भिक्खं गिण्हति । स एवं कुव्वंतो संजमो असमाधीए अप्पाणं जोएति नोदितो वा असंक्खडं करेति । सइकरे संतप्पसंते महता सदेण उल्लावेति वेरत्तिअं वा करंतो । 'भेदकरे' ति-जेन जेन गणस्स भेदो भवति तं तं आचेद्धति, झंज्जं करेति, जेन सव्वो गणो झंज्जइंतो अच्छति एरिसं करेति भासति वा । कलहकरेत्ति-अक्कोसमादीहिं जेन कलहो भवति तं करेति स एवंगुणजुत्तो असमाहीए ठाणं भवत्ति वाक्यशेषः । तस्य च एवं कुर्वतः असमाहिट्ठाणं भवति । सूरप्पमाणमोई-सूर एवं प्रमाणं तस्य उदिते सूर आरद्धा जाव न अत्यमेइ ताव भुंजति सज्जायमादी न करेति, पडिनोदितो रुस्सति अजीरंतो वा असमाधी भवति । एसणाए असमिते यावि भवति अनेसनं न परिहरति पडिनोदितो साहूहिं समं भंडति अपरिहरंतो छकायावराधे वट्टति स जीवावराहे वदंतो अप्पाणं असमाधीए जोएति । चशब्दातो एसणा च ति विधा-गवेसणा गहणेसणा घासेसणा । अपिसद्दातो सेसमिति । असमितस्सवि त एव दोसा भवति । एते खलु ते वीसं असमाधिट्ठाणा

धेरेहिं भगवन्तेहिं पन्नतेति बेमि । बेमिति-ब्रवीमि । अज्जमइबाहुस्स वयणमिदं, भगवता सच्चविदा उवदिट्ठं तं अहमवि बेमि, नया जहा हेट्ठिमसुत्तेसु ।

दसा-१-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सन्पादिता दशाश्रुतस्कन्धे

प्रथमा दसायाः सनियुक्तिः-सधूर्णिकः परिसमाप्ता

दसा-२-शबला

६. असमाधिद्वग्णेषु वट्टमाणो सबली भवति, सबलद्वग्णेषु य असमाधी भवति । तेन असमाधिपरिहरणत्थं सबलद्वग्णाणि परिहरियव्वाणि । एतेनाभिसंबंधेण सबलज्जयणमुपागतं तस्सुवक्कमादि चत्तारि दारा परुवेऊणं अधिकारो असबलेन, तस्स परुवणत्थं सबला वन्निज्जति । नामनिष्फलो निक्खेवो सबलति सबलं नामादि चउव्विधं, नामद्ववणाउ तहेव, दव्वभावेसु –

नि. [१२] दव्वे चित्तलगोणाइ एसु भावसबलो खुतायारो ।

वतिक्रम अइक्कमे अतियारे भावसबलोउ ॥

६. सबलं चित्तमित्यर्थः । जं दव्वं सबलं तं दव्वंसबलं भन्ति । तं च गोणादि आदिग्रहणात् गोणसमिगादि । भावसबलो खुतायारो खुतं भिन्नमित्यर्थः । न सर्वशः ईषत् उसन्नो खुतायारो सबलायारो तु होति पासत्थो भिन्नायारो कुसीलो संकिलिद्धो नु भिन्नायारमित्यर्थः । अहवा इमो भावसबलो, बंधानुलोमेन वतिक्रमणे पच्छद्धं एक्के अवराहपदे मूलगुण-वज्जेसु अहकम्मादिसु अतिक्रमे वइक्कमे अतियारे अनायारे य । सव्वेसु सबलो भवति । तत्थ पडिसुणणे अतिक्रमो, पदभेदे वतिक्रमो, गहणे अतियारो, परिभोगे अनायारो, मूलगुणेषु आदिमेसु तिसु भंगेषु सबलो भवति, चउत्थभंगे सव्वभंगो । तत्थ अचरित्ती चेव भवति शुक्कपट्टदृष्ट्यान्तात् । देसमइले पडि मा धाउतित्तिं जता मइलो चोपडो वा एगदेसे पडो तदा तन्मात्र-मेव सोइज्जति । जदा सव्वो मइलितो भवति, तदा खारादीहिं समुदित्तुं धोव्वति । न य मइलितो सो भवति सीतत्राणं वा भवति । एवं चरित्तपडो वि देसे सव्वे य मइलितो न मोक्खकज्जसाधतो भवति । अथवा सबलो अवराधम्मि पतनुए-

नि. [१३] अवराहम्मि य पयनुए जेणउ मूलं न वच्चए साहू ।

सबलेई तं चरित्तं तम्हा सबलत्तणं बिंति ॥

६. तनुओ अवराहो दुव्वासितादि सु महल्लावराधेसु मलिन एव । अहवा दसविहे पायच्छित्ते आलोयणादिजाव छेदो ताव सबलो, मूलादिसु मलिन एव चरित्रपटः, के के ते अवराहपदा जेहिं भावसबलो भवति, ते इमे आचारमधिकृत्योपदिश्यन्ते ।

नि. [१४] वालेराई दाली खंडो बोडे खुत्ते य भिन्ने य ।

कम्मासपट्ट सबले सव्वावि विराधना भणिआ ॥

६. घडस्स वालमात्राच्छिराईसमाणो न गलइ केवलं तु बालराई दाली गलई । अपुव्वित्ताखंडो एगदेसेन, वोडो नत्थि से एगोवि कन्नो, खुतं-ईसि छिंरं भिन्नसुभिन्न एव आधेयामयदिश्यते कम्मासपट्टसबलो वक्कयरदंडगो पट्टसबलं वित्तपट्टसाडिया इह एवं प्रकारस्य घटद्रव्यस्य देसे सव्वे य विराधना वुत्ता । एवं घटस्थानीयस्यात्मनो देसे सव्वे य विराधना पट्टदृष्ट्यान्तेन वा । गतो

नामनिष्कत्रो । सुत्तानुगमे सुत्तं उच्चारतेव्वं-

भू (३) सुत्तं मे आउसंतेण भगवता एवमक्खातं, इह खलु धेरेहिं भगवंतेहिं एकवीसं सबला पत्रत्ता कयरे खलु ते धेरेहिं भगवंतेहिं एकवीसं सबला पत्रत्ता ? इमे खलु ते धेरेहिं भगवंतेहिं एकवीसं सबला पत्रत्ता तं जहा - हत्यकम्मं करेमाणे सबले ॥१॥ मेहुणं पडिसेवमाणे सबले ॥२॥ रातीभोयणं भुंजमाणे सबले ॥३॥ आहाकम्मं भुंजमाणे सबले ॥४॥ रायपिंडं भुंजमाणे सबले ॥५॥ कीयं पामिच्चं अछेज्जं अनिसड्डं आहड्डु दिज्जमाणं भुंजमाणे सबले ॥६॥ अभिक्खणं पडियाइक्खित्ताणं भुंजमाणे सबले ॥७॥ अंतो छण्हं मासाणं गणातो गणं संकममाणे सबले ॥८॥ अंतो मासस्स तयो दगलवे करेमाणे सबले ॥९॥ अंतो मासस्स ततो माइड्डाणे करेमाणे सबले ॥१०॥ सागारियपिंडं भुंजमाणे सबले ॥११॥ आउट्टियाए पाणाइवायं करेमाणे सबले ॥१२॥ आउट्टियाए मुसावाए वदमाणे सबले ॥१३॥ आउट्टियाए अदित्रादानं गेण्हमाणे सबले ॥१४॥ आउट्टियाए अनंतरहियाए पुठवीए द्वाणं वा सेज्जं वा निसीहियं वा चेतमाणे सबले ॥१५॥ एवं ससण्हिद्वाए पुठवीअे ससरक्खए पुठवीए ॥१६॥ एवं आउट्टियाए चित्तमंताए सिलए चित्तमंताए लेलूए कोलावासंसि वा दारुए जीवपइट्टिए सअंडे सयासपाणे सबीए सहरिए सउस्से सउत्तिगे पणगदगमट्टियमक्कडसंताणए तहप्पगारं द्वाणं वा सिज्जं वा निसीहियं वा चेतमाणे सबले ॥१७॥ आउट्टियाए मूलभोयणं वा कंदभोयणं वा खंधभोयणं वा तयाभोयणं वा पवालभोयणण वा पत्तभोयणं वा पुष्पभोयणं वा फलभोयणं वा वीयभोयणं वा हरियभोयणं वा भुंजमाणे सबले ॥१८॥ अंतो संवच्छरस्स दस उदगलेवे करेमाणे सबले ॥१९॥ अंतो संवच्छरस्स दस माइड्डाणाइं करेमाणे सबले ॥२०॥ आउट्टियाए सीतोदगवग्घारिएणं हत्येण वा मत्तेण वा दव्विएभायणेण वा असनं वा पानं वा खाइमं वा साइमं वा पडिग्गाहेत्ता भुंजमाणे सबले ॥२१॥

एते खलु धेरेहिं भगवंतेहिं एकवीसं सबल पत्रत्ता तिवेमि ॥

भू सूयं मे आउसंतेण भगवता धेरा गणहरा पुव्वधरा भद्दबाहू वा अज्जथूलभदाईण सीसाण कयेंति । हत्यकम्मदारब्भ जाव रायपिंडं ताव कालगा अनुघातिया अवरधपदा, हत्यकम्मं करेंति । सयं परेणवा मेहुणं दिव्वमानुसतिरिक्खजोणिय अतिक्रमवतिक्रम अतियारेंतिवि, अनायारे सव्वभंग एव, सालंबो वा जयणाए सेवंतो सबलो भवति, आतसंजमविराधना विभासितव्वा एक्केक्के । राईभोयणं चउद्विह, दिया गेण्हंति दिया भुंजति चउभंगो अतिक्रमवतिक्रम-अड्यारअनायारेसु चउसुवि सालंबो वा जयणाए अपडिसेवग एव सन्निहिमादीसु । रायपिंडोसावि भासियव्वा । आवाकम्म भंजुति अतिक्रमादिसु ४ कीतादि जाव आहड्डु दिज्जमाणं एक्को सबलो अभिहड्डमानीतं अभिहड्डं आहड्डु आहत्य दिज्जमाणं, अभिक्खणं पडियाइखेत्ता सुत्तं-अभिक्खणो पुनो पुनो पुव्वण्हे अवरण्हे पच्चक्खाइत्ता पडियाइखेत्ता भुंजति ।

‘अंतो छण्हं मासाणं’ सुत्तं-अत्र गाणंगणियदोसा नाणदंसणचरित्तड्डं वा संकमेज्जा । ‘अंतो मासस्स सुत्तं । अंतो-अब्भितरतो तता माइड्डाणाइं दोन्निंसिय अमाई तत्तिया गाथा । अंतो मासस्स सुत्तं-दगलेवो संघट्टेवरि । आउट्टियाए पाणातिवात करेमाणे सबले आउट्टिया नाम जाणंतो चिनावतीए वा दव्वादिसु जं करेति जथा गिलाणो लोणं गिण्हइति पुठविक्कायमक्खित्तेण वा हत्यमत्तेणंभिक्खं गिण्हइ । आउट्टियाए उदगं गेण्हइ उदउल्लसंसिण्हइहि वा हत्यमत्तेहिं अपरिणएहिं

भिक्षं गिण्हइ । तेअ निक्खित्तं गिण्हइ दितावेइ वा, अप्पाणं परं वा चीअति अभिसंधारेइ वा कंदाइ गिण्हइ संघट्टेणं वा भिक्षं गेण्हइ, बेइंदिएहिं पंथो संसत्तो तेन वच्चति आहारं व संसत्तं गिण्हति । एवं तेइंदिय-चउरिंदिय-पंचेदियाभंडुक्किलियाइं पंथे ववरोवेज्ज । सुसावातो पयलाउल्ले मरुए पच्चक्खाणे य गमनपरियाए समुद्देससंखडीखुडुए य परिहारियमुहीउ अवस्स गमनं, दिसासु एगकुले चेव एगदव्वे पडियाक्खित्ता गमणं, पडियाइखित्ता य भुंजणं, सव्वत्थ सुहुममुसावादो ।

अदिन्नादानं लेइयलोउत्तरसुहुमबादरसव्वत्थ अतिक्रमादि । आउट्टियाए अनंतरहिताए पुढवीए सुत्तं-तिरोऽन्तद्धनि न अंतरिता अनंतरिता सचेतना इत्यर्थः । अत्रंभि थंडिल्ले वेज्जमाणे द्वाणं काउस्सग्गो शयनं वा निसीयणं वा चेतमाणे करेमाणे, ससिणद्धा हेड्डित्तो दग्वालुयाए ससरक्खा अचित्ता-सचित्तरएणं अभिग्घत्था अभिन्नो पुढवी भेदो, आउट्टियाए चित्तमंताए सुत्तं उच्चारेत्तव्वं, चित्तमंता-सचेतना सिला सवित्थारो पाहाणविसेसो लेल्लु-मट्टिया पिंडो कोल-धुणा तेसिं आवासो कोलावासो । दारुए जीवपतिट्टित्ते जीवा तदंतंगता जीवेहिं पइड्डित्ते पुढवादिस्सु, सह अंडेहिं सांडा लुता, पुडगंडगादि सह पाणेहिं सपाणा पाणा बेइंदियादि, सह वीएहिं सबीए बीया सालिमादि, सह हरितेहिं सहरिते, सहओस्साए सतोस्से, सह उदगेण सउदगे ओत्तिगा गद्दभगाा कीडियानगरं वा पणओ उल्ली दगण मिस्सा मट्टिया दयमट्टिया, मक्कडगा-सूतापुडगा संताणओ कीडिआ संचारत्तो द्वाणं काउस्सग्गादी सेज्जासयणीयं निसीहियां जत्थ निविसति चेतमाणे-करेमाणे । आउट्टिआए मूलभोयणं वा सुत्तं उच्चारेत्तव्वं । मूला-मूलगअल्लयादि, कंदा-उप्पल-कंदगादि, पत्ता-तंबोलपत्तादि, पुप्फा-मधुगपुष्फादि, फला-अंबफलादी, बीया-सालिमादि, हरिता-भत्तूणगादि । अंतो संबच्छरस्स सुत्ता दोत्रि-अंतो अत्थिंतरतो संबत्सरस्स दसगलेवा माइड्डाणाणि वा करेति तो सबलो भवति, आरेण न होति । आउट्टियाए सीतोदगवग्घारिण सुत्तं-वग्घारितो-गलंतो एवं ताव चरित्रं प्रति सबला भणिता दरिसणं प्रति संकादि शृणाणे काले विनये बहुमाणे गाथा । एकवीसति ।

दसा-२ समाप्ता

मुनिदीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता द्वितीयादसा सनियुक्तिः सचूर्णिकः समाप्ता ।

दसा-३-आशातना

चू आसादनाए सबलो भवति । एतेनाभिसंबंधेण आसादज्झेयणं पन्नत्तं, तस्स उवक्कमादि चत्तारि दारा वज्जेउं अधिगारो से अनासादनाए, तप्परिहरणत्थं आसादनाओ वनिज्जंति । नामनिष्फसे निक्खेवे आसादनत्ति, षड् विसरण-गत्यवसादनेषु । आयं सादयति आसादना । अहवा स्वादखई आस्वादने इत्येतस्य धातो रूपं वेति आस्वादना तत्थ गाहा -

नि. [१५] आसायणाओ दुविहा मिच्छा पडिवज्जणा य लाभे अ ।

लाभे छक्कंतं पुनं इट्टमनिट्टं दुहेक्केक्कं ॥

चू आसादना दुविधा मिच्छापडिवत्तित्तो य लाभे य । तत्थ लाभे छक्कंनामादी । नामद्ववणाए पूर्ववत् । दव्वक्खेत्तकालभावा एक्केक्का दुविधा-इट्टा य अनिट्टा य । तत्थ द्रव्यं प्रति निज्जराए लाभो इट्टो अनिट्टो अनिट्टो तथा -

नि. [१६] साहू तेने ओग्गह कंतारविआल विसममुहवाही ।

जे लद्धा ते ताणं भणंति आसायणाउ जगे ॥

चू साधूस्स चोरेहिं उवधिम्मि हीरमाणे जं आचरति तत्थ निज्जरालाभो सो पुन अनिद्धो द्रव्यं प्रति । जं पुन हिंडंतो साधू आहारेवधि सुद्धं उप्पाएइ सो इद्धो द्रव्य प्रति । खेत्ते प्रति जं कांतारे पलंबादि पडिसेवति सो अनिद्धो, जंगमादिसु विहीए विहरंतो निज्जरेति सो इद्धो, कालंप्रति अनिद्धो जं दुब्बिक्खादिसु जतणाए पडिसेवंतोपि निज्जरेतो होति । इद्धो रत्तिदिया वा जं चक्कवालसमायारिं अहीनमतिरित्तं करेति । भावं प्रति अनिद्धो जं गिलानस्स पेज्जाती करेति । इद्धो जं सत्थावत्थो साधू तवसा अप्पाणं भावेति । अहवा आसादना दब्बादिचउव्विहा । तत्थ गाथा- साहुणो तेनाहडस्स उवधिस्स जो पुनरवि लंभो सा अनिद्धा दब्बासादना । जो पुनओ भासितअनोभासियस्स वा उग्गमुप्पादना एसणासुद्धस्स उवधिस्स लंभो, सा इद्धा दब्बासादना । अहवा दब्बासादना ति विधा, सचित्तादि । अनिद्धा असोभणाणं एतेसिं चेव । खेत्ते कंतारे जं लब्भंति अफासुयं सा अनिद्धा, फासुयं इद्धा, गामानुगामं वा दूर्इज्जमाण्णं मासकप्पपाओगाणं खेत्ताणं लंभो इद्धा अजोग्गाणं अनिद्धा । कालेजं ओमोदरियाए विसमदुब्बिक्खे वा अन्नलिंगेण कालियाए जं आहारादि ओप्पायति सा अनिद्धा, सुभिक्खे इद्धा दिवसतो सलिंगेण, भावे अनिद्धा गिलाणस्सं अहिंडकेवि सविसुइगादिसु सुसहनिमित्तं अनेसणिज्जं धेप्पति, एसणिज्जा इद्धा, जेन लद्धा इद्धाणिद्धदब्बादि ४ तेन भन्ति । आसादना तु जगे पढंति च कुलद्धा दब्बादी इद्धानिद्धा, केन ? तेन साधुणा मंगंतेण, तेन कारणेनेति वाक्यशेषः । आसादना जगेति लोगे अहवा अयमन्यो विकल्पेः ।

नि. [१७] दब्बं मानुम्मानं हीनाहियं जंमि खेत्ते जं कालं ।
एमेव छव्विहंमि भावे पगयं तु भावेन ॥

चू जं जव्वं मानुजुत्तं लब्भति सा इद्धा हीनाहियं जं लब्भति सा अनिद्धा, अहवा उनाहियं दब्बं दित्तस्स असमाही समं दंतस्स समाधी तं जंमि खेत्ते देइ, जम्मि वि खेत्ते वत्रिज्जति, आसादना इद्धानिद्धा । जं वा लब्भति खेत्तं इद्धानिद्धं, जंमि वा काले वत्रेज्जति इद्धानिद्धा, एवं भवति इद्धानिद्धा, एवमेव छव्विधंमि वि भाविति-छव्विहे भाव उदइयादि । एमेव इद्धानिद्धा भाणियव्वा । तत्थोदइए तित्थगरसरिरंगं आहारंगं च इद्धा, अनिद्धा हुंडादि । अथवा उच्चागोत्तं सुभनामं व इद्धा इतराणं जो लाभो सा अनिद्धा, अहवा सातं च वेदणिज्जे गाथा सेसा अनिद्धा । उवसाभियाइं सम्पत्तचरित्ताइं इद्धा, रवइए नाणादि इद्धा, तहिं पि नाणं सव्विद्धं केवलं खओवसमियं नाणादि ३ इद्धा, अनाणादि ३ अनिद्धा । पारिणामियं भव्यत्वं कर्तुत्वं च इद्धा । अभव्यत्वां अनिद्धा । सन्निवाते सोमणेसु इद्धा, असोभनेसु अनिद्धा पगयं अधिगारो भावलंभेण, अनिद्धे न सुत्तपडिकुट्टे वा अकरितो पसत्थो भावलंभो । आइ मर्यादाभिविध्योः । ईषदर्थे क्रियायोगे मर्यादाभिविधौ च यः । एतमांडडितं विधाद्याक्यस्मरणयोरडित् । ईषदर्थे तावत् आउष्णं । उष्णं । अहवा आकदुकं इषत्कदुकं क्रियायोगे आ एति एति अथवा आगच्छस्व मर्यादार्या आउदकांतात् प्रियमनुव्रजेत्, अथवा आपाटलिपुत्राद्-वृष्टो मेघः, आरतो पाटलिपुत्रस्येति । अभिविधिरभिव्याप्तिः । तत्राभिविधौ आऔद्र औद्रयशः पाणिनेः, आचंडालं वा यशः पाणिनेरिति । अथवा आपर्वतो परिक्षेत्राणि वाक्ये, आ एवं तु मन्यसे, स्मरणे आ एवं किलैतत् । एष आदुपसर्गः कुत्र वर्ण्यत ? उच्यते-

नि. [१८] छद्दुमपुव्वेसुं आउवसग्गोत्ति सव्वजुत्तिकओ ।

पयअत्यविसोहिकरो दिंतो आसायणा तम्हा ॥

चू सच्चपवायपुव्वेअक्खरपाहुडे तत्रादुपसर्गोवर्ण्यति । अट्टमे कम्मप्यवायपुव्वे अट्टमं महानिमित्तं तत्थ स्वरचिता, तत्रापि आदुपसर्गो वर्ण्यते स्वेनार्येन युक्ति कृतः सच्चजुतिकतो पदस्य अर्थः पदार्थः । प्रदार्थस्य विशोधिकारः । उक्त -उपसर्गविशेषात्पदार्थविशोधिर्भवति । उपसर्गेण युक्तो न केवलमर्थः । दीति नानाभावे विविधं सोधयति विशोधयति, दित्रा कतो अकस्मात्कारणात् आसादना भवति लाभातो आसातना भणिता । इदानि मिच्छापडिवत्तितो भन्ति ।

नि. [१९] मिच्छा पडिवत्तीए जे भावा जत्थ होंति सब्भूआ ।

तेंसि तु वितह पडिवज्जणाए आसायणा तम्हा ॥

चू मिच्छापडिवत्तिति-मिथ्या न सम्यक्, पडिवज्जति, मिच्छापडिवत्तितो, नैतदेवं, यथा भावंनामाह-कताइ तेन अन्नत्थपदाणि उवल्लद्धपुव्व्याणि होज्जा । तानि य आयरितो अन्नहा पन्नवेति, सो महायणमञ्जेण वत्तव्वो । जथा तुमं न धाणसि जे अत्या जहा होंति । सब्भूता, जत्थतिसुत्ते समए वा उस्सग्गे अववाते वा, एवं कथयतामन्यथा कथयति, एवं वुत्त लोगे अवन्नो । गुरुस्स, न य गिण्हति अप्पसागारिए वुच्चति एसो अत्थो एवं । अहवा सीसेण न सुद्धुमुबलद्धो तत्थ न वि तथा पडिवज्जितव्वं । अहवा आयं सादयति नाणादि ३ । किंच स एवं कुर्वन् ।

नि. [२०] न करेइ दुक्खमोक्खं उज्जममाणोवि संजमतवेसुं ।

तम्हा अत्तुक्करिसो वज्जेअव्वो पयत्तेणं ॥

चू सुद्धुवि संजमतवेसु उज्जमतो किं निमित्तं ? अत्तुक्कोसदोसा आत्मानं उल्कषति शेषेभ्यः । अहं बहुसुतो विसुद्धतवो वा जात्यादिगुणयुक्तो वा अट्टहि य मदद्वाणेहिं जम्हा एवं, तम्हा अत्तुक्कोसो परिहरितव्वो, अपवादापेक्षं वा जाणि भणिताणि इमानि य अन्नाणि य कायव्व्याणि,

नि. [२१] जानि भणिआणि सुत्ते तानि जो कुणइ अकारणज्जाए ।

सो खलु भारियकम्मो न गणेइ गुरुं गुरुद्वाणे ॥

चू पुरतो गमनादीणि अकारणे तानि न वट्टंति काउं, अधकरेति आसादना होति, जहा पुन कारणं होज्ज भयं वा, परिकट्टियव्वो । अडविविसमेसु दुच्चक्खुगो वा पंथं न याणति अन्नेसु वा कारणेसु तदा सव्व्याणि करेज्जा - जो पुन निक्कारणतो अत्तुक्कोसेण करेइ सो खलु भारियकम्मो गोसालो वा बहुकम्मो, किं ? करेति सो भारियकम्मो, उच्यते-जो न गणेति गुरुं, गुरुद्वाणे न करेति वा, किंच गुरुस्स जं कायव्वं, किंच कायव्वं ? अब्भुद्वाणपादपमज्जणआहारोवधिविस्सामण पज्जुवासणता तेरसपदानि ववहारे भणिताणि । को गुरु ? उच्यते

नि. [२२] दंसणनाणचरित्तं तवो य विनओ अ हुंति गुरुमूले ।

विनओ गुरुमूलेत्ति अ गुरुणं आसायणा तम्हा ॥

नि. [२३] जाइं भणिआइं सुत्ते ताइं जो कुणइ कारणज्जाए ।

सो न हु भारियकम्मो न गणेइ गुरुं गुरुद्वाणे ॥

चू दंसणनाणचरित्ताणि गुरु, जतो वा तानि पसूतानि जो वा तेसिं उवदेसयिता गुरुणि अनत्तिक्कमणिज्जाणि-अनलंघणिज्जाणि । विनओ गुरुण मूलेत्ति य विनयमूलाणि एताणि गुणानि नाणदंसणादीणि विनयादेतानीत्यर्थः । स च विनय आचार्यमूलकः गुरु य तस्सोवदेसओ नाणादीण

य, जेन य गुरु आसादितो तेन तानि आसादानान्येव, कथं ? यतोऽपदिश्यते ।

नि. [२४]

सो गुरुमासा यंतो दंसणनाणचरणेषु सयमेव ।
सीयति कतो आराधना से तो तानि वज्जेज्जा ।

पू. भावे दंसणनाणचरणेहिं सब्बमेव सीदति वीसरति तेभ्यः ज्ञानादिभ्यः शङ् वितरणे ।
कतोस्ति-कतो आराधना से नाणा दीनं ३ जतो एवं ततो ताइं वज्जेज्ज अस्मात्कारणात् तो-ताहंति
जेहिं गुरुं आसादिज्जति वज्जेज्ज न कुज्जा कानि ? तानि ऊच्यते-सुतं मे आउसंतेनेत्यादि

पू. (४) सुयं मे आउसंतेण भगवया एवमक्ख्यायं-इह खलु थेरेहिं भगवंतेहिं तेत्तीसं
आसायणाओ पन्नत्ताओ, कतराओ खलु० इमा खलु ताओ थेरेहिं भगवंतेहिं तेत्तीसं आसायणाओ
पन्नत्ताओ, तं जहा-सेहे रातिणियस्स पुरतो गंता भवति आसादना सेहस्स ॥१॥ सेहे रायनियस्स
सपक्खं गंता भवति आसायना सेहस्स ॥२॥ सेहे रायनियस्स आसन्नं गंता भवति आसदना
सेहस्स ॥३॥ एवं एणं अभिलावेणं सेहे रातिनियस्स पुरओ विट्ठिता भवति आसादना सेहस्स
॥४॥ सेहे राईनियस्स सपक्खं विट्ठिता भवति आसादना सेहस्स ॥५॥ सेहे रायनियस्स आसन्नं
विट्ठिता भवति आसादना सेहस्स ॥६॥ सेहे रायनिस्स पुरतो निसिइत्ता भवति आसादना सेहस्स
॥७॥ सेहे रायनियस्स सपक्खं निसीयत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥८॥ सेहे रायनिस्स आसन्नं
निसीइत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥९॥ सेहे रायनियेणं सद्धिं बहिया विहारभूमिं वा वियारभूमिं
वा निक्खंते समाणे पुब्बामेव सेहतराए आयामइ पच्छा रायनिए आसादना सेहस्स ॥१०॥

सेहे रायनिएण सद्धिं बहिया विहारभूमि वा वियारभूमि वा निक्खंते समाणे तत्थ पुब्बामेव
सेहतराए आलोएति पच्छा रायनिए आसादना सेहस्स ॥११॥ केइ रायनियस्स पुब्बं संलवत्तए
सिया ते पुब्बामेव सेहतरए आलवेति पच्छा रातिणिए आसादना सेहस्स ॥१२॥ सेहे रातिनियस्स
रातो वा बिआले वा बाहरमाणस्स अज्झो केइ सुत्ते ? के जागरे ? तत्थ सेहे जागरमाणे रातिनियस्स
अपडिसुणेत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥१३॥ सेहे असनं वा ४ पडिग्गाहिता पुब्बामेव सेहतरागस्स
आलोएइ पच्छा रायनियस्स आसादना सेहस्स ॥१४॥ सेहे असनं वा पानं वा खाइमं वा साइमं
वा पडिगाहेत्ता पुब्बामेव सेहेतरागस्स पडिदंसेति पच्छा रायनियस्स आसादना सेहस्स ॥१५॥
सेहे असनं वा ४ पडिग्गाहेत्ता तं पुब्बामेव सेहतरागं उवनिमंतेत्ति पच्छा रायनियस्स आसादना
सेहस्स ॥१६॥ सेहे रायनिएण सद्धिं असनं वा ४ पडिग्गाहेत्ता तं रायनियस्स अनापुच्छिता
जस्स जस्स इच्छइ तस्स तस्स खद्धं खद्धं दलयइ आसादना सेहस्स ॥१७॥ सेहे असनं वा ४
पडिग्गाहिता राईनिएण सद्धिं आहारेमाणे तत्थ सेहे खद्धं खद्धं डाअं डाअं रसितं रसियं ऊसदं
ऊसदं मनुन्नं मनुन्नं मणामं मणामं निद्धं निद्धं लुक्खं लुक्खं आहरेत्ता भवइ आसादना सेहस्स
॥१८॥ सेहे रायनियस्स बाहरमाणस्स अपडिसुणिता भवइ आसादना सेहस्स ॥१९॥ सेहे
रायनियस्स बाहरमाणस्स तत्थगते चेव पडिसुणेत्ता भवति आसायणा सेहस्स ॥२०॥

सेहे रायनियस्स किंत्ती वइत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥२१॥ सेहे रायनियं तुमंति वत्ता
भवति आसादना सेहस्स ॥२२॥ सेहे रायनियस्स खद्धं खद्धं वत्ता भवति आसादना सेहस्स
॥२३॥ सेहे रायनियं तज्जाएण तज्जाएण पडिभिणित्ता भवइ आसादना सेहस्स ॥२४॥ सेहे
रातिनियस्स कहं कहेमाणस्स इति अवेत्ति वत्ता न भवति आसादना सेहस्स ॥२५॥ सेहे रायनियस्स

कहं कहेमाणस्स नो सुमरसीतिवत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥२६॥ सेहे रायनियस्स कहं कहेमाणस्स नो सुमनसे भवति आसादना सेहस्स ॥२७॥ सेहे रायनियस्स कहं कहेमाणस्स परिसं भेत्ता भवति आसादना सेहस्स ॥२८॥ सेहे रायनियस्स कहं कहेमाणस्स कहं आच्छिदित्ता भवति आसादना सेहस्स ॥२९॥ सेहे रायनियस्स कहं कहेमाणस्स तीए परिसाए अनुद्विताए अभिन्नाए अवुच्छिन्नाए अब्बोगडाए दोच्चंपि तमेव कहं कथिता भवति आसादना सेहस्स ॥३०॥ सेहे रायनियस्स सेज्जासंधारणं पाएणं संघटित्ता हत्येणं अननुनवेत्ता गच्छति आसादना० ॥३१॥ सेहे रायनियस्स सेज्जासंधारणं चिट्ठित्ता वा निसीइत्ता वा तुयट्ठि वा भवइ आसादना० ॥३२॥ सेहे रायनियस्स उच्चासणे वा समासणंसि वा चिट्ठित्ता वा निसीयित्ता वा तुयट्ठित्ता वा भवति आसा० ॥३३॥ एताओ खलु ताओ थेरोहिं भगवंतेहिं तेत्तीसं आसादनाओ पन्नताओ तिबेमि ॥

१. किमाख्यातं-‘सेहे रातिनियस्स पुरो गंता भवति आसातना सेहस्स’ ओमरातिनितो सिक्खणो वा अगीतथो वा आयरिय उवज्जाए मोत्तुं सेसा सब्बे सेहा, रायनिओ आयरितो महत्तरणो वा परियाएण। गच्छतीति गंता, दोसा पुरतो अविणओ वाओक्काएज्जा धरंते आतविराधना। सपक्खं जुवलिता मग्गतो, आसन्ने चलणधूलिछियादी। एवं चिट्ठण-निसीयणेवि। उक्तं च-न पक्खतो न पुरतो, कारणे पुन पंधमयाणमाणस्स अचक्खुगस्स वा पुरतो गच्छेज्जा, पडंतस्स विसमे रत्तिं वा जुवलितो गच्छेज्जा, गिलाणस्स वा साणाइभए वा मग्गतो आसन्ने गच्छेज्जा। सेहो रायनिये न सद्धिं सुत्तं सद्धिं एगद्धा आयमनं निल्लेवणं अविनयदोसा अपवादो विरवोसिरणे वासे भये वा अनुन्नाए आयामति सेहो, रातिणिणएण सद्धिं सुत्त-एत्थवि अपवादो, गिलाणादिकारणे वा पुव्वमालोएज्जावि, केति राइणियस्स पुव्वं संलत्तए सुत्ते केइत्ति न पासंडगिही इत्थी पुरिसो वा सपक्खपरपक्खो वा साहू सावणो वा पुव्वसंलत्तउत्ति दिट्ठामट्ठा पुव्वमालत्तो वा अत्यर्थ लवणं आलवणं, किं? भो केरिसं करेति कतोसि आगतो?, अविनतो। सर्वा हि क्रिया पूर्व रातिणियस्स, कालासादना सेहे रायनियस्स, रातो वा सुत्तं-संज्जा राती भणिया गाथा वाहरमाणस्स दोसा अविणतो परिभूतो य आयरिओ भवति। इमे वा अन्ने दोसा अहिडक्खविसविसूइयआलीवण-मत्तगगिलानुवत्तणादि विराधना आउज्जोवणादि दोसा य। भवे कारणं न पडिसुणेज्जावि, सागारियसन्नायगादिसु, सेहे असनं वा सुत्तं वा आलोएति पिंडदंसेति अविनमंतेति तिन्निमुत्तादि सुविअ विनतो गिलाणादिकारणे वा करेज्जावि, असनं वा सुत्तं-अनामंतेत्ता अनापुच्छित्ता जस्स जस्सति-संजतस्स असंजयस्स वा इच्छतिति। जस्स रुद्धतिति खंद्धंति-बहुगं दलइत्ति-देइ एत्थवि अविनयदोसा अगुरुस्स सन्निहित करिज्जावि।

सेहे रातिनिणएण सद्धिं असनं ४ आहारेमाणे तथ-सेहसूत्रं खंद्धं खंद्धंति वड्डवड्डेहिं लंबणेहिं डारं-पत्तसागं-वाइंगण-चिच्चिडवत्तिगादि ओसद्धंति-वन्नगंधरसफरिसोववेत्तं, रसालं-रसितं, दालिभं मंज्जितादि, मनसा इट्ठं मणुन्नं, मन्यते मणामति निद्धं-नेहापगाढं, लुखस्सं नेहेण भत्थिओ, अविणउ गेही य, अगारगं वा भुंजमाणस्स सब्बाणिवि करेज्जा। सेहे रातिणियस्स वाहरमाणस्स दो सुत्ता उच्चारेतव्या। दिवसतो अपडिसुणणे। तथ गतो चेद्वतो चैव उद्वित्ता चैव सोतव्वं। सनातग-भायणहत्थगतो चा भुंजतो वा भुंजतो वा भावासादणं किंतिवत्ता किं एवं भणसि तुमंति तुम्हारिसेहिं

कस्सण वट्टति खद्धंति-बृहत्शब्दोच्चारणं महता शब्देन कुद्धो भासति । तज्जातेणंति-कीस अज्जो गिलाणस्स न करेसि, भणति तुमं कीस न करेसि ? तुमं आलसितो, सोवि भणति-तुमं आलसिओ, मा एवं कुरु पादादिधोवणं भणिते किं करेति ? प्रत्याहणति आयरियवयणं, ता हे आयरिया पुनो न चेव भणंति उसन्ने सव्वपदाणिवि करेज्ज य नय आसादना भवति । कथा अनुओगकथा वा धम्मकहा वा कहेमाणस्सत्ति-अक्खायमाणस्स, इति उप प्रदर्शने, एतंति-जं तुमं कधिसि, जधा एतं एवं न भवति, एतं एवं भवति जधाहं भणामि, अविनयदोसा, आयरिए अपच्चओ भवति, धम्मं च जणो न गेण्हति । पासत्थो भणिज्ज नडपढितं किंतुहे तेणंति न सुमरसीति न स्मरसि त्वं एतमर्थ ? न एस एवं भवति । नो सुमनसे ओहयमनसंक्कप्पो अच्छति न अनुवूहति अहो सोमनं कयं कयेति । आयरिया परिसं भेत्ता भवति, भणति-उट्टेहि भिक्खवेला समुद्धिसणवेला सुत्तपोरिसि-अत्थपोरिसिवेला वा, भिंदति वा परिसं कन्नमूले एस पासत्थादि, केवलं भणति, सयं न करेति । तत्थ य केइ धम्मं गेण्हंता पव्वयंता वा रायाती सावगो वा अहाभद्दगो वा होंता पव्वयणस्स उवग्गहकरो कर्हं अच्छेदति । भणति उट्टेहि वियालो इमं वा करेहि । भावदोसा समंता दीसति, परिसति । अनुद्धिताए निविट्ठाए चेव अभिन्ना ताव विसरति, अव्वोच्छिन्ना जाव एक्कोवि अच्छति, तुमेवर्ति-जा आयरिएण अत्थो कहितो दोहिं तेहिं चउहिं वा जहा सिद्धसेनायरितो तमेवाधिकारं विकल्पयति । अयमपि प्रकारो तत्थैवैकस्य सूत्रस्य । एवं विकल्पयतः आसादना भवति । सेज्जा सव्वंगिया, संथारो अट्टाइज्जहत्थो, अथवा सेज्जा जत्थ भूमीए ठाणं, संथारो विदलकट्टमओ वा, अथवा सेज्जा एवं संथारो सेज्जासंथारो सेज्जाया वा संथारको सेज्जासंथारगो तं पाएण संघट्टेत्ता नानुजाणेति न क्खमावेति । उक्तं च-संघट्टेत्ता काएणं जधा उवहिणामवि । खमेज्ज अवराहो मे वदेज्जा न पुनोत्ति य ॥ अविनतो उ सेहादी परिभवंति । जं च न भणियं तं कठं ॥

दसा-३- समाप्ता

दसा-४-गणिसंपदम्

चू. सो रातिनितो केरिसो ? जो इमाए अट्टविधाए गणिसंपदाए उववितो । एतीसे उवक्कमादी चत्तारि दारा वन्नेउ न अधिगारो गणिसंपदाए, नामनिष्फन्नो निक्खेवो, गणि संपदा दुपदं नाम, गणीसंपदा च गणि, संपदा, गणी गुणेहिं संपन्नो उववेतो युक्त इति ।

तत्थ गणिसस निक्खेवो नामादि चउव्विहो । नामट्टवणातो तथैव -

नि. [२५] दव्वं सरीरभविओ भावगणी गुणसमन्निओ दुविहो ।

गणसंगहुवग्गहकारओ अ धम्मं जाणतो ॥

चू. दव्वगणी जाणग-सरीरभवियवत्तिरित्तो तिविधो एगभवितो बद्धाउतो अमि-मुहनामगोत्तो। भावगणी गुणसमंतित्तो गुणोवपेतो अट्टविधाए गणिसंपदाए । सो दुविधो-आगमतो नोआगमतो य । आगमतो जाणयओचवत्ती । नोआगमतो गणसंगहकारतो उवग्गहकारतो य । संगह्हातीत्ति संग्रहः । संग्रह करोतीत्ति संग्रहकारकः सयं परेण वा । दव्वसंगहो वत्थादीहिं सिस्से संगिण्हति भावे नाणादीहिं उपगह्हातीत्ति उपग्रहः उपग्रहं करोति । सिस्सपत्तिच्छयाणं सयं परेण वा, दव्वुवग्गहो अहारादीहिं, भावुवग्गहो गिलाणादीण सारक्खणं, धम्मं च जाणंतो कतरं धम्मं गणिसव्वभावमित्यर्थः ।

अद्विहा गणिसंपदा, येन चासौ गणिसंपदा एवं भवति, तं जाणति चशब्दात्तदुणोपेतश्च, गणगुणसंख्याने तस्सेगट्टियाणितं०

नि. [२६] नायंगणिअं गुणिअं गयं च एगड्ढएवमाईअं ।
नाणी गणित्ति तन्हा धम्मस्स विआणओ भणिओ ॥

चू नातं गणितं गुणितं गतं च एगड्ढं एवमादीयं । अभिधाणतो विसेसो, न तु अत्यतो, आदिग्रहणात् विदितं आगमितं उपलब्धमित्यर्थः । नाणी गणित्ति तन्हा तस्मात् कारणात् ।

नि. [२७] आयारंमि अहीए जं नाओ होइ समणधम्मो उ ।
तन्हा आयारधरो भन्नइ पढमं गनिट्ठाणं

चू आयारो पढमं अंगं, तंमि अधीते, पढिते उपलब्धे । समणधम्मो दसप्पगारो नातो भवति । तन्हा कारणा आयारं जो धरेति सो आयारधरो पढमं गणीट्ठाणं, उवज्जायट्ठाणं बितीयं कप्पव्ववहारसूतगडं वा, अंगं प्रति ।

नि. [२८] गणसंगहुवग्गहकारओ गणी जो पहू गणण धरिउं ।
तेन णओ छक्कं संपयाए पगयं चउसु तत्थ ॥

चू गणसंग्रहकारओ नाम एगो नो उवग्गहकारतो भंगा ४ गणी-आयरियो पभू-समन्थो, दव्वगणो गच्छे भावगणो नाणादि ३ धारेउं परियट्ठितुं पभू, तेनेति-जो पुव्वद्वेण वन्नितो नउत्ति-नीतिर्ययः अहिगार इत्यर्थः । संपदा इदानिं सा छव्विध नामादि, जेन भणितं-छक्कंसंपदाए, नाम संपदा-संपदा जस्स नामं जीवादीणं ३ । ठवणासंपदा चित्रकर्मादिषु पगतं अधिकारः चउसु दव्वखेत्तकालभावेसु नामठवणासु नाऽधिकारो ।

नि. [२९] दव्वे भावे य सरीरसंपया छव्विहा य भावंमि ।
दव्वे खेत्ते काले भावम्मि य संगहपरिन्ना ॥

चू अथवा दुविहा संपदा-दव्वे य भावे य । दव्वे सरीरसंपदा भावे छव्विहा य भावम्मि । च सद्दा खेत्तकालसंपदादि भासितव्वा । सरीरेण-ओरालिय आहारग वेउव्विणण नोदतिणण । उक्तं च-मूलं दव्वपलित्थयस्स तहा आरोहपरिणाहा । अथवा दव्वसंपदा तिविधा-सचिता-छन्नउत्तिं मनुस्स कोडीओ चक्किस्स तेहिं संपदा चउरासीतिं हत्थिसयसहस्सा, कुइकन्त्तस्स गावीओ । अचिता-नंदस्स नवनउत्ति हरिन्त्तकोडीउ । खेत्तसंपदा छन्नउत्तिं गामकोडीउ एवं दोणमुहनगरादि-विभासा । कालसंपदा चउरासीति पुव्वसयसहस्साणि भरहस्स आउगं, जम्मि वा काले वन्नज्जति । भावसंपदा छव्विधा ओदयियादि । तत्थोदयिगो एगवीसतिभेदो गतिकषायलिंगमित्थ्यादर्शन अज्ञान असंघता सिद्धे लेश्याश्चतुस्येकैकैकैकषड् भेदाः । गतिर्नरकादिः ४, कषायाः क्रोधादिकाः ४ लिंगं इत्थिवेदादि ३ मिच्छत्त अन्नाणं असंजमो असिद्धत्तेणं च एगेगभेदं । लेस्सा कणहलेस्सादि । एस्स एगवीसतिभेदो उदयितो भावो । उवसमितो दुव्विहो सम्पत्तचरित्ताणि । खाइतो नवभेदो । तं केवलनाणं केवलदंसणं दानं लाभो भोगो उपभोगवीरियाणि सम्पत्तं चरित्तं च । खातोवसमितो अट्टारसभेदो-ज्ञानाज्ञानदर्शन-दान-लब्ध्यादयश्चतुस्त्रिपंचभेदाः सम्यक्त्वचारित्रसंयमासंयमाश्च । नाणं चउव्विहं-मत्तिसुता-ओधिमनपज्जवाणि । अत्राणं तिविधं-मत्तिअत्राणं सुत्तअत्राणं विभंगनाणं । दरिसणं तिविधं-चक्खू अचक्खू ओधिदंसणं च । लद्धी पंच भेदा-दानलद्धी लाभ-भोगउवभोग-विरीयलद्धी खतोवसमियं

सम्मतं चरित्तं च संजमासंजमो च । एस अट्टारसविधो भिस्सो भावो । परिणामितो तिविधो-
जीवमव्याभव्यत्वादीनि च । जीवत्वं भव्यत्वं अभव्यत्वं च । आदिग्रहणात् अस्तित्वं अन्यत्वं
कर्तृत्वां भोक्तृत्वं गुणवत्त्वं असर्वगतत्वं अनादिकर्मसंतानत्वं प्रदेशवत्त्वं अरूपित्वं नित्यत्वं
इत्येवमादयोऽप्यनादिपरिणामिका जीवस्स भावा भवन्ति । सन्निवातिओ एतेसिं चैव पंचणहवि
भावाणं संजोगेण भवति । एत्थ खतोवसमियभावसंपदातो अधिगारो, उदईओ वि उरालिय
वेउव्वियाहारगसरिरसंपदाए सेसुवि जधासंभवं जोएतव्वं । सुतसंपदा जहन्नेण कप्पववहारा,
उवकोसेण चोइसपुव्वाणि, संगहपरिन्ना नाम अट्टमत्ति, तीसे विभासा-सा छव्विहा-संगहपरिन्नामादि
इ नामठवणातो तहेव दव्वसंगहपरिन्ना-जाणति । काले ओमोदरियासु विधिं जाणति । भावे
गिलाणादिसु । दव्वेण वा चेतणाचेतणेण परि जाणति । जधा गो हितो मितो हिरन्नेण हेरन्नितो
दव्वं वा जो परिजाणति जीवादि-सोभणासोभणं वा दव्वं । खेत्तेण वा खेत्तस्स वा जम्मि वा खेत्ते
वन्निज्जति । कालेण वा कालस्स वा जम्मि वा काले वन्निज्जति । भावस्स वा परिन्ना भावेण परिन्ना-
जधा एरिसो उदयिओ उदीरणालक्खणो वेदनालक्खण इत्यर्थः । उवसमलक्खणो उवसमिओ
खयलक्खणो खाइतो, किंची खीणं किंचि उवसंतं खतोवसमिओ तांस्तान् भावान् परिणमतीति
पारिणामिकः । समवायलक्खणो-सन्निवातितो, एवं जो परिजाणति तेनायरिएणं संगहपरिन्नेणं
गच्छो परिट्टियव्वो । कथं ?

नि. [३०] जह गयकुलभूओ गिरिकंदरकडगविसमदुग्गोसु ।

परिवहइ अपरितंतो निअयसरीरुग्गए दंते ॥

चू जहा तस्स गयकुलस्स अप्पणो य बाध न भवति तथ गच्छति । उवसंहारो -

नि. [३१] तइ पवयणभत्तिगओ साहम्मियवच्छलो असढ भावो ।

परिवहइ असहुवग्गं खेत्तविसमकालदुग्गोसु ॥

चू तेन पगारेण तथा, पवयणं दुवालसंगं साधम्मियवच्छलो जधा वइरसामी असढभावो
मायाविउत्तो दव्वखेत्तकालाभावावतीसु परिवट्टति असुहवग्गं खेत्तं विसमं अन्दाणे खलु खेत्तेसु
वा, काले अशिवोमोदरिया दुब्भिकखेसु भावे गिलाणातिसु वा नाणादिसु वा दव्वादिसंगहेण वा
अट्टपगाराए गणसंपदाए उववेतो भवति गणिजोगो वा भवति ।

मू (५) सुयं मे आउसंतेन भगवया एवमक्खातं, इह खलु धेरेहिं भगवंतेहिं अट्ट-विहा गणि
संपदा पत्रत्ता, कयरा० ? इमा खलु अट्टविहा गणि-संपदा पत्रत्ता तं जधा-आयारसंपदा सुतसंपदा
वयणसंपदा वायणसंपदा मत्तिसंपदा पओग-संपदा संगहपरिन्ना नामं अट्टमा ।

चू कतरा सा संपदा ? - उच्यते - "सुतं मे० जाव आयारसंपदा । किं पढमं आयारसंपदा ? ,
उच्यते-जेन पढमं पव्वाविज्जंतस्स चैव उवदेसो । एवं गंतव्वं चिद्धितव्वां निसीयणतुयट्टण-
पडिलेहणरयहरणगहो य उवदिसिज्जति । एतासिं आयारसंप-दादीणं दुग-तिग-चउ-पंच-छ-सत्त-
अट्टगसंजोगेण भंगा कातव्वा, दुगसंजोगो आयारसंपद्रे नामेगे नो सुतसंपद्रे ४ एवायारसरीरेणवि
४ जोवा आयारसंगहपरिन्नाएवि ४ । एवं सुतेनवि उवरील्लाणि पदानि भाणितव्वाणि जाव
पओगमत्तिसंपदाए संगहपरिन्नाए य चउभंगो एवते अट्टावीसं दुगसंजोगा, एक्केक चउभंगो ।
तियसंजोगेन आयारसंपद्रे सुयसंपद्रे सरीरसंपद्रे अट्टभंगो एवं छपन्नं तियसंजोगा कातव्वा,

अक्केअड्ढभंगा । आयारसंपन्ने सुयसंपन्ने सरीरसंपन्ने वयणसंपन्ने सोलसभंगा एवं सत्तरि चउक्का संजोगा कायव्वा । सवत्थ सोलसभंगा । छप्पन्नं पंच संजोगा, सव्वत्थ बत्तसीं बतीसं भंगा । अट्ठावीसं छक्कसंजोगो । सव्वड् चउसट्ठिभंगा । अट्ठसंजोगा सव्वत्थ अट्ठावीसुत्तरं २ भंगसत्तं । एक्को अट्ठसंजोगो तत्थ बे सताणि छप्पन्नाणि भवन्ति । एत्थ पढ्ढो अट्ठभंगो पसत्थो ।

मू (६) से किं तं आयारसंपदा चउविहा पन्नता तं जहा-संयम-धुवयोगजुते यावि भवति असंगहियप्पा अनियत्तवित्ती वुड्ढसीले यावि भवति से तं आयार-संपदा ।

चू आयारसंपदा चउव्विधा-संजयधुवजोगजुत्तेयावि भवति, पडिलेहणपप्फोडणादिसु, सतरस्सप्यगारो वा संजमो सो दुविधो, बाहिरो अब्भित्तरो य । बाहिरो चोदसविधो । अब्भित्तरो मनवयणकायजोगो ३ एतेसु धुवो जोगो जस्स नित्योपयोगो वा । चशब्बाद् नाणादीसु व नित्योपयोगः । अषिग्रहणात् परंपि योजयति, संजमधुवजोगेण जुत्तो जस्स अप्पा, स भवति, संजमधुवजोगत्तो । असंपग्गहितत्पत्ति-अनुत्सेकः । अहमाचार्यो बहुश्रुतस्तपस्वी वा सामायारिकुसलो वा । जात्थादिमदेहि वा । अम्मत्त अनित्तवत्तित्ति गामे एगरातिरू नगरे पंचरातिरू अन्नअन्नाए भिक्खयरियाए अडति गिहं वा निकेतं, तं जस्स नत्थि सो अनिकेतो अगूह इत्थर्थः चउत्थादीहि वा एषणाविसेसेहि वा जतति विसुद्धसीलो निहुतसीलो, अबालसीलो अचंचलसीलो मज्झत्थसील इत्थर्थः । एतेसिंपि चउण्हं पदाणं दुगतिगचउसंजोगा भाणियव्वा । अपिग्रहणाद् वुड्ढसीलो तरुणसीलो जंकिं चि कातव्वे संजमाहिं कारिके गिलणादिसु वा तप्पति । तस्सायारसंपन्नस्स सुत्तं दिज्जति

मू (७) से किं तं सुयं-संपदा ? चउव्विहा पं० तं-बहुसुते यावि भवइ, परिचियसुते यावि भवति विचित्तसुये यावि भवइ घोसविशुद्धिकरे यावि भवइ से तं सुयंसंपदा ।

चू सा सुत्तसंपदा चउव्विधा- बहुसुते या विभवति । बहुसुत्तो जुगे जुगे पहाणो सुतेण, अहवा बहुसुत्तो अब्भित्तरबाहिरएहि चशब्बाद् बहुचारित्ती अपिशब्बाद् बहुपरियाए जहन्नेण पंचवरिसो, उक्कोसेणं एगूनवीसो, परियागं प्रति परिजितसुतणेत्तसणासमिता विचित्तसुत्तो-बहूहिं परियाएहिं जाणति अत्थेन वा विचित्तं सुत्तं । अहवा ससमयपरसमएहिं उस्सग्गाववातेहिं वा । उक्तं च-चित्रं बहुयंयुक्तं ते घोषा ओदात्तादी, तेहिं घोषानामेव विशुद्धी घोसविसुद्धी, घोसहिं वा जस्स सुद्धं सुत्तं सो परस्सवि घोसविसुद्धिं करोति । एत्थवि दुगतिगचउक्कसंजोगा विभासियव्वा ।

मू (८) से किं तं सरीरसंपदा ? चउव्विहा पं० तं० आरोहपरिन्नाहसंपन्ने यावि भवति, अनोत्तप्पसरीरे थिरसंधयणे बहुपडिपुत्त्रेदिए यावि भवइ, से तं सरीरसंपदा ।

चू से किं तं सरीरसंपदा सुत्तं-आरोहो दीर्घत्वं परिणाहोवि तत्तित्तो चेव । यत्राकृतिस्तत्र गुणा वसन्ति । अनोत्तप्पसरीरे, त्रपूषलज्जायां न हीनसरीरो अलज्जणिज्जसरीरो । थिरसंधयणो दढसंधयणो बलितसरीर इत्थर्थः । बहुपडिपुत्त्रिदिओ-संपुत्त्रिदिओ न काणो बहिरो वा, एत्थ दुगादिसंजोगा तह्वे -

मू (९) से किं तं वयण-संपदा ? चउव्विहा पं० तं-आदिज्वयणे यावि भवइ, म्हुववयणे यावि भवइ, अनिसियवयणे यावि भवइ, फुडवयणे यावि भवइ, से तं वयणसंपदा ।

चू से किं तं वयणसंपदा सुत्तं-वचनसंपदा वचनोपेतता इत्थार्थः । आदिज्वयणो ग्राहवाक्य अर्थावगाढं वा मधुरं अपरुषवोक्यः । खीरासवादिद्विजुत्तो वा । निस्सितं कहं ? निस्सितो जथा कोवनिस्सितो । अहवा रागदोसादीहिं गिस्सितो । असंदिद्धभासां सव्वभासाविसारदः सुहं

ग्राहयिष्यति, स्वयं च गृह्णाति । असंदिग्धत्वं अमंमणवचनमित्यर्थः । अहवा जहासूयंत्वं सिंधवमानय सदेहो भवति । अश्वपुरुषवसलक्षणं वा सोऽण एरिसवयणं भ्रुवते, एत्यवि दुगादिसंयोगा भाणियव्वा, तेनैव आयारसुयसरीरवयणसंपन्नेण सीसापरिक्खित्तुं वाएतव्वा ।

मू. (१०) से किं तं वायणासंपदा ? वायणासंपदा चउव्विहा पं० तं-उद्दिसति विजयं वाएति, परिनिव्वावियं वाएति, अत्यनिज्जावए यावि वाएइ, से तं वायणासंपदा ।

चू. से किं तं वायणासंपदा २ सुत्तं विजयं उद्दिसति-विचिन्य २ जो जस्स जोगो तं तस्स उद्दिसति सुत्तमत्थं वा, परिणामिगादि परिक्खत्ति-अभायणं न वाएति जहा अपक्कमट्टियभायणे अंबभायणे वा खीरं न छुब्मति-जइ छुब्मइ विनस्सति । एवं अतिपरिणामे अपरिणामेय, उद्दिसति । छेदसुत्तं विनियं वाएति । जत्तियं तरति सो गिण्हित्तुं परिनिव्वविया जाधे से परिजितं जायं ताहे से अन्नं उद्दिसति, जाहकवत् । अत्यणिज्जवए-अर्थाभिज्ञो अत्येण वा तं सुत्तं निव्वाहेति । अत्यं पि तस्स कधेति, गीतत्थोत्ति भणितं भवति । इत्यवि तहेव दुगाइसंजोगा । जतियमतीयउववेतो - उत्पन्नप्रतिभ इत्यर्थः । इति इतरथा हि-अन्यतीर्थिकैराक्षिप्तः प्रत्युत्तरासमर्थं दृष्टा शिष्या विप्रतिपत्ति गच्छेयुः । अभिनवसङ्घो वा ।

मू. (११) से किं तं मतिसंपदा ? मतिसंपदा चउव्विहा पं० तं-उग्गहमतिसंपदा, इहा अवायमती धारणामती, से किं तं उग्गहमती ? २ छव्विहा पं० तं-खिप्पं उगिण्हति, बहु उगिण्हति, बहुविधं उगिण्हइ, धुवं उगिण्हइ, अनिसियं उगिण्हइ, असंदिद्ध उगिण्हइ, से तं उग्गहमती, एवं इहा मतीवि, एवं अवायमती, से किं तं धारणामती ? २ छव्विहा पं० तं-बहु धरेति, बहुविधं धरेइ पोराणं धरेति, दुद्धरं धरेति, अनिसियं धरेइ, असंदिद्धं धरेति, से तं धारणामति, से तं मतिसंपदा ?

चू. से किं तं मतिसंपदा सुत्तं-मन ज्ञाने, मननं मतिः, मत्या संपदा मतिसंपदा सा चउविधा ते ओग्गहमती इहामती अवायमती धारणामती य । से किं तं उग्गहमती ? उग्गहमती छव्विधा पत्रत्ता, तं जधा-खिप्पं उगिण्हति उच्चारितमात्रमेव सिस्से पुच्छंते परपवादीण वा, उच्चारितमात्रं उगिण्हति । बहूगं पंचछगंधसयाणि । बहुविधं नाम लिहति पहारेइ गणेति । अक्ख्वाणयं कहेति अनेगेहि वा उच्चारितं उव्वेण्हति । धुवं न विसारेति । अनिसियं न पोत्थयलिहियं अहवा सोउं जइ कोइ अनुभासति ताधे गिण्हति । असंदिग्धं न संकितं उग्गहितस्स ईहा, ईहितस्स अवायः, अवगतस्य धारणा । पोराणं पुरा पढितं, दुद्धरं भंगगुविलं, शेष कण्ठयं । संजोगा तहेव ।

मू. (१२) से किं तं योगसंपदा ? २ चउव्विहा पं० तं-आतं विदाय वादं पयुजित्ता भवइ, परिसं विदाय वादं पयुजित्ता भवइ, खेत्तं विदाय वादं पयुजित्ता भवइ, वत्थुं विदाय वादं पयुजित्ता भवइ, से तं पयोगसंपदा ।

चू. से किं तं पतोगमती सुत्तं-जानात्येव वैद्यः, तत्रयोगं येनाऽऽतुरस्य व्याधी छिद्यते । आतं विदाय विदज्ञाने धम्मं कथेतु वाद वा कातुं आत्मानं विदाय जानीते आत्मसामर्थ्यं । पक्षप्रति-पक्षपरिग्रहो-वादः । परिसा उवासगादि जाणिया अजाणिया पुव्वं परिसं गमेति । खेत्तं मालवादि पुरी वा । वत्थुं वा परवादिनो बह्मागमा न वा, राजा राजामात्यो दारुणो भइओ वा सभावेन । उक्तं च-दव्वं खेत्तं कालं तहा आतं विदाय समायारिं पयुजित्ता समत्थो वा न वा । छट्ठादीन वा मासकप्पस्स वा । परिसा गीतत्था अगीतत्थ वा । खेत्तं अट्टाणमनट्टाणं वा वत्थुं बालगिलाणदुब्बलखमगायरियादी

रायादि पव्वइतो वा वसमाइ गीता अगीता ।

मू (१३) से किं तं संगहपरिन्ना २ चउव्विहा पं० तं-बहुजन-पायोग्गताए वासावासासु खेतं पडिलेहिंत्ता भवइ, बहुजनपायोग्गताए पाडिहारियपीढफलग-सेज्जासंधारयं ओगेण्हत्ता भवइ, कालेणं कालं समाणइत्ता भवइ, अहागुरुं संपूएत्ता भवति, से तं संगहपरिन्ना संपदा ।

चू से किं तं संगहपरिन्ना सुतं ? संगहपरिन्ना चउव्विधा-दव्वादि, खेत्तातो बहुजनपायोग्गं बहुजनजोग्गं गच्छजोग्गं च वित्थिन्नं, अहवा बालवुद्धुब्बलक्खमगायरीयादीणं जोगवाही अजोगवाहीण य असंगहिया खेत्तादीएहिं गच्छंति अन्नत्थ पीढएण विना निसिज्जा मइल्लिज्जति विवरेण वा वासासु अन्नं कालं अन्नत्थवि गम्मति अतो वासग्रहणं प्रतिहरणीयं प्रतिहार्यं फलं एंगियं, पीढफलादीणं असतीए वासासु पाणा सीतलं कुंधु गाथा । काले जं जंमि कृत्यं तं तस्मिन्नेव समानयितव्यं भवति । तं जहा-अज्जयणपडिलेहणाए उवधिउप्पादनाए वा पढितुं सोतुं वा भिक्खस्स वा चउक्कवाल-सामायारी विभासितव्वा । एत्थ भावसंगहो । अथा गुरुं-जेन पव्वाविओ जस्स वा पढति मूले जथा गुरवो अधागुरु जे तेसिं रातिनियतरगा तेसिं विनतो अब्भुट्ठाणडंडगआहारउवधि पंधविस्सामणादिसु संपूयणा भवति स एवं पगारो आयरितो ।

मू (१४) आयरितो अंतेवासी इमाए चउव्विधाए विनयपडिवत्तीए विनयेत्ता निरिणत्तं गच्छइ, तं० आयाविणयेन सुयविनयेन विक्खेवणाविणयेणं दोसनिग्घायणाविणएणं । से किं तं आयाविणए । २ चउव्विहे पन्नतो तं-संजमसामायारीयावि भवति, तवसामायारियावि भवति, गणसामायारीयावि भवति, एगल्लविहारसामायारीयावि भवति, से तं आयाविणए । से किं तं सुयविनयो २ चउव्विहे पं० तं-सुतं वाएति, अत्थं वाएति, हियं वाएति, निस्सेसं वाएति, से तं सुतविणए । से किं तं विक्खेवणाविनये ? २ चउव्विहे पं० तं-अदिट्ठधम्मं दिट्ठ-पूव्वगत्ताए विणएइत्ता भवति, दिट्ठ-पूव्वगं साहम्मियत्ताए विणएइत्ता भवति, चुयधम्माओ धम्मे ठावइत्ता भवति, तस्सेव धम्मस्स हियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए अनुगामियत्ताए अब्भुट्ठेत्ता भवइ, से तं विक्खेवणाविनये । से किं तं दोसनिग्घायणाविणए ? २ चउव्विहं पं० तं-कूद्धस्स कोहं विणएत्ता भवइ, दुट्ठस्स दोसं निगिण्हितत्ता भवइ, कंखियस्स कंखं छिंदइत्ता भवति, आया सुप्पणिहिए भवति, से तं०

चू अंतेवासी चउव्विहाए चउप्पयाराए जत्ता तेनं अन्नो गाहितो होति तदा निरिन्नो भवति आयरितो, सरिणो लोगेवि ताव गरहितो किमु लोउत्तरे ? । सिसस्स वा विनयादिजुत्तस्स दिंतो निरिणो भवति, विनतो संजम एव पडिवत्तिपगारो, विणएत्ता गाहेत्ता इत्यर्थः निरिणत्वं गच्छति-प्राप्नोति, आयासुयविक्खेवणदोसनिग्घायणादी-आयासुयविक्खेवणदोससुयं विज्जति, तेनायारो पढमं । आयाविणओ चउव्विधो-संजमं सामायरति स्वयं, परं च गाहेति, समाचारयति सीतंतं परं, उज्जमंतं च अनुवूहति । सोय सत्तरसविधो-पुढविकायसंजमादि । पुढविसंघइनपरितावणतोद्द-वणादि परिहरितव्वं, तवो पक्खियपोसधिएसु तवं कारवेति परं, सयं च करेति, बारसविहो तवो भाणितव्वो । भिक्खयारियाए निउजंति परं, सयं च सव्वंमि तवे परं सयं च निजुजंति । गणसामायारीगणं सीतंतं पडिलेहणपप्फोडणवालदुब्बलगिलाणादिसु वेताथेय सीतंतं गाहेति उज्जमावेति, सयं च करेति । एगल्लविहारपडिमादिषु सयमन्नं वा पडिवज्जावेति । आयारेणं चउप्पगारेणं आत्मानं परं च विनयति, आयासुयविक्खेवणदोससुतं विज्जति, सुतेण विनयति अप्पाणं परं च, सुत्तं वाएति पाढेति,

अत्थं सुणावेति, गेण्हावेति हिंतं, वाएति हिंतं नाम जं तस्स जोग्गं, परिणामगं वाएति दोण्ह वि हिंतं भवति । अपरिणामगं अतिपरिणामगं वा न वाएति तं अहितं तेसिं भवति, परलोगे इहलोगे य, निस्सेसं नाम-अपरिसेसं जाव संमतं सूत्रं ॥

वि नानाभावे, क्षिप्रेरणे, परसमयातो विकखेवयति समयंतेन गाहिति अदिट्ठधम्मं दिट्ठधम्मताए तत्तु धर्मः स्वभावः, सम्मदंसणमित्यर्थः । अदष्टं दष्टवत्-पुव्वंति पढमं न दिट्ठो दिट्ठपुव्वताए जधा-भ्रातरं पितरं वा मिच्छादिट्ठिपि होंतगं, दिट्ठपुव्वगो सावग इत्यर्थः । तं समानधर्म कारयति पव्वावेति, चुतं-धम्मातो चुतो मट्ठो चरित्तधम्मातो वा दंसणधम्मातो वा, तंमि चेव धम्मे ठावयति । तस्सेवत्ति-कस्स चारित्तधम्मस्स हिताए जधा तस्स वृद्धिर्भवति, अनेसणादी न गेण्हति गिण्हतं वारेति । अहवा जं इध परे य हिंतं सुधाए जध तस्स वृद्धिर्भवति जं हिंतं खमं निस्सेसाय मोक्खाय आनुगामियं अवितहकारी, जहा इध भवति भंते नाणे एतानि अनुट्ठेति धम्मस्स हितादीणि । दोसा कसायादी बंधहेतवो अथवा पगडीतो नियतं निश्चितं वा घातयति विनाशयतीत्यर्थः । कुद्धस्स सीतप्परसमाणो वंजुलवृक्षवत् । दुट्ठो कसायविसएसु मानदुट्ठस्स वा आचारसीलभाव-दोसा वा विनएति, तं दोसं उवसमेति विनाशयतीत्यर्थः । कंखा भत्तपाने परसमए वा संखडिए नदीजत्ताए वा अनस्स य सन्नायगातहिं एहिंति ताहे तेन सद्धिं अप्पन्नावदेसेण पत्थविज्जति । उक्तं च-संपुन्नमेवं तु भवे गणिन्नं जं कंखिताणंपि-पवणातिहणेति कंखं । आता सुप्पिणिहिते यावि भवति आता-आत्मा स कंहं ? सुप्पिणिहितो होति । उच्यते जदा सयं तेसु कोहदोसकंखासु न वट्ठति, तदा सुप्पिणिहितो भवति पणिधानं वा । सोभणा पणिधी सुप्पिणिधी, एवायरिएण सिस्सो गाहितो सिस्सेणवि आयरियस्स विनतो पउंजितव्वो ।

मू (१५) तस्सणं एवं गुणजातीयस्स अंतेवासिस्स इमा चउव्विहा विनयपडिवत्ती भवइ, तं जहा-उवगरणउप्पायणा साहिल्लया वन्नसंजलता भारपच्चोरुहणता । से किं तं उवगरणउप्पायणा ? २ चउव्विहा पं० तं-अनुप्पन्नाइं उवकरणाइं उप्पाएत्ता भवइ, पोरणाइं उवकरणाइं सारक्खित्ता भवइ संगोवित्ता भवइ, परित्तं जाणित्ता पच्चुद्धरित्ता भवति, से तं उवकरणउप्पाणयता । से किं तं साहिल्लया ? २ चउव्विहा पं० तं-अनुलोमवइसहिते यावि भवति, अनुलोमकायकिरियत्ता, पडिरुवकायसंफासणया, सव्वत्थेसु अपरिलोमया, से तं साहिल्लया । से किं तं वन्नसंजलणता ? २ चउव्विहा पं० तं०-अधातच्चाणं वन्नवाई भवति, अवन्नवातं पडिहणित्ता भवइ, वन्नवातिं अनुवूहइत्ता भवति, आयावुइसेवीयावि भवति, से तं वन्नसंजलणता । से किं तं भारपच्चोरुहणता ? चउव्विहा पं० तं-असंगहियपरिजनं संगिण्हिता भवति, सेहं आयारगोयरं गाहेत्ता भवति, साहम्मियस्स गिलायमाणस्स अधाथामं वेतावच्चे अब्भुट्ठेत्ता भवति, साहम्मियाणं अधिकरणंसि उप्पन्नंसि तत्थ अनिस्सतोवस्सिए अपक्खगाही मज्झत्थभावभूते सम्मं ववहारमाणे तस्स अधिकरणस्स खामणविओसमणताए सयासमियं अब्भुट्ठेत्ता भवइ, कंहं न ? साहम्मिया अप्पसद्दा अप्पझंज्जा अप्पकलहा अप्पतुमंतुमा संजमवहुला संवरवहुला समाहिबहुला अपमत्ता संजमेण तवसा अप्पाणं भावेमाणणं एवं च न विहरेज्जा, से तं भारपच्चोरुहणताए ।

एसा खुलु धेरेहिं भगवंतेहि अट्ठविहा गणि-संपया पत्रत्ता ति बेमि ॥

चू. तत्थिमं सुत्तं तस्सणं एवं गुणजातीयस्स अंतेवासिस्स इमा चउव्विहा विनयपडिवत्ती

भवति । उवगरण उष्पातणया ४, उवगरण उष्पादना ताव चउव्विधा पन्नत्ता । तं जधा-अनुप्पन्नाइं उवगरणाइं उष्पाइत्ता भवति । जति आयरितो सयमेव उवगरणं उष्पाएइ तो वायणादि न तरति दातुं, अतो सिस्सेण उष्पाएतव्वं उवगरणं वत्थपत्तसंथारगादि पोराणाइं उवकरणाइं सारक्खित्ता-संगोवित्ता भवति सा रक्खति । काले पाउणति जुत्तं च सिव्वति विधीए पाओणति । वासत्ताणं कालदीए संगोवति । जहा सेहादी न हरंति परितं जाणित्ता पच्चुद्धरित्ता भवति । परित्तो अप्पोव्वहितो सुद्धो वा, सगणिच्चं अन्नगणिच्चं वा साधुं आगतं उवगरणेण उद्धरति आहाविधि संविभइत्ता भवति । अहाविधी जहा रातिणियाए जस्स वा जो जोग्गो । अहवा उवसंपज्जति । गिलाणे० गाहा । सहायकृत्यं साहल्लता । सा चउव्विधा-अनुलोभवइसहिएतावि भवति । आयरिएण वुत्ते एवमेत्तं, अथवा गुरवो जं पभासंति तत्थ खेपं समुज्जमो, न हि सच्छंदा सेया लोए किमुत उत्तरे । अनुलोभ्काय-किरिया सीसं पढमं विस्सामेति । ततो सेसं गाणिच्चं वा भणति । पडिरूपकाय-संफासणता-जहा सहति तथा विश्रामेति, सब्बत्थेसु जोग्गाजोग्गोसु, भिणगोण संगुलेहिं० गाथा से तं साहल्लया । वन्नसंजलता वर्ण क्रियागुणवचनविस्तारेषु, आयरितो जातीकुलेण सुत्तेण भंगा अट्ट । पढमे भंगे याथातथ्यानां वर्ण वदति जो अवर्ण वदति ते पडिहणति वर्न्ववादि अनुवूहति गुणवानेव जानीते वक्तुं । आता वुट्ठेसेवीया भवति । बुट्ठो-आयरिओ तं निच्चमेवं पच्चुवासत्ति अविरहितं करेति आसनड्डितो य इंगितागारेहिं जाणित्ता करेति ।

भारपच्चोरुहणता जधा-राया अमात्यादीनां भारं न्यस्य भोगान् भुंक्ते जधा वा आयरिएण अन्नस्स आयरियस्स भारो पच्चोरुभितो, एवं आयरियस्स सुतत्थगणधित्ताभारो तं सीसो चेव जंजं कायव्वं गच्छस्स तं तं करेति । सा चउव्विहा-असंगहितं परियणं संगेणहत्ता भवति । असंगहितो रुट्ठो बाहिरं भावं वच्चति तं संगेणहति । सेहं आयारगोयरं गाहित्ता भवति, आयारस्स गोयरो आयारगोयरो विषय इत्यर्थः । पडिलेहण आवस्सगभिकखपाढादि गाहेति-समानधम्मिओ साधम्मिओ गिलाणो असुहिओ आगाढानागाढेणं अधाथामं जधासतीए वेतावच्चं उव्वत्तणमत्त-गवज्जा सहाहारे य अहाथामं अब्बुट्ठेति । साहम्मियाणं अहिगरणंसि सुत्तं उच्चारेतव्वं । समानधम्मितो सरिसधम्मो वा साधम्मिओ अधिकरणं पुव्वं भणितं । तत्थ अनिस्सितोवस्सेतेति-निस्सा रागो ओवस्सा दोसो, अहवाऽऽहारोवहिमादी निस्सा मम सिस्सो कुलिच्चगो वा उवस्सा, अहवा सिस्सो निस्सा, पडिच्छगो उवस्सा ताहिं निस्सोपस्साहिं पक्खं न वहति, मज्झत्थभूते तुलासमेत्ति भणितं होति । तस्स अहिगरणस्स खामणविओ समणट्ठताए सदा समितत्ति । सदा नित्यकालं समितं स दिवसे दिवसे उट्ठाए उट्ठाए सब्बुट्ठेता भवति । कहं नु-केन प्रकारेण साहम्मिया अप्पसद्दा न महत्ता सद्देण बोलं करेज्ज, अप्पज्झंज्ञा न कोहाभिभूता झंझइत्ता अच्छंति । अप्पकलहा न अक्कोसमादीहिं कलहेत्ति, अथ तुमुतुमत्ति न पुनो अप्पं तु अहंति, संजमबहुलत्ति मनोवाक्कायगुप्ता अधवा सत्तरसविधेणं संजमेण संवरबहुलंति । दुविधो संवरो-इंदियसंवरो नोइंदियसंवरो य । इंदियसंवरो सोइंदियादिना । नोइंदियसंवरो कोधनिग्गहादि । समाधिबहुलत्ति नाणदंसणचरित्तसमाधी सेसं ।

दशा-४-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्वत्थसुत्रस्य

चतुर्थं ब्रह्मसंनिधुवित्तः संचूर्णिकः समाप्त ।

दसा-५ चित्त समाधिस्थान

६. समाधिबहुला इत्युक्तं इमा समाही चैव चित्तस्य समाही चित्तसमाधी चित्तसमाधी ते ठाणा चित्तसमाहिठाणा तस्स दारा उवक्कमादि चत्तारिवि वन्नेऊण अधिगारो चित्तसमाधीए, नामनिप्फन्नो निक्खेवो चित्तसमाहिट्टाणा । समीहितस्स चित्तस्य स्थानं चित्तसमाधिस्थानं त्रिपदं नाम-चित्तं समाधी द्वाणं च । तत्थ चित्ते समाधीए य इमा गाथा-

नि. [३२] नामं ठावणा चित्तं दब्बे भावे य होइ बोधव्वं ।

एमेव समाहीए निक्खेवो चउविहो होइ ॥

६. चित्तं नामादि चउव्विहं । नामं जहा चित्तो साधू । ठवणा अक्खनिक्खेवो ।

नि. [३३] जीवो उ दब्बचित्तं जेहिं च दब्बे जम्पि वा दब्बे ।

नाणादिसु सुसमाही य धुवजोगी भावओ चित्तं ॥

६. दब्बचित्तं जीव एव चित्तं न जीवद्रव्यादन्यत्वे वत्तंते वा चित्तात् जीवोऽर्थान्तरभूतः । अथवा जीवो हि द्रव्यं सचेतनाभिसंबन्धाद् गुणपर्ययोपगमादनुपयोगाद्वा दब्बचित्तं । येन वा चित्तमुत्पद्यते तद्द्रव्यचित्तं । यदा उष्णेन दुक्खमुत्पादितं उष्णमेव दुःखं । एवं सीतेनापि अग्नेन सुखमुत्पादितं अन्नमेव सुखं । क्षुधितस्याग्नेन पिपासितस्योदकेन येन वाभ्यवहृतेन मघादिना । अथवा मेध्येन घृतादिना । यान्येव चित्तोत्पादकानि द्रव्याणि तान्येव चित्तं भवन्ति । जंमि वा-यथा स्त्रियां पुरुषस्य, जंमि वा दब्बे अवस्थितश्च चित्तोद्भवो भवति चित्तउद्भूतिरित्यर्थः । जधा तीसे कम्मकारियाए घुसलेतीए महत्तरधूयं जायति अनत्थद्धिआ न जायति गतं दब्बचित्तं । भावचित्तं ज्ञानाद्युपयोगः । नाणं मनवइकातसहगतं । एवं दरिसणंपि ३ चरित्तंपि ३ । नाणादिसु समाहितो जोगो जस्स सो भवति नाणादिसुसमाहितजोगो । आदिग्रहणादंसणे चरित्ते य । सो जीवो भावतो चित्तं ।

नि. [३४] अकुसलजोगनिरोहो कुसलाणं उदीरणं च जोगाणं ।

एवं तु भावचित्तं, होइ समाही इमा चउहा ॥

६. समाहिट्टाणं जहा असमाधिद्वणेसु भणियाणि तथा भाणियव्वणि । भावचित्तेन भावसमाधीए य अधिकारो ।

नि. [३५] भावसमाधी चित्ते ट्ठि-तस्स ठाणा इमे विसिद्धतरा होइ ।

जओ पुनचित्ते चित्तसमाहीए जइयव्वं ॥

६. जता एतेसु अप्पा आहितो जुत्तो ड्ढवितो य भवति तदा इमे द्वाणा विसुद्धा विसुद्धतरा भवंति । इमे-जेइदानिं सुत्ते भणिहामि धम्मचितादि जाव केवलनाणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेज्जा । अहवा गिहत्थातो विसुद्धतरा भवंति, होंति पुन जातोति-होंति यस्मात्कारणात् चित्ते तेन चित्तसमाधी यतितव्वं घटितव्वं परिक्रमितव्वं गतो नामनिप्फन्नो । इदानिं सुत्तानुगमे सुत्तं उच्चारेतव्वं । अक्खलित्तादि तं च इमं सुत्तं तेनं ।

६. (१६) सुयं मे आउसंतेणं भगवया एवमक्खायं इह खलु धेरेहिं भगवंतेहिं दस चित्तसमाहिठाणा पन्नत्ता, कतराइं खलु ताइं धेरेहिं भगवंतेहिं दस चित्तसमाहिट्टाणाइं पन्नत्ताइं २ इमाइं खलु धेरेहिं

भगवंतेहि दस चित्तसमाहिङ्गाणाइं पत्रत्ताइं तं० तेणं कालेणं-तेणं समयेणं वाणियगामे नगरे होत्था, एत्थं नगरवन्नओ भाणियव्वो तस्स न वाणियग्गामनगरस्स बहिया उत्तरपुरच्छिमे दिसीभागे दूतिपलासए चेइए होत्था, चेइयवन्नतो भाणियव्वो, जितसत्तु राया तस्सणं धारणी देवी, एवं सव्वं समोसरणं भाणितव्वं जाव पुढवीसिलापट्टए सामी समोसट्ठे परिसा निग्गया धम्मो कहिओ परिसा पडिगया ।

चू. तेणं कालेणं २ सत्त उच्चारेतव्वानं । इहति इहलोगे प्रवचने यथा-खलु विशेषणे निर्गन्थानामेव नान्येषां ।

मू. (१७) अज्जो इति समणे भगवं महावीरे समणा निग्गंथा य निग्गंथीओ य आमंतेता एवं वयासी । इह खलु अज्जो निग्गंथाण वा निग्गंथिण वा इरियासमियाणं भासासमियां एसणासमियाणं आयाणभंडमत्तनिक्खेवणासमियाणं उच्चार-पासवणखेलसिंघाणजलपारिद्धावणितासमितानां मनसमितानां वयसमियाणं कायसमियाणं मनगुत्ताणं वयगुत्ताणं कायगुत्ताणं गुत्ताणं गुत्तिदियाणं गुत्तबंभयारीणं आयद्वीणं आयहिताणं आयजोतीणं आयपरक्कमाणं पविखयपोसहिएसु समाधि-पत्ताणं झियायमाणानं इमाइं दस चित्त-समाहिङ्गाणाइं असमुप्पन्नपुव्वाइं समुप्पज्जिआ तं जहा-१-धम्मचिंता वा से असमुप्पन्नपुव्वा समुप्पज्जेआ-२-सव्वं धम्मं जाणित्तए सन्निनाणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुपज्जिआ अहं सरामि-३-सुमनदसने वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जिआ अहातच्चं सुमिणं पासित्तए, जाईसरणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ, अप्पणो पौराणियं जाई सुमरित्तए-४-देवदंसने वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ दिव्वं देवड्ढि दिव्वं देवजाइं दिव्वं देवानुभावं पासित्तए-५-ओहिनाणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ ओहिणा लोयं जाणित्तए-६-ओहिदंसणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जिआ ओहिणा लोयं पासित्तए-७-मनपज्जवनाणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ अंतो मनुस्सखेत्ते अट्ठतिजेसु दीवसमुद्देसु सन्नीणं पंचोदियाणं पज्जत्तगाणं मणोगते भावे जाणित्तए-८-केवलनाणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ केवलकप्पं लोयालोयं जाणित्तए-९-केवलदंसणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ केवलकप्पं लोयालोयं पासित्तए-१०-केवलमरणे वा से असमुप्पन्नपुव्वे समुप्पज्जेआ सव्वदुक्खपधानाए ।

चू. अज्जोति आमन्नणे । निर्गता ग्रन्थाद् निर्गन्थाग्रः । स बाह्याभ्यन्तरतो ग्रन्थातो निर्गताः, इरियासमितानां जाव कायगुत्ताणं । एतानि कंठ्यानि । गुत्ताणं किं पुनो गुत्तग्रहणं करोति ? । उच्यते-एएहिं अट्ठहि विद्वाणेहिं गुत्तो भवति जावंतिअ गुत्तद्वाणाणि तेहिं सव्वेहिं गुत्तो गुत्तिदियसोति-दियविसयपयारनिरोधो वा सोतिदियप्पत्तेसु वा अत्थेसु रागदोसनिग्गहो एवं पंचणहवि । अथवा जहा कच्छपो स्वजीवितपरिपालनार्थं अप्पणो अंगाणि स एकभल्ले गोवेति, गमनादिकारणे पुन सणियं पसारेति, तथ साधूवि संजमकडाहे इंदियपयारं कायचेट्टं च निरुंभति, गुत्तबंभयारीणंति न केवलं इंदियएसु गुत्ता, सेसेसुवि पाणवद्दादीसु गुत्ता अट्टारसेसु वा सीलंगसहस्सेसु द्विता गुत्तबंभयारी भवति । आतट्ठितीणंति-आत्मारथीं आयतार्थीं वा । निगृहीतात्मानः न परित्यक्तात्मानः । आतहिताणंति हितं हितं अहितं च शरीरे आत्मनि च भवति । शरीरे पथ्यापथ्याहारः, आत्मनि तु हिंसादि-प्रवृत्तिर्निवृत्तिर्वा । अथवा आत्मानः अहिता तित्रितिसट्ठा वावादुसयता । कहं ते आत्मानः अहिता ? उच्यते-जेन हिंसादिसु अट्टारससु द्वाणेषु पवतंति, अपथ्याहारे रोगिवत् । कतराणि

अद्वारसङ्घाणाणि ? उच्यते पाणातिवातो ५ क्रोधो पेज्जो दोसो कलहे अब्भक्खाणे पेसुन्ने परिपरिवाते अरती रती मायामोसे मिच्छादंसणसल्ले । आतजोगीणंति-जस्स जोगा वसे वड्ढंति आप्ता वा यस्य जोगा ३ आप्ता इद्दा कंता पिया । आतपरकम्माणंति-आत्मार्य परक्कमंति न परार्थ परव्वसो वा चोरपालवत् । पक्खियं पक्खियमेव, पक्खिए पोसहो पक्खियपोसहो चाउद्दसि अट्ठमीसु वा । समाधिपत्ताणंति-नाणदंसणचरित्तसमाधि-पत्ताणंति । ज्ञाणे वट्टमाणणं श्रियायमाणणं इमाई दस चित्तसमाधिद्वाणाणि । असमुप्पन्नपुब्बाणि समुपज्जेजा । इमानीति वक्ख्यमाणानि । दसत्ति संख्या । चित्तसमाधिद्वाणां न कदाइ समुप्पन्नपुब्बाइति अतीते काले । तं जघा-धम्मचिंता वा से सुत्तं-सेत्तिं निद्वेसे तस्स एवं गुणजातीयस्स निर्ग्रयस्स धम्मः स्वभावः जीवद्रव्याणां अजीवद्रव्याणां च । अहवा सव्वे कुसमया असोभणा अनिर्वाहकाः, सर्वधर्मेषु शाभनतरोऽयं धम्मो जिनप्रणीतः एवं नायं भवति ।

‘सन्निनाणे वा से’ सुत्तं-संजानाति संज्ञा, यथा-पूर्वाह्ने गां षट्त्वा पुनरपराह्ने प्रत्यभिजानीते असौ गौरिति अहं सरामीति । असुगोऽहं पुव्वभवे आसि, सुदंसणादिवत् । ‘सुमिणदंसणे वा से’ सुत्तं-सुमिणदंसणं-जघा भगवतो वद्धमाणसामिस्स पन्नत्तीए दससुमिणगविभासा । अथवा इत्थी वा पुरिसो वा सुमिणंते एणं महहयपत्तिं वा तहेव सव्वं विभासितव्वं । अहा तच्चेति-यथा तथा फलं । ‘देवदंसणे वा से’ सुत्तं-तवस्सिति कातुं देवा से दंसंति अप्पाणं आउद्दा क्षपकवत् । ‘आहिनाणे वा से’ सुत्तं-ओहिनाणओहिदंसणाणं युगपत्कालोत्पत्तित्वाद् एकत्वं ? नेत्युच्यते यथा सम्यग्ज्ञान-दर्शनानां पृथक्त्वम् । शेषं कण्ठ्यम् । गद्योक्तोऽयं पुनः श्लोकैरर्थः ।

मू (१८)

ओयं चित्तं समादाय, ज्ञाणं समनुपस्सति ।

धम्मे द्विओ अविमनो, निव्वाण-मभिगच्छइ ॥

चू. ओयंचित्तं समादाय सिलोगो-रागद्वोसविरहितं चित्तं ओअंति भन्नति सुद्धं, एकमेव सम्यग् आदाय समादाय गृहीत्वा ज्ञाणं धम्मं पस्सति करेतिति भणियं होइ । दिट्ठमन्ने हि पस्सति, पुनो पुनो वा पस्सति समनुपस्सति । धम्मे द्वितो कयरंमि ? धर्मे, यथार्थोपलंभके, अथवा आरुहते धम्मे द्वितो अविमणो न कुसमएहिं मणो गच्छति संक्रादि वा जिनवयणे न करेति । स एवं प्रकारो निव्वाणं सिद्धिं अभिगच्छति याति ।

मू (१९)

इमं चित्तं समादाए भुज्जो लोयंसि जायति ।

अप्पणो उत्तिमं ज्ञाणं सन्नीनाणेण जाणइ ॥

चू. ‘न इमं चित्तं समादाय’ सिलोगो-अमानोना प्रतिषेधे न इमं चित्तं आदाय गृहीत्वा कतरं जातस्मरणादि भुज्जो पुनो लोयंसि संसारे जायति उप्पज्जति । आत्मनं उत्तमंति जायइ-उप्पज्जइ, जोऽहं परभवे आसि, अहवा उत्तमो संजमो भोक्खो वा, यत्र तमो अन्नाणं कम्मं वा न विज्जति । अथवा श्रेष्ठं-निर्वाहकं हितं वा आत्मनः तज्जानीते ।

मू (२०)

अधातच्चं तु सुविणं खिप्पं पासइ संवुडे ।

सव्वं च ओहं तरती दुक्खदोयवि मुच्चइ ।

चू. ‘अहातच्चं’ सिलोगो-अहातच्चं जहा चरिमतिव्यकरणं दससुमिणा दिद्दा तथा विक्खयं फलदं पासति । संवृतात्मा संवुडः आसवदारोहि । ओहो नरगादि संसारो सव्वो अपरिसेसेणं पुनो संसारी

भवति दुःखंति वा कम्मंति वा एगडं । सारीरमानसं वा दुःखं संसारिणं वा विविधमनेकप्रकारं मुच्चति विमुच्चति ।

मू (२१) पंताइं भयमाणस्स विवित्तं सयनासनं ।

अप्याहारस्स दंतस्स देवा दंसेति तातिणो ।

चू. पंताणि आहारादीनि ३ । भज सेवायां विवित्त इति-पसु-पंडगविरहितानि जीवेहिं वा विवित्तं, विचिरपृथग्भावे विवित्तानि सयणासणानि । अप्याहारो दंतो-इंदियणोइंदिएहिं । कतरे देवा, जेहिं तेनैव प्रकारेण देवत्तं लद्धं, तातिणो-आत्मत्राती परत्राती उभयत्राती ।

मू (२२) सव्वकामविरत्तस्स खमतो भयभेरवं ।

तओ से ओहिनाणं भवति संजतस्स तवस्सिणो ॥

चू. सर्वे कामाः शब्दादयः इह-लौगिका पारलौगिका य विरत्तो-ण तेषु रागं गच्छति । खमति मरिसेति सहतीत्यर्थः । भयमेव भेरवं भयभेरवं । अहवा भयं-जं किंचित् भेरवा सीहवग्घपिसायादी खमति-सहति । उवसग्गा चउव्विधा वि । ततो तस्सेवं गुणजातीयस्स ओहिनाणं भवति । केरिसस्स? संजतस्स । पुढवादि १७ बारसविहे य तवे आसि तस्स ।

मू (२३) तवसा अवहडडस्सिस्स दंसणं परिसुज्जति ।

उड्डमहेतिरियं च सव्वं समनुपस्सति ॥

चू. 'तवसा अवहड्डलेसस्स' सिलोगो । द्वादशप्रकारेण तपेण तपसा अपहृता असोभना लेसा कण्ठलेस्सादि ३ द्रव्या र्चिर्वाहशिखा, दंसण-ओहिदंसणं परिसुज्जति । विसुज्जति तेन किं पस्सति? उच्यते-उड्डलोगं अहो लोणं तिरियलोगं च पस्सति, जे तत्थ भावा जीवादि कम्माणि वा । जेहिं तत्थ गम्पति सर्वात्मना सव्वदिसं वा ।

मू (२४) सुसमाहितलेसस्स अवितक्कस्स भिक्खुणो ।

सव्वओ लोणमलोगं च जिनो जानति केवली ॥

चू. सुसमाहड्डलेसस्स सिलोगो । सुद्धसमाहितातो लेस्सातो जस्स स भवति सुसमाहड्डलेसो तेउपन्हसुकतो । अवितक्कस्स तक्का वीमंसा जहा भिक्खुणासीलो भिक्खू, सव्वतो विप्पमुक्कस्स अब्भितरसंजोगा बाहिरसंजोगा य तेन सव्वेण विप्पमुक्कस्स । अज्ञानमेव पज्जवैति भावान् जानीते । केरिसस्स केवलनाणं भवति ? उच्यते-

मू (२५) जता से नाणावरणं सव्वं होति खतं गयं ।

तदा लोणमलोगं च जिनो जानति केवली ॥

चू. 'जता से नाणावरणं' सिलोगो कंठो । केरिसस्स केवलदंसण उप्पज्जति । उच्यते-

मू (२६) जया से दंसणावरणं सव्वं होइ खयं गतं ।

तथा लोणमलोगं च जिनो पासइ केवली ॥

चू. जता से दंसणावरणं सिलोगो कंठो ।

मू (२७) पडिमाए विसुद्धाए मोहनिज्जे खयं गते ।

असेसं लोणमलोगं च पासति सुसमाहिए ।

चू. 'पडिमाए विसुद्धाए' सिलोगो । पडिमत्ति-जाओ मासिगादिबारस भिक्खूपडिमातो ।

अहवा इमातो चैव रयहरणगोच्छगपडग्गहधारगा पडिमा । अहवा मोहनिकम्मविवज्जितो अप्पा ।
अहवा विशुद्धा प्रतिज्ञा न इहलोगपरलोगनिमित्तं असेसं-निरवसेसं जाणंति अक्षयं तत् ज्ञानं
सुसमाहिता सुद्धा आहिता समाधिता

- मू (२८) जहा मत्थयसूयीए हताए हम्मती तले ।
एवं कम्माणि हम्मंते मोहणिज्जे खयं गते ॥
- मू (२९) सेनावतिम्भि निहते जधा सेना पनस्सती ।
एवं कम्मा पनस्संति मोहणीज्जे खयं गते ॥
- मू (३०) धूमहीणे जधा अग्गी खीयति से निरंधणे ।
एवं कम्माणि खीयंति मोहणिज्जे खयं गते ॥
- मू (३१) सुक्कमूले जधा रुक्खे सिच्चमाणे न रोहति ।
एवं कम्मा न रोहंति मोहणिज्जे खयं गते ॥
- मू (३२) जधा दह्हाण बीयाण न जायंति पुनंकुरा ।
कम्मबीयेसु दह्हेसु न जायंति भवांकुरा ॥

चू 'सेसा सिलोगो' कंठो ।

- मू (३३) चिच्चा ओरालितं बोदिं नामागोत्तं च केवली ।
आउयं वेयणिज्जं चिच्चा भवति नीरजे ॥

चू 'चिच्चा ओरालिया बोदिं०' सिलोगो । केवलिररणं चेच्चा छेदेत्ता उरालियं बोदिति सरीरं
नामं गोत्तं च । चशब्दात् तेयगं कम्मगं च । उक्तं च-उरालियं तेया कम्मगाइं सव्वाइ विप्पजहति
आउयं वेदनिज्जं च चिच्चा भवति नीरतो । अरजा अकर्मा ।

मू (३४) एवं अभिसमागम्म चित्तमादाय आउसो सेणि सोधि-मुवागम्म आतसोधिमुवेहइति बेमि ॥
चू एवं अभिसमागमं सिलोगो । एवमवधारणे । अभिरभिमुख्ये सं एगीभावे आइमर्यादाभि-
विध्योः । गमसृपृगतौ सर्व एव गत्यर्था धातवो ज्ञानार्था ज्ञेयाः । अभिमुख्यं सम्यग् ज्ञात्वैत्यर्थः ।
किं ? कायव्यं ? सोभनं चित्तं आदाय, करतं चित्तं गेण्हितव्यं रागादिविरहितं आउसोत्ति आमंतणं ।
एतानि वा दस चित्त समाधिद्वणाणि आदाय किं कातव्यं ? उच्यते-सेणि सोधिमुवागम्म । सेणी
दुविधा दव्वसेणी भावसेणी य दव्वसेणी जीए पासोदादि आरुभिज्जति, भावसेणी दुविधा विसुद्धा
अविसुद्धा य । अविसुद्धा संसाराय इयरा मोक्खाय । उक्तं च-

दव्व तदद्दो वा सकमोहे भावे उवसाका चउरो ।

दव्वसरीरभविओ तदट्टिओ उयणाइसु ॥१॥

सोधयति कम्मं तेन सोही भन्नति । सोधिग्रहणादेव संजमसेटी गहिता । उक्तं च-अकलेवरसेणि
मुस्सिया उपागम्य ज्ञात्वा कृत्वा वा । उप सामीप्ये, तं प्राप्य किं भवति ? उच्यते-आत्तसोधी
आत्मनः सोही आत्मसोधी । कर्माणि सोधयति तवसा संजमेण य । उंवेहेति पेक्खति जो एवं
करेति एवं गणधरतीर्यकर आह । जं न भणितं तं कंठ्यम् ।

दसा-५-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सत्यादिता पञ्चमा दसा सनियुक्तिः सघूर्णिः परिसमाप्ता

दसा-६- उपासकप्रतिमा

चू एवं सम्मद्दंसणं लद्धं कापि पव्वति, काइ उवासगी भवति । एतनाभिसवधण उवसागपडिमा-ओ संपत्ताओ । तासि दारा उवक्कमादि । अहिगारो उवासगपडिमाहिं, नामनिष्फन्नो निक्खेवो उवासगपडिमातो, उवासगण पडिमा उवासगपडिमा । दुपदं नामं उवासगा पडिमा य । उवासग-पडिमा उप-सामीप्ये आस-उपवेसने सो उवासातो चउव्विधो ।

नि. [३६] दव्वतदद्दो वा स कमोद्दे भावे उवासका चउरो ।

दव्वे सरीरभविउं तदद्विओ ओयणाईसु ॥

चू दव्वोवासगो तदद्दोवासगो मोहोवासगो भावोवासगो । दव्वे सरीरभविउत्ति-जाणगसरीर-भवियसरीरवतिरित्तो दव्वो वासगो तिविधो-एगभवितो बद्धाउतो अभिमुहनामगोत्तो, दव्वभूतो वा तदद्वितो उदन्नादिसुत्ति-दव्वं जो उवासति सो तदद्वितो, सो तिविधो-सचित्तादि ३ सचित्ते दुपदचतुष्पदअपदेसु । दुपदे पुत्तभज्जदासादि । चतुष्पदे गवाप्वादि । अपदे आरामपुष्पफलनिमित्तं । तदपि जदा पक्कमिस्सं एतानि चेव सभंडमतोवगरणाणि वा अचित्ते-ओदनादि आमंत्रणं उवासति । दव्वनिमित्तं वा राजादि उवासति ।

नि. [३७] कुप्पवयणं कुधम्मं उवसाए मोहुवासको सोउ ।

हंदि तहिं सो सेयंति मन्ती सेयं नत्थि तहिं ॥

चू कुप्पवयण तिन्नि तिसद्दा कुधम्मसता । जो तेहिं पन्नवितो उवासतित्ति मोधं तत्र फलं नास्ति । यदुक्तं भवति किं निमित्तं तान्युपासति ? । उच्यते-हंदि संप्रेषे अनुमतार्थे वा । तेहिं कुप्पवयणेण से यो सग्गो अप्पवग्गो य । सोउं तं जो उवासति मन्यते वा चिंतयति उपलभति वा । तानि य तहिं नत्थि तेन मोहुवासगो ।

नि. [३८] भावे उ सम्महिद्धी असमणो जं उवासए समणे ।

तेन सो गोन्नं नाम उवासगो सावगो वेत्ति ॥

चू भावुवासतो सम्महिद्धी गुणेभ्यो जातं गोणं सो निर्देशे जा सम्महिद्धी सम्ममणो समणे उवासति तेन कारणेन उवासतो श्रावयतीति श्रावकः । यद्येवं तेन गणधरादिः तीर्थकरं उवासति श्रावयंति च तेषामपि उपासकत्वं श्रावकत्वं वाऽस्तु उच्यते-

नि. [३९] कामं दुवालसंगं पवयणमनगारगारधम्मो अ ।

ते केवलीहिं पसूआ पउवसग्गो पसूअंति ॥

चू काममविवृतार्थे यद्यपि तुल्यं उपासकत्वं श्रावकत्वं वा तथापि दुवालसंगं गणिपिडगं दुविधं-अनगारधम्मे सावगधम्मो य । ते अगारअनगारधम्मा केवलीतो पसूता षूड् प्राणिप्रसवे प्र-उपसर्गः ।

नि. [४०] तो ते सावग तम्हा उवासगा तेसु होति भत्तिगया ।

अविसेसंमि विसेसो समणेसु पहाणया भणिया ॥

चू तो ते श्रावका भवति । तम्हा त्ति-तस्मात्कारणात् जे तेसु भत्तिगता ते-उवासगा सावगा य भवति, साधू गिही वा । यद्येवमविशेषो भवति, तस्मादेकान्तेनैव गिहिणो सावगा उवासगा य

भवन्ति । न भवन्ति साधवो सावगा, उवासगा वा इति कथं ? उच्यते-प्राधान्यत्वात्, साधवस्तु केवलज्ञानोत्पत्तेः कृत्नश्रुतत्वाच्च, चोद्दसपुष्वी जदा तदा नो उवासगा भवन्ति । एकान्तेनैव श्रवन्ति उवासिञ्जन्ति वा, श्रावकास्तु अकृत्नश्रुतत्वात् नित्योपासनाच्च उवासगा एव भवन्ति, देशं श्रवन्ति श्रुतज्ञानस्य इतरे चोद्दसपुष्वाणि श्रवन्ति, उपास्यन्ते चान्यैः, तेन ते श्रावका एव ।

नि. [४१] कामं तु निरवसेसं सव्वं जो कुणइ तेन होइ कयं ।
तंमि ठिताओ समणा नोवासगा सावगा गिहिणो ॥

चू. काममेतदेवं, यदुक्तं वानसि, किन्तु निरवशेषं न श्रवन्ति, न च नित्यकालं उपास्यन्ते । यो हि निरवशेषं श्रवति सो उवासतो भवति । दिङ्मत्तो पटकर्ता । इह हि यः पटस्य देशं करोति न तेन पटो कर्तो भवति । जो हि सव्वपगारोहिं करेति न तु उक्खेवणादि । एवं गिही देसं सुतनाणस्स जाणति न निरवसेसं सुतं । समणा तु निरवसेसं सुतं करेति पढंतीत्यर्थः । तम्मि य द्वितंति-जहा केवलमुप्पन्नं तदा न उवासन्ति जाहेवा चोद्दसपुष्वी जाता ताहे न श्रावयन्ति ठिया चेव श्रवितुं उपासितुं वा तेन श्रावकाः । श्रावकास्तु सुनित्यं नित्यं उपासन्ति नित्यकालं च श्रावयन्ति तेन श्रावका भवन्ति । न तु श्रावका भणिता उपासगा । इदानिं पडिमा । सा नामादि चउव्विधा ।

नि. [४२] दव्वंमि सचित्तादी संजमपडिमा तहेव जिनपडिमा ।
भावो संताण गुणाण धारणा जा जहिं भणिआ ॥

चू. दव्वे सचित्तादि ३ संजतपडिमा दव्वालग पव्वइतुकामस्स गिहिस्स, उप्वव्वइतुकामस्स वा जिनपडिमा, तित्थगरस्स पव्वयंतस्स भावपडिमा सत्तगुणधारणा, साधुस्स साहुगुणा अट्टारसंगसीलंगसहस्स गुणधारी साधू, तित्थगरे तित्थगरगुणा चोत्तीसं बुद्धातिसेसा सत्या तथ्या अवितहा जा जहिं भणिया आयरिए आयरियगुणा, एवं उव्वज्जाएवि, सावगो सावगगुणधरेति ।

नि. [४३] सा दुविहा छविगुणा भिक्खूण उवासगाण एगूणा ।
उवरिं भणिया भिक्खुनुवासगाणं तु वोच्छामि ॥

चू. सा भावपडिमा समासतो दुविधा पन्नता-भिक्खूपडिमा उवासगपडिमा य । भिक्खूणं छविगुणा बारस, उवासगाणं बारसए-गुणा एक्कारस्स भिक्खूणं उवरिं भन्निहिति सत्तमज्झयणे । उवासगाणं ताव पभणामि किं निमित्तं पिधारंभो ? उच्यते-

नि. [४४] तत्थहिगारो तु सुहं नाउं आउक्खिआव गिहिं धम्मं ।
साहूणं च तव संजमंमि इअ सुद्धनाऊणं ॥

चू. जति ताव गिहत्था होंतगा उज्जमंति परलोगनिमित्तं सीलगुणेहिं । किमंग पुन साधुना सव्वत्थामेण तवसंजमंमि उज्जमो न कायव्वो निज्जरनिमित्तं ? । इयं नाऊणं सुदु आयरेण वा कातव्वो । सुत्तानुगमे सुत्तं उच्चारेतव्वं-

नि. [४५] जइ तो गिहिणो वि य उज्जमंति ननु साहुणावि कायव्वं ।
सव्वत्थो तवसंजमंमि इअ सुद्धनाऊणं ॥

नि. [४६] दंसणवयसामाइयपोसहपडिमा अबं भसच्चित्ते ।
आरंभपेसउद्दिट्ठ वज्जए समणभूए अ ॥

चू. (३५) सुयं मे आउसंतणं भवगया एवमक्खातं इह खुलु थेरेहिं भगवंतेहिं एक्कारस

उवासगपडिमाओ पन्नताओ, कयरा खलु ताओ थेरेहिं भगवंतेहिं एक्कारस उवासगपडिमाओ पन्नताओ ? इमाओ खलु ताओ थेरेहिं भगवंतेहिं एक्कारस उवासग-पडिमाओ पन्नताओ तं जहा-
 अकिरियावादीयावि भवति नाहियवायी नाहियपन्ने नाहियदिट्ठी, नो सम्मावादी नो नितियावादी न संति परलोगवादी नत्थि इहलोगे नत्थि परलोए नत्थि माता नत्थि पिता नत्थि अरहंता नत्थि चक्रवट्ठी नत्थि बलदेवा नत्थि वासुदेवा नत्थि नेरइया नत्थि सुकडदुक्कडाणं फल-वित्तिविसेसे, नो सुचिन्ना कम्मा सुचिन्नफला भवंति, नो दुचिन्ना कम्मा दुचिन्नफला भवंति, अफले कल्लाणपावए, नो पच्चायंति जीवा, नत्थि निरया नत्थि सिद्धी से एवं वादी एवं पन्ने एवं दिट्ठी एवं छंदा रागमतिनिविट्ठे आवि भवति, सेयभवति महिच्छे महारम्भे महापरिग्गही अहंमिए अहम्मानुए अहम्मसेवी अहम्मिट्ठे अधम्मक्खाई अहम्मरागी अधम्मपलोई अधम्मजीवी अधम्मपलज्जणे अधम्मसीलसमुदाचारे अधम्मणेणं चैव वित्तिं कप्पेमाणे विहरइ ।

हनछिंद भिंद वे कत्तए लोहियपाणी चेडा रुद्धा खुद्धा साहस्सिया उक्कंचणवंचणमायानिअडीकूड-
 सातिसंपयोगबहुला दुस्सीला दुपरिचया दुरनुनेया दुव्वया दुप्पडियानंदा निस्सीले निग्गुणे निम्मेरे निपच्चक्खाणपोसहोचवासे असाहू सव्वातो पाणाइवायातो अप्पडिविरए जावज्जीवाए एवं जाव सव्वाओ कोहाओ सव्वातो माणातो सव्वातो मातातो सव्वातो लोभातो सव्वातो पेज्जातो दोसातो कलहातो अब्भक्खाणातो पेसुन्नपरपरिवादातो अरतिरतिमायामोसातो मिच्छादंसणसल्लातो अपडिविरता जावज्जीवाए सव्वातो कसापदंतकट्ठणहानुमद्दणविलेवणसद्दफरिसरसरुवगंधमल्लालंकारातो अपडिविरता जावज्जीवाए सव्वातो सगड-रह-जाणजुग गिल्लि थिल्लि सीया संदमाणिय सयनासन जान वाहन भोयण पवित्थरविधीतो अपडिविरता जावज्जीवाए असमिक्खियकारी सव्वातो आस-हत्थि-गो-महिस-गवेल्य-दासी-दास-कम्मकरपोरुसातो अपडिविरया जावज्जीवाए सव्वातो कयविक्रयमासद्धमासरुवगसंववहारातो अपडिविरया जावजीवाए हिरन्न-सुवन्न-धनधन्नमणि-मोत्तियसंखसिलपवालाओ अप्पडिविरया जावज्जीवाए सव्वाओ कूडतुलकूडमाणाओ अप्पडिविरया सव्वाओ आरंभसमारंभाओ अप्पडिविरया सव्वाओ करणकारावणाओ अप्पडिविरया सव्वातो पयणपयावणाओ अप्पडिविरया सव्वातो कोट्टणपिट्टणातो तज्जणतालणबंधवह परिकिलेसतो अपडिविरता जावज्जीवाए जेयावन्ना तहप्पगारा सावज्जा अबोधिआ कम्मंता कज्जंति परपाण-परिआवणकडाकज्जंति ततोविअ णं अपडिविरता जावज्जीवाए, से जहा नामए केइ पुरिसे कलमसूर-तिल-मुग्ग-मास-निष्फाव-चण-कुलत्थ-आलिसंद-हरिमंथ-जव एमाइएहिं अजते कूरे मिच्छादंडं पउंजइ,

एवामेव तहप्पगारे पुरिसज्जाते तित्तिरिवट्ठा लवता-कपिंजल-मिय-महिसवराह-गाह-गोध-कुम्म-सिरीस वादिएहि अजते कूरे मिच्छादंडं पउंजउ, जावि य से बाहिरिया परिसा भवति तं दासेति वा पेसेति वा भतएति वा भाइल्लेति वा कम्मरए ति वा भोगपुरिसेति वा, तेसिंपि य णं अन्नयरगंसि अधालधुसगंमि अवराधंसि सयमेव गरुयं दंडं वत्तेति, तं जहा-इमं दंडेह इमं मुंडेह इमं वज्जेध, इमं तालेध, इमं अंदुबधनं करेह इमं नियलबंधणं करेह इमं हडिबंधणं करेह, इमं चारवगबंधनं करेह, इमं नियलजुयलसंकोडियमोडितं करेह, इमं हत्थिच्छिन्नं करेह इमं पादच्छिन्नं

करेह, इमं कत्रं इमं नक्रं इमं उट्टं इमं सीसच्छत्रयं करेह, इमं मुखं इमं बेयं इमं हितओपाडियं करेह, एवं नयनदसनवयणजिम्बउप्पाडियं करेह, इमं ओलवितं करेह, इमं घंसिययं इमं घोलिततं सूलायितयं इमं सूलाभिन्नं इमं खारवतियं करेह, इमं दम्बवत्तियं इमं सीहपुच्छतियं इमं वसधपुच्छतियं इमं कडगिणदत्तयं इमं काकिणिमंसखाविततं इमं भत्तपाण-निरुद्धयं इमं जावजीवबंधणं करेह, इमं अन्नतरेणं असुभेन कुमारेणं मारेह, जाविय से अब्भितरिया परिसा भवति तं जहा-

माताति वा पिताति वा भायाइ वा भगिनिति वा भज्जाति वा धूयाति वा सुण्हाति वा तेसिंपि यणं अन्नयरंसि अहालहुसगंसि अवरारहंसि सयमेव गरुयं डंडं वत्तेति, तं जहा-सीतोदगंसि कायं तो बोलित्ता भवति, उसिणोदगवियडेणं कायंसि ओसिंचित्ता भवति, अगनिकायने कायं ओडहित्ता भवति, जोत्तेण वा वेत्तेण वा नेतेण वा कसेण वा छिवाडीए वा ल्ताए वा पासाइं उदालित्ता भवति, डंडेन वा अट्टीण वा मुट्टीण वा लेलुएन वा कवालेण वा कायं आओडेत्ता भवति, तहप्पगारे पुरिसजाते संवसमाणे दुमणा भवंति, तहप्पगारे-पुरिसजाए विप्पवसमाणे सुमणा भवंति, तहप्पगारे पुरिसजाए दंडमासी दंडगुरुए दंडपुरक्खडे अहिये अस्सि लोयंसि, अहिए परंसि लोयंमि ते दुक्खेत्ति ते सोयंति एवं जूरेति तप्पेति पिट्टेइ परितप्पंति । ते दुक्खणसोयण-जुरणतिप्पणपिट्टणपरितप्पण-वहबंधपरिकिलेसाओ अप्पडि विरया भवति, एवामेव ते इत्थिकाम-भोगेहिं मुच्छिता गिद्धा गट्ठिया अज्झोववत्ता जाव वासाइं चउपंचमइं छदसमाणि वा अप्पतरो वा भुज्जतरो वा कालं भुजित्ता भोगभोगाइं पसचित्ता वेरायतणाइं संचिणित्ता बहुइं पावाइं कम्माइं उसन्नं संभार-कडेण कम्मुणा से जहा नामए अय-गोलेति वा सिलागोलेइ वा उदयंसि पक्खिते समाणे उदगतलमतिवत्तिता अहे धरणितल-पतिट्ठाणे भवति, एवामेव तहप्पगारे पुरिसजाए वज्जबहुले धुन्नबहुले पंकबहुले वेरबहुले दंभ-नियडिअयसबहुले अप्पत्तियवहुले उस्सन्नं तसपाणघाती कालमासे कालं किच्चा धरणितल-मतिवत्तिता अधे नरगतलपतिट्ठाणे भवति ।

ते णं नरगा अंतो वट्ठा बाहिं चउरंसा अहे खुरप्प-संद्धानसंद्दिया निच्चंधकारतमसा ववगयहचंद-सूरनक्खतजोइसपहा मेदवसामंसरुहिरपुयपडल-चिक्खिल्लित्तानुलेवणतलअसुईवीसा परम-दुब्धिगंधा-काऊअगनिवन्नाभा कक्खडफासा दरहियासा असुभा नरगा असुभा नरयस्स वेदना नो चेवणं नरएसु नेरईया निदायंति वा पयलायंति वा सुत्तिं वा रत्तिं वा धितिं वा मति वा उवलभंति । तेनं तत्थ उज्जलं विउलं पगाढं कक्कस कडुयं चंडं रुक्खं दुग्गं तिक्खं दुरहियासं नरएसु नेरईया निरयवेयणं पच्चनुभवमाणा विहरंति, से जहा नामते रुक्खे सिया पव्वयग्गे जाते मूलच्छिन्ने अग्गे गुरुए जतो निन्नं जतो दुग्गं जतो विसमं ततो पवडति, एवामेव तहप्पगारे पुरिसजाते गम्भतो गम्भं जम्मातो जम्मं मारातो मारं दुक्खातो दुक्खं दाहिणगामिए नेरइये किण्हपक्खिते आगमेस्साणं दुल्लभबोधि-तयावि भवति सेतं अकिरियावादी भवति ।

चू. सुतं मे आउसंतेणं भगवता थेरा गणधरा तेहि अक्खातं नवमे पुव्वे, भद्वाहुसामिना निज्जूढं ततो न कयं तं सयमेव, अत्थो भगवता भणितो सुत्तं गणधरेहि कत्तं । तं जथा-अकिरिया-वादीयावि भवति । अकिरियावादित्ति सम्मग्दर्शनप्रतिपक्षभूतं मिध्यादर्शनं वत्तिज्जति । पच्छा सम्मद्दंसणं । पुव्वं वा सब्वजीवाण मिच्छत्तं, पच्छा केसिंवि सम्मत्तं । अतो पुव्वं मिच्छत्तं । तं मिच्छादंसणं समासतो दुविहं-अभिग्गहितं अनभिग्गहितं च । अभिग्गहितं-नत्थि मोक्खो, न

निद्धो, न कुर्वति, कतं न वेदेति, न निव्वानं, नत्थि य मोक्खावातो । छ मिच्छत्तस्सद्वाणाइं । अनभिग्गहितं असत्रीणं सन्नीणंपि केसिंचि । चशब्दाद् अन्ताणीओ वा । जो अकिरियावादी सो भवितो अभविउ वा नियमा किण्हपक्खिओ किरियावादी नियमा भव्वओ नियमा सुक्कपक्खिओ । अंतो पुग्गलपरियट्टस्स नियमा सिज्जिहिति, सम्मद्दिट्ठी वा मिच्छद्दिट्ठी वा होज्ज । मिथ्यादर्शनं प्रति अमीप्रदेशा भवन्ति । नाहियवादी-नत्थि न निद्धो न कुणपति । नास्त्यात्मा एवं वदनशीलं: नाहियवादी । एव प्रज्ञा एवं धृष्टिः, न सम्मावादी, मिथ्यावादीत्यर्थः । जो जधावत्थितं भवति स संमावादी नितिउ मोक्खो, तं भणितं नत्थि, नाणादी वा ३ नत्थि, जेन मोक्खं गम्मति, संसारोवि नत्थि, नत्थि परलोगवादी इह लोगो नत्थि परलोगोवि नत्थि । लोगायतिया एतावानेव पुरुषो यावानिन्द्रिय-गोचरः । भद्रे वृकपदं ह्येतत् यद्वदन्यऽबहुश्रुताः ॥ स नास्तिकः किमाह-नत्थि इहलोगो नत्थि परलोगो दोवि पडिसेहेति । हेतुप्रत्ययसमाग्री, पञ्चविधाए वा सुन्नताए असिद्धी अयुक्तिः । शेषं कण्ठयं । जो व नत्थि निरयादि ४ न सिद्धी वा । अहवा निरयो संसारो, स एवं वादि, सेत्ति निद्देसे, जो सो अकिरियावादी आदौ वुत्तो एवं वादिति । यदुक्तं-नाहियवादी पडिसमाणे आलावगा णं करोति । एवं छंदरागं-छंदो नामा-इच्छा लोभो, रागो नाम तीव्राभिनिवेशः । स एवं मिथ्यादृष्टिभूत्वा इमेसु आसवदारेसु पवत्तति । से य भवति महेच्छादी-सेत्ति-जो सो भणितो अकिरियावादी तस्स निर्देशः महती इच्छा जेसिं ते महिच्छा-राज्यविभवपरिवारादिषु महती इच्छा महिच्छा, महारंभो जीववह इत्यादि, महापरिग्रहा-राजानो राष्ट्रपतय इत्यादी अधर्मेणाचरतीत्यधार्मिकः । अधर्ममनु-गच्छतीत्यधर्मानुगः । अधर्मिकाणि कर्माण्यासेवत्यधर्मसेवी । अधर्मो इट्ठो जस्स स भवति अधम्मिड्डो । अधम्मं अक्खाइ ते अधम्मक्खाइ । अधम्मं पलोएतीति अधम्मपलोइ । अधम्मेषु रजतीति अधम्मरजणो । अधम्मे सीलसमुदाचारो जस्स स भवइ अधम्मसीलसमुदाचारो । अधम्मेन चैव वित्तिं कप्पेमाणो विहरति, वृत्त्यर्थमेव च हनच्छिंदभिद्देवेअंतए हणेति । कम लउड लतादीहि छिंदति कन्नोड्डणासिगासीसादीनि, भिंदइ सीसपोड्डाइं वि किंतति । वज्जो चंडो रोद्दो, असुरा चंडा रोद्दा, जो हिंसादीनि कम्माणि करेति । क्षुद्रो नाम सयणसहवासेवि न मुंचति । असमक्खितकारी साहसितो निद्धं मारेमाणस्स विकंतमाणस्स य, नीलीरयगस्स वा नीलीए । एवं तस्स लोहितपाणित्ति-लोहितपाणी । उक्तं च ने । कुंचकौटिल्यउद्भवोर्ध्वभावपच्छेदनेषु, ईषत्कुंचनमाकुंचनं जधा कोति कंचिसुल्हगं तत्थ कोति मानुसाण विचक्खणो चिट्ठति सो जाणति मा एस वैविजंतं इमं दद्धं आइक्खति । एतस्स राउले वा कहेहिहिति । ता उक्कचेऊण अच्छति जाव सो बोलेति, वंचू-प्रलंभने-वंचनं जधा-अभयो धम्मच्छलेण वंचितो पज्जोतस्स संतियाहिं गणियाहिं । मृगो वि गीतएण वंचिज्जति । अधिकाकृतिनिःकृति अत्युपचार इत्यर्थः । यथा प्रवृत्तस्योपचारस्य निर्वृत्तिर्दुष्टलक्षणं, अत्युपचा-रोऽपि दुष्टलक्षणमेव । जधा-कत्तिओ सेट्ठी रायाण पण अत्युपचारेण गहेतो जं अलियविकल-विज्जलधम्मज्जयसीलसिद्धिलक्खेहि वीसंभकरणमधियछलेहिंति बैति । नियडेत्ति देसभासाविवज्जय-करणं कवडं । जधा-आसाढभूतिणा आयरितो उवज्जायसंघाडइल्लग अप्पणो य चत्तारि मोयगा निक्कालिता । कूडं कूडमेव लोकसिद्धत्वात् । जहा कूडकरिसावणकूडतुलाकूमाणमिति । सातिसयसंपउगबहुला-शोभनोऽतिशयः स्वातिशयन्यूनगुणानुमावस्य द्रव्यस्य यः सातिशयेन द्रव्येण सह संप्रयोगः क्रियते सो सातिशय संपयोगो अगुणवतश्च गुणानुशांसा गुणवदित्याह च ।

सो होति सातिजोगो दव्वं जं उवहितन्दव्वेसु ।
दोसो गुणवयणेसु य अत्यविसंवादनं कुणति ।

एते पुन उक्कचनादयो सव्वे मायाए पज्जायसद्दा, यथा इंद्रशब्दस्य शक्रपुरन्दरशतमख-शब्दाः यद्यपि क्रियाविशिष्टास्तथापि नेन्द्रशब्दं व्यभिचरन्ति । एवं यद्यपि क्रियानिमित्ते अभिधानभेदः, तथापि न माया-भतिरिच्यन्ते । एवं जीवाग्निसूर्यचन्द्रमसां अभिधानं भेदेऽपि नार्थभेदवत् । मायाया अभिधानभेदेऽपि न अर्थभेदः । दुस्सीलो दुपरिव्वते-दुइं सीलं जस्स स भवति दुइसीलः । दुपरिचया-परिच्यजातापि खिप्पं विसंवदति, दुरनुनेया दारुणस्वभावा इत्यर्थः । दुइाणि व्वताणि जेसिं ते भवंति दुव्वता, जधा-जन्नदिक्खिताणं सिरमुंडनं अण्हाणगं दम्मसयणं च । एवमादीनि दुव्वतानि, तहवि छगलादीणि सताणि घातयंति । आह हि - षट्शतानि नियुज्यन्ते पशूनां मध्यमेऽहनि । अश्वमेघस्य वचनाञ्चूनानि पशुभिस्त्रिभिः ।

दुनदि समृद्धौ, तस्यानंदो भवति, आनन्दितः कश्चिदन्येन यस्तस्यापि प्रत्यानन्दं करोति प्रतिविजीनीते प्रतिपूजयतीत्यर्थः ॥ स तु सर्वकृतघ्नत्वात्रैव नन्दति दुष्पडियाणंदो भवति । आह हि- प्रतिकर्तुमशक्तिष्ठा नराः पूर्वोपकारिणा । दोषमुत्पाद्य गच्छन्ति मद्गूनामिव वायसाः ॥

सव्वातो पाणातिवातोत्ति-जेवि लोमे गरहिता बंभणपुरिसवहादी पाणातिवातः ततोवि अप्पडिविरता । एवं मुसावाते कूडसक्खियादी तेने सहवास तेनादी, न्यायापहार इत्थीबालतेनादी वा । मेहुणे अगम्मगमणादि । परिग्गहे जोणिपोसगादि । सव्वातो कोहातो जाव मिच्छादंसणसल्लातो । सव्वतो ण्हानुमद्दण कामं पुव्वं अग्म्मगमनादि । परिग्गहे जोणिपोसगादि । सव्वातो कोहातो जाव मिच्छादंसणसल्लातो । सव्वतो ण्हानुमद्दण कामं पुव्वं अब्भंगितो अनब्भंगितो वा उम्मदिज्जति पच्छा ण्हाति तहावि सव्वतो ण्हानुमद्दणं, कोइ पुन अनब्भंगितो वि निद्धेण उम्मद्दणएण उम्मदिज्जति, तेन अब्भंगणं गहितं । वन्ततो कुंकुमादिविलेवणचंदनादि सद्दादी पंचविसया तेहितो अप्पडिविरता । मल्लं गुच्छं अगुच्छं वा एस चेव अलंकारो अन्नोवि वत्थलंकारादि । सव्वातो आरंभसमारंभातो ति-विभासा-संकप्पोसरंभो परितापकरो भवे समारंभो । आरंभो उद्दवओ सव्वनयाणं विसुद्धाणं ॥

सव्वातो करणं एतेसिं चेव जधुद्धिद्धाणं पाणाति वातादीण अन्नेसि सावज्जाणं कारावणमव्वहि, इस्सरादीणं पयण पयायणं च, घोरा सयं पर्यंति मंसादी, इस्सरा अन्नेहि पाएति मीरासु य चोरे पाइंति सव्वतो कुट्टणं कोइ चोरं अहिंमरं वा नातुं पलं कोट्टेति पिट्टेति य चिंचलता कसवेत्तलउडादीहिं तज्जेति । तालिंति पादादीहिं तालिंति । तल्पहारा खीलपण्हमादि एहिं वधो मारेति वा । निगलादी एहिं बंधंति । एतेहिं चेव परिकिलेसं करेति । अन्नेहि य करडंडादीहिं किलेसेति परं । जेयावन्ने तहप्पगारा कित्तिया चुच्चिंहिति ? । गोग्गहणबंदिग्रहण उद्दोहणगामवहगामधातमहासमरसंगमादी सावज्जा अबोधिकरा कम्मयोगा कम्मत्ता इध परत्र च परेषां प्राणाः आयुः प्राणादि परेषां प्राणान् परितार्वेति

६ष्ठान्तः - क्रियते निर्दयत्वात्तेषां । से जधा नामए केति पुरिसे कलम-सूरकलावट्टचणगाम-सूराचणइयातो तिलमुग्गमासा प्रतीता निष्पावा वल्ला कुलत्था चवलय सरिसा चिप्पिडया भवन्ति । आलिसिंदगा चवल्या, सेतीणा-तुवरी, पलिमंधा कालचणगा एते लुणंतो वा मलंतो वा पीसंतो वा मुसलेणं वा उक्खले खंडितो वा रंधंतो वा न तेसु दयं करेति । अजतणातो अजतो क्रूरो निर्वृणः मिच्छादंड इति, अनवरद्धकूद्धः एवामेव तहप्पगारे तित्तिरादिसु निरवेक्खो निर्दयो मिच्छादंडं

पयुजति । जा वितसे-तत्थ बाहिरिया परिसा भवति तं जधा दासेति वा पेस्सो अदासो दासवत् तेसु तेसु नियुजति पेस्से । उलगाविभंतओ-भतीए धेप्पति । भाइल्लगो भागहालितो, कम्माकारगा जे लोणं उवजीवंति धरकम्पाणियवाहागादीहिं, तेवि राउले वेड्डिं कारिज्जति । तेसिं पियणं अन्नतरंसि लहुसगा काये आनत्तियाण कता । तत्थ रुद्धो गुरुं अज्झबाह्वं इमं डंडेह कंठं, प्रायो न नियलबंधो हडिबंधणो य विना विचारए न कीरति । जधा-मालवए दासो वा मा पलायहिं जूयामं कुणपि-सुगादीहिं जत्थ बद्धो वारिज्जति सो पुन चारउ । अन्ने पुन चारए छोदुं नियलेहिं दोहिं तीहिं वा सत्तहिं वा नियलजोगेहिं बज्जति । संकोडियमोडितो नामा जो हत्थेसु य पादेसु य गलएसु य बज्जति चारए । अन्नत्थ वा सो नियलजुयलसंकोडितमोडिओ इमं हत्थं-च्छिन्नयं कोह-एक्को वा दो वा हत्था छिज्जति । एवं पादावि चोरादीणं, कन्न न कोड्ढादि चारियदूताणं विरुद्धरज्जचारीण य इत्थियाणं च सीसं । अभिमरवेरियाणमुरवो मज्जे छिज्जति । असिमादीहिं वि अच्छतो खंधे आहंतु बंधमुत्तएणवि छिज्जति, जीवंतस्स चेव हि तयं उप्पाडेति, पुरोहितादी जाव जिब्भा उलंविज्जति । कूवे पव्वतणदितडिमादिसु वा उल्लविज्जति । रुक्खे जीवंतो मारेतुं वा । सूलाइतउत्ति-सूलाए पोइज्जति । अहिट्टाणे सूलं छोदुं मुहेण निक्कालिज्जति, मूलाभिन्नो, मज्जे सूलाए भिज्जति । खाखत्तियंति सत्थेण कप्पंतुं २ लोणखारादिहिं सिंचति । बंधवत्ति बंधा अपि कप्पिज्जति पारदारिया ।

सीहपुच्छियंति-सीहो सीहीए तावं समं लग्गतो अच्छति जाव थामियाणं दोन्वि कण्हवि कट्टंताणं छिन्नणेत्तो भवति । एवं तस्स पुत्तयाच्छेतुं अप्पणए मुहे छुब्भंति । कडग्गिहट्टगा-कडएण वेदित्तुं पच्छा पलीविज्जति । कागिणिमंसं खावितया कागिणिमित्ताइं मंसाइं कप्पेतुं कप्पेतुं खाविज्जति । अन्नतरेणंति -जे अन्न्रेण भणिता सुणगकुंभिपागादी । कुत्सिता मारा कुमारा । एवं ताव बाहिर-परिसाए दंडं करेति । जा बिया से अब्भितरा परिसा भवति तंजधा-माताति वा । तेसिं पि य णं अधालहुसगोत्ति वयणं वा णं कयं उवक्खरो वा कोपि नासितो हरावितो भिन्नो वा । सीतोदगंसि कायं उबोलित्ता भवति हेमंतरातीसु, उसिणोदगवियडेण वा कायं ओसिंचित्ता भवत्ति गिम्हासु । वियडप्रहणात् उसिणतेल्लेण वा उसिणकंजिएण वा अगनिक्काएण वा कायं ओम्मुएण वा तत्तलोहेण वा कायउड्डहिता भवति, कडएण वा वेदेतुं पलीवेति, सो चेव कडग्गित्ति भन्नइ । प्राह हि शस्त्रेण वा केश्वामायया विशेषेण गोविंदकडाग्निना वा छिवत्ति सण्हतो कसो सेसं कंठं । उदालेतिति बंधाई लंबावेति डंडेत्ति-लड्डओ अट्टित्ति-कोप्परं तेन खीलं देति, अंगुट्टुंगुलितलसंधातो मुट्ठी, लेलू लेट्टूगा लोलावयति प्रहारेणेतिं लेलूकपाडं बंसकप्पडं अत्यर्थं कुट्टयतीति । आउंडेत्ति तहप्पगारे पुरिसे सवमाणे दुहिता भवंति, माजरि मूषिकवत्, विप्पवसमाणे-सुहिता भवंति । तत एव यथा माजरि प्रवसिते मूषिका वीसत्था सुहंसुहेण विहरंति । एवं तंमि पवसिते वीसत्था घरेच्चया पाडवेसिया वा नागरगा गामिल्लगा वा सव्वो वा जणवतो वीसत्थो स्वकर्मानुष्ठायी भवति । तहप्पगारे पुरिसे डंडेनामूषयतीति डंडमासी, लोगो वि भणति-अमुगो वरातो रायकुले छिन्नो डंडित इत्यर्थः । डंगुरुएत्ति-बंधति वा रुंभति वा, सव्वस्स हरणं वा करेति, हत्थच्छिन्नगादि वा करेति निव्विसयं वा । डंडपुरेक्खडेत्ति-डंडं पुरस्कृत्य राया अयोइल्लए द्रुवेति । आयोइल्लगावि डंडमेव पुरस्कृत्य करणे निर्वेसंति अप्पणो चेव अहितं । अरिंसिलोगंसि कहं ? उच्यते-किंचि डंडेत्ति, सोणं मारेति, अथवा पुत्तं अन्नं वा । सेणीएल्लगं मारेति वा अथवा पुत्र अन्नं वा सेणीएल्लगं मारिंति वा अवहरति वा ।

अन्नं वा से किंचि अप्पितं करेति घरे वा डहति । सस्सं वा चउप्पदं वा से किंचि गोणं वा आसं वा महिसं वा धूरेति अपहरति वा ।

अहिते परलोगंसि-एवमादिएहिं पावेहिं कम्मेहिं सुबहुं पावकम्मकलिकलुसं समज्जिणित्ता नरगतिरिक्खजोणिएसु बहुं कालं सारीरमानुसानि दुक्खानि पच्चनुभवन्ति । संजलणेति-भस्मावस्थायान्यूनयोगादेव सोवि लहुसएवि अवराधे खणे खणे संजलन्तीति संजलणो, परं च संजलयति दुक्खसमुत्थेण रोसेण संजलण एव कोहणो वुच्चति । एगड्डिया दोवि, परं च अवकार-समुत्थेण दुक्खप्पातेण कोपयति । एवं ता उरं उरेण सयं करेति कारवेति वा । अन्नो पुन सयं असमत्थो रुद्धोवि संतो परस्स दुक्खं उप्पाएउं पच्छा सो राजले वा अन्नत्थ वा तस्स पिड्डीमंसं खायति चोपयतीत्यर्थः । पिड्डीमंसं खायतीति पिड्ढमंसितो । एवं ताव आधालहुसए अवराहे एरिसं डंडं वत्तेति । महंते अवराहे दारुणं डंडं वत्तेति । कथं ? सपुत्तदारस्स च यथोक्तानि दंडस्थानानि सीतोदकादीनि अतिरोसेन सयं करेति वा कारवेइ वा सो दुक्खावेति जाव अपडिवरिते भवति । स पुन किं एवं करेति ? कामवसगते - कामफरिसादिनो फरिससारा य, ते य इत्थिमादिनो तत उच्चते एवामेव ते इत्थिकामेहिं मुच्छिता जाव वासाइं भुंजितुं भोगायतणाइं पसवेतुं वेराणमातणणं कम्मं चेव पहूणि अट्टकम्माणि सुबहुकालद्वितीयाणि ओसन्नन्ति-अनेगसो एक्केकं पावायतणं हिंसादि आयरंति । संभारो नाम गरुयत्तणं गहितं, सेजहा नामतो अयोहि पात्रीकृतं तरति । सिलाविच्छिन्न-त्तणेण चिरस्स निबुड्ढति, गोलतो पुन खिप्पंति बुड्ढति । एवामेव तहप्पगारे वज्रबहुले जेसिं च ताइं बंधनहारणकन्नच्छेदमरणादीणि करेति तेसिं अपत्तियं होति । कालमासे निच्चंधकारः नित्यकाल-मेवान्धकारः । अन्नोवि नाम अंधकारो भवति अप्पगासेसु गब्भघरोवरगादिसु ते पुन जच्चंधस्स व मेहछन्नकालद्धरत्त इव तमसा, उज्जोतकराभावाच्च तमसा । ते चोज्जोतकरा ज्योतिष्का येनोच्चन्ते । वयगयगहचंदपरोप्परं च छिंदंताणं सरीरावयवेहिं मेदवसा काउण अग्निलोहे धम्ममाणे कालिया अग्गिजालाणीति, तारिसो तेसिं वन्नो फासो य उसिणवेदनाणं कक्खडफासा से जध नामते असिपत्तेति वा दुक्खं अधियासिज्जंति । दुरहियासा असुभा नरगा, असुभा दरिससणेन सदेण गंधेण फरिसणेन य वेदनातोवि असुभातो, नो चेवणं निद्दायंति वा, निद्दा सुहितस्स होति, निद्दा य विस्सामणा इति कृत्वा, तेन नत्थि तं उज्जलं जाव वदति एस ताव अयगोलसिलोगो दिट्ठतो गुरुगपडणत्तातो कतो । इमो अन्नो रुक्खदिट्ठतो-सो सिग्घपडनत्थ कीरति सेजधा नामते रुक्खे सिया पच्चग्गे जाते । एवामेव सिग्घं कालमासे नरएसु उववज्जति । ततो ओवट्ठो गब्भवक्कंति-य-तिरिएसु य मनुएसु कम्मभूमगसंखेज्जवासाउएसु उववज्जति ततो चुते गब्भतो गब्भं जाव नरगातो नरगं दाहिणगामिए जाव दुल्लभबोहिएयावि भवति । किरियावादीयावि भवति ।

मू (३६) से किं तं किरियावादी यावि भवति तं-आहियवादी आहियपत्रे आहियदिट्ठी सम्मावादी नीयावादी संतिपरलोगवादी अत्थि इहलोगे अत्थि परलोगे अत्थि माता अत्थि पिता अत्थि अरहंता अत्थि चक्रवट्ठी अत्थि बलदेवा अत्थि वासुदेवा अत्थि सुक्कडदुक्कडाणं फलवित्तिविसेसे सुचित्रा कम्मा सुचित्रफला भवन्ति, दुचित्रा कम्मा दुचित्रफला, भवन्ति सफले कल्लाण पावए पच्चायन्ति जीवा अत्थि निरया अत्थि सिद्धी से एवं वादी एवं पत्रे एवं दिट्ठीच्छंदराग मतिनिविट्ठे आवि भवति से भवति महिच्छे जाव उत्तरगामिए नेरइये सुक्कपक्खिते आगमेस्साणं सुल्लभबोधिआयावि

भवति, सेतं किरियावादी ।

चू. आहियवादी एवं चेव अत्थि तेन भाणितव्वं जाव सेयं भवति। महिच्छे जधा अकिरियवादिस्स नवरं उत्तरगामिए सुक्कपाक्खिए आगामिस्सेणं सुलभबोहिए आवि भवति

मू. (३७) सव्वधम्मरुइयावि भवति तस्स णं बहुइं सीलगुणव्वतवेरमणपच्चक्खाणपोसहोव-
वासाइं, नो सम्मं पड्डवित्ताइं भवंति सेणं सामाइयं देसावकासियं नो सम्मं पड्डवित्तपुव्वाइं भवति,
पढमा उवासगपडिमा ॥

चू. सव्वधम्मरुइयावि भवति । धर्मः स्वभाव इत्यनर्थान्तरं जीवाजीवयोर्यस्य द्रव्यस्य गतिस्थित्यवगाहनादि अथवा सर्वधर्मा आज्ञाग्राह्याहेतु-ग्राह्याश्च ते रोचति-सद्गति । दसप्पगारो वा खमादिसमणधम्मो तस्स णं बहूणि सीलव्वया-सीलं सामाइयं देसावगासियं पोसधोववासो अधासंविभागो या वेताणि पंचानुव्वताणि । गुणा इति तिन्नि गुणव्वया । पोसहो चउव्विहो-
आहारपोसधो, सारीरसक्कारपोसहो, अव्वावारपोसहो, बंभचेरपोसहो । नो सम्मं पड्डवित्ताइं-
नोकारो पडिसेहैतो सम्मं यथोक्तं पड्डवित्तइति प्रस्थापितानि आत्मनि, यथा प्रतिमा प्रस्थापिता देवकुले प्रतिपत्तिः प्रतिमाणं वा पडिमा दंसणसावगोत्ति पढमापडिमा ॥

मू. (३८) अहावरा दोच्चा उवासगपडिमा-सव्वधम्मरुइआवि भवति तस्स णं बहुइं सीलव्वय-
गुणव्वय वेरमणपच्चक्खाणपोसहोववासो सम्मं पड्डवित्ताइं भवंति से णं सामाइयं देसावकासियं
नो सम्मं अनुपालित्ता भवति दोच्चा उवासगपडिमा ॥

चू. अथावरं दोच्चा अथेत्यानन्तर्यो । अपरा अन्या सामाइयं देसावगासियं नो सम्मे यथोक्तं न सक्केति काएणं ति विधेनावि करणेन । काएण दुक्खं अनुपालिज्जति । तेन कायग्गहणं दोच्चा पडिमा ॥

मू. (३९) अहावरा तच्चा उवासग-पडिमा-सव्वधम्मरुइयावि भवति, तस्सणं बहुइं सीलवय-
गुणवेरमणपच्चक्खाणपोसहोववासो सम्मं पड्डवियाइं भवंति, सेणं सामाइयं देसावगासियं सम्मं
अनुपालित्ता भवति, सेणं चउदसि अट्टमि उट्टिपुन्नमासिणीसु पडिपुत्रं पोसहोववासं नो सम्मं
अनुपालित्ता भवति, तच्चा उवासग-पडिमा ॥

चू. चउदसी अट्टमी उट्टिमा-अमावासा पडिपुन्नं आहारादी ४ तच्चा पडिमा ।

मू. (४०) अहावरा चउत्था उवासग-पडिमा-सव्वधम्मरुइयावि भवइ तस्स णं बहुइं सीलवय-
गुणवेरमणपच्चक्खाणपोसहोववासो सम्मं पड्डवियाइं भवति से णं सामाइयं देसावगासियं सम्मं
अनुपालित्ता भवइ, सेणं चउदसि जाव सम्मं अनुपालित्ता भवइं सेणं एगराइयं उवासगपडिमं नो
सम्मं अनुपालेत्ता भवइ चउत्था उवासग-पडिमा ।

चू. जद्विवसं उववासो तद्विवसं रत्तिं पडिमं पडिवज्जति । तं णं सक्केति चउत्थी पडिमा ।

मू. (४१) अहावरा पंचमा उवासग-पडिमा, सव्वधम्मरुइयावि भवति तस्स णं बहुइं सील
जाव सम्मं पडिलेहियाइं भवति, सेणं सामाइयं तहेव सेणं चाउदसि तहेव सेणं एगराइतं उवासगपडिमं
सम्मं अनुपालेत्ता भवति सेणं असिणाणए वियडभोई मउलिकडे दिया बंभयारी रत्ति-परिमाण
कडे, सेणं एयारूवेण विहारेण विहरमाणे जहन्नेन एगाहं वा दुयाहं वा दियाहं वा उक्कोसे णं
पंचमासं विहरइ पंचमा उवासग-पडिमा ।

चू पडिमं अनुपालेति अण्हानएन ण्हाति पंचमासे वियडभोयी, प्रकाशभोई दिवसतो भुंजति न रात्रौ, पंचवि भासे मउलिकडो-साडगस्स दोवि अंचलातो हेट्टा करेति । कच्छं णं बंधति जाव पडिमा पंचमासिया न सम्पति । ताव दिवसतो बंधचारी रत्ति परिमाणं करेति एवं दो तिन्नि वा अपोसधिओ पोसधितो रत्तिपि बंधयारी सेत्ति निद्वेसे जा हिट्टा भणितो इदंगलक्षणेन एतारूवेण अह दिवसो कंहं ? एगोहं सयं पडिवन्नो कालगतो व संजमं वा गेण्हेज्जा, एतेनेगाहं वा दुआहं वा । इतरथा संपुन्ना पंचमासा अनुपालेतव्वा । एवं जथा भणिता । एसत्ति पंचमासिया । अधासुत्ता-जहा सुते भणिता कप्पोत्ति-मज्जातो यथा तथ्यो भग्गो-नाणादी ३ जथा भग्गो न विराहिज्जति, नाणादी सम्भं, अट्टुहट्टाणि न चित्तेइ, स्पृष्ट्या-पासिता, पालिता रक्खिता, सोभिता-न भग्गा, तीरिता-अंतं नीता, किट्ठिता-कीर्तिता, आयरियाणं कथिता, आराहिता न विराहिता, आणासुत-तदुपदेसेण अन्नेहिं पालितं-पालेति अनुपालेति भवति पंचमा पडिमा ।

मू (४२) अहावरा छट्टा उवासग-पडिमा, सव्वधम्म जाव सेणं एगराइयं वासगपडिममनुपालेता भवति सेणं असिणाणए वियडभोई मउलियडे रातोवरातं बंधचारी सचित्ताहारे से अपरिन्नाते भवति से णं एतारूवेण विहारेण विहरमाणे जाव जहन्नेण एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं छम्मासे विहरेज्जा, छट्टा उवासगपडिमा ॥

चू राउपरारत्ति-रत्तिदिया य, रत्तीए उपरमो दिवसे सच्चित्तं उदगं कंदादिवा अपरिन्नाता अपच्चक्खाता आधारेति अपोसधितो छट्टा पडिमा ।

मू (४३) अहावरा सत्तमा उवासग-पडिमा-से सव्वधम्म जाव रातोवरातं बंधचारी सचित्ताहारे से परिन्नाते भवति आरंभे अपरिन्नाते भवति सेणं एतारूवेण विहारेणं विहरमाणे जहन्नेन एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं सत्तमासे विहरेज्जा सत्तमा उवासग-पडिमा ॥

चू आरंभं करणकारावणे वाणिज्जादि जं से कम्मं तं करेति सयं परेण वि कारवेति अनुमोदेति वि अपोसाधिउ पोसहे अनुमोदति केवलं सचित्तं नाहारेति उदगूफलादि, सत्तमा पडिमा

मू (४४) अहावरा अट्टमा उवासग-पडिमा-सव्वधम्मरुचियावि भवति जाव जाव आओवरायं बंधचारी सचित्तआरंभे से परिन्नाए भवति, पेस्सारंभे से अपरिन्नाए भवंति से एयारूवेण विहारेण विहरमाणे जाव एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं अट्टमासे विहरेज्जा अट्टमा पडिमा ।

चू आरंभं सयं न करेति किसिवाणिज्जादि । पेस्सा-भतगा तेहिं कारवेति, पेसग्गहणा संतं न करेति तेहिं कारवेति अट्टमा पडिमा ।

मू (४५) अहावरा नवमा उवासग-पडिमा जाव आरंभे से वा परिन्नाए भवति पेस्सारंभे से परिन्नाए भवति उद्विड्ढभत्ते से अपरिन्नाते भवति सेणं एतारूवेण विहारेण विहरमाणे जहन्नेन एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं नवमासे विहरेज्जा नवमा उवासगपडिमा ॥

चू नवमासियाए अप्पणा परेण वि न करेति न कारवेति वि जं पुन तं निमित्तं कोइ उवक्खडेइ तं भुंजति नवमा पडिमा ।

मू (४६) अहावरा दसमा उवासग-पडिमा सव्वधम्म जाव पेस्सा से परिन्नाया भवंति उद्विड्ढभत्ते से परिन्नाते भवति सेणं खुरमुंडए वा छिधलिधारए वा तस्स नं अभिट्ठस्स वा समाभट्ठस्स वा कप्पंति दुवे भासातो भासित्तए तंजथा-जाणं अजाणं वा नोजाणं से एयारूवेण विहारेण विहरमाणे

जहन्नेन एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं दस मासे विहरेज्जा दसमा उवासगपडिमा ॥

चू दसमाए उद्धिद्धभत्तंपि न भुंजति सगिहे चेव अच्छति, तहिं अच्छंतो खुरमुंडतो छिहलि वा धरेमाणे छिहलीधरो, जधा परिव्वायगाण, अभिद्धो एकंसि समामद्धो पुनो पुनो, परितामद्धो वा, तेन किंचि दव्वाजातं निक्खतंगंतं च से पुत्तादी न जाणति सामाइवा उसे ताधे पुच्छंति कहिं कतं तं दवित्तं ?, जदि न कहेति, अंतरादियदोसा अचियत्तं च तेसिं, संकादि या तेसिं, नूनं एस गिण्हतुं कामो खइत्तं चणेन, तम्हा जति जाणति तो कहेति, अध न याणति, तो भणति अहंपि न याणामि । एताउ दो भासातो दसमा पडिमा ।

मू (४७) अहावरा एकारसमा उवासग पडिमा-सव्वधम्म जाव उद्धिद्धभत्ते से परिन्नाते भवति से खुरमुंडे वा लुत्तसिरए वा गहितायारभण्डगनेवत्थे जइ मे समणाणं निग्गंधाणं धम्मो तं समं काएण फासेमाणे पालेमाणे पुरतो जुगमायाए पेहमाणे दडूण तसे पाणे उद्धट्टमाए रीयेज्जा साहट्ट पाए रीएज्जा वितिरिच्छं वा पायं कट्टु रीयेज्जा सति परक्कमे संजयामव परिक्रमेज्जा नो उज्जुयं गच्छेज्जा केवलं से नातए पेज्जबंधणे अब्बोच्छिन्ने भवति एवं से कप्पति नायविधिं वत्तए, तत्थ से पुव्वगमणेणं पुव्वाउत्ते चाउलोदणे पच्छाउत्ते भिलंगसूवे, कप्पति से चाउलोदणे पडिगाहित्तए नो से कप्पति भिलंगसूवे पडिगाहित्तए, जे से तत्थ पुव्वागमणेण पुव्वाउत्ते भिलंगसूवे पच्छाउत्ते चाउलोदणे कप्पति से भिलंगसूवे पडिगाहेत्तए नो से कप्पति चाउलोदणे पडिगाहित्तए तत्थ से पुव्वागमणेण दोवि पुव्वाउत्ताइं कप्पति से दोवि पडिगाहित्तए तत्थ से पच्छागमणेणं दोवि पच्छाउत्ताइं नो से कप्पति दोवि पडिगाहित्तए जे से तत्थ पुव्वागमणेण पच्छाउत्तं से नो कप्पति पडिगाहित्तए ॥

तस्स णं गाहावइ-कुलं पिंडवायपडियाए अनुप्पविट्टस्स कप्पति एवं वदित्तए समणोवासगस्स पडिमापडिवत्तस्स भिक्खं दलयह तं चेव एयारूवेण विहारेण विहरमाणे णं कोइ पासित्तां वदिज्जा “केइ आउसो तुमं वत्तव्वं सिया, समणोवासए पडिमापडिवत्तए अहमंसीति” वत्तव्वं सिया । से णं एयारूवेण विहारेण विहरमाणे जहन्नेन एगाहं वा दुयाहं वा तियाहं वा उक्कोसेणं एकारस मासे विहरेज्जा । एकारसमा उवासग-पडिमा ॥

एयाओ खलु ताओ थेरेंहिं भगवंतेहिं एकारस उवासगपडिमाओ पन्त्ताउ तिवेमि ।

चू एकारसमीए गिहातो निक्खमति सेणं खुरमुंडए वा लुत्तसिरजो लोतो कतो सिरि जायंति शिरजा केशा इत्थर्थः । गहितायारभंडगे-गहितं आयारभंडगं साधुलिंगं-रयोहरणपात्रादि, विभासा नेवत्थं साधुरुवसरिसं तेसिं, जेइमे समणाणं धम्मं तारिसं धम्मं अनुपालेमाणा विहरंता रियासमितीए उवयुत्ता पुरतो जुगमात्रं आदायं गृहीत्वा रीयंति विहरंति, दडूण चक्खूसूसा तसा-बेइंदियादी पाणा । किं ? तेसिं मज्जेणं जाति, नेत्युच्यते-उद्धट्टु-ओक्खिवित्ता साहेट्टु-साहरित्ता वितिरिच्छं तिरिच्छं करोति । सतित्ति-जति अत्रो मग्गो विज्जति । संजतेत्ति जतणाए उवउत्तो रियासमितीए परक्कमेज्ज-गच्छेज्जा । अविज्जमाणे वा तेने वा जतणाए गच्छति । अधवा सति परक्कमे संते उट्ठणकम्म-वलविरियपरक्कमे परिहारेण गच्छति जतणाए उवउत्तो रियासमितीए, अन्ने वा सपरक्कमे पंधो नत्थि तेना वा सावताणि वा सीहादीणि । सव्वं तेन परिचत्तं । केवलंति-तदेवेगं सन्नायगा मायादी पेज्जबंधणं राग इत्थर्थः । ताहे नाय-विधिएति-तस्स णं तत्था गमनेनं पुव्वाउत्ते विभासा सो भिक्खं हिंडंतो न धम्मलाभेत्ति । तस्स णं गाधावति एवं वदति समणोपासयस्स पडिमा कंठा एतारूवेण

एतप्पगारेणं रुवसद्दो लक्खणत्थो । केचित्ति इत्थी वा पुरिसो वा पासित्ता पेक्खित्ता कस्त्वं किं
ब्रवीति वा ब्रवीति-समणोपासगोऽहं किं तुमंति जं भणध पडिमापडिवन्नोहमिति उपदर्शने।

दसा-६-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्रुतस्कन्धे षष्ठीदशायाः
भद्रबाहुस्वामि रचिता नियुक्ति एवं जिनदास महत्तर रचिता घूर्णिः परिसमाप्ता

दसा-७-भिक्षुप्रतिमा

चू. भिक्षू पडिमाण दारा ४ । अधिकारो उवधानेन । जतो आह-
नि. [४७] भिक्षूणं उवहाणे पगयं तत्थ व हवन्ति निक्खेवा ।
तिन्नि य पुच्चुद्धिद्वा पगयं पुन भिक्षुपडिमाए ॥

चू. पगयं अधिगारो नामनिष्फन्ने, भिक्षू पडिमा य दुपयं नाम, भिक्षू वन्नेयव्वो पडिमा या
तत्थ भिक्षु त्ति तस्सि भिक्षुंमि पडिमासु य निक्खेवो नामादी ४ दोसुवि तिन्नि नामद्ववणादब्ब-
भिक्षू य पुच्चुद्धिद्वा, स भिक्षूए अधिगारो-भावभिक्षूए अधिगारो । भावभिक्षुणो तस्स वि
पडिमासु तासि नामादितिन्नि पुच्चवन्तिता उवासगपडिमासु । पगतं अधिगारो भावपडिमाए सा
च भावपडिमा पंचविधा, तं जधा-समाधि० गाथा -

नि. [४८] समाहिओवहाणे य विवेकपडिमाइ य ।
पदिसंलीणा य तहा एगविहारे य पंचमीया ॥

चू. समाधिपडिमा, उवधानपडिमा, विवेगपडिमा, पडिसंलीनपडिमा, एगविधारपडिमा ।
समाधिपडिमा द्विविधा-सुत्त-समाधिपडिमा चरित्तसमाधिपडिमा य, दर्शनं तदन्तर्गतमेव ।
सुत्तसमाधिपडिमा । छावट्ठिं कहिं ? उच्चते-आयारे० गाथा -

नि. [४९] आयारे बायाल पडिमा सोलस य वत्रिया ठाणे ।
चत्तारि अववहारे मोए दो दो चंदपडिमाओ ॥

चू. आयारे बातालीसं कहं ? आयारग्गेहिं सत्तत्तीसं, बंधचेरेहिं पंच एवं बातालीसं आयारे,
ट्ठाणे सोलस विभासितव्वा, ववहारे चत्तारि, दो मोयपडिमाता खुडिगा महल्लिया य मोयापडिमा,
दो चंदपडिमा-जवमज्झा वडरमज्झा य । एवं एता सुयसमाधिपडिमा छावट्ठि ।

नि. [५०] एवं च सुयसमाधिपडिमा छावट्ठिया य पन्नत्ता ।
समाईयमाईया चारित्तसमाहिपडिमाओ ॥

चू. इमा पंच चारित्तसमाहिपडिमातो तं जधा-सामाइय चरित्तसमाधि पडिमा जाव अधक्खात-
चरित्तसमाधिपडिमा । उवहान पडिमा दुविधा-

नि. [५१] भिक्षूणं उवहाणे उवासगाणं च वत्रिया सुत्ते ।
गणकोवाइ विवेगो सत्थित्तरबाहियो दुविहो ॥

चू. भिक्षूणं उवहाणे बारसपडिमा सुत्ते वत्रिजंति । उवासगाणं एक्कारस सुत्ते वन्निता विवेगा
पडिमा एक्का सा पुन कोहादि, आदिग्रहणात् सरीरउवथिसंसारविवेगा । सा समासतो दुविधा
अत्थित्तरगा बाहिरा य । अत्थित्तरिया कोधादीणं । आदिग्रहणात् मानमायालोभकम्मसंसारण

य । बाहिरिया गणसीरभक्तपाणस्स य अनेसणिज्जस्स । पडिसंलीणपडिमा चउत्था । सा एका चेव । सा पुन समासेण दुविधा-इंदियपडिसंलीणपडिमा य नोइंदियपडिसंलीणपडिमा य । इंदियसंलीण-पडिमा पंचविधा-

नि. [५२] सोइंदियमादीआ पदिसंलीणया चउत्थिया दुविहा ।

अट्टगुणसमग्गस्स य एगविहारिस्स पंचमिया ॥

चू. सोतिंदियविसयपधारणिसेहो वा सोतिंदियपजुत्तेसु वा अत्थेसु रागद्वोसणिग्गहो । एवं पंचणहवि । नोइंदियपडिसंलीणता तिविधा-जोगपडिसंलीणता कसायपडिसंलीणता विचित्तसयणा-सनसेवणता जधा पन्नतीए । अहवा अब्भितरिया बाहरिया य । एगविहारिस्स एगा चेव सा य कस्स ? कप्पति आयरिस्स अट्टगुणोववेतस्स अट्टगुणा आयारसंपदादी समग्गो उववेतो किं सव्वस्से व नेत्थुच्यते-जो सो अतिसेसं गुणेति विज्जादि पव्वेसु । उक्तं च- अंतो उवस्सगस्स एगरातं वा दुरातं वा निरातं वा वसभस्स वा गीतत्थस्स विज्जादिनिमित्तं । एवं छन्नउत्तिं सव्वंगेन भावपडिमा । एवं पस्खवितासु अधियारो भावपडिमासु । तत्थवि उवधाणपडिमासु तत्थवि भिक्खु उवधानपडिमासु अधिगारो, सेसा उच्चारियसरिच्छा । स केरिसो पडिवज्जति ताओ । उच्यते -

नि. [५३] दढसम्मत्तचरित्ते मेधावि बहुस्सुए य अयले य ।

अरइरइसहे दविए खंता भयभेरवाणं च ॥

चू. दढो नाम निस्संकितादि, सइंदएहिंवि देवेहिं न सक्कति सम्मत्तातो चालेतुं, एवं चरित्तेवि । परिपठ्यते च-पढमं सम्मत्तं पडिवज्जति पच्छा चरित्तणाणो । मेहावी-तिविधो उग्गहधारणामेरामेधावी य, जताय बहुस्सुतो जाव दसपुव्वा असंपुन्ना जहरेण नवमस्स पुव्वस्स ततियमायारवत्थुं कालत्राणं तत्थ वत्तिज्जति । अचलोत्ति-थिरो नाणादिसु ३ थिरचित्तो, न य भज्जति अरतिरतीहिं अनुलोभेहिं पडिलोभेहिं य उवसग्गेहिं । दव्विउत्ति-रागद्वोसरहितोः हम्मंतो अक्कस्संतो य सहति खमति य भयभेरवं, अहवा किंचि भयं न भेरवां अकस्माद्भयादि, भेरवं-सीहादिजति य इमेहिं गुणेहिं उववेतो ।

नि. [५४] परिचिअकालमंतणखामणतवसंजमे अ संघयणे ।

भत्तो बहिनिकखेवे आवत्रे लाभगमने य ॥

चू. परिचितं-अप्याणं परिक्रमेहिंति,

तवेण सत्तेण सुतेण एगतेण बलेण य । तुलणा पंचधा वृत्ता पडिमं पडिवज्जंतो ॥

चउत्थ-भत्तेहिं जतितुं छट्ठेहिं अट्टमेहिं दसमेहिं बारसमेहिं चोदसमेहिं धीरा धितिमं तुलेत्तव्वं ।

जह सीहो तह साहू गिरिणदिसीहो तहो वमो साधू ।

वेयावच्चकिलंतो, अभिन्नरोमो य आयासे । दारं ॥

पढमा उवस्सयंमि, वितिया बहिं, ततीया चउक्कम्मि ।

सुन्नधरंमि चउत्थी, तह पंचमिया मसाणंमि । दारं ॥

उक्कयितो दविताइं सुत्ताति करेति जा तु सव्वाइं ।

मुहुत्तद्धपोरिसीए दिने य काले अहोरत्ता ॥

अन्नो देहातो अहं नाणत्तं जस्स एवमुवलद्धं ।

सो किंचि आहिरिक्क न कणति देहस्स भंगेवि ॥

आहिरिकं-प्रतीकारं दारं

एमेव य देहबलं अभिक्खमासेवणाए तं होति ।
 लंखगमल्ले उवमा आसकिसोरेव जोग्गविते ॥ दारं ।
 पज्जोतमंति-खंडकन्नसाहस्सिमल्लपारिच्छा ।
 महकालपलसुरघडातालपिसाए करे मंस ॥
 न किलमति दीहेन वि तवेन तासितोवि बीहेति
 छन्नेवि द्वितो बलं साहति पुट्ठो अवि कहतु
 पुरपच्छसंयुतेसु न सज्जते दिट्ठिरागमादीसु ॥
 दिट्ठीमुहवन्नेहि य अज्जत्थववं समूहति
 उभयो कियो कियददो ददकिसो यावि दोहिंवि ददो य ।
 बिति य चरिमो य पसत्था धित्तिदेहसमास्सिता भंगा ।
 सुत्तत्थस्सरियसारा कालं सुतेण सुद्धं नाऊणं ।
 परिजितपरिक्कमेण य सुद्ध तुलेऊण अप्पाणं ।

ततो पडिवज्जति परिजितंति गतं ॥ कालेत्ति-सरयकाले पडिवज्जति अमवेत्ता वा कालं जाणंति
 सुत्तादिना गणं आमंतेऊण खामेति । तवेविजो जहिं जोग्गो छट्ठइमादि जाव सत्तमासावि, संजमे
 थिरो पडिलेहणपप्फोडणादीसु, पढमबितिएसु वा संजमेसु, संघयणे-पढमबितियततिएसु, भत्तं
 अलेवाडं अधाकडएणं उवधिणा परिक्रमं करेति । पच्छा अन्नं अप्पणिहियादि दोहि एसणाहि
 उप्पाएति । निक्खेवो-जति आयरितो इत्तिरियं गणनिक्खेवं करेति । उवज्जाओ उवज्जायत्तं
 जाव गणावच्छेइतो गणावच्छेइयत्तं निक्खिवति । जलादिसु वा उवधिं न निक्खिवति जहिं से
 सुरो अत्थमेत्ति । मनसावन्नेवि से अनुग्घाता । लाभे सचित्ते न पव्वावेत्ति उपदेसं पुन देति, जो
 सेक्खेत्तंतो आसन्ना साधू तेहिं विसज्जेति जहिं वा नित्थरति । गमनेत्ति भत्तं पंथो य ततियाए
 पोरिसीए, सम्भत्ताए पडिमाए अब्भासगवसनग्गामे अप्पाणं दंसेत्ति । आयरितो वि से तद्देवसितं
 वट्टमाणि वहति चेव, ताधे डंयिदीणं कहिज्जति, ताहे संव्विड्डीए पवेसिज्जति, तवबहुमाननिमित्तं
 सद्धानिमित्तं च । तस्स सेसाण य अतो पूया तस्स कीरति । असती दंडियादीणं पउरजनवतो,
 तद्भावे चाउवन्नो संधो, असति जाव गच्छो पवेसिति ॥ सत्तमासियाए पडिमाए सम्भत्ताए अड्ढहिं
 मासेहिं वासावासजोग्गं खेतं पडिलेहेति उवहिं च उप्पाएति वासजोग्गं । सो य नियमा गच्छपडिबद्धो
 सव्वावि एसा अड्ढहिं समप्पति । तिण्हं पडिमाणं आदिमाणं परिक्रमं पडिवज्जणा य एगवरिसेण
 चेव होज्ज, मासियाए मासं परिक्रमं, जाव सत्तमासियाए सत्तमासा, जावतिएन वा कालेन
 परिक्रमितो भवति । तिन्नुवरि सेसाणं पडिमाणं अन्नंमि वरिस परिक्रमणा अन्नमि पडिवज्जमाणा,
 सोभनेसु दिव्वादिसु पडिवत्ती तिन्नि सत्तरातिंदिया एक्कवीसाए रातिंदिएहि अहोरातिया तिहिं
 पच्छा छट्ठं करेति । एगरातिया चउहिं, पच्छा अट्ठमं करेति । नामनिष्फन्नो गतो ।

सुत्तानुगमे सुत्तं उच्चारेतव्वं, जाव मासियन्नं मासोऽस्याः परिमाणं मासिया, णंकारो पूरणार्थं,
 भिक्खूणं पडिमा भिक्खूपडिमा । भृशं प्रपन्नः पतिपन्नः । नास्य अगारं विद्यते सोऽयमनगारः ।
 निघ्नंति दिया य रातो य वोसट्टकाएत्ति वोसट्टो व्युत्सृष्ट इति । चीयतेऽसाविति कायः ।

मू. (४८) सुयं मे आउसंतेणं भगवया एवमक्खातं, इह खलु धेरेहिं भगवंतेहिं बारस भिक्खु-पडिमाओ पत्रत्ताओ कतराओ खलु ? इमाओ तंजधा-मासिया भिक्खुपडिमा, दोमासिया भिक्खुपडिमा, तेमासिया भिक्खुपडिमा, चउमासिया भिक्खुपडिमा, पंचमासिया भिक्खुपडिमा, छमासिया भिक्खुपडिमा, सत्तमासिया भिक्खुपडिमा, पढम सत्तरातिंदिया भिक्खुपडिमा, दोच्चा सत्तरातिंदिया भिक्खुपडिमा, तच्चा सत्तरातिंदिया भिक्खुपडिमा, अहोरातिन्दिया भिक्खुपडिमा, एगरातिंदिया भिक्खुपडिमा ॥

मू. (४९) मासियंणं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स, अनगारस्स निच्चं वोसट्टकाए चियत्तदेहे जे केइ उवस्सग्गा उववज्जति तं०-दिव्वा वा मानुस्सा वा तिरिक्खजोणिया वा ते उप्पत्ते सम्मं सहति खमति तित्तिक्खति अधियासिति, मासियंणं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स अनगारस्स कप्पति एगदत्ती भोयणस्स पडिगाहेत्तए एगा पानगस्स अन्नाउंच्छं सुद्धोवहडं निज्जूहिता बहवे दुपयचउप्पय-समणमाहण अतिहि किवणवणीमए कप्पति से एगस्स भुंजमाणस्स पडिगाहेत्तए, नो दोण्हं नो तिण्हं नो चउण्हं नो पंचण्हं नो गुव्विणीए नो बालवच्चाए नो दारगं पेज्जमाणीए नो अन्नो एलुयस्स दोवि पाए साहडु दलमाणीए नो बाहिं एलुयस्स दोवि पाए साहडु दलमाणीए एगं पादं अंतो किच्चा एगं पादं बाहिं किच्चा एलुयं विकखंभयित्ता एवं दलयति एवं से कप्पति पडिगाहेत्तए, एवं से नो दलयति एवं नो कप्पति पडिगाहेत्तए । मासियं णं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स अनगारस्स तओ गोयारकाला पत्रत्ता तं जहा-आदिमज्झे चरिमे, आदिं चरेज्जा नो मज्झे चरिज्जा नो चरिमे चरेज्जा, मज्झे चरिज्जा नो आदिं चरेज्जा नो चरिमं चरेज्जा चरिमं चरेज्जा ना आदिं चरेज्जा नो मज्झे चरिज्जा ।

मासियं णं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स अनगारस्स छव्विधा गोयारचरिया पत्रत्ता तं०-पेला, अद्धपेला, गोमत्तिया, पयंगविधिया, संबुक्कावट्टागंतुं पच्चागता । मासियं णं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स अनगारस्स जत्थ केति जाणति गामंसि वा जाव मंडवंसि वा कप्पति से तत्थ एगरायं वसित्तए, जत्थ केइ न जाणति कप्पति से तत्थेगरातं वा दुरायं वा वत्थए, नो से कप्पति एगरायातो वा दुगरायातो वा परं वत्थए, जे तत्थ एगरायातो वा दुगरायातो वा परं वसति से संतराछेदे वा परिहारे वा ।

मासियं णं भिक्खुपडिमं कप्पति चत्तारि भासातो भासित्तए तं०-जायणी पुच्छणी अनुन्नवणी पुडुस्सवाकरणी । मासियं णं भिक्खु० कप्पति ततो उवस्सया पडिलेहित्तए तं० अथे आरामगिहंसि वा, अथे वियडिगिहंसि वा, अथे रुक्खमूलगिहंसि वा । मासियं णं कप्पति ततो उवस्सया अनुन्नवेत्तए तं०-अथे आरामगिहं अथे वियडिगिहं अथे रुक्खमूलगिहं । मासियं णं० कप्पति ततो उवस्सया उवाइणत्तए तं०-चेव । मासियं णं भिक्खु० कप्पति ततो संधारगा पडिलेहेत्तए तं० पुढविसिलं वा कट्टिसिलं वा अधासंथडमेव । मासियं० कप्पति ततो संधारगा अनुन्नवेत्तए तं चेवं । मासियं० कप्पति ततो संधारगा उवाइणित्तए तं चेव । मासियं भि० इत्थी वा पुरिसे उवस्सयं उवागच्छेज्जा स इत्थि वा पुरिसे वा नो से कप्पति तं पडुच्च निक्खमित्तए वा पविसत्तए वा ॥

मासियं णं भिक्खु० केइ उवस्सयं अगनिकाएण ज्ञामेज्जा नो से कप्पति तं पडुच्च निक्खमित्तए वा पविसत्तए वा तत्थए णं कोइ बाहाए गहाय आगासेज्जा नो कप्पति तं अवलंबित्तए वा पच्चवलंबित्तए वा कप्पति से अहारियं रियित्तए । मासियं भि० पायंसि खानुं वा कंटए वा हीरए वा सक्करए वा

अनुपविसेज्जा नो से कप्पति नीहरित्तए वा विसोहेत्तए वा कप्पते अहारियं रीइत्तए । मासियं भि० अच्छिसि पाणाणि वा वीयाणि वा रये वा परियावजेज्जा नो से कप्पति नीहरित्तए वा विसोहित्तए वा कप्पति से अहारियं रियत्तए । मासियं भि० जत्थेव सूरिये अत्यमेज्जा तत्थेव जलंसि वा थलंसि वा दुग्गंसि वा निन्सि वा पव्वतंसि वा विसमंसि वा गह्हाए वा दरीए वा कप्पइ से तं रयणी तत्थेव उवातिणा-वेत्तए नो से कप्पइ पदमवि गमित्तए, कप्पति से कल्लं पाउष्पभाए रयणीए जाव जलंतं पाईणाभिमुहस्स वा पर्ईणाभिमुहस्स वा दाहिणाभिमुहस्स वा उत्तराभिमुहस्स वा अधारियं रीएत्तए । मासियं णं भि० नो से कप्पति अनंतरहिताए पुढवीए निदाइत्तए वा पयलायइत्तए वा, केवली बूया आदानं मेयं से तत्थ निदायमो वा पयलायमाणे वा हत्थेहिं भूमिं परामुसेज्जा अधाविधिमेव द्वाण ठाइत्तए उच्चारपासवणेणं उप्पाहिज्जा नो से कप्पइ उगिण्हित्तए वा कप्पति से पुव्वपडिलेहिए थंडिले उच्चारपासवणं परिद्वित्तए तमेव उवस्सयं आगम्म अहाविहि ठाणं ठावित्तए ।

मासियं णं भि० नो कप्पति ससरक्खेणं काएणं गाहावति कुलवं भत्तए वा पानए वा निक्खमित्तए वा पविसित्तिए वा, अह पुन एवं जाणेज्जा ससरक्खे से अत्ताए वा जलत्तए वा मलत्ताए वा पंकताए वा विद्धत्थे से कप्पति गाहावतिकुलं भत्तए वा पाणए वा निक्खमित्तए वा पविसत्तए वा । मासियं णं भि० नो कप्पति सीओदय-वियडेण वा उसिणोदय वियडेण वा हत्थाणि वा पादाणि वा दंताणि वा अच्छिणि वा मुहं वा उच्छोलित्तए वा पधोइत्तए वा किट्ठिता वा ननत्थ लेवालेवेण वा भतमासेन वा । मासियं णं भि० नो कप्पति आसस्स वा हत्थिस्स वा गोणस्स वा महिसस्स वा वग्घस्स वा वगस्स वा दीवियस्स वा अच्छस्स वा तरच्छस्स वा परासरस्स वा सीयालस्स वा विरालस्स वा के कित्तियस्स वा ससगस्स वा चिक्खलस्स वा सुणगस्स वा कोलसुणगस्स वा दुट्ठस्स वा आवडमाणस्स पदमवि पच्चोसकित्तए । अदुट्ठस्स आवडमाणस्स कप्पति जुगमितं पच्चोसकित्तए । मासियं णं कप्पति छायातो सीयंति नो उण्हं एत्तए उण्हातो उण्हंति नो छायं इयत्तए जं जत्थ जया सिया तं तत्थ अधियासए, एवं खलु एसा मासियभिक्षुपडिमा अधासुतं अधाकप्पं अधामग्गं अधासच्चं सम्मं काएणं फासित्ता पालित्ता सोभित्ता तीरित्ता किट्ठिता आराधिता आणाए अनुपालित्ता भवति ॥

धू वोसइं दुविधं-दव्ववोसइं भाववोसइं च । दव्वोवट्ठे कुलवधुदिट्ठंतो असिनाणभूमिसयणा अविभूसा कुलवधू पओत्थधवा रक्खति पतिस्स सेज्जं अनिकामा दव्ववोसइा । भाववोसइे साधू वातियपेतियसिंभिय रोगातंकेहिं । तत्थ पुट्ठोवि न कुणति पडिकारं सो किंचिवि वोसइदेहोतु । वियत्तदेहोत्थ वियतदेहोत्ति त्यक्तः देहः । सो दुविधो-दव्वतो भावतो च । दव्वतो जुद्धपरायित अट्टणफलहीमल्ले निरुद्धपरिकम्मो गूहणमच्छियमल्ले ततियदिणे दव्वतो चत्तो । भावतो चत्तो, “बंधिज्ज व रंभिज्ज व कोइ व हणेज्ज अहव मारेज्ज वारेति न सो भगवं वियत्तदेहो अपडिबद्धो० । जइ केइत्ति यदि केचित् यदित्युब्भुपगमे, केचिदुपसर्गा ३ दिव्वादि तिन्नि चउथा बारस एवं तु होतुवसग्गा । वोसइग्गहणेण तु आता संवेयणग्गहणं हासाप्पदोसावीमंसा पुढोवेमता दिव्विया चउरो हासाप्पदोसवीमंसकुसीला नक्खत्ता चउथा, मयतोपदोसआहारनुबंधवच्चलेण रक्खइा । तिरिया होंति चउद्धा एते तिविधा उवसग्गा ॥ घट्टणपवडणथंभणलेसण चउहा तु आतसवेता । ते पुन सत्रिपतंती वोसइदारेण इहयं तु । ते उप्पन्ने सम्मं सहतित्ति । मनवयणकायजोगेहिं तिहिं तु

दिव्यमादितिन्नि सम्मं अहियासेती । एत्थ सुण्हाए दिइंतो । तीसे उक्कोससासुससुरादी एते अपरोधे कते ण्हुसं खिसंति, सा खिसिता अतीब लज्जति, जतिवि तान दुक्खप्पायगाणि वयणाणि दुरधियासाणि तधवि तानि अहियासेति जति ना धिया सिरसामि तो कुलस्स अवद्धंसोहोहिति ण्हसायारो व अतिक्रतो होहिति । मज्झिमा दियरा उल्लंठवयणाणि भणंति, जति वा तेसिं न लज्जति, तहवि न पडिउल्लंठेति अहियासेति साहनिज्जा एते । जहन्ना या दासादीया दासाया ण्हुसं उल्लुंठेति, दासत्ति स्वलाकातुं किमेतेसिं वयणाणि गणेमि अधियासेति, पडिवयणं न देति । एतं दव्वसहणं । एतं दव्वसहणं । भावसहणं साधुस्स । सामुससरोवमा खलु दिव्वा, दिपरोवमा य मानुस्सा, दासत्याणीया तिरिया । ताहे समं सोधियासेति । अथवा-दुधावेते समासेन, सब्बे सामन्नकंटका । विसयानुलोमिया चेव तहेव पडिलोमिया ॥ वंदनसक्कारादी अनुलोभा, वधबंधन-पडिलोमा । तेवि य खमति सब्बे, एत्थ य रुक्खेणं दिइंतो । वासीचंदनकप्पो जह रुक्खो इय सुहदुहसहो तु रागद्वोसविमुक्को सहती अनुलोमपडिलोमे मासियणं भिक्खुपडिमे पडिवनस्स अनगारस्स कप्पति एगा दत्ती भोयणस्स सुत्तं-दत्तीपरिजाणणत्थं इमं सिलोगद्वयं भन्ति-

हत्थेण व मत्तेणं वा भिक्ख होति समुज्जता ।

दत्ती उ ज्जतिए वारे खिवती होति ततिया ॥

अवोच्छिन्न निपाता तु दत्ती होति दवेतरा ।

एगानेगासु चत्तारि वि भंगा भिक्खासु दत्तिसु ॥

एगा भिक्खा एगा दत्ती । तत्थ पढमभंगो दायएणं एगा भिक्खा अव्वोच्छिन्ना दिन्ना, बित्तियभंगे वोच्छिन्ना दिन्ना, तइयभंगो केइ पंधिया कम्मकरा वा एगत्थातो गासे वीसुं २ उवक्खडेट्ता भुंजति, तेसिं एक्को परिवेसतो, साहुणा य भिक्खड्डाए तत्थ धम्मलभितं । ताहे सो परिवेसतो अप्पणायातो देमिति ववसितो । तेहिं सेसएहिं भन्ति, पत्तेयं पत्तेयं अमच्चयातो वि देहि भिक्खं, ताहे तेन परिवेसएण सब्बेसिं तेनयातो घेतुं एगद्दा कातुं अव्वोच्छिन्नं दिन्नं एस ततितो भंगो । घउत्थं भंगो एवं चेव नवरि वोच्छिन्नं । एत्थ दत्तीसु एगानेगविसेसणद्दाए अट्ट भंगा परुविज्जति । तं जधा-एगो दायगो एगं भिक्खं एक्कसिं देति । एगो एगं भिक्खं दुप्पभिति वा तिप्पभिति वा देति । एवं अट्टभंगा कायव्वा । अन्नाउच्छं । उच्छं चउव्विहं नामादि । नामं ठवणातो गतातो । दव्वुच्छे -

ठवणाए निक्खेवो छक्को दव्वं च दव्वनिक्खेवो ।

खेत्तंमि जम्पि खेत्ते काले कालो जहिं जोउ ॥

उक्खलखलगे दव्वी दंडे संडासए य पोत्तीया ।

आमे पक्के य तथा दव्वुच्छे होति निक्खेवो ॥

तावसादी उच्छवित्तिणो जं उक्खुलकुंडियाए परिसडितं सालिकणादि । तं उच्चिणित्ता रंधेति खलए मट्टिते संवूढे य जं परिसडितं तं उच्चिणति, दव्विअ धन्नरासीतो अनुन्नवेत्ता जं दव्वीए एक्कसि उप्पाडिज्जति तं गिण्हंति, एवं अनत्थ वि प्रति-दिवसं डंडे धन्नराशीतो अनुन्नवेत्ता जं लट्ठीए उप्पाडिज्जति तं गिण्हंति । एवमन्त्थवि प्रतिदिवसं, संडासएत्ति अंगुट्टपदेसिणीहिं जं घेप्पति सालिमादि तं गिण्हंति जतिति बहुं पासति सालिमादि तधवि न मुट्ठि भरित्ता गिण्हति । पोत्तीए धन्नरासीतो अनुन्नवेत्ता पोत्तिं तत्थ धुभति जं पोत्तीए लग्गति तं गिण्हंति, एवमन्नत्थवि । एतं

आमं पक्कं चरगादीआ भिक्खं हिंडति एयं दक्खुं । भावे जत्थ न नज्जति, जधा एतस्स एत्तियातो दत्तीउ कप्पति । तं पुन अन्नाउच्छं, सुद्धं उवहडं वा, सुद्धं नाम अलेवाडं सुद्धाहिं वा पंचहिं उइडादीहि उवहडा जा अन्नस्स भुंजितुकामस्स अट्टाए उवणीता भिक्खयरस्स वा तणयणइच्छिया दिन्ससावसेसो दब्बाभिग्गहो । खेत्ताभिग्गहो जं उवरी भणिहिति, एलुगं विक्कंभइत्ता काले ततियाए पोरिसीए भावे निज्जूहित्ता दुपदचतुष्पदादि । जाव नो दारगं पजेमानीएत्ति । निज्जूहित्ता नियत्तेसु दुपदमनुसपक्खी चतुष्पदा गोबलिवद्दाही । समणा निग्गंथसक्कताव-सगेरुयआजीवगा पंच माहणा मरुगा अतिथी धूली जध कप्पडियादि, किविणा-रंका-वणीमगा-साणमादी । अंतराइयदोस-परिहरणत्थं एते परिहरिञ्जति । जं तं हेइडा भणियं, उवनीतं, तं जति एगस्स भुंजमाणस्स उवनीयं तो गिण्हति न गेण्हे दुगमादीणं, अवियत्तं तु मा भवे । गुत्विणीए गब्भो पीडिञ्जति, अ पाउयउट्टेत्तणिवेसंतीए जिनकप्पिया पडिमापडिवन्नगा य आवन्नमेत्तगाइ गब्भं परिहरंति, गच्छवासी अट्टमणवमेसु मासेसु परिहरंति, नो बालवच्छाए खीराहारं गच्छवासी । पडिमापडिवन्नगा जिनकप्पिया य कूराहारमवि निक्खवितुं दितीए निच्छंति । एत्थ दोसा सुगुमालसरीरस्स खरेहिं हत्थेहिं सयणीए वा पीडा होज्ज, मज्झारादी वा साणो वा हरणं करेज्जा, नो दारगं पेज्जमाणीएत्ति धणयं पायंतीए, भावाभिग्गहो गतो ।

खेत्ताभिग्गहो नो अंतो एलुगस्स सुत्तं-एलुगो-उंबरो साहट्टुत्ति-साहरित्ता गच्छगतनिग्गते वा लहुगा गुरुगा य एलुगासु रतो आणादिनो य दोसा, दुविधा य विराधना । इणमो संकाग्गहणे इच्छ दोन्निविट्ठा अवाउडा, निहनुक्खणणविरेगे । तेने अविदिन्नपाहुडे, बंधवधउइवणे खिसणा चेव निच्छुभणमेव उच्चेव झंझंडिए दीने अविदिन्नवज्जेण या पच्छित्ते आदेसा संकितं निस्संकिते य गहणादी तेनेव, चउत्थे संकिता गुरुगा, निस्संकिते मूलं, गेण्हणकट्टणववहारपच्छकहुइडा हतथयनिव्विसए । कानु हुइमस्स इच्छा अब्भितरमतिगतो जीए दोन्निविट्ठा व होज्जाही । अवाउडा वा, अगारी तु, लज्जिता सावि हुज्जाहि, संका वा से समुब्भवे, किमन्ने धित्तुकामो एस ममं ? जेन तीतिए दूरं, अन्ने वा संकेज्जा गुरुगा, मूलं तु निस्संके, आउत्थ परत्थ वा उभयसमुत्था वा होज्ज दोसा तु उक्खणनिहणविरेगं च । तत्थ किंची करिज्जाही । दिट्ठं एतेण इमं साहिज्जा मा तु एस अत्रेसिं । तेनोत्तिवएसो उ संकागहणादि कुज्जाहि, तित्थंगरगिहत्थेहिं दोहिववि अतिभूमिपविसण-मदित्रं, किं से दूरमतिगतो, असंखडं बंधवहमादी, खिखेज्ज व, जह एते अलंभतवराग अंतो पविसंति, गलए धेत्तूण चण बाहरितो निच्छुभिज्जाहि, ताऊय अगारीओ चीरल्लेणं व तासिता सउणीउ च्छेवं गच्छिज्जा । झंझडितो नाम उवचरतो, । अहवा भणिज्ज एते गिहिवासंमिवि अदिट्ठकल्लाणादीणा, अदित्रदाणा, दोसे तेनाउं नो पविसे । उंबरविकंभंमिवि जतिदोसा अतिगतंमि सविसेसा तहवि अफलं न सुत्तं, सूत्तनिवातो इमो । जन्हा उज्जाणधडासत्थे सेनासंव धयपवादीया । पडिनिग्गमणे जने भुंजति य जहिं पहियवग्गो । उज्जोणेत्ति उज्जाणियाए निग्गतो जने तत्थ भुंजति । घडाभोज्जं-नाम-महत्तरग अनुमहत्तरग-ललिताझंणिता कडुगदंडाधार परग्गहिता गोट्टी सत्थो वा बहिं आवासितो, सेना-खंधावारो संवट्टो भएण जत्थ विसमादिसु संवट्टीभूतो लोओ, वइयत्ति-वइयासभाए पयाए भुंजति बाहिं वा जनवाडे वा जहिं वा बाहिं पधियवग्गो भुंजति । एतेसु सो पडिमापडिवन्नओ हिंडति, तत्थिमा विधी गेण्हित्वे, पासडित्तो एलुगमेत्तमेव पासति न चेतरे

दोसा निक्खमणपवेसणेवि य अचियत्तादी, जद्दा, एवं तत्थ गंतुं निक्खमणपवेसे वज्जिता, इसित्ति पासे ठाति । जथा एलुगमित्तं पासति तथा द्वाति, उक्खेवं च जहा य पुव्वुत्ता दोसा न भवंति तथा द्वाति । उज्जाणघडादीणं असतीए सालापमुहे कोट्टु विसालो दूरद्धितेहिंवि एलुगो उक्खेवो य दीसति, मण्हवे वा जत्थ परिवेसणा रसवतीए वा तं अंगंभीरं पगासंति भणितं होति, तत्थवि निक्खमणपवेसं वज्जेत्ता एलुगमित्तखिते उक्खेवनिक्खेवो य दीसंति तत्थ द्वाउ गेण्हति । खेताभिग्गहो गतो ॥ इदानिं कालाभिग्गहे सुत्तं मासियन्नं-

तओ गोयरकाला प०-आदिं चरेज सुत्तं त्रय इति संख्या गौरिव चरणं गोचरा जथा सो वच्छतो रुवतीए इत्थियाए चारिपाणिए उवनीते तीसे रुवादिअरत्तो अब्भवहरति । एवं सोवि भगवं सद्दादिसु अमुच्छित्तो ततियाए पोरिसीए अडति । तत्थ गाथा । पुव्वं वा चरति तेसिं नियइचारेसु वा अडति पच्छ । जत्थ दोत्रि भवे काला चरती तत्थ अतित्थितो अनारद्धे व । अत्रेसु मज्झे चरति संजतो गिण्हंतदंतयाणं तु वज्जयंतो अपतियं जति अन्नेत्ति भिक्खयरा मज्झे अंडंति तो सो पुव्वं भिक्खं अडति । अहवा अत्रियट्टेसु भिक्खयरेसु पच्छा अडत । जत्थ दो भिक्खवेला तत्थ पढमभिक्खवेले अतिकंते बितियभिक्खवेले अप्पत्ते हिंडति । एवं मज्झे । छम्मासियन्नं-छव्विधा गोयरचरिया प०-

पेडा य अद्धपेडा य गोमुत्तिया-वंकवंकं हिंडति ।

एवं गोतिदोसो, जहा-उप्फेडंतो गच्छति ॥

एव घराणि छड्ढित्तो हिंडति । संबुक्का वद्दा-अपदाहिणं संबुक्का वद्दाय गंतुं पच्चागतित्ति एगाए उल्लिएहिं हिंडंतो गच्छति बितियाए ओल्लिए हिंडंतो पडिअति सेसं छड्ढेति । मासियन्नं-जत्थ केइ जाणंति सुत्तं-जत्ति-जंमि गामंमि वा नगरम्मि वा, केइ-गिहत्था गिहत्थियातो वा जाणंति । एस पडिमापडिवन्ना तो संणातगादितिगा कप्पति-वट्टति, सेत्तिं तस्स पडिवन्नस्स चत्तारि भासातो एगराइयं वसित्तए । एत्थ एकरात्रिग्रहणात् दिवारत्तिपि वसति । सेसं कंठं । मासियन्नं पडिमं पडिवन्नस्स चत्तारि भासातो जाणनीय जायति संथारगं उवस्सयं वा पुच्छति कस्सोग्गहो सुत्तत्थे वा संदेहं अनुंनावेत्ति । जे तेहिं पुव्वद्धिता उच्चारतणडगला वा अनुन्नेवेत्ति, पुडुस्स वागरेणी अएगनातेण वा एग वागरेण वा, मासियन्ना तउ उवस्सया उवस्सयं पुव्वं पडिलेहेत्ति सुद्धं अनुन्नेवेत्ति । पच्छा उवातिनति । उवल्लियत्ति भणितं होति । मासियं तउ संथारगा पुढविसिला पट्टगा कट्टिसिला फलगाणि अहा संघडा तह चेव दडिता । मासियणं इत्थी उवस्सयं सुत्तं-इत्थी-मेहुणसंगारदिन्नेया वा अधासंपत्तीए वा तं पडुच्चति । तं स्त्रीजुगलं वा । मासियं उवस्सयं अगनिकाएण सुत्तं-अवलंबतित्ति-अक्खंवेत्ति पच्चवलंबतित्ति पुनो पुनो । आधरियं रियत इति । कट्टिज्जमाणो वि नातियंरति त्थ पादं सिक्खाणू वा नीहरति उक्कट्टति-विसोहति अवयवा अवनेति न य दुक्खतित्ति अच्छति अहारिय मेव रीयंति त्थ । अत्थिंसि पाणाणि वा । पाणा मरवगादी, बीयाणि तिलदि रओ-धूली परियाविज्जति-लग्गति नीहरति उच्चरति विसोधेत्ति धोवति अच्छीणि । न य दुक्खतित्ति अच्छति आधारियमेव रीयति । गामेगरातियाए ।

मासियाणं जत्थेव सूरिए अत्थमिज्ज सुत्तं-जत्थयति वसंतए थलए वा तेसिं चउत्थिं पोरिसिं पत्तो

सूरो अच्छं च भवति जलं अब्भागवासियं, जहिं उस्सा पडित, थलं अडवीए दुग्गं गहणं कडिं निन्नं-गह्णमादिविसमं निनुन्नतं पव्वतोपव्वताए वा नो पडिसेहे से निद्देसे । जो अधिकतो पडिमापडिवन्नतो, पदमात्रमपि ग्रहणात् अर्द्धपदमपि ओवातिणावेत्तए वसित्तए अधारिया-जधारियापदभेदादि न करेति अनंतरहिताए पुढवीए-तिरोऽन्तर्धाने न अंतरिया अनंतरिया अनंतरहिता-सचेतना इत्यर्थः । निद्दाइत्तए सुवित्तिए य पयलाइत्तए उप्पितए केवली बूया-केवली परं ते दोसे समत्थो नातुं वक्तुं वा जे तत्र संभवति । अथवा केवलिवयणेन भणामि दोसे न सच्छं देण, कतरो केवली ? सुतनाणकेवली बूया वक्तुं आदाणं दोसाणं आयतणं वा हत्येण अधियं सच्चित्तं भूमि परामुसिज्ज मासियाणं-ससरक्खणकाएण सुत्तं-सचित्तरतो ससक्खो सेतो पस्सेतो जल्लो मलो कद्दमीभूतो, मलो हत्यादिघट्टितो अवेति सो चेव मलो जदा-सएण उल्लितो भवति । विद्धत्थो परिणतो अचित्तो जातो । सीतोदगवियडेण वा, सीतं उदयं वियडं भंगाह्ण । चउत्थ रसियं उसिणदवे वा सीतलगं उसिणोदगवियडं फासुगं अवियडं नीवोदगादि हत्यादीणि कंठाणि, लेवे देंतियाए लेवाडितं असुइणावा गाते । किंचि सउणगादिना भत्ता मासे समुद्धिडे हत्थो धोवति । जहिं सूरो अथमेति जले भूमीए वा तेहिं भायणं न निक्खिवति, लइत्तएहिं चेव ज्झायंति । मासियन्नं गोणस्सं वा सुत्तं-गोणादि जाव एगा कंठा, दीविओ चित्तंतो अच्छो-अच्छभल्लोतरच्छो चरक्खू सेसा दुड्ढो मारणातो, उमत्तओ एरंडइत्तओ सेसाविंताओ वा वहपरिणतो आपतति । पदमवि न तो उसरति, उव्वत्तत्ति वा अपि ग्रहणात् अर्द्धपदमपि जतिओ सक्कति तथा वि हरितनि महंतो आगच्छति, तेन न ओसक्कति मा अधिकरणं भविस्सति । अदुड्ढे ओसक्कति उव्वत्तत्ति वा तो मासो उव्वत्तंतो हरिताणि मदिहिति मा अधिकरणं भविस्सति । मासियणं नो कप्पति छायातो सीतकालए ममसीतंति काउं उण्हं गच्छति । उण्हकालए वा उण्हमिति कृत्वा छायं गच्छति । जति सीतं उण्हं वा जत्थ उगासे जता काले तं सीअं उण्हं वा । तंमि खेत्ते जले थले वा उवस्सए वा तदा सीतकाले वा उण्हकाले वा एएन पणिधाणेन गच्छति भिक्खादिकज्जेसु गच्छति ।

मू. (५०) दोमासियं णं भिक्खुपडिमं० निच्चं वोसड्ढकाअं चेव जाव दो दत्ती तेमासियं तिन्नि दत्तीओ चाउमासियं चत्तारि दत्तीओ पंचमासियं पंचदत्तीओ छमासियं छदत्तीओ सत्तमासियं सत्तदत्तीओ जति मासिया तत्तिया दत्तीओ ॥

चू. समत्ताए गच्छं पविसेज्जति विभवेण दो मासिया जाव सत्तमासिया । एयं चेव नाणंतं दत्तीसु कालेण वा ।

मू. (५१) पढमं सत्त रातिदियं णं भिक्खुपडिमं पडिवन्नस्स अनगारस्स निच्चं वोसड्ढकाये जाव अधियासेति कप्पति से चउत्थेणं भत्तेणं अप्पाणएणं बहिता गामस्स वा जाव रायहानीए वा उत्तानगस्स वा पासेल्लगस्स वा नेसज्जियस्स वा ठाणं ठाइत्तए तत्थ दिव्वमानुसतिरिक्खजोणिया उवस्सग्गा समुप्पज्जेज्जा ते णं उवस्सग्गा पयाल्लिज्ज वा पवाडिज्ज वा, नो से कप्पति पयलिएत्त वा पवडित्तए वा । तत्थ से उच्चारपासवणं उवाहेज्जा नो से कप्पति उच्चारपासवणं ओगिण्हत्तए वा, कप्पति से पुव्वपडिलेहिंयंसि थंडिलंसि उच्चारपासवणं परिठवित्तए अहाविधिमेव द्वाणं ठाइत्तए, एवं खलु एसा पढमा सत्तराईदिया भिक्खुपडिमा अहासुयं जाव आणाए अनुपालिता भवति । एवं दोच्चसत्तरातिदियावि नवरं दंडातियस्स वा लगंडमाइस्स वा उकुडुयस्स वा द्वाणं ठाइत्तए सेसं

तं चेव जाव अनुपालितावि भवति । एवं तच्चा सत्त रातिंदियावि भवति । नवरं वा गादाहियाए वा वारासाणयस्स वा अंबखुज्जस्स वा ठाणं ठाइत्तए ससं तं चेव जाव अनुपालियाता वि भवति ।

मू (५२) एवं अहोरातियावि, नवरं छट्टेणं भत्तेणं अपाणएणं बहिता गामस्स वा जाव रायहानिस्स वा ईसिं पब्भारगतेणं काएणं एगपोग्गलगताए दिट्ठीए अनिमिसनयणे अधा पणिहितेहिं गतेहिं सव्विदियुगुत्ते दोवि पाए साहट्टु वग्घारियपाणिस्स द्वाणं ठाइत्तए । तत्थ से दिव्वमानु-सतिरिच्छ-जोणिया जाव अधाविधिमेव ठाणं ठाइत्तए ॥ एगराइयं न् भिक्खुपडिमं अननुपाले-माणस्स अनगारस्स इमे तओ ठाणा अहिताए असुभाए अखमाए अनिस्सेस्साए अनानुगामियताए भवंति तं० उम्मायं वा लभेज्जा दीहकालियं वा रोयातकं पाउणेज्जा केवलपत्रत्ताओ वा धम्माओ भंसेज्जा । एगराइयं न् भिक्खुपडिमं सम्मं अनुपालेमाणस्स अनगारस्स इमे तओ ठाणा हिताए जाव अनुगामियताए भवंति तं० ओधिनाणे वा से समुप्पजेज्जा, मनपज्जवनाणे वा समुप्पजेज्जा केवलनाणे वा से असमुप्पत्रपुव्वे समुप्पजेज्जा । एवं खलु एसा एगरातिया भिक्खुपडिमा अधासुत्तं अहाकप्पं अहामग्गं अधातच्चं काएणं फासित्ता पालित्ता सोहेत्ता तीरेत्ता किट्ठेत्ता आराहिया आणाए अनुपालेत्तायावि भवति ॥ एताओ खलु तातो धेरेहिं भगवंतेहिं बारस भिक्खू० पत्र० ति बेमि ।

चू पढमसत्तरातिंदियादिसु कालकतो उपधानकृतो य विसेसो, न दत्तीपरिमाणं, चउत्थपारणए आयंबिलं, अपाणगं तवोकम्मं, सव्वासिं नेसज्जितो अचेद्वतो वग्घारितपाणी ईसिपब्भारगतो तडीए ठाति, ईसिं खुज्जगो वा, ईसिं दोवि पादे, पादस्स य पादस्स य अंतरं चउरंगुलं साहट्टु-साहरित्ता, एगपोग्गलनिरुद्धदिट्ठी-रुविदव्वे कम्हिवि अचेयणे निवेसिया दिट्ठी, सचेतन अप्पाइव्वाति, उम्पेसादीनिवि न कारेति सुहुमुस्सासं च । अहापणिहिताणि जं जं धावित्ति सव्विदियाणि सोतादीपि न रागं न दोसं गच्छति । सेसं कण्ठ्यं ॥

दसा-७-समाप्ता

मुनि दीपरत्तसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्रुतस्कन्धसूत्रे
सप्तमा दसा सनियुक्तिः सचूर्णिः समाप्ताः

दसा-८-पर्युषणा

चू. संबंधो सत्तमासियं फासित्ता आगतो ताहे वासाजोग्गं उवधिं उप्पाएति वासाजोग्गं च खेत्तं पडिलेहेति । एतेन संबंधेन पज्जोसवणाकप्पो संपत्तो । तस्स दारा चत्तारि अधिगारा, वासावासजोग्गेण खेत्तेण य उवधिणा य जाव वासा समुज्जाता, नामनिष्फन्नो, पज्जोसमणा कप्पो दुपदं नाम, पज्जोसमणा कप्पो य, पज्जोसमणाए कप्पो पज्जोसमणाकप्पो । पज्जायाणंतो समणा पज्जोसमणा । अथवा परि सव्वतो भावे, उसनिवासे, एस पज्जोसमणा ।

इदानिं निज्जुत्तीवित्थारो । पज्जोसमणाए गाथाद्वयं ।

नि. [५५] पज्जोसमणाए अक्खराइं होंति उ इमाइं गोन्नाइं ।
परियायववत्थवणा पज्जोसमणाय पागइया ॥

नि. [५६] परिवसणा पज्जुसणा पज्जोसमणा य वासवासो य ।
पढमसमोसरणं ति य ठवणा जेट्ठोग्गहेगट्ठा ॥

घू पञ्जोसमणा एतेसिं अक्खराणं शक्रेन्द पुरन्दरवदेकार्थिकानि नामानि गुणनिष्फन्नानि गोन्नानि, जम्हा पव्वञ्जापरियातो पञ्जोसमणावरिसेहिं गणिञ्जति तेन परियागववत्थवणा भन्ति। जधा आलोयणवंदनगादीसु। जहा रातिनियाए कीरमाणेसु अनञ्माणेपरियाए पुच्छा भवति। कति पञ्जोसमणातो गताउ उवट्ठावितस्स जम्हा उडुबद्धिया दव्वखेतकालभावपञ्जाया इत्थ पञ्जोसविञ्जति, उज्झिञ्जतति भणितं होइ। अन्नारिसा दव्वादिपञ्जाया वासारंते आयरिञ्जति तम्हा पञ्जोसमणा भन्ति। पागतियत्ति पञ्जोसवणत्ति। एतं सब्वलोगसामन्नं पागतिया गहत्था एगत्य चत्तारि मासा परिवसंतित्ति परिवसणा ४। सब्वासु दिसासु न परिब्भमंतीति पञ्जुसणा। वरिसासु चत्तारि भासा एगत्य अछंतीति वासावासो। निव्वाघातेणं पाउसे चैव वासपाउग्गं खित्तं पविसंतीति पढमसमोसरणं। उडुबद्धातो अन्नमेरा ठविञ्जतीति ठवणा उडुबद्धो एक्केकं मासं खेतोग्गहो भवति। वरिसासु चत्तारि मासा एगखेतोग्गहो भवतित्ति जिड्ढोग्गहो। एषां व्यंजनतो नानात्वं न त्वर्थतः। एषामक ठवणानाम परिगृह्य निक्खेवो कज्जति।

नि. [५७] ठवणाए निक्खेवो छक्को दव्वं च दव्वनिक्खेवो।
खेतं तु जम्भि खेत्ते काले कालो जहिं जो उ।।

नि. [५८] ओदइयाईयाणं भावाणं जा जहिं भवे ठवणा।
भावेन जेन य पुनो ठविञ्जाए भावठवणा उ।।

घू नामठवणातो गताओ, दव्वडुवणा जानगसीरभवियसरीरतिरित्ता, दव्वं च दव्वनिक्खेवो, जाइं दव्वाइं परिभुंजति जानि य परिहरिञ्जति। परिभुंजति-तणङ्गलछारमल्लगादि। परिहरिञ्जति सचित्तादि ३। सचित्ते सेहो न पव्वाल्लिञ्जति, अचित्ते बत्थादि न धेष्यति, पढमसमोसरणमीसए-सेहो सोवहितो। खेतट्टवणा सकोसं जोयणं, कारणे वा चत्तारि पंचजोयणाइं। कालडुवणा चत्तारि मासा, यद्ध तस्मिन् कल्प्यं। भावठवणा कोहादिविवेगो भासासमित्तियुत्तेणन य होतव्वं। एतेसिं सामित्तादि विभासा कातव्वा।

नि. [५९] सामित्ते करणम्भि य अहिगरणे चैव होंति छब्भेया।
एगतपुहत्तेहिं दव्वे खेतं उद्धभावे य।।

घू दव्वस्स डुवणा दव्वडुवणा, दव्वाणं वा ठवणा दव्वडुवणा, दव्वेण वा डुवणा वरदव्वेहिं वा ठवणा। दव्वंमि वा ठवणा वरदव्वेसु वा ठवणा। एवं खेत कालभावेसुवि एगतबहुत्तेहिं सामित्तकरणाधिकरणता भाणितव्वा। तत्थ दव्वस्स ठवणा जधा-कोइ संथारगं गिण्हति, दव्वाणं जधा तिन्नि पडोगारेणं गिण्हति। दव्वेणं जधा-वरिसारत्ते चउसु भासेसु एक्कसिं आयबिलेणं पारित्तां सेसं कालं अब्भत्तट्ठं करेति। दव्वेहिं मासेहिं मासेहिं चत्तारि आयबिलपारणया। एवं निव्वित्तिउदणंपि। दव्वम्भि जधा-एगंगिए फलए ड्ढातव्वं। दव्वेसु जधा-दोसादीकंबीसंथारणाए। खेतस्स एगगामस्स परिभोगो। खेतान्ति गामादीण अंतरपल्लीयादीणं। करणे एगतपुहत्तेणं नत्थि। अधिकरणे एगे खेत्ते, परं अद्धजोयणमेराए गुंतुं पडिएत्तए। पुहत्तेणं दुयमादीहिवि अद्धजोयणेहिं गुंतुं पडिएत्तए। कारणे २ कालस्स जा मेरा सा ठविञ्जति। अकप्पिया वा सारत्तकालेन परिधिप्पंति। कालाणं-चउण्हं मासाणं ठवणा कालेहिं-पंचाहे पंचाहे गते कारणे ठायंति। कालम्भि पाउसे ठायंति कालेसु आसाढपुन्निमातो स वीसती राए मासदिवसेसु गतेसु ठायंति कारणे। भावस्स उददियस्स ठवणा।

भावाणं खड्यं भावं संकतस्स, सेसाणं भावाणं परिवज्जणा होइ । भावत्ति-भावेनं निज्जरहाए ठाति । भावेहिं निज्जरताए संगहट्टताए वेतावच्चं करेति । भावंमि क्खउवसमिए भावेषु स नत्थि । अहवा खओवसमिए भावे सुद्धातो सुद्धतरं एवमादिसु परिणमंतस्स । भावेषु ठवणा भवति । एवं ताव दव्वादि समासेण भणितं । इदानिं एते चेव वित्थरेण भणिहामि । तत्थ ताव पढमं कालवट्टवणं भणामि । किं कारणं ? जेन एवं सुत्तं कालवट्टवणाए सुत्तादेसेणं परुवेतव्वं ।

नि. [६०] कालो समयादीओ पगयं समयम्मि तं परूवेस्सं ।

निक्खमणे य पवेसे, पाउससरए य वोच्छामि ॥

चू असंखेज्जसमया आवलिया । एवं सुत्तालवेणं जाव संक्खरं । एत्थ पुन उडुबद्धेण वासारत्तेण य पगतं अधिगार इत्यर्थः । तत्थ पाउसे पवेसो वासा वासपाउग्गे खेत्ते । सरते तातो निग्गमनं ।

नि. [६१] उनाइरित्त अट्ट विहरिऊण गिन्हहेमंते ।

एगाहं पंचाहं पंचाहं मासं च जहा समाहीए ॥

चू चत्तारि हेमंतिया मासा चत्तारि गिन्हमासा एते अट्ट विहरंति । ते पुन अट्ट मासा ऊनया अतिरित्ता वा विहरिज्ज । कथं पुन ऊना वा अतिरित्ता वा भवंति ? । तत्थ ताव जधा ऊना भवंति तथा भन्नति ।

नि. [६२] काऊण मासकप्पं तत्थेव उवागयाण ऊना ते ।

चिक्खल वास रोहेण वा वि तेन ट्टिया ऊना ॥

चू आसाढचउमासियं पडिक्कंते जति अन्नत्थ वासावासपाउग्गं खेत्तं नत्थि ताहे तत्थेव ठिता वासावासं, एवं ऊना अट्टमासा, जेन सत्तमासा विहरित्ता । अथवा इमेहिं पगारेहिं ऊना अट्टमासा होज्ज । चिक्खल्लं पच्छल्लं । जत्थ वासारत्तो कतो, ततो कत्तियचाउम्मासिए न निग्गता इमेहिं कारणेहिं पंथो चिक्खल्लो तत्थ खुपिज्जति, वासं वा णतो विरमती, रोहगो वा जातो जाव मग्गसिरं सव्वं न निग्गता, ताहे पोसे निग्गताणं पोसादीया आसाढता सत्तमासा विहरिता एवं ऊना भवंति । इदानिं जधा अतिरित्ता अट्टमासा विहरिता होज्ज तथा भन्नति ।

नि. [६३] वासाखेत्तालंभे अद्धाणादीसु पत्तमहिगातो ।

साहगवाधाएण व अपडिक्कमिउं जइ वयंति ॥

चू साहुणो आसाढचाउम्मासिए पडिक्कंते वासावासं पातोग्गं खेत्तं मग्गंता न लब्भंति ताहे तेहिं मग्गंतेहिं ताव न लब्धं जाव आसाढचाउम्मासियातो सवीसतिरातो वा मासो गतो । नवरं भद्दपदजोण्हस्स पंचमीए लब्धं खेत्तं तंमि दिवसे पज्जोसवितं, एवं नवमासा सवीसतिराया विहरिता । अथवा साहु अद्धाण पडिवन्ना सत्थवसेणं आसाढचाउम्मासियातो परेणं पंचाहेण वा दसाहेण वा जाव सवीसतिराते वा मासे खेत्तं पत्ता एवं अतिरित्ता अट्टमासा विहरिता । अहवा जत्थ वासावासो कतो ततो खेत्तातो आरतो कत्तियचाउम्मासियस्स निग्गच्छंति इमेहिं कारणेहिं, कत्तियपुन्निमाए आयरियाणं नक्खत्तं असाहगं, अन्नो वा कोइ तं दिवसं वाघातो भविस्सति, ताहे अपुन्ने कत्तिए निग्गच्छंता अतिरित्ते अट्टमासे विहरिंति एगाहं पंचाहं मासं वा जधा समाधीए । अस्य व्याख्या-

नि. [६४] पडिमापडिवन्नाणं एगाहं पंच होंतऽहालंदे ।

जिनसुद्धाणं मासो निक्कारणओ य थेराणं ॥

चू. ताव पडिमा पडिवन्ना उडुब्बद्धे एक्केकं अहोरत्तं एगखेत्तं अच्छंति । अहालंदिया पंच अहोरत्ता एगखेत्ते अच्छंति । जिनकप्पिया मासं । मासं सुद्धपरिहारिया । एवं वेव थेरकप्पिया निव्वाधाएण मासं, मासं वाघातेन ऊनं वा अतिरित्तं वा वा मासं कुणति ।

नि. [६५] ऊनाइरित्त मासा एवं थेराण अडु नायव्वा ।
इयरे अडु विहरिउं नियमा चत्तारि अच्छंति ॥

नि. [६६] आसाढपुन्निमाए वासावासंतु होति गतव्वं ।
मगसिरबहुलदसमीउ जाव एक्कम्मि खेत्तम्मि ॥

चू. इतरे नाम पडिमापडिवन्नया अहालंदिया एते एवं रीइत्ता उडुब्बद्धे कर्हिं पुन ठातव्वं, वासारत्तेय। चत्तारि भासा सब्बेवि अच्छंति एगखेत्ते । आसाढपुन्निमाए वासावासंमि होति ठातव्वं गाथा-
आसाढपुन्निमाए वासावासं ठातव्वं ।

नि. [६७] बाहिं ठिता वसभेहिं खेत्तं गाहेत्तु वासपाओगं ।
कप्पं कहेत्तु ठवणा सावणाऽसुद्धस्स पंचाहे ॥

चू. बाहिं ठित्ति-जत्थ आसाढमासकप्पो ततो दसमीए आरब्ध जाव आसाढमासपन्नरसी ताव वासापासपायोगे खेत्ते संथारयडगलखारमल्लगादी गिण्हंता वसभा भावेंति य क्खेत्तं साधुभावनाए, ततो आसाढपुन्निमाए वासावासपाउगगे खेत्ते गंतुं आसाढचाउम्पासियं पडिकमंति, पंचहिं दिवसेहिं पज्जोसवणाकप्पं कहेत्ति सावणबहुलस्स पंचमीए पज्जोसवेंति । अध बाहिद्वितेहिं वसभेहिं न गहिताणि छारादीणि, ताहे कप्पं कहेत्ता चेव गिण्हंति मल्लयादीणि एवं आसाढ-पुन्निमाएड्विता जाव मगसिरबहुलस्स दसमीए ताव एग्गंमि खेत्ते अच्छेज्ज । तिन्नि वा दसरता । एवं तिन्नि पुन दसरता चिक्खल्लादीहिं कारणेहिं गाथा-

नि. [६८] एत्थ तु अनभिग्गहियं वीसतिरायं सवीसतीमासं ।
तेन परमभिग्गहिअं गिहिणात्तं कत्तिओ जाव ॥

चू. एत्थंति पज्जोसविते सवीसतिरायस्स मासस्स आरतो जति गिहत्था पुच्छंति तुब्बे अज्जो वासारत्तं ठिता अध नो ताव ठाध, एवं पुच्छितेहिं जति अभिवद्धितसंवत्सरे जत्थ असिमासतो पडति तो आसाढपुन्निमाओ वीसतिराते गते भन्तितिवि ठामोत्ति, आरतो न कप्पति वोत्तुं ठितामोत्ति । अध इतरे तिन्नि । चंदसंवत्सरा तेसु सवीसतिराते मासे गते भन्तिति ठितामोत्ति, आरतो न कप्पति वोत्तुं ठितामोत्ति । किं कारणं ? गाथा-

नि. [६९] असिवाइकारणेहिं अहवा वासं न सुद्ध आरद्धं ।
अहिवद्धियम्मि वीसा इयरेसु सवीसई मासो ॥

चू. कताइ असिवादीनि कारणानि उप्पजेज्जा, जेहिं निग्गमनं होज्ज, ताहे गिहत्था मन्नेज्ज, न किंचि एते जाणंति, मुसावात्तं वा उल्लवंति, जेणं ठितामोत्ति भणित्ता निग्गता । अहवा वाहं न सुद्ध आरद्धं तेन लोगो भीतो वन्नं झंपितुं ठितो, साहूहिं भणितं ठियामोत्ति जाणंति एते, वरिसस्सति तो सुयामो धन्नं विक्किणामो, अधिकरणं धराणि य च्छएत्ति, हलादीण य संठप्पं करेंति । जम्हा एते दोसा तम्हा वीसतिराते अगते स वीसतिराते वा मासे अगते न कप्पति वोत्तुं ठितामोत्ति ।

नि. [७०] एत्थ तु पनगं पनगं कारणियं जा सवीसतीमासो ।

सुद्धदसमीट्टियाण व आसाढीपुन्निमोसरणं ॥

चू. आसाढपुत्रिमाए ठिताणं जति तणङ्गलादीणि गहियाणि पज्जोसवणा कप्पो य कथितो तो सावणबहुलपंचमीए पज्जोसवेति । असति खेत्ते सावणबहुलदसमीए असति खेत्ते सावणबहुलस्स पन्नरसीए, एवं पंचपंच ओसारंतेण जाव असति भद्दवयसुद्धपंचमीए अतोपरेणं न वड्ढति अतिकमेतुं, आसाढपुत्रिमातो आढत्तं मग्गंताणं जाव भद्दवया जोण्हपंचमीए एत्थंतरे जति न लद्धं ताहे जति रुक्खहेट्टे ठितोवि पज्जोसवेत्तव्वं । एतेसु पव्वेसु जधालंभे पज्जोसवेयव्वं अप्पव्वे न वड्ढति, कारणिया चउत्थीवि अज्जकालएहिं पवत्तिता । कहं ?

पुन उज्जेनीए नगरीए बलमेत्तभानुमेत्ता रायाणो । तेसिं भाइणेज्जो अज्जकालएण पव्वावितो, तिहिं राईहिं पदुट्टेहिं अज्जकालतो निव्विसतो कतो । सो पतिट्ठणं आगतो । तत्थ य सातवाहणो राया सावगो । तेन समणपूयणतो छन्नो पवत्तितो, अंतोपुरं च भणितं-अमावासाए उपवासं काउं-अट्टमिमाईसु उववासं काउं इति पाठान्तरं-पारणए साधून भिक्खं दातुं पारिज्जह । अत्रया पज्जोसमणादिवसे आसन्ने आगते आसत्रीभूए पा० अज्जकालएण सातवाहणो भणितो-भद्दवत-जोण्हस्स पंचमीए पज्जोसवणा भवति । रत्ता भणितो, तद्दिवसं मम इंदो अनुजातव्वो होहिति, तो न पज्जुवासिताणि चेतियाणि साधुनो वा भविस्सत्तित्ति कातुं तो छट्ठीए पज्जोसवणा भवतु । आयरिएण भणितं-न वड्ढति अतिक्रमेउं । रत्ता भणियं-तो चउत्थीए भवतु । आयरिएण भणितं-एवं होउत्ति चउत्थीए कता पज्जोसवणा । एवं चउत्थीवि जाता कारणिता । “सुद्ध-दसमी ठिताण च आसाढी पुत्रिमोसरणंति” -जत्थ आसाढमासकप्पो कतो, तं च व्वेत्तं वासावासपाउग्गं, अन्नं च खेत्तं नत्थि वासावासपाउग्गं । अथवा अब्भासे चेव अन्न खेत्तं वासावासपाउग्गं सव्वं च पडिपुत्रं, संथारङ्गलादीय भूमी य वद्धवासं च गाढं अनोरयं आढत्तं, ताहे आसाढपुत्रिमाए चेव पज्जोसविज्जति । एवं पंचाहपरिहाणिमधिकृत्योच्यते -

नि. [७१] इय सत्तरी जहन्ना असीति नउती दसुत्तरसयं च ।

जइ वासति मिग्गसिरे दस राया तिन्नि उक्कोसा ॥

चू. इयति उपप्रदर्शने । जे आसाढचाउम्मासियातो सवीसतिराते मासे गते पज्जोसवेति, तेसिं सत्तरीदिवसा जहन्तो जेड्ढोग्गहो भवति । कहं पुन सत्तरी ? चउण्हं मासाणं सवीसं दिवससत्तं भवति, ततो सवीसतिरातो मासो पन्नासं दिवसा सोधिता सेसा सत्तरि दिवसा । जे भद्दवयबहुलस्स दसमीए पज्जोसवेति तेसिं असीति दिवसा जेड्ढोग्गहो, जे सावणपुत्रिमाए पज्जोसवेति तेसिं नं नउत्ति दिवसा मज्झि जेड्ढोग्गहो, जे सावणबहुलदसमीए ठिता तेसिं दसुत्तरं दिवससत्तं जेड्ढोग्गहो, एवमादीहिं पगारेहिं वरिसारत्तं एगखेत्ते अच्छित्ता कत्तियचाउम्मासिए निगंतव्वं । अथ वासो न ओरमति तो मग्गसिरे मासे जद्दिवसं पक्कमट्टियं जातं तद्दिवसं चेव निगंतव्वं, उक्कोसेण तिन्नि दसराया न निग्गच्छेज्जा । मग्गसिरपुत्रिमा एत्तियं भणियं होइ मग्गसिरपुत्रिमाए परेण जइ विस्सवंतेहिं तहवि निगंतव्वं । अध न निग्गच्छंति ता चउलहुगा । एवं पंचमासिओ जेड्ढोग्गहो ।

नि. [७२] काऊण मासकप्पं तत्थेव ठियाणऽतीए मग्गसीरे ।

सालब्भणाण छम्मासितो तु जेड्ढोग्गहो होति ॥

चू. आसाढमासकप्पं काउं जइ अन्नं वासावासपाउग्गं खेत्तं नत्थि तं चेव वासावासपाओग्गं

जत्य आसाढमासकप्पो कतो ते तत्येव पञ्जोसवेति । आसाढपुत्रिमाए वासालंबणाणं मग्गसिरं पि सव्वं, वासं न ओरमति तेन, न निग्गता, असिवादीनि वा बाहिं एवं सालंबणाणं छम्मासितो जेट्ठोग्गहो, बाहिं असिवादीहिं जइ वाधातो अन्नवसही ए वृत्ति, जतणा विभासा कातव्वा ।

नि. [७३] जइ अत्थि पयविहारो चउपाडिवयम्मि होइ गंतव्वं ।

अहवावि अनितस्सा आरोबणपुव्वनिदिद्वा ॥

घू. कंद्या । कुत्रचिदिद्वा, निसीथोक्ता अपुन्नेवि चाउम्मासिए निग्गमेज्ज । इमेहिं कारणेहिं ।

नि. [७४] काइयभूमी संधारए य संसत्त दुल्लहे भिक्खे ।

एएहिं कारणेहिं अपत्ते होइ निग्गमनं ॥

नि. [७५] राया सप्पे कुंथू अग्नि गिलाणे य थंडिलस्सऽसति ।

एएहिं कारणेहिं अपत्ते होइ निग्गमनं ॥

घू. इय भूमीसंसत्ता ओदएन वा पिड्डिता संधारगा संसत्ता अत्रातोवि तिन्नि वसधीउ नत्थि, अथवा तासुवि एस चेव वाधातो । रायावपदुट्ठो रोलाणो वा जाओ वेज्जनिमित्तं अतिकंते वि अच्छिज्जति ।

नि. [७६] वासं व न ओरमई पंधा वा दुग्गमा सचिक्खल्ला ।

एएहिं कारणेहिं अइकंते होइ निग्गमनं ॥

नि. [७७] असिवे ओमोयरिए राया दुट्ठे भए व गेल्लने ।

एएहिं कारणेहिं अइकंते होति निग्गमनं ॥

घू. एस कालडुवणा । इदानिं खेतडुवणा-

नि. [७८] उमओवि अद्धजोयण सअद्धकोसं च तं हवति खेतं ।

होइ सकोसं जोयण, मोत्तूण कारणज्जाए ॥

घू. जंमि खेत्ते वासावासं ठावंति तत्थ उभतो-सव्वतो संमंता सकोसं जोयणं उग्गहा कातव्वो। कथं पुन सव्वतो संमंता छद्दिसातो ? पुव्वा दाहिणा अवरा उचरा उट्ठा अधा, चत्तारि विदिसातो असंववहारिगीओ एगपदेसियाउत्ति काउं मुक्काओ तासु छसु दिसासु एक्केक्काए अद्धजोयणं अद्धकोसं च भिक्खयरियाए गम्भति गतपडियागतें सकोसं जोयणं भवति । कहं पुन छद्दिसातो भवंति ? ।

नि. [७९] उट्ठमहे तिरियम्मि य, सकोसयं सव्वतो हवति खेतं ।

इंदपयमाइएसुं छद्दिसि इयरेसु चउ पंच ॥

नि. [८०] तिन्नि दुवे एक्का वा वाधाएणं दिसा हवइ खेतं ।

उज्जाणाओ परेणं छिन्नमंडबं तु अखेतं ॥

घू. इंदपदे गयगपदे पव्वंतते उवरिं पि गामो हिट्ठावि गामो । उट्ठं च तस्स मज्झमि वि गामो । मझिमेल्लगामस्स चउसुवि दिसासु गामा मज्झिमेल्लगामे द्विताणं छद्दिसातो भवंति । आदिग्गहणेणं जो अत्रोवि एरिसो पव्वतो होज्ज तस्सवि छद्दिसातो भवंति । मोत्तुत्ति-एरिसं पव्वत्तं अन्नंमि खेत्ते चत्तारि वा दिसातो उग्गहो भवति । पंच वा न केवलं एत्तियाओ स्रेव । तिन्नि दुवे एक्का वा दिसा वाधातेन होज्ज । को पुन वाधातो ? अडवि उज्जाणां तो परेण पव्वता-दिविसमं वा पाणियं वा एतेहिं कारणेहिं एतातो दिसातो रुद्धियातो होज्जा जेन गामो नत्थि, सतिवि गामे अगम्पउ होज्जा ।

छिन्नमडंबं नाम-गामे वा नगरेषु वा सव्वासु दिसासु उग्गहे नत्थि, तं च अक्खित्तं नातव्वं। जाए दिसाए जलं ताए दिसाए इमं विधिं जाणिञ्जा ।

नि. [८१] दगघट्ट तिन्नि सत्त वा उडुवासासु नं हणंति तं खेत्तं ।
चउरट्टाति हणंती जंघद्धेकोवि उ परेणं ॥

चू. संघट्टो नाम-जत्थ जाव अद्धं जंघाए उदगं, उडुबद्धे तिन्नि संघट्टा जत्थ भिक्खायरियाए गतागतेणं छ वासासु सत्त ताते गतागतेणं चोदस भवंति । एतेहिं न उवहम्मति खेत्तं । खेत्तद्ववणा गता । दव्वद्ववणा इदानिं ववहार गाथा—

नि. [८२] दव्वद्ववणाऽऽहारे ? विगई २ संथार ३ मत्तए ३ मत्तए ४ लोए ५ ।
सच्चित्ते ६ अचित्ते ७ वोसिरणं गहण-धरणाइ ॥

नि. [८३] पुव्वाहारोसवणं जोग विवट्ठीय सत्तिउग्गहणं ।
संचइय असंचइए दव्वविवट्ठी पसत्था उ ॥

चू. दव्वद्ववणाए आहारे चत्तारि मासे निराहारो अच्छतुं न तरति, तो एगदिवसूओ एवं जति जोगहानी भवति, तो जाव दिने दिने आहारंतु जोगवुट्ठी-जो नमोच्चारेणं पारंतओ सो पोरिसीए पारेतु, पोरिसिद्धतो पुरिमुट्ठेण, पुरिमिद्धतो एक्कासणाएण । किं कारणं ? वासासु चिक्खल्ल चिलिच्चिलं दुक्खं सन्नाभूमिं गम्मति, थंडिल्लाणिय न पउराणि, हरितकाएण उवहयाणि । गता आहारद्ववणात्ति।

इदानिं विगतिद्ववणा-संचइय असंचइये दव्वविवट्ठी पसत्था विगती दुविधा संचइया असंचइया य । तत्थ असंचइया-खीरदधिमंसणवणीय ओगाहिमगाय सेसातो घय गुल मधु मज्ज खज्जगविधानातो संचइयातो । तत्थ मज्ज विधानातो अप्सत्थातो-सेसातो पसत्थातो । आसामेकतरां परिगृह्योच्यते

नि. [८४] विगतिं वितगीभीओ विगइगयं जो उ भुंजए भिक्खू ।
विगई विगयस भावं विगती विगतिं बला नेइ ॥

चू. तं आहारित्ता संयतत्वाऽसंयतव्वं विविधैः प्रकारैः गच्छिंहिति विगति विगतीभीतोत्ति-संयतत्वादसंयतत्वगमनं तस्स भीतो विगतिगतं भत्तं पानं वा विगतिमिस्सं न भोत्तव्वं । जो पुन भुंजति तस्स इमे दोसा-विगती पच्छद्धं-विगतीए विगतो संयतभावो जस्स सो विगती विगतसभावो तं विगती विगतसभावं सा विगती आहारित्ता, बला विगतिं नेतिं । विगती नाम असंयतत्व गमनं जम्हा एते दोषा तम्हा नवरसविगतीउगाहिमदसमाओ नाहारेतव्वाओ, न तहा उडुबद्धे जथा वासासु, सीयले काले वा अतीव मोहुब्भवो भवति । गज्जितविज्जुताईणिय य दट्ठं सोउं वा । भवे कारणं आहारेज्जावि । गेलन्नेणं आयरिय बालचुडुदुब्बलसंघयणाण गच्छोवग्गहट्टताए धेप्पेजा । अहवा सट्ठा निब्बंधेण निमंतेति । पसत्थाहि विगतीहि । तत्थ गाथा—

नि. [८५] पसत्थ विगईगहणं गरहियविगतिग्गहो य कज्जम्भि ।
गरहा लाभपमाणे पच्चय पावप्पडीघाओ ॥

चू. ताहे जाओ असंचईआउ खीरदहीतोगाहिमगाणिय ताओ असंचइयातो धेप्पंति संचइयातो न धेप्पंति घततिलगुलणवणीतादीणि । पच्छा तेसिं खते जाते जता कज्जं भवति तदा न लब्भंति तेन ताओ न धेप्पंति । अह सट्ठा निब्बंधेन निमंतेति ताहे भन्नति । जदा कज्जं भविस्सति, तदा गेण्हीहामो । बालादि-बालगिलाणवुट्ठेसाण य बहूणि कज्जाणि उप्पजंति, महंतो य काले अच्छति,

ताहे सद्वा तं भणंति-जाव तुल्ये समुद्दिसध ताव, अत्थि चत्तारि वि मासा । ताहे नाऊण गेण्हंति जतणाए, संचइयंपि ताहे धेप्पत्ति, जधा तेसिं सद्वाणं सद्वा वड्ढंति अवोच्छिन्ने भावे चेव भणंति होतु अलाहिं पज्जत्तंति । सा य गहिया धेरबालदुब्बलाणं दिज्जति, बलियतरुणाणं न दिज्जति, तेसिं पि कारणे दिज्जति, एवं पसत्थविगतिग्गहणं । अप्पसत्था न धेतव्वा । सावि गरहिता विगती कज्जेणं धिप्पत्ति । इमेणं 'वासावासं पज्जोसविताणं अत्थेगतियाणं एवं वुत्तपुव्वं भवति, अत्थो भंते गिलाणस्स, तस्स य गिलाणस्स वियडेणं पोग्गलेण वा कज्जं से य पुच्छित्तव्वे, केवतिएणं भे अट्ठो जं से पमाणं वदति एवतिएणं मम कज्जं तप्पमाणतो धेतव्वं । एतंमि कज्जे वेज्जसंदिसेण वा, अनत्थ वा कारणे आगाढे जस्स सा अत्थि न विज्जति तं च से कारणं दीविज्जति । एवं जाइति स भाणे लभेज्जा जाधे य तं पमाणं पत्तं भवति जं तेन गिलाणेणं भणितं ताहे भन्ति-होउ अलाहित्ति वत्तव्वं सिया, ताहे तस्यापि प्रत्ययो भवति, सुव्वंतं एते गिलाणट्ठयाए मग्गंति, न एते अप्पणो अट्ठयाए मग्गंति । जति पुन अप्पणो अट्ठयाए मग्गंता तो दिज्जंतं पडिच्छंता जावतियं दिज्जति, जेवि य पावा तेसिं पडिघातो कतो भवति । तेवि जाणति, जधा तिन्नि दतीउ गेण्हंति सुव्वंतं गिलाणट्ठयाए सेणं एवं वदंतं अन्नाहि पडिग्गहेहिं भंते तुमंमि भोक्खसि वा पाहिसे वा, एवं से कप्पत्ति पडिग्गाहित्तए नो से कप्पत्ति गिलाण नीस्साए पडिग्गाहित्तए, एवं विगतिट्ठवणा गता । इदानिं संधारतित्ति-

नि. [८६] कारणओ उडुगहिते उज्झिऊण गेण्हंति अणंपरिसाडी ।

दाउं गुरुस्स तिन्नि उ सेसा गेण्हंति एक्केकं ॥

चू संधारा जे उडुबद्धिया कारणे गहिता ते बोसिरिज्जंति । अत्रेसिं गहणं धारणं च । संधारेत्ति गतं । इदानिं मत्तएत्ति उच्चार गाथा-

नि. [८७] उच्चार-पासवण-खेलमत्तए तिन्नि तिण्हि गेण्हंति ।

संजय-आएसद्वा भुंजेज्जऽवसेस उज्जंति ॥

चू उच्चारपासवणमत्तया जे उडुबद्धे कारणेणं गहिता खेलमत्तो य ते बोसिरिज्जंति । अत्रेसिं गहणं धारणं च । एक्केको तिन्नि उच्चारपासवणखेलमत्तगे गिण्हति, उभउकालपि पडिलेहिज्जंति जति बुट्ठी न पडति न परिभुंजति दिया रातो वा परिभुंजति, मासलहुं । जाहे वासं पडति ताहे परिभुंजति । जेन अभिग्गहो गहितो सो परिडुवेति । जता नत्थि तहा अप्पणा परिडुवेति ताव सो निव्विसित्तव्वो, जाव कज्जं करेति उल्लतो न निखिप्पत्ति, विसुयाइत्ता निखिप्पइ, सेह अपरिणताणं न दाविज्जति । मत्तएत्ति गतं ॥

नि. [८८] धुवल्लोओ उ जिनाणं निच्चं धेराण वासवासासु ।

असहू गिलाणस्स व, नातिक्रमेज्ज तं रयणिं ॥

चू धुवकेसमंसुणा भवित्तव्वं गच्छनिग्गताणं धुवल्लोतो निच्चं, गच्छवासीणंपि, धेरकप्पियाणंपि वासावासे उस्सग्गेणं धुवल्लोतो कायव्वो । अध न तरति असहू वा, ताहे सा रयणी नातिक्रमेत्तव्वा । लोएत्ति गतं ॥

नि. [८९] मोत्तु पुराण-भावयिसद्दे संविग्ग सेस पडिसेहो ।

मा निद्दओ भविस्सइ भोयणमोए य उड्ढाहो ॥

चू सचित्तं-सेहं वा सेही वा जति पव्वावेति, चऊगुरुं आणादि विराधना, सो ताव जीवे न

सद्दहति, कथं? जति भन्नति-एते आउक्काइया जीवा त च कालं ते पुनो दुक्खं परिहरितुं, ताहे सो भणति-जति एते जीवा, तो तुब्भे निवयमाणे किं हिंडध, तुब्भे किर अहिंसया?, एवं न सद्दहति। पादे न धोवेति जति ताहे सो भणति समलचिक्खल्लं मद्दिऊण पादेवि न धावेति?, ताहे दुगंच्छति, किं? एतेहिं समं अत्थितेण असुईहिंति गछेज्जा। अहवा धोवंति सागारियंति। वाउसदोसा, वासे पडंते सो पडिस्सयातो न नीति, सो य उवस्सगो डहरगो, ताहे जति मंडलीए समुद्दिंसंते पासंति तो उड्डाहं करेति, विप्परिणमेति य, अन्नेहि य संसड्डयं समुद्दिंसावितो पच्छा वच्चति। अथ मंडलीए न समुद्दिंसति तो सामायारिविराधना, समता मेरा य न कता भवति ॥ जति वा विसज्जमाणे मत्तएणुं उच्चारपासवणाणि आयरंति तं दड्ढूण गतो समाणो उड्डाहो करेज्ज। अथ धरंति तो आयविराधना, अथ निसर्गतेवि निंति तो संजमविराधना एवमादी दोसा जम्हा, तम्हा न पव्वापेतव्वे भवे। कारणं पव्वावेज्जा। पुराणो वा अभिगतसद्दो वा, अथवा कोऽपि राया रायामच्चो वा अतिसेसी वा अब्बोच्छिति वा काहिंति पव्वावेति। ताधे पुन विचित्ता वसधी महती य धेप्पति, जति जीवो नोदेति तत्थ पनविज्जति, पादन य से कप्पो कीरति, समुद्देसे उच्चारादिसु य जयणाए जंतंति आयरंति, अन्नपडिस्सयं वा धेत्तूण जतणाए उवचरिज्जति। इदानिं अच्चित्ताणं गहणं-छारडगलयमल्लयादीणं उदुबद्धे गहिताणं वासासु वोसिरणं, वासासु धरणं छारादीणां, जति न गिण्हति मासलहुं, जा य तेहिं विना विराधना गिल्लणादीण भविस्सति। भायणविराधना लेपेन विना तम्हा धेत्तव्वाणि, छारो एक्केकोणे पुंजो धणो कीरति। तलियावि किं विज्जति जदा नविकिंचि ताओ तदा छारपुंजे निहम्मंति मा पणइज्जिस्संति, उभतो काले पडिलेहिज्जंति, ताओ छारो य जताअवगासो भूमीए नत्थि, छारस्स तदा कुंडगा भरिज्जंति, लेवो समानेऊण भाणस्स हेड्डा कीरति, छारेन उग्गुं डिज्जति, स च भायणेण समं पडिलेहिज्जति। अथ अछंतयं भायणं नत्थि ताहे मल्लयं लेवेउणं भरिज्जति पडिहत्थं पडिलेहिज्जति य। एवं एसा सीमा भणिता, काणइ गहणं धरणं काणइ वोसिरणं काणइ तिन्निवि ॥ ॥ दव्वड्डवणा गता ॥ इदानिं भावड्डवणा -

नि. [९०] इरिएसण भासाणं मन वयसा काइए य दुच्चिरिए।

अहिगरणकसायाणं संवच्छरिए विओसवणं ॥

चू. इरिएसणभासागहणेणं आदाननिक्खेवणा समिती परिट्ठावणिया समितीतोवि गहितातो भवंति। एतासु पंचसुवि समितीसु वासासु उवउत्तेण भवितव्वं। एवमुक्तो बोदक आह-उडुबद्धेन किं असमितेन भवितव्वं? जेणं भन्नति वासासु पंचसु समितीसु उवउत्तेणं भवितव्वं।

नि. [९१] कामं तु सव्वकालं पंचसु समितीसु होइ जइयव्वं।

वासासु अहीगारो बहुपाणा मेइणी जेनं ॥

चू. काममनुमतार्थ, यद्यपि सर्वकालं सदा समितेन होतव्वं, तथावि वासासु विवेसो कीरति जेनं तदा बहुपाणा पुढवी आगासं च, एवं ताव सव्वासिं सामन्नं च भणितं।

इदानिं एक्केक्काएवि असमितस्स दोसा भन्नंति -

नि. [९२] भासणे संपाइमवहो दुन्नेओ नेहछेओ तइयाए।

इरियचरिमासु दोसुवि अपेहअपमज्जणे पाणा ॥

चू. अनाउत्तं भासं भासंतस्स संपादिमाणं पाणाणं वाघातो भविस्सति। आदिग्गहणेणं

आउक्कायफुसिताउ सचित्तवातोय मुहे पविस्सति, ततिया नाम एसणासमिती अनाउत्तस्स हत्थमत्ताणं छेदो नाम उदतोत्तविज्जति दुक्खं नज्जति, चरिमातो नाम-आयाणनिकखेवणा समिती पारिद्वावणिया समिती य । इरियासमिती अनुवउत्तो सुहमातो मंदुक्कलियादीउ हरिताणिय न परिहरति । आदाननिकखेवणासमितीए पारिद्वावणियासमितीए य अनुवउत्तो पडिलेहणपमज्जणासु दुप्पडिलेहितं दुप्पमज्जितं करेति, न वा पमज्जेज पडिलेहिज्ज वा । समितीणं पंचण्हवि उदाहरणाणि । इरियासमितीए उदाहरणं-

एगो साहू इरियासमितीए जुत्तो सक्कस्स आसनं चलितं । सक्केण देवमज्जे पसंसितो । मिच्छादिद्वी देवो असद्दहंतो आगतो । मक्खितत्पमाणातो मंदुक्कलियाओ विउव्वति । पिट्ठतो हत्थिभय गति न भिदति । हत्थिणा य उक्खिवितुं पाडितो न सरिरं पेहति सत्ता भारित्ति जीवदयापरिणतो, अथवा इरियासमितीए अरहत्रतो देवताए पादो छिन्नो । अत्राए संधितो य । भासासमितीए-साहू नगररोहए वट्टमाणे भिक्खए निग्गतो पुच्छतो भणति-बहुं सुणेत्ति कत्तेहिं सिलोगो । एसणा-समितीए नंदिसेनो वसुदेवस्स पुक्खभवो कथेतव्वो । अथवा इमं दिव्विवातियं, पंचसंजता महल्लातो अद्धाणातो तण्हाहुहा किलंता निग्गया वियालितं गता पाणियं मग्गंति अनेसणा लोगो करेति न लद्धं कालगता पंचवि । आदानभंडमत्तनिकखेवणासमितीए उदाहरणं-आयरिण साधू भणितो, गामं वच्चापो । उग्गाहिते संते केनवि कारणेण ङ्गिता । एक्को एत्ताहे पडिलेहितंति कातुं ड्वेउमारद्धो । साधूहिं चोदितो भणति, किं एत्थ सप्पो भविस्सति ? । संनिहिताए देवताए सप्पो विगुव्वितो एस जहन्नो असमितो । अन्नो तेनेव विहिना पडिलेहिता ठवेति, सो उक्कोसतो समितो । उदाहरणं-एगस्सायरियस्स पंचसिस्ससयाइं । एत्थ एगो सेट्टिसुतो पव्वइतो । सो जो जो साधू एति तस्स डंडयं निक्खिवति । एवं तस्स बहुनावि कालेणं न परिताम्भति । पंचमाए समितीए उदाहरणं धम्मरुई, सक्कासनचलनं पसंसा मिच्छादिद्वीदेवआगमनं पिपीलिया विगुव्वणं काइयाडासंजता बाहाडितो य मत्ततो निग्गतो पेच्छति संसत्तं थंडिल्लं साधू परिताविज्जंति पपीतो देवेनं बारितो वंदितुं गतो । बितिओ चेत्ततो काइयाडो न वोसिरति देवताए उज्जोतो कओ एस समितो । इमो असमितो । चउव्वीसं उच्चारपासवणभूमीतो तित्रिय कालभूमितो न पडिलेहेति, चोदितो भणति, किं एत्थ उट्ठो भविज्जा । देवता उट्ठरूवेण थंडिले ठिता, वितियए गतो तत्थवि एवं, ततियएवि ताहे तेन उट्ठवितो ताहे देवताए पडिचोदितो सम्मं पडिवन्नो । इदानिं मनवयसा काइए य दुच्चरित्तिं । अस्य व्याख्या-

नि. [९३] मनवयणकायगुत्तो दुच्चरियाइं तु खिप्पमालोए ।

अहिगरणम्मि दुरूयग पज्जोए चेव दमए य ॥

चू मनपुव्वद्धं कंठं गुत्तीणं उदाहरणाणि-मनोगुतीए एगो सेट्टिसुतो सुन्नघरे पडिमं ठितो पुराण भज्जा से सन्निरुहमस्सहमाणी उब्भामइल्लेण समं तं चेव धरमतिगता पल्लं कखिल्लएण य साधुस्स पादो विद्धो तत्थ अनायार आयरति, नय तस्स भगवंतो मनो विनियंतो सट्ठणातो । वतिगुत्तीए-सन्नातयसागासं साधू पत्थितो, चोरेहिं गहितो वुत्तो य, मातपितरो से विवाहनिमित्तं एतानि दिट्ठानि तेहिं नियत्तित्तो, तेन तेसिं वइगुत्तेण न कहितं, पुनरवि चोरेहिं गहिताणि । साहू य पुनो तहिं दिट्ठो । स एवायं साधुत्ति भणिऊण मुक्को । इतराणवि तस्स वइगुत्तस्स माता पितरोत्ति काउं मुक्कानि । कायगुत्तीए साहू हत्थिसंभमे गतिं न भिदति अद्धाणपडिवन्नो वा । इदानिं अधिकरणेति

दारं । असमितस्स वोसिरणं समितत्तणस्स गहणं, अधिकरणं न कातव्वं । पुव्वुप्पपन्नं वा न उदीरेतव्वं विउसवेतव्वं, दिट्ठंतो कुंभकारेन-

नि. [९४] एगबइल्ला भंडी पासह तुब्भे य डज्झ खलहाणे ।
हरणे ज्ञामणजत्ता, भाणगमल्लेण घोसणया ॥

नि. [९५] अप्पिणह तं बइल्लं दुरुत्तग्ग ! तस्स कुंभयारस्स ।
मा भे डहीहि गामं अन्नाणि वि सत्त वासाणि ॥

चू. एको कुंभकारो भंडि कोलालभंडस्स भरेऊण दुरुत्तयं नाभ पच्चंतगामं गतो । तेहिं दुरुत्तइच्चेहिं गोहेहिं तस्स एगं बइल्लं हरिउकामेहिं वुच्चति, पेच्छह इमं अच्छेरं, भंडी एगेण बइल्लेण वच्चति, तेन भणितं पेच्छह इमस्स गामस्स खलधाणाणि डझति। तेहिं तस्स सो बइल्लो हरितो, तण जाइता देह बइल्लं ते भणिति । तुमं एक्केए चेव वइल्लेण आगतो । जाहे न दिंति ताहे तेन पतिवरिसं खलीकतं धन्नं, सत्तवासाणि ज्ञामियं, ताहे दुरुत्तयगामेल्लएहिं एगंमि महामहे भाणओ भणितो-उग्घोसेहिं, जस्स अवरद्धं तं मरिसावेमो, मा ने सकुले उच्छादेसु, भाणएण उग्घोसितं, ततो कुंभकारो भणिति-अप्पिन्नध तं बइल्लं गाथा पच्छा तेहिं विदिन्नो खामितो । जति ताव तेहिं असंजतेहिं अन्नाणीहिं होंतएहिं खामिता एत्तिया अवराराह, तेनवि य खमियं, किमंग पुन संजतेहिं नाणीहिं होतएहिं जं कतं तं सव्वं पज्जोसवणाए उवसाभेतव्वं । अहवा दिट्ठंतो उद्दायनो राया तारिसे अवरारे पज्जोतो सावतोत्ति-

नि. [९६] चंपाकुमारनंदी पंचऽच्छर धेरनयन दुमऽवलए ।

विह पासणया सावग ईग्गिनि उववाय नंदिसरे ॥

नि. [९७] बोहण पडमा उदयण पभावउप्पाय देवदत्ताते ।

मरनुयवाए तायस, नयनं तह भीसणा समणा ॥

नि. [९८] गंधार गिरी देवय, पडिमा गुलिया गिलाण पडियरेण ।

पज्जोयहरण दोक्खर रण गहणा मेऽज्ज ओसवणा ॥

नि. [९९] दासो दासीवतितो छत्तट्ठिय जो घरे य वत्थव्वो ।

आणं कोवेमाणो हंतव्वो बंधियव्वो य ॥

चू. तारिसे अवरारधे पज्जोओ सावगोत्ति काऊण मोत्तूण खामितो । एवं साधूनावि पज्जोसवणाए परलोगभीतेण सव्वस्स खामेयव्वं ॥ अहवा-

नि. [१००] खद्धाऽऽदानियगेहे पायस दट्ठुण चेडरूवाइं ।

पियरो भासणं खीरे जाइय लद्धे य तेना उ ॥

नि. [१०१] पायसहरणं छेत्ता पच्चागय दमग असियए सीसं ।

भाउय सेणावत्ति खिसणा य सरणागतो जत्थ ॥

चू. एमो दमओ पच्चंतगामवासी तेन सरतकाले चेडरूवेहिं जाउज्जंतन दुद्धं मग्गिउण पायसो रद्धो । तत्थ चोरसेना पडिया । तेहिं विलोलियं । सो य पायसो सत्थलीतो हरितो तेनेहिं । सो य अडवीतो तणं लुण्णिऊण अज्ज तेहिं संमं पायसं भोक्खामीति जाव इंतस्स चेडरूवेहिं रूयमाणेहिं सिट्ठं, कोधेण गंतुं तेसिं चोरण वक्खेवेण सेणावइस्स असियएण सीसं छिंदिऊण नट्ठो । ते य

चोरा हयसेणवतिया नट्टा । तेहिं गंतूण पलि तस्स डहरओ भाया सेणावती अभिसितो । ताहे ताओ माता भइभइणीओ तं भणति, तुम्ह अम्हं वइरियं अमारेऊण इच्छसि सेनावइत्तणं काउं ? तेन गंतूण सो आनितो दमगो जीवगज्जो वराओ । तेसिं पुरओ निगलियं बंधिऊण भणितो धनुं गहाय भणइ, कत्थ ? आहणामि सरेण भाइमारगा ?, तेन भणियं-जत्थ सरणागया विज्झति । तेन चिंतिऊण भणियं-कइयावि नो सरणागता आहम्मंति, ताहे सो पूएऊण विसज्जितो । जति ताव तेन धम्मं अयाणमानेन मुक्को, किमंग पुन साधुणा परलोगभीतेन अब्भुवगतस्स सम्मं सहितव्वं खमियव्वं ॥

नि. [१०२] बाओदएण राई नासइ कालेण सिगय पुठवीणं ।
नासइ उदगस्स सती, पव्वयराती उ जा सेलो ॥

नि. [१०३] उदय सरिच्छा पक्खेणऽवेति चउमासिएण सिगयसमा ।
वरिसेण पुढविराई आमरणगतीउ पडिलेमा ॥

नि. [१०४] सेलद्धि थंम दारुय लया य वंसी य भिंदगोमुत्तं ।
अवलेहनीया किमिराग कइम कुसुंभय हलिद्धा ॥

नि. [१०५] एमेव थंभकेयण, वत्येसु परुवणा गईओ य ।
भरूयऽच्चंकारिय पंडरज्ज मंगू य आहरणा ॥

चू इदानिं कसायत्ति-तेसिं चउक्कओ निक्खेवो जधा नमोक्कारनिज्जुत्तीए तहा परुवेऊण कोधो चउव्विधो उदगराइसमाणो वालुगपुढविपवयजो, तद्विवसं चव पडिक्कमणवेलाए उवसमइं जाव पक्खियं ताव उदगराइसमाणो । चाउम्मासिए जो उवसमइ वालुगारातिसमाणो । सरते जधा पुढवीए फुडिता दाली तो वासेणं संमिलंति एवं जाव देवसियपक्खियचाउम्मासिएसु न उवसमति संवच्छरिए उवसमेति तस्स पुढविरायसमाणो कोधो । जो पज्जोसमणाए वि न उवसमति तस्स पव्वयराई समाणो कोधे । जधा पव्वतराईए न संमिलति तथा सोवि । एवं सेसावि कसाया परुवेतव्वा । तत्थ कोहे उदाहरणं-एसेव दमतो, अथवा-

नि. [१०६] अवहंत गोण मरुए चउण्ह वपाण उक्करो उवरिं ।
छोदुं मए सुवट्ठाऽतिकोवे नो देमो पच्छित्तं ॥

चू एक्को मरुतो, तस्स इक्को बइल्लो । सो तं गहाय केयारे मलेऊण गतो, सो सीतयाए न तरति उट्टेतुं । ताहे तेन तस्स उवरिं तोत्तउ भग्गो न य उट्टेति ताहे तिण्हं केयाराणं डगलएहिं आहणत्ति, न य सो उट्टेति । चउत्थस्स केयारस्स डगलएहिं मतो सो । उवट्ठितो धियारे सो तेहिं भणितो, नत्थि तुज्झ पच्छित्तं, गोऽवज्जो जेन एरिसा कता एवं सो सलागपडितो जातो । एवं साहुणावि एरिसो कोहो न कातव्वो । सियत्ति-होञ्जा ताहे उदगराइसमाणेण होतव्वं । जा पुन पक्खिय-चाउम्मासिय-संवच्छरिएसु न उवसंतो तस्स विवेगो कीरति । माने अच्चंकारित भट्टा ।

नि. [१०७] वणिधूयाऽच्चंकारिय भट्टा अट्टसुयमग्गओ आया ।
वरग पडिसेह सचिवे, अनुयत्तीह पयाणं च ॥

नि. [१०८] निवचित्त विगालपडिच्छणा य दारं न देमि निवकहणा ।
खिसा निसि निग्गमणं चोरा सेनावई गहणं ॥

नि. [१०९] नेच्छइ जलूगवेज्जगहण तम्मि य अनिच्छमाणम्मि ।

गाहावइ जलूगा धनभाउग कहण मोयणया ॥

नि. [११०] सयगुणसहस्स पागं, वणभेसज्जं वतीसु जायणता ।

तिक्खुत्त दासीभिंदण न य कोव सयं पदानं च ॥

चू. एगा अट्टण्हं पुत्ताणं अनुमग्गओ जाइया सेट्ठिधूता सा अमच्चेण जाइता तेहिं भणितं-जति अवराधेवि न चंकारेसि तो देमो । तेन पडिसुत्तं, आमं न चंकारेमि । दिन्ना तस्स भारिया जाता । सो पुन अमच्चो जामे गते रायकजाणि समानेऊण एति । सा दिवसे दिवसे खिसति । पच्छा अन्नदा कदापि दारं बंधिऊण अच्छति, अमच्चो आगतो । सो भणति उग्घाडेहिं दारं । सा न उग्घाडेति । ताहे तेन चिरं अच्छिऊण भणिया-मा तुमं चेव सामिणी होजाहि । सा दारं उग्घाडेऊण अडविहुत्ता माणेण गता । चोरेहिं धेतुं चोरसेनावतिस उवनीता । तेन भणिता महिला मम होहिति । सा नेच्छति तेन बलामोडिए न गेण्हति । तेहिं जलोगवेज्जस हत्ये विक्कीता । तेनवि भणिता मम महिला होहिति । सा नेच्छति रोसेण जलोगओ पडिच्छसुत्ति भणिता । सा तत्थ नवनीतेणं मक्खिया जलोगओ गिण्हति । तं असरिसं करेति । न य इच्छति । अन्नरूवलवन्ना जाता । भाउतेण य मग्गमाणे पच्चभिन्ना या मोएउण नीता वमने विरेअनेहि य पुन नवीकाऊण अमच्चेण नेताविता तीसे य तेल्लं सतसहस्सपागं पच्चं तं च साधुणा मगितं । ताए दासी संदिद्धा आनेहि, ताए आणंतीए भायणं भिन्नं, एवं तिन्नि वारे भिन्नाणि, नय रुद्धा तिसु सतसहस्सेसु विनट्टेसु । चउत्थ वारा अप्पणा उट्टेतुं दिन्नं । जति ताव ताए मेरुसरिसोवमो मानो निहतो किमगं पुन साधुना, निहणियव्वो चेव ।

नि. [१११] पासत्थि पंडरजा परिन्न गुरुमूल नाय अभिओगा ।

पुच्छति य पडिक्कमणे, पुव्वब्भासा चउत्थम्मि ॥

नि. [११२] अपडिक्कम सोहम्मे अभिओगा देवि सक्कतोसरणं ।

हत्थिणि वायनिसग्गो गोतमपुच्छ य वागरणं ॥

नि. [११३] महुरा मंगू आगम बहूसुय वेरग्ग सहूपयाय ।

सातादिलोभ नितिए, मरणे जीहा य निद्धमणे ॥

नि. [११४] अब्बुवगत गतवेरे, नाउं गिहिणो वि मा हु अहिगरणं ।

कुजा हु कसाए वा अविगडितफलं च सिं सोउं ॥

चू. मायाए पंडरजा नाम साधुणी सा विजासिद्धा आभिओग्गाणि बहूनि जाणति । जनो से पनगरसिरो अच्छति । सा अन्ना कदापि आयरियं भणति भत्तं पच्चक्खावेह, ताहे गुरूहिं सव्वं छट्ठाविता पच्चक्खातं । ताहे सा भत्ते पच्चक्खाते एगानिया अच्छति, न कोइ तं आढाति ताहे ताए विजाए आवाहितो जनो आगंतुमारद्धो पुप्फगंधाणि धित्तूण । आयरिएहिं दोवि पुच्छिता वग्गा भणति-न याणामो । सा पुच्छिता भणति-आमं मए विजाए कत्तं । तेहिं भणितं-वोसिर । ताए वोसइ, डित्तो लोगो आगंतु । सा पुनो एगागी पुनो आवाहितं सिद्धं च ततियं अनालोइतुं कालगता सोधम्मे कथे एरावणस्स अग्गमहिंसी जाता ताहे आगंतूण भगवतो पुरतो ठिद्धा हत्थिणी होउं महत्ता सद्देण वाउक्कायं करेति । पुच्छा उट्टित्ता वागरितो भगवता पुव्वभवो से । अन्नोवि कोपि साधू साधूणी वा मा एवं काहिंति । सोवि एरिसं पाविहिंति मत्तितेन वा तं करेति । तम्हा माया न

कायव्वा । लोभे लुब्धणंदो कालइत्तो जेन अप्पणो पादा भग्गा, तन्हा लोभे न कातव्वो ।

नि. [११५] पच्छित्ते बहुपाणो कालो बलितो चिरं तु ठायव्वं ।
सज्जाय संजमतवे धणियं अप्पा निओतव्वो ॥

चू. एतेसिं सव्वेसिं पज्जोसवणाए वोसमणत्थं एत्थ वासारत्ते पायच्छित्तं अट्ठसु उडुबद्धिएसु मासेसु जं पच्छित्तं संचियं तं वोढव्वं । किं निमित्तं ? तदा बहुपानं भवति-हिंडंताण य विराधना तेसिं होते । अविय बलिओ कालो, सुहं तदा पच्छित्तं वोढुं सक्कइ । चिरं च एगंमि खेत्ते अच्छित्तव्वं । अवि य सीतलगुणेण बलियाइ इंदियाइ भवंति, तेन दप्पणीहरणत्थं इत्थ वासारत्ते पायच्छित्तं तवो कज्जति, वित्थरेण य सज्जाए संजमे य सत्तरसविधे धणितं अप्पा जोएतव्वो ।

नि. [११६] पुरिमचरिमाण कप्पो मंगलं वद्धमाणतित्थंमि ।
इह परिकहिया जिन-गणहराइथेरावलि चरित्तं ॥

चू. पुरिमचरिमाण य तित्थगराणं एस मग्गो चेव । जहा-वासावासं पज्जोसवेतव्वं, पडउ वा वासं वा मा । मज्झिमगाणं पुन भयनिज्जं । अवि य वद्धमाणतित्थंमि मंगलनिमित्तं जिनगणधरावलिया सव्वेसिं च जिनाणं समोसरणाणि परिकहिज्जंति ।

नि. [११७] सुत्ते जहा निबद्धं वग्घारिय भत्त-पान अग्गहणे ।
नाणट्ठी तवस्सी अनहियासी वग्घारिए गहणं ॥

चू. सुत्ते जहा निबंधो-नो कप्पति निग्गंथाण वा २ वग्घारितवुट्ठिकार्यसि गाथावतिकुलं भत्ताए वा पाणाए वा पविसित्तए वा निक्खमित्तए वा । वग्घारियं नाम जं भिन्नवासं पडति, वासकप्पं भेत्तूण अंतो कार्यं तिम्मेति । एवं वग्घारितं तत्थ न कप्पति, कप्पति से अप्पबुट्ठि कार्यसि० जता पुन साधू नाणट्ठी कंचि सुतखंडं दरपढितं, सो य न तरति विना आहारेण चाउक्कालं पोरिसिं कातुं । अहवा तवस्सी तेन विगिडुं तवोकम्मं कतं, तद्विवसं च वासं पडति जद्विवसं पारिततो, अधवा कोइ छुहालुतो अनहियासओ होज्जा, एते तित्थिवि वग्घारितेवि पडंते हिंडेति संतरुत्तरा ।

नि. [११८] संजमोत्तचुयाणं नाणट्ठि-तवस्सि-अनहियासाणं ।
आसज्ज भिक्खकालं, उत्तरकरणेण जतियव्वं ॥

चू. ते य पुनो कतायि । संजमखेत्तचुता नाम-जत्थ वासकप्पा उन्निया लब्धंति, जत्थ पादानि अन्नाणि य संजमो-वगरणाणि लब्धंति तं संजमखित्तं । ते य तओ संजमखित्ताओ चुया लब्धंति असिवाइ कारणेहिं गता अब्रखेत्तं संकंता जत्थ संजमोवगरणाणि वासकप्पा य दुल्लभा । ताहे जद्विवसं वासं पडति । तद्विवसं अच्छंतु । जदा नाणट्ठी तवस्सी अनधियासया भवति, तदा आसज्ज भिक्खाकालं उत्तरकरणेण जतंति ।

नि. [११९] उन्नियवासाकप्पो लाउयपायं च लब्धए जत्थ ।
सज्जाएसणसोही वरिसति काले य तं खित्तं ॥

नि. [१२०] पुव्वाहीयं नासइ, नवं च छातो अपन्नलो घेतुं ।
खमगस्स य पारणए वरिसति असहू य बालाई ॥

नि. [१२१] बाले सुत्ते सुई कुडसीसग छत्तए अपच्छिमए ।
नाणट्ठी तवस्सी अनहियासि अह उत्तरविसेसो ॥

चू जति उत्रियं अत्थि तेन हिंडंति, असति उट्टयेणं उट्टियस्स कुतवेण जाहे एतं तिविधंपि वालुंगं नत्थि ताहे जं सोत्तियं पंडरं घनमसिणं तेन हिंडंति । सुत्तियस्स असतीए ताहे तलसुंची तालसुंची वा ओवरिं काउं, जाधे सूचीनि नत्थि, ताहे कुडसीसयं सागस्स पलासस्स वा पत्तेहिं काऊण सीसे च्युभित्ता हिंडंति । कुडसीसयस्स असतीए हिंडंति । एस नाणट्ठी तवस्सि अनधियासाण य उत्तरविसेसो भणितो । एवं पज्जोसवणाए विही भणितो । नामनिष्फज्जो गता ॥

मू (५३) तेणं कालेणं तेणं समयेणं समणं भगवं महावीरे पंच हत्युत्तरे होत्था तं जहा, हत्युत्तराहिं चुए, चइत्ता गब्भं वक्कंते, हत्युत्तराहिं गब्भातो गब्भं साहरिते, हत्युत्तराहिं जाते, हत्युत्तराहिं मुंडे भवित्ता अगारातो अनगारितं पव्वइए, हत्युत्तराहिं अनंते अनुत्तरे निव्वाधाए निरावरणे कसिणे पडिपुत्रे केवलनाणदंसणे समुप्यन्ने सातिणा परिनिव्वुए भयवं जाव भुज्जो भुज्जो उवदंसेइ ति बेमि।

चू सुत्तानुगमे सुत्तं उच्चारेतव्वं, अक्खलियादि, ० तेणं कालेणंति-जो भगवत्ता उसभसामिना सेसतित्थकरेहिय भगवतो वद्धमानसामिणो चयणादीणं छण्हं वत्थूणं कालो नातो दिट्ठो वागरितो य । तेणं कालेणंतेणं समएणं कालान्तर्गतः समयः, समयदिश्च कालः, सामन्नकालतो एस विसेसकाले समओ, हत्थस्स उत्तरातो जातो तातो हत्युत्तरातो । गणणं वा पडुच्च हत्थो उत्तरो जासिं तातो हत्युत्तरातो उत्तरफगुणीतो ॥ छट्ठी पक्खेणं छट्ठी अहोरत्तस्स रत्ती तीए पुव्वरत्तावरत्तसीति-अद्धरत्ते ॥ चुयमाणे न जाणति, जतो एगसमइतो उवओगो नत्थि ॥ चोइसमहासुमिणे ओरालेत्ति-पहाणे कल्लाणे आरोग्गकरे सिवे-उव्वदव्वोवसमणे धन्ने धन्नावहे ४ मंगल्ले पवित्ते ५ ससिरीए सोभाए मनोहरं ॥ सक्के देविंदे मधवंति, महामेहा ते जस्स वसे संति से मधवं, पागे बलवगे अरी जो सासेति सो पागसासनो, कत्तू पडिमा तासिं सतं फासितं कत्तियसेट्टित्तणे जेन सो सयक्कओ । सहस्सक्खेत्ति-पंचण्हं मंति सताणं सहस्समक्खीणं । असुरादीन पुराणि दारइत्ति पुरंदरो ॥ महता इत्ति पधानेन गीतवाइतरवेणंति भन्निहिति । आह तेनंति निच्चानुबद्धेणं-अक्खाणगबद्धेणं वा एवंवादिना नट्टेण नच्चिरेणं गीएणं संसद्धितेन वादितेन आतोज्जाभिधातसद्देणं आतोजेकदे सोयं तंतिए या तंत्री प्रतीता तलं-हत्थपुडं तालं कंसालिया तुडियाणि-वादिताणि, एतेसिं घणोवमेन मुख्वाणय पडुणा विसद्देणं पवाइतरवेणं । हितानुकंपएण देवेनंति हितो सक्कस्स अप्पणोय अनुकंपतो भगवतो ॥ अट्टणसाला वायामसाला । सतं वाराउ जं पक्कं तं सयपागं सतेणं वा काहावणाणं । पीणनिज्जेहिंति-रसादिधातुसमकारीहिं । दीवनिज्जेहिं-अग्गिजननेहिं, दप्पनिज्जेहिं-बलकरेहिं, मदनिज्जेहिं चम्मट्टिवद्धनेहिं, तिप्पनिनेज्जेहिं मंसोवचयकरेहिं, छेया बावत्तीरीकलापंडिता, दक्खाकज्जाणं अविलंबितकारी, पट्टा-वाग्ग्मिनः, निउणाक्रीडीकुशल, सुद्धोदकं उन्होदकं गणनायगा प्रकृतिमहत्तरया डंडनायका इसरा भोइया तलवरपट्टबद्धा तलवरा राजस्थानीया इत्यर्थः । मारडबिया-पच्चंतराइणो कोडुंबिया गाममहत्तरा ओलग्गगाइभा नेगमादिनो वणिया, सेट्ठी बद्धवेट्टणो तदधिवो महामंती हत्थिसाहणोवरिगो गणगा भंडारिया अमच्चो रज्जाधिट्टायगो चेडगा पादमूलीया, पीढमद्दा-अत्थाणीए आसणासीणसेवगा, नगरमित्तिपगतीओ निगमा कारणिया, संधिवाला-रज्जसंधिक-रक्खगा ॥ जीवितारिहं पीत्तिदानंति जावज्जीवं पडुप्पित्तुं जोग्गं ॥ पेतैज्ज इत पित्तियए ॥

आतोधिएत्ति अब्भंतरोधी । पाईणगामिनी-पुव्वद्विसागामिनी छाया ॥ 'मंजु मंजुणाघोसेनं

अपडिबुञ्जमाणे' तिन नजति, को किं जंपति ॥ वियावत्तस्स चेतियस्स वियावत्तं नामेणं वियाचत्तं वा व्यावृत्तं, चेतियत्तणाओ जिन्नुज्जाणमित्यर्थः । कड्डकरणं-क्षेत्रं ॥ आवीकम्मं-पगासकम्मं, रहोकम्मं-पच्छन्नकम्मं सेसं कम्मं जाव अड्डियग्गामनीसाए पढम्मं अंतरावासं वासावासं उवागते अंतरे वासा अंतरावासा इति वासारात्रस्याख्या । उक्तं च-अंतरघणसाभलो भगवं पावा देवेहिं कत्तं नाम, जेन तत्थ भगवं कालगतो । रज्जुगा लेहगा तेसिं सभा रज्जुगसभा अपरिभुज्जमाणा करणसाला छउमत्थकाले जिनकाले य । एते वासारत्ता पणियभूमि-वज्जभूमि ॥

कतिए मासे कालपक्खे चरिमा रतणी अभावसाकाले अंतंगतः कालगतः कायड्डितिकालात् भवड्डितिकालाच्च वीतिकंतो-संसारतो संमं उज्जातो न जथा अत्रे, समस्तं वा उद्यातः जातिजरामरणस्स य बंधनं कम्मं तं छिन्नं, सिद्धः साधितार्थः, बुद्धो ज्ञः, मुक्तो भवेभ्यः, सर्वभावेन निर्वृतः परिनिर्वृतः, अंतकृतः सर्वदुःखाणि संसारियाणि पहीणाणि सारीराणि मानसाणि य । बितितो चंदो संवत्सरो, पीतिवद्धणो मासो नंदिवद्धणो पक्खो अग्गिवेसो दिवसो, उवसमो वि से नामं । देवानंदा रयणी निरतित्तिवि वुच्चति । लवस्स अच्चोनामं, पाणस्स मुहुत्तो, थोवस्स सिद्धो, नागं करणं नामं सव्वड्डिसिद्धो मुहुत्तो । पारं आमोएति प्रकाशेति पाराभोगः पोसहो । अवामंसाइत्ति तंमि नातए पिज्जबंधनं-नेहो, तं वोच्छिन्नं । गौतमो भगवता पट्टवितो अमुग्गामे अमुगं बोधेहिं, तं हि गतो, वियालो य जातो तत्थेव वुच्छे नवरि पिच्छति रत्ति देवसन्निवातं उवउत्तो नातं जहा भगवं कालगता, ताहे चित्तेति-अहो भगवं निष्पिवासो, कहं ? वा वीतरागान नेहो भवति । नेहरागेन य जीवा संसारे अडंति । एत्थंतरा नाणं उप्पन्नं बारसवासाणि केवली विहरति जहेव भगवं, नवरं अतिसयरहितो, धम्मकयणा परिवारो य तहेव पच्छा अज्जसुधम्मस्स निसिरति गणं दीहाउत्ति काउं । पच्छा अज्जसुधम्मस्स केवलनाणं उप्पन्नं । सोवि अट्टवासेहिं विहरेत्ता केवलपि-याणेण अज्ज जंबुनामस्स गणं दातुं सिद्धिं गतो ॥

कुर्भूमी तस्यां तिष्ठतीति कुंथू अणुं सरीरं धरेति अनुंधरी । दुविधा-अंतकरभूमिति । अंतःकर्मणां, भूमिकालो सो दुविधो पुरिसंतकरकालो य परियायंतरकालो य । जाव अज्ज जंबुनामो ताव सिवपंथे, एस जुगंतरकालो । चत्तारि वासाणि भगवता तित्थे पवत्तिते तो सेज्जितुमारद्धा एस परियायंतरकरकालो । ततिए पुरिसजुगे जुगंतरभूमी । पणपन्नं पावा पणपन्नं कल्लानं । तत्थेगं मरुदेवा ॥ नवगणा एक्कारसग गणधरा । दोण्हं दोण्हं पच्छिमाणं एक्के गणो । जीवते चेव भट्टारए नवहिं गणधरेहिं अज्ज सुधम्मस्स गणो निक्खित्तो दीहाओगोत्ति नातुं ॥ समणे भगवं महावीरे चंदसंवत्सरमधिकृत्योपदिश्यते जेणं जुगादी सो, वासाणं सवीसति राते मासे, किं निमित्तं? पाएण सअट्टा कडिताइं वासेहितो उत्कपिताणि उवरिं लिता कुट्टा घट्टा भूमी मट्टा लण्हकता समंता मट्टासंमट्टा खेत्ता उदगपथानिद्धमणपथा य सअट्टा जे अप्पणो निमित्तं परिणामियकताइं धरा पव्वइया ठित्ति काउं दंताल्छेत्त-करिसणघरछयणाणि य करेति तत्थ अधिकरणदोसा सवीसतिराते मासे गते न भवति ॥

“वासावासपज्जोसविते कप्पति” सुत्तं । सव्वतो समंतत्ति-सव्वतो चउदिसिंपि-सकोसं जोयणं खेत्तकप्पपमाणं अडवीजलकारणादिसु त्तिदिसि बिदिसि एगदिसिं वा भयितं, आहालंदमवि-अधेत्ययं निपातः, लंदमिति कालस्याख्या, जहन्नं लंदं उदउल्लं, उल्लोस, पंचरातिंदिया । तयोंतरं

मध्यं यथा-प्रकृतिरपि अरप्रकृतिरपि एवं लंदमपि मासो जाव छम्मासो जेड्ढोग्गहो ॥ वासावासं सकोसं जोयणं गंतु पडियत्तए दगघट्टा एरवति कुणालाए अद्धजोयणं वहति । तत्थवि न उवहंमति थलागासं न विरोलेंतो वच्चति ॥ अत्थेगतिया आयरिया दाए भंते दावे गिलानस्स मा अप्पणो पडिग्गाहे । चाउम्मासिगादिमु ॥ पडिग्गाहे भंतेत्ति अधनो पडिग्गाहो अज्ज गिलानस्स अन्नो गिण्हित्ति नवा भुंजति । अथ दोण्हवि गेण्हति तो पारिड्ढावणिया दोसा, अपरिड्ढवेंते गेलन्नादि ॥ दाए पडिग्गाहे गिलाणस्स अप्पणोवि एवायरियबालवुड्डपाहुणगाणवि वितिन्नं स एव दोसो मोहुब्बवो रवीरिय धरणा, धरणे आतसंजमविराधना ॥ “वासा अत्थेगतिया” आयरियं वेयावच्चकरो पुच्छति गिलाणं वा इतरहा पारिड्ढा-वणिण्यदोसा गिलाणो भासियं मंडलीए न छुप्पति, अनोभासितं छुप्पति, सेय वदेज्जा, अट्ठो अमुएण एवतिएण व, सेत्ति वेयावच्चकरे वित्रवेत्ति, उभासति सेय पमाणपत्ते दाता भणति, पडिग्गाहे तुमपि य भोक्खसि तोदनं, दवं पाहिसि, गरहितविगति पडिसेहेत्ति, अगरहितं जाणेत्ता निब्बंधं तं च फासुगं अत्थि ताहे गिण्हति, गिलाणनिस्साए न कप्पति घेतुं ॥ वासावासं० अत्थि तहप्पगाराइं अदुगुंछितानि कुलानि कडाणि तेन अन्नेन वा सावगतं गाहिताणि दाणसहत्तं वा, पत्तियाइं-धृतिकराइं थिज्जाइं-थिराइं प्रीति प्रतिदानं च वा, वेसासियाणि-विसंभणीयाणि । तहिं च धुवं लब्भामि अहं, तानि असंसयं देत्ति, संमतो सो तत्थ पविसंतो बहुमताइं बहूणवि समंतो न एगस्स दोण्हं वा वधूणं वि साहूणं दिंति । अनुमत्ताइं दातुं चेव, ‘जत्थ से नो कप्पति,’ अहट्ठुं वडत्तए, अत्थि ते आउसो इमं वा इमं वा, जति भणति को दोसो ? बेइ, तं तुरितं श्रद्धावान् सट्ठी । उदनसतुगतलाहणिया वा पुव्वकट्ठि ते उण्होदए ओदनो पेज्जा वा सगेहे परगेहे ल पुव्वतावितेण उसिणह्वेण समितं तिम्मंति, तलाहतियातो आवणातो आनित्ति, सचुगा किणंति, पामिच्चं वा करेत्ति ॥ एगं गोयरकालं सुत्तपोरिसिं कातुं अत्थपोरिसं कातुं एकंवारं कप्पति ॥

चउत्थभत्तियस्सत्ति । अयमिति प्रत्यक्षीकरणे । एवं तिएत्ति वक्ष्यमाणो विसेसो, पातोत्ति प्रातः न चरिमपोरिसीए वियडं-उग्गमादिसुद्धं नन्नत्थ आयरियउवज्जायगिलाण खुड्डतो वा संलिहित्ता संपमज्जिता धोवित्ता पज्जोसवित्तए परिवसित्तए न संथरति थोवं तं ताहे पुणो पविसति ॥ छट्ठस्स दो गोयरकाला, किं कारणं ? सो पुनोवि कल्लं उववासं काहिति, जति खंडिताणि तत्तियाणि चेव कप्पति किस रूग्गारा गिण्हितुं न धरेत्ति ? । उच्यते-सीतलं भवति संचयसंसत्तदीहादी दोसा भवंति । भुत्तानुभुत्ते य बलं भवति, दुःखं च धरित्ति ॥ एवं अट्ठमस्सवि तिन्नि ॥ व्यपगतं, अष्टं व्यष्टयं विकृष्टं वा तिन्निवि गोयरकाला सव्वे चत्तारिवि पोरिसितो, आहारानंतर पानगं निच्चिभत्तियस्स सव्वाइं जानि पासेसणाए भणित्ताणि, अथवा वक्ष्यमाणानि नववि उस्सेदिमादीणि ॥ चउत्थभत्तियस्स तथो, उस्सेदिमं पिडुं दीवगावा । संसेदिमं-पन्नं उक्कहेउं सीतलएणं सिच्चति, चाउलेदगं चाउलधोवणं ॥ छट्ठे तिलोदगं लोविताणवि तिलाण धोवणं, मरहट्टादीणं तुसोदगं वीहिउदगं जवउदगं-जवधोवणं जवोदगं ॥ आयामगं-अवस्सावणं सोवीरगं-अंबिलं, सुद्धवियडं, उसिणोदगं ॥ भत्तपच्चखातस्स ससित्थे आहारदोसा, अपरिपूते कट्टादि, अपरिमित अजीगरगादि-दोसा ॥ संखादत्तिओ परिमितदत्तिओल्लोणं थोवं दिज्जति, जइ तत्तिलगं भत्तपानस्स सावि दत्ती चेव ॥ पंचत्ति नेम्मं-चउरो तिन्नि दो एगो वा छ सत्त वा मा एवं संच्छोभो, कताइ तेन पंचभोयणस्स लद्धातो तिन्नि पानगस्स, ताहे ताओ पानगप्पियातो भोयणे संबज्जंति तन्न कप्पति, भोयणच्चियातो

वा पाने संशुभ्रंति, तं पि न कम्पति ॥ वासावासं तं मि वासावासे पञ्जोसविते नो कम्पति उवस्सतातो जाव सत्तधरंतरं सत्रिवत्तइतुं आत्मानं अन्यत्र चरितुं चारए । सह उवस्सयातोति सह सेज्जातरघरेणं सत्त एतानि, अत्रो भणति सेज्जातरघरं वज्जेत्ता सत्त, अन्नो भणति सेज्जातरघरातो परं परंपरेण अन्नाणि सत्त ॥ वासावासं जं किंचि कणगफुसितं उसा महिता वासावासं पडति उदगविराधनत्ति कातुं ॥ अगिहं अब्भावगासो तत्थ अद्धसमुद्दिद्धस्स बिंदू पडेज्ज । ननु तेन च उवओगो कतो पुव्वं जयति ? उच्चते-छउमत्थितो उवतोगो तहा वा अन्नहा वा होज्ज पञ्जोसवितए अहारेतए स्यात्कथंचित् आगासे भुंजेज्ज वां न होज्ज, तत्थ देसं भोच्चा आहारस्स देसं आदाय गृहीत्वा तं देसं पाणिणा पिहिता उरेण वा निलेजेज्ज उहाडेज्ज, कक्खंसि वा आदद्यात् आदाय वा, ततः किं कुर्यात् ? अधाछन्नाणि न संजतद्वाए छन्नाणि बहवो बिंदवो उदकं-विंदुमात्रं उदगरओ-त्तदेगदेसो दगफुसिता ॥ वग्घारितवुड्डिकाओ जो वासकम्पं गालेति अछिन्नाए धाराए । कम्पति से संतरुत्तरस्स-अंतरं रयहरणं पडिग्गहो वा उत्तरं पाउरणकप्पो स अंतरेण उत्तरस्स ॥

वासासुत्तं-निग्गिज्जइ २ ठाइउं २ वरिसति । कम्पति से अहे उवस्सयं वा अप्पाणं उवस्सयं अन्नेसिं वा संभोइयाणं इयरेसिं वा । तेसिं असति अधे वियडगिहे तत्थ वेलं नाहिति ठितो वा वरिसति वा असंकणिजे य रुक्खमूलं निग्गलं करीरादि । तत्थ से वियडगिहे रुक्खमूले वा ठितस्स आगमनात् पूर्वकालं पुव्वाउत्ते तिन्नि अलावगा,

पुव्वाउत्तारिभितं केसिंचि समीहितं तु जं तत्थ ।

एते न होति दोन्निवि पुव्वपवत्तं तु जं तत्थ ॥

पुव्वाउत्तं केइ भणति जं आरुभितं खुल्लिए । केइ भणति-जं समीहितं नाम जं तत्थ दोइ तिल्लगं पागद्वाए, एते दोवि अनादेसा । इमो आतेसो जं तेसिं गिहत्थाणं पुव्वपवत्तं जतियं उवक्खडिअं तयं एतं पुव्वाउत्तयं ॥ कहं ? पुन ते दोवि अनादेसा ?, अत उच्चते -

पुव्वारुहिते य समीहिते य किं सुब्भती न खलु अन्नं ? ।

तम्हा जं खलु उच्चितं तं तु पमाणं, नं इतरं तु ॥

बालगपुच्छादीहिं नातु आदरमनादरेहिं च ।

जं जोग्गं तं गेण्हति, दव्वपमाणं च जाणेज्जा ॥

तत्थ अछंतस्स कतायि वरिसं न चेव ठाइज्जा, तत्थ किं कातव्वं ? का वा मेरा ?, कम्पति से “वियडे भोच्चा” वियड-उग्गमादिसुद्धं एगायतं-सह सरीरेन पाउणित्ता, वरिसंतेवि उवस्सयं एत्ति । तत्थ वसंते बहू दोसा । एगस्स आतपरोमय-समुत्था दोसा साहू व अद्दन्ना होज्जा ॥ एत्थवियडउ-रुक्खमूलेसु कहं अच्छतव्वं ? तत्थ “नो कम्पति एगस्स निग्गंथस्स एगाए य निग्गंधीए” एवं एगानितो संघाडइल्लतो अब्भत्तड्डितो असुहितो कारणिओ वा । एवं निग्गंधीणवि आतपरोभय-समुत्था दोसा संकादओ य भवंति । अह पंचमतो खुद्दतो खुद्दिया वा छक्कन्नं रहस्सं न भवति तत्थ वि अछंतो, अत्रेसिं धुवकम्भियादीणं संलोए सपडिदुवारे सपडिहुत्तं दुवारं सब्वगिहाण वा दुवारे खुद्दतो साधूणं, संजतीणं खुडिया, साधूउस्सग्गेणं दो, संजतीउ तिन्नि चत्तारि पंच वा एवं अगारीहि ॥ अप्पडिपन्नत्तो न केनइ वुत्तो मम आनिज्जासि, अहं वा तव आनेस्सांमि न कम्पति । कहं ? अछत्तित्ति गहितं सोवि तोत्तिन्नो अहियं गहितं भुजंते गेलन्नदोसा परिडुवेंत आउहरितविराधना ।

वासावासं से इति स भगवांस्तीर्थकरः किमाहु-दोसमाहु आयतणं उदगस्स, पाणी पाणिलेहातो पाणी पाणिरेव पाणिरेहा आयुरेहा सुचिरतरं तत्थ आउक्कातो चिद्धति । नहो सव्वो नहसिहाण हग्गलयं उत्तरोद्दा-दढियाओ भमुहरोमाई, एत्थवि चिरं अच्छति ॥

वासावासं अट्टसुहुमाइति-सूक्ष्मत्वात् अल्पाधरित्वाच्च अभिक्खणं पुनो पुनो जाणियव्वाणि, सुत्तोवदेसेणं पासितव्वाणि चक्खुणा, एतेहिं दोहिं वि जाणित्ता य पासित्ता य परिहरितव्वाणि ॥ पानसुहुमे पंचविहे, पंचप्रकारे एक्केक्के वन्ने सहस्ससो भेदा, अन्ने य बहुपगारा संजोगा, ते सव्वेपि पंचसु समोत्तरंपि किण्हादिमु । नो चक्षुप्फासं । जे निग्गथेन अभिक्खणं अभिक्खणं जत्थ द्वाणनिसीयणाणि चेततीति आदानं गहणं निक्खेवेवा करेति । पणओ-उल्ली विरुग्गतो तद्दवसमाणवन्नो जाहे य उप्पज्जति ॥ बीयसुहुमं-सुहुमं जं व्रीहिबीयं बीयं-तंदुलकणियासमाणं ॥ हरितसुहुमं पुढविसरिसं किण्हादिना अचिरुग्गतं ॥ पुप्फसुहुमं अल्पाधारत्वात् । अथवा उद्धितं सुहुमं सुण्हं उंबरपुष्पादि, अहवा पल्ल्वादिसरिसं ॥ अंडसुहुमं पंचविधं, उद्धंसंडे-मधुमक्खियादीणं अंडगाणि, पीविलिगा-मुद्गंडाणि । उक्कलियंडे लूताडि पुडगस्स हल्लिया-धरतोलिया तीसे अंडगं, हल्लोहल्लिया-अहिलेडि सरडीवि भन्ति तेसिं अंडयं ॥ लेणसुहुमो लेणं आश्रयः सत्त्वानां उत्तिगलेणं गद्दभगउक्केरो । भूमि ए भिगुफुडियादाली, उज्जुगंबिलं तालमूलं हेद्दा विच्छिन्नं उवरिं तनुगं संवुक्कावत्तं-भमतयं ।

“वासावासं” । इदानिं सामन्नसामायारी दोसुवि कालेसु विसेसेण वासासु । आयरियो दिसायरितो सुत्तयं वदिति, उवज्जाते सुत्तं वाएति, पव्वती नाणादिसु पव्वत्तेति, नाणे पढपरियट्टेहिं सुणेहिं उद्धिसविहिं, एवं दंसणे दंसणसत्थाइं पढपरियट्टेहिं सुणेहिं वा चरित्ते पच्छित्तं वहाहिं अनेसनदुप्पडिलेहिंताणि करेत्तं वारेति, बारसविहेण तवेन जो आवेति, जो जस्स जोग्गो, धेरो एतेसु चेव नाणादिसु सीतंतं धिरं करेति पडिनोदेति उज्जमतं अनुवूहति । गणी । अन्ने आयरिया सुत्तादिनिमित्तं उवसंपन्नगा गणावच्छेइया साधू घेत्तुं बाहिरखेत्ते अच्छंति, उद्धावणापहावण-खेत्तोवहिमग्गणेषु असिवादिसु उज्जुत्ता अन्ने वा जंपुरतो कट्टु पुरस्कृत्य, सुहदुक्खिया परोप्पर पुछति, खेत्तपडिलहगा वा दुगमातीगता । ते अन्नमन्न पुरतो काउं विहरंति । अनापुच्छाए न वट्टति । किं कारणं ? वासं पडिज्ज पडिनीतो वा, अहवायरियबालखमगिलाणाणं घेत्तव्वं । तं च ते अतिसयजुत्ता जाणमाणा कारणं दीवेत्ता पच्चवाता सेहसणायगा वा असंखडयं वा केणति सद्धि पडिनीतो वा । एवं वियारेवि पडितमुच्छित्ताद्विपच्चवाता ॥ गामानुगामं कारणितो दूतिज्जति । अन्नतरं वा विगति खीरादि एवं दीयं एतियं परिमाणेणं एवं तिक्खुत्तो एतियवाराओ दिवसे वा मोहुब्भवदोसा खमगिलाणाणं अनुन्नाता ॥ अन्नयर तेगिच्छं वातितपित्तियसिंभिय-सन्निवाता आउरो विज्जो पडिचरतो उसधपत्थभोअनं आउद्धित्तए करेत्तए करणार्थं, आउद्धशब्दः ।

अन्नतरं अद्धमासादि उरालं महल्लं समत्थो असमत्थो वेआवच्चकरो पडिलेहणादि करेत्तओ अत्थि, पारणगं वा संधुक्कणादि अत्थि । भत्तपच्चक्खाणे नित्थारतो नत्थि समाधिपानगं निज्जवगा वा अत्थि, निप्फती वा अत्थि नत्थि अन्नतरं उवहेत्ति वत्थपत्तादिकं । अथासन्निहिता अनायावणे कुत्थणं पणतो अह नत्थि पडियरगा उल्लति हीरेज्ज वा उदगवहो जायते तेन विना हानी ॥ “वासावासं अनभिग्गाहितसिज्जायणियस्स, मणिकुट्टिमभूमि एवि संघारो सो अवस्स घेतव्वो विराधना-पाणासीतलकंयूं” सीतलाए भूमि ए अजीरगादिदोसा आसनेन विना कुंयूंसंघट्टो निसिज्जा मडिल्लिज्जति

उदगवधो मड्ढाए उवरि हिड्ढावि आयाणं कर्मणां दोसाणं वा । उच्चं च कुच्चं च उच्चाकुच्चं न उच्चाकुच्चं अनुच्चाकुच्चं, भूमीए अनंतरे संथारए कए । अवेहासेपि पीपिलिकादिसत्त्वहोदीहाजादिओ वा डंसिज्ज, तन्हा उच्चो कातव्वो । उक्तं च-हत्थं लंबति सण्णो० गाथा । कुच्चो संघट्टणए कुथुम्म-कुणादिवधो अनड्ढाब्धी पक्खस्स तिन्नि चत्तारि वाराउ वा बंधंति, सज्जायादिपलिमंथो पानसंघट्टणा य, अथवा अनड्ढाब्धी सत्तहिं छहि पंचहिं वा अडएहिं बंधति । अभियासणितो अबद्धासणितो ठाणातो ठाणसंकमं करेमाणो सत्ते वहेति, अनातावियस्स संथारगपादादीणं पनंगकुथूहि संसज्जते, तक्कज्ज अनुवभोगो उवभोगनिरत्थए य अधिकरणं । उवभुंजमाणस्स जीववधो

असमितो इरियादिसु भासणे संपातिमवधो दुन्नेयो नेहच्छेदो ततियाए । पढमचरिमासु दोण्हं अपेह अपमज्जणे दोसो ॥ नेहो-आउक्कातो चेव नेहच्छेदो, परिणतो वा न वा दुव्विन्नेओ ततियाए एसनाए समितीएत्ति अभिक्खणं । ठाणनिसीअन तुअट्टणो उवहिं आदाननिक्खेव तथा तथा एतानि ड्ढाणाणि संथारादीणि न परिहरंति तथा तथा संजमे दुआराधए । जो पुन-अभिग्गहित-सेज्जासणितो भवति, तस्य अनादानं भवति, कर्मणो असंयमस्य वा । उच्चो कातव्वो अकुच्चो बंधितव्वो । अड्ढाए एक्कसि पक्खस्स अट्टगा चत्तारि बद्धासणेणं होतव्वं कारणे उड्ढेति, संथारगादी आतावेतव्वा पमज्जमणा सीलेन य भवितव्वं, जधा जधा एतानि करेति तथा तथा संजमो सुड्ढ आराहितो भवति, सुकरतो वा, ततो मोक्खो भवति ॥ “वासावासं तओ, उच्चार” तउत्ति-तओ अंतो अहियासिताओ, अनहियासियाओ वि तओ, आसन्ने मज्जे दूरे एक्केक्का वाघातिनिमित्तं एवं बाहिंपि ३ उस्सन्नं-प्रायशः प्राणा वीजा वगा संखणग इंद्रगोवगादिः प्राणा अहुन्नुब्बिणा बीजा ते हरिता जाता, आयतनं-स्थानं ॥ “वासावासं तउ मत्तया” ओगिण्हत्तए तं उच्चारमत्तएवि बेलाए धरिंते आयविराधना वाऽसंते संजमविराधना य बाहिं नितस्स गुम्भियादि गहणं तेन मत्तए वोसिरिन्ता बाहिं निता परिडुव्वेति, पासवणेवि आभिग्गहितो धरेति, तस्ससति जो जाहे वोसिरिन्ति सो ताहे धरेति न निक्खवति । सुयंतो वा उच्छंणे ठितयं चेव उवरि दंडए व दोरेन बंधति गोसे असंसत्तियाए भूमीए अन्नत्थ परिडुव्वेति ॥

“वासावासं नो कपति निग्गंथा २ परं पज्जोसणातो गोलोममेत्तावि केसा जाव संवच्छरियथेरकपे उवातिणावेत्तएत्ति अतिक्रमितए, केसेसु आउक्कातो लग्गति, सो विराधिज्जेति, तेसु य उल्लंतेसु छप्पितियातो समुच्छंति छप्पईयाओ य कंडुयंतो विराधेति । अप्पणो वा क्वतं करेति, जन्हा एते दोसा तन्हा गोलोमप्पमाणमेत्तावि न कप्पंति, जति च्छुरेण कारेति कत्तरीए वा, आणादी ताओ छप्पितियातो छिज्जंति । पच्छा कम्मं च प्हावितो करेति, ओभामणा, तन्हा लोतो कातव्वो, तो एते दोसा परिहरिता भवंति । भवे कारणं, न करेज्जा विगलोयं असहू न तरति अहियासेत्तुं लोयं, जति करेति अन्नो वा उवह्वो भवति, बालो रुएज्ज वा, धम्मं वा छड्ढेज्जा गिलाणो वा, तेन लोओ न कीरति । जति कत्तरीए कारेति पक्खे पक्खे कातव्वं, अथ च्छुरेण मासे मासे कातव्वं । पढमं छुरेण पच्छा कत्तरीए अप्पणा दवं धेत्तूण तस्सवि हत्थधोवणं दिज्जति एस जयणा धुवलोयउ जिनाणं, थेराण पुन वासासु अवस्स कायव्वो । पक्खियारोवणा वताणं सव्वकालं, अहवा संथारयदोराणं पक्खे २ बंधा मोत्तव्वा पडिलेहेतव्वा य, अथवा पक्खिया आरोवणा केसाणं कत्तरीए अन्नधा पच्छित्तं, मासिए खुरेणं, लोतो छण्हं मासाणं उक्कोसेणं थेराणं, तरुणाणं चाउम्मासितो संवच्छरिउत्ति

वा वासारत्तिउ वा एगड्ढं ।

उक्तं च- “संवच्छरं वावि परं पमाणं बीयं च वासं न तर्हि वसेज्जा ॥ एस कप्पो मेरा-मज्जाया कस्स ? थेराणं भणित्ता आपुच्छभिक्खायरियादिविगति-पच्चक्खाणं जाव मत्तगंति । जिनानवि एत्थं किंचि सामन्नं पाएणं पुन थेराणं । वासावासं नो कप्पति निग्गंथा निग्गंथी० परंपज्जोसवणातो अधिकरणं वदित्तए अतिक्रामयित्वा इत्यर्थः । वदित्तए जधाअधिकरणसुत्ते, कताइ ठवणा द्विवसे चैव अधिकरणं समुप्पन्नं होज्ज, तं तद्विवसमेव खामितव्वं, जो परं पज्जोसवणातो अधिकरणं वदति सो अकप्पो अमेरा निज्जूहितव्वो गणातो तंबोलपन्नज्ञातवत् उवसंतउबड्ढित्ते मूलं, वासावासं पज्जोसवित्ताणं इह खलु पवयणे अज्जेव पज्जोसवणादिवसे क्कक्खडे-महल्लसद्देण, कडुए-जकारम-कारेहिं, बुग्गहो कलहो सामायारीवितहकरणो, तत्यावराहे सेहेन रातिनितो खमितव्वो । पढमं जतिवि रातिनिओ अचरद्धो पच्छा रातिनितो खामेति, अह सेहो अभ्भुड्ढम्मो ताहे रातिनितो खमिति । पढमं खमितव्वं सूयमेव खामितव्वो परो, उवसमितव्वं अप्पणा, अन्नेसिपि उवसमो कातव्वो । उवसमेतव्वं संजताणं संजतीण य जं अज्जितं समीरवल्लएहिं० गाथा । तावो भेदो०

संमती-सोमना मतीसंमती रागदोसरहिता । संपुच्छणति-सज्जायाउतेहिं होतव्वं । अहवा संपुच्छणा सुत्तथेसु कातव्वा । न कसाया वोढव्वा । अहवा जो खामितो वा अक्खामितो वा उवसमिति तस्स अत्थि आराधना नाणादि ३ जो न उवसमिति तस्स नत्थि, एवं ज्ञात्वा तम्हा अप्पणा उवसमितव्वं । जति परो खामितो न उवसमिति तम्हा किं ? निमित्तं जेन उवसमसारं उवसमप्पभवं उवसममूलमित्यर्थः, समणभावो सामन्नं । वासासु वाधातनिमित्तंति तिन्नि उवस्सया, घेतव्वा । का सामायारी ? उच्चते-विउच्चिया पडिलेहा-पुनो पुनो पडिलेहिज्जति संसत्ते असंसत्ते तिन्नि वेलाउ पुव्वण्हे भिक्खं गतेसु वेंतालियं, जे अन्ने दो उवस्सया तेसिं वेउच्चिया पडिलेहा दिने दिनेनिहालिज्जति पडिलेहा, मा कोइ ठाड्ढित्ति मत्तं वा काहित्ति, ततिए दिवसे पादपुंछणेण पमज्जिज्जति । वासावासं अन्नतरं दिसिं वा अनुदिसिं वा । अभिगिज्ज भिक्खं सन्नाभूमि गमित्तए कहिअं आयरियादीनां सेसाणंपि, एवं संब्वत्थवि सेसेण-वासासु जेन ओसन्नं प्रायशः तवसंपउत्ता छट्ठादी पच्छित्तनिमित्तं संजमनिमित्तं च चरति, चरन्तं योऽन्यश्चरति स पडिचरति-पडिजागरति गवेसंति अनागच्छंतं दिसं वा अनुदिसं संघाटगो ।

“वासावासं पज्जोसवियाण चत्तारि पंचजोयणत्ति” संथारगोवस्सग निवेसनं साही वाडग वसभ ग्गामभिक्खं कातुं अद्विठे वसिऊण जाव चत्तारि पंच जोयणा अलब्भंते, एवं वासकप्प उसधनिमित्तं गिलाणवेज्जनिमित्तं वा, नो से कप्पति तं रयणिं जहि से लद्धं तर्हि चैव वसित्तए । अहवा जाव चत्तारि पंचजोयणाइं गंतुं अंतरा कप्पति वच्छए न तत्थेवं जत्थ गम्पति । कारगितो वा वसेज्ज ॥ “इच्चेयं संवत्सरियं” इति । उपप्रदर्शन एस जो उक्तो भणितो सांवच्छरिकश्चातुर्मासिक इत्यर्थः । थेरकप्पो-थेरमज्जाता थेरसामायारी, न जिनानं अथवा जिनानवि किंचि एत्थ जधा अगिहंसि अहासुत्तं जहासुत्ते भणितं न सूत्रव्यपेतं । तथा कुर्वतः अहाकप्पो भवति । अन्नहा अकप्पो । अधामग्गं कहं ? मग्गो भवति एवकारेत्तस्स नाणादि ३ मग्गो । अधा तच्च-ययोपदिष्टं सम्यक् यथावस्थित-कायवाङ्मनोभिः, फासित्ता आसेवेत्ता पालेत्ता-रक्खित्ता सोभितं-करणेन कतं, तीरितं नीतं अंतमित्यर्थः । यावदायुः । आराहेत्ता अनुपालनाए य करंतेण सोभितं किट्ठितं

पुत्रं चाउम्मासितं तेनेवं करेतेण उवदिसंतेण य आराहितो भवति न पालेतस्स किं फलं ? उच्चते-
तेनेव भवग्गहणेण सिञ्जति, अत्येगइया दोझेण एवं उक्कोसियाए आराधनाए मञ्जिमियाए
तिहिं, जहन्नियाए सत्तइ न वोलेति । किं ? स्वेच्छया भणति नेत्युच्चते तं निद्देसो कीरति पुनो-

तेणं कालेणं तेणं समएणं समणे भगवं महावीरे रायगिहे नगरे सदेवमनुयासुराए परिसाए
उद्घाट्यशिरः परितः सर्वतः सीदति परिषत् मज्जे द्वितो मज्जगतो एवं आइक्खइ-एवं यथोक्तं
कहेति, भासित वाग्गोणेन, पन्नवेति-अनुपालियस्स फलं परुवेति, प्रति प्रति रूवेति परुवेति,
पज्जोसवणाकप्पोत्ति वरिसारत्तमज्जाता, अज्जोत्ति-आमंत्रणे द्विग्रहणं निकाचनार्ये एवं कर्तव्यं
नान्यथा, सह अत्येणं सार्यं, सहेतुं न निर्हेतुकं, सनिमित्तं, सकारणं, अननुपालितस्स दोसा, अयं
हेतुः, अपवादो कारणं, जहा-सवीसतिराते मासे वितिक्कंते पज्जोसवेतव्यं, किं ? निमित्तं-हेतुः ।
पाएणं अगारीहिं अगाराणि सद्धाए कडाणि कारणे उ आरेणवि पज्जोसेवति आसाढपुत्रिमाए ।
एवं सव्वसुत्ताणं विभासा दोसदरिसणं हेतुः अववादो कारणं सहेतुं सकारणं भुज्जो भुज्जो पुनो पुनो
उवदंसेति, परिग्रहणात् सावगाणवि कहिज्जति समोसरणे कहिज्जति पज्जोसवणाकप्पो ॥

दसा-८-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्रुतस्कन्धे
अष्टमा दशा सनियुक्तिः सचूर्णिः परिसमाप्ता ।

दसा-९-मोहनिय स्थानं

चू. संबंधो जो एतं वितथं करेति धेरकप्यं संवच्छरियं वा स मोहनिज्जं वड्ढति, से तस्स चत्तारि
दाराणि, अधिगारो मोहनिज्जद्वानं जाणित्ता वज्जेयव्वा । नामनिष्फन्ने निक्खेवे मोहनिज्जद्वानं दुपदं,
मोहनिज्जं द्वानं च, मोहनिज्जस्स द्वानं मोहनिज्जद्वानं, जेहि वा ठाणेहिं प्रकारेहिं मोहनिज्जं बज्जति
तं मोहनिज्जद्वानं मोहे भवं मोहनीयं, नामद्ववणा० गाथा -

नि. [१२२] नामं द्ववणा मोहो दव्वे भावे य होति बोधव्वो ।

ठाणं पुव्वुद्धिं पगयं पुन भावद्ववणेणं ॥

चू. मोहो नामादि चउव्विहो, द्ववणाए अंधलतो लेहितो । दव्वे - गाथा-

नि. [१२३] दव्वे सचित्ताती सयणधनादी दुहा हवइ मोहो ।

ओथेनेगा पयडी अनेग पयडी भवे मोहे ॥

चू. आदिग्रहणात् अचित्तापि । सचित्ते धतुरगविसकोद्दवादि अहवा सयनादि, जो तहिं सयनेधने
दोहं न पेच्छति, सो मूढो, अचित्ते मज्जादी धणादि वा । भावमोहो दुविधो ओहे विभागे य, ओहे
एगा पगडी विभागे सव्वमेव कम्मं मोहो । उक्तं च-कहणं भंते जीवे अडुकम्मपगडीतो बंधंति
गोतमा ? नाणावरनिज्जकम्मस्स उदएणं दरिसणावरणिज्जं, कम्मं नियच्छति दरिसणावरनिज्जस्स
कम्मस्स उदएण दंसनामोहं कम्मं नियच्छति, दंसण-मोहनिज्जस्स उदएण मिच्छत्तं नियच्छति ।
मिच्छत्तेणं उदिन्नेणं एवं खलु जीवा अडुकम्मपगडीतो बंधंति, तेन मोहनीयमेवं ओहेणं, विभागेणं
अनेगाओ

नि. [१२४] अडुविहं पि य कम्मं भणिअं मोहोत्ति जं समासेणं ।

सो पुव्वगते भणिओ तस्स य एगट्ठिआ इणमो ॥

चू. सो मोहो कहिं भणितो ? कम्मप्पवायपुव्वे तस्स एगट्ठिया तस्स कम्मस्स ।

नि. [१२५] पाये वज्जे वेरे पनगे पंके खुहे असाए य ।

संगे सल्ले अरए निरए धुत्ते अ एगट्ठा ॥

चू. पासयति वा पापं वर्जनीयं-पातयति वज्रं सेसं कंठं । भावद्वारेण उदइएणाधिकारो, लोमण्यगासा इमे साधू उवट्ठितं गुरु आयरिया मित्तसाहाहेतुं बंधवा, सप्पी जधाअंडपुडं जिनवयण-विलोमणो प्रतिलोमे वट्टति । असुभानि जानि दुहानि वा अनुबंधति तता तातिं वज्जेजा । सुत्तानुगमे सुतं उच्चारेतव्वं

नि. [१२६] कम्मे य किलेसे य समुदाने खलु तहा मइल्ले य ।

माइणो अप्पाए अ दुप्पक्खे तह संपराए य ॥

नि. [१२७] असुत्ते दुहानुबंधं दुम्भोए खलु चिरट्ठितीए य ।

धनचिक्कणनिव्वे आमोहे य तहा महामोहे ॥

नि. [१२८] कहिया जिनेहिं लोगो पगासिया भारिया इमे बंधा ।

साहुगुरुमित्तबंधवसेट्ठीसेनावइवधेसु य ॥

नि. [१२९] एत्तो गुरुआसायनजिनवयण विलोवणेसु पडिबंधं ।

असुहे दुहाण बंधति तेन तो ताइं वज्जेजा ॥

मू. (५४) तेणं कालेणं तेणं समयेणं चंपा नाम नयरी होत्या, वन्नओ पुन्नभदे नाम चेइए वन्नओ, कोणियो राया धारिणी देवी, सामी समोसदे, परिसा निग्गया धम्मो कहितो परिसा पडिगया । अज्जोत्ति समणं भगवं महावीरे बहवे निग्गंथा य निग्गंथीओ य आमंतेत्ता एवं वदासी, एवं खलु अज्जो तीसं मोहट्ठाणाइं जाइं इमाइं इत्थिओ वा पुरिसा वा अभिक्खणं आयरमाणो वा समायेण वा मोहनिज्जत्ताए कम्मं पकरेइ तं जहा-

मू. (५५) जे केइ तसे पाणे वारिमज्जे विगाहिया । उदएण कम्मं मारेइ महामोहं पकुव्वति ॥

चू. जाव जे केइ तसा पाणा सिलोगो, यः कश्चित् इत्थी पुरिसो गिही पासंडी वा त्रसाः सत्वाः ते शस्त्राभावाद् दुःखोत्पादकेन मारेण मारेति, विगाह्य परिव्राजकवत्, उदएण तोएण अकम्मउदएण उक्कमित्तां पाएहिं अच्छति । महंतं मोहं महामोहकम्मं महामोहो वा संसारो जहा सो होति तं प्रति तं प्रति करेति प्रकुर्वति ।

मू. (५६) पाणिणा संपिहित्ताणं सोयमावरिय पाणिणं । अंतोनदंतं मारेइ महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. पाणिणा संपिहित्ताणं सिलोगो ० पाणी हस्तः तेन पिहित्ता आवरित्ता प्राणिनं सत्त्वं अंतो नदंतं 'नद अव्यक्ते शब्दे' अंतो धुरुधुरंतं अम्भितरगलए वा नदति ॥

मू. (५७) जायतेयं समारब्भ बहुं ओरुंभिया जनं । अंतो धूमेण मारेतिं महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. जाततेयं सिलोगो-तेजेन च सह जायति जाततेजो, जायमाणस्स वा तेजः जाततेजाः तं समारभ्य प्रज्वाल्य गृहे बिले वा अंतो धूमण ।

मू. (५८) सीसम्भि जो पहणति उत्तमंगम्मि चेतसा । विभज्ज मत्थए काले महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. सीसंभि सिलोगो-श्रुता तस्मिन् प्राणा इति शिरः सीसंभि जो पहणति चेतसा-तीव्राभिनिवेशेन

विभज्य द्वेषा कृत्वा ।

मू. (५९) सीसावेदेण जे केइ आवेदेत्ति अभिक्खणं । तिव्वं असुहसमायारे महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. सीसावेदेण सिलोगो-मेतज्जवत् तिव्वं वेदनं उप्पाएत्ति । उदीरेत्ति तिव्वेण परिणामेण तिव्वं कम्मं बंधेत्ति, धन चिक्कणं ।

मू. (६०) पुनो पुनो पणिहीए बाले उवहसे जनं । फलेणं अदुवा डंडेन महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. पुनो पुनो सिलोगो-पणिधी-उवधी मायेत्यर्थः । जहा गलागर्ता वाणिगवेसं करेत्ता पथं गच्छति पच्छा अद्धपहे मारेत्ति, उवहसंता नंदीत्ति मंनंति फलं-पडालं मुट्ठी वा डंडो खीला ।

मू. (६१) गूढाचारी निगूहिज्जा मायं मायाए छायाए । असच्चवायी निण्हाइ महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. मुसावायानिमित्तं जहा ते सउणमारगा छादेहि अप्पाणं आवरित्ता सउणे गिण्हंति अप्पनियाए मायाए ताहे धिय मायं छादेत्ति, जेणंति असच्चवादी मुसावादी निण्हवति मूलगुणउत्तरगुणे आसेवित्ता परेण पडिनोदितो भणत्ति-न पडिसेवामि । अहवा सुत्तत्थे गिण्हितुं निण्हति ।

मू. (६२) धंसति जो अभूतेणं अकम्मं अत्तकम्मणा । अदुवा तु ममकासित्ति महामोहं पकुव्वत्ति ॥

चू. अवलवइवि सेत्ति सिलोगो । भगं देत्ति जहा अंगरिसी रुद्दएण अत्तकम्मं आत्मकृतं तस्सोवरि छुभत्ति, अथवा तुमं अन्नेन कृतं ओधारिणं भणत्ति त्वया कृतमेतत् ।

मू. (६३) जाणमाणो परिसाए सच्चा मोसाणि भासति । अक्खीणझंझो पुरिसे महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. जाणमाणे सिलोगो-जाणमाणे जधा अनृतमेतत् परिसागतो बहुजनमध्ये सच्चा मोसा इत्ति किंचित्तत्र सत्यं प्रायसो अनृतमेव । अक्षीणझंझो ऊ अक्षीणकलहो झंझा-कलहो, बालो विसोत्तिया ।

मू. (६४) अनागस्स नयवं दारे तस्सेव धंसिया । वउलं विक्खो भइत्ताणं किच्चाणं पडिबाहिरं ॥

चू. अनायगस्स सिलोगो-अनायगो राया नयवं तस्स अमच्चो नान्यो नायको विद्यत इत्यनायकः अस्वामीत्यर्थः । अमच्चो तस्स दारे द्रुह्यते महिलायां गुरुतल्पगा अहवा आगमद्वारं हिरण्यादीनां यथा प्रियंकरगल्लकेन विपुलं विक्खो भइत्ताणं कवडे काट्टं करेत्ता संखो भंजणइत्ता परिसाभेदं करइत्ता बाहिरं करेत्ता अप्पणा अधिड्ढेत्ति अधिड्ढेत्ति भोगान् विपुलान् भुंक्ते ।

मू. (६५) उव्वकसंतं पि झंपेत्ता पडिलोमाहिं वग्गुहिं । भोगभोगे वियारेत्ति महामोहं पकुव्वत्ति ॥

चू. कोइ सव्वस्स हरणो कतो, अवरारहे अनवराहे वा सो उड्ढितो पाहुडेण अनुलेमेहिं विन्नवेत्ति दीणकलुणेहिं, जधा-अगारी अहं पच्छा तं झंपेत्ति सत्यानृताहि वग्गुहिं एरिसे तारिसो तुमं पडिलोमाहि पडिकूला हि भोगाभोगे वियारेत्ति हरत्ति सट्ठेणाडगादि रूवं तासिं चेव, एवं पंचलक्खणेविसए,

मू. (६६) अकुमारभूते जे केइ कुमारभूतेत्ति हं वदे । इत्थी विसयसेवीए महामोहं पकुव्वइ ।

चू. अकुमारभूते सिलोगो-अकुमारबंधचारी भणत्ति अहं कुमारबंधचारी सच इत्थीहिं गिद्धे गठिते मुच्छिते तव्वच्चिसए महामोहं ।

मू. (६७) अबंधचारी जे केइ बंधचारित्तिहं वदे । गद्दभे च गवे मज्झे विस्सरं वदती नदं ॥

चू. अबंधचारी सिलोगो । कोइ भोगे भोतुं भणत्ति संयतमहं बंधचारी स च पच्छणहं पडिसेवेत्ति । स च भणंतो न सोभति । सतां मध्ये, जह-जधा गद्दभो गवां मध्ये बीभत्स विस्वरं । वृषभस्य निद्धो गंभीरो नीहारी य सोभते । एवं सो बंधचारीण मज्झे स एव अनृतं कुर्वन् ।

मू. (६८) अप्पणो अहियं बालो मायामोसं बहुं भसे । इत्थी विसयगेहीए महामोहं पकुव्वत्ति ॥

चू अप्पणो अहिते सिलोगो । कस्याहित उच्यते अप्पणो अहिते बालमूढ अत्रापी तद्विपाकजान्
दोषात्र बुध्यंते, तेन चारु ब्रुवता भासितं न फाले न योजितं । किं निमित्तं ? जेन अबंभयारी इत्थी
विसयगेहीय गिद्धो पकुव्वति । भृशं अत्यर्थं च बद्धपुठं निहतनिकाइतं करेति ।

मू (६९) जं निस्सितो उव्वहती जस्स साहिग्गेन य तस्स लुब्भसि वित्तंसि महामोहं पकुव्वइ ॥

चू जं निस्सिओ सिलोगो-जं निस्सितो अनिस्सितो वा रातं राजामात्यं वा जीविका उद्वहते
आत्मानं जससा अहंताहंवाओ अभिगमेन एतस्स तस्सेव लुब्भति वित्तंसि हिरन्नादि ।

मू (७०) इस्सरेण अदुवा गामेन अनिस्सरे इस्सरीकए । तस्स संपरिग्गहितस्स सिरी य तुलमागता ।

चू महाइस्सरेण सिलोगो-इस्सरो पभू तेन गामेन वा तत्थ जो अनिस्सरो तस्स उपरि गहीतस्स
सिरी ऐश्वर्यं अतुल्यं आगतं प्राप्तं ।

मू (७१) इस्सादोषेण आइड्ढे कलुसाविलचेतसा । जे अंतराय चेतति महामोहं पकुव्वति ।

चू इस्सादोसेण सिलोगो । तस्स ईसरस्स गामस्स वा ईर्ष्या द्वेषेण आविष्टं यथाग्राहाविष्टः
कलुषेणावृतं चेतः तस्य लोभनेत्यर्थः द्वेषेण वा जे अंतरायति अंतरायं च ऐश्वर्याजिवितभोगानां
चेतेति करेति जो उव्वहणं हनेति तस्स सेसेसु का सत्रा । सो इस्सरत्तं चैव न लब्भति । सो महामोहं

मू (७२) सप्पी जहा अंडउडं भत्तारं जो विहिंसइ । सेनावतिं पसत्थारं महामोहं पकुव्वति ॥

चू सप्पी जहा सिलोगो । अंडान्येव पुडं अंडयोर्वा पुडं निरंतरं । अहवा पुड प्रमर्दने, अंडानि
प्रमर्दयति स्वानीत्यर्थः । विभर्तीति भर्ता पोषयिता पोषयितारं वा, यथा सेनावति पातति पतिः -
स्वामीत्यर्थः, सेनापति राजा प्रशस्तानि कर्माणि कुर्वन्ति । अमच्चधम्मपाढगा तम्पि मारिते राया
रज्जं च दुक्खितं तद्भातुपुत्रादयश्च ।

मू (७३) जे नायगं च रट्टस्स नेतारं निगमस्स वा । सिद्धिं च बहुरवं हंता महामोहं पकुव्वति ॥

चू नायगो च सिलोगो-नायगो नेता प्रभुरित्यर्थः जारिसो से लाभो नच्चा वा निगमस्स वा
नेतारं, निगमा चाणिया तेसिं नेता सेट्ठी बहुरवं-निग्गतजसं बहुगुणं वा बहुभिः सेव्यते तेसिं हंता
एतानि द्वाणाणि न पावति ।

मू (७४) बहुजनस्स नेतारं दीवं ताणं च पाणिणं । एतारिसं नरं हंता महामोहं पकुव्वइ ॥

चू बहुजनस्स सलोगो । बहुजनस्सत्ति-पञ्चानामपि यो नेता दीवंति यथा उह्यमानानां, नद्याः
सागरश्रोतैर्वा द्वीपो आश्रयः त्राणं आश्वासश्च भवति, एवं सो सत्ताणं त्राणं त्रायइतारं शरणभूतं
एवं गुणजुत्तं च तारिसे हंता न कताइ पुनो एरिसो भवति ।

मू (७५) उव्वट्ठियं पडिविरयं संजयं सुसमाहियं । विउक्कम्म धम्माओ भंसेति महामोहं पकुव्वइ ॥

चू उव्वट्ठित सिलोगो । उव्वट्ठितं पव्वइतुकामं पडिविरतं पव्वइतयं चैव सुद्धु अत्यर्थं तपे सुश्रितं
सुतवस्सि तं विविधैः प्रकारै राक्रम्य बला इत्यर्थः धर्मात् चारित्रधर्माद् भ्रंशयति अपनयतीत्यर्थः ।
स एवं कुव्वंतो महामोहं अचरित्री भवति, न भूयः चारित्रं पाविहिसि, सुबहुनावि कालेण

मू (७६) तहेवानंतनाणीणं जिनाणं वरदंसिणं । तेसिं अवन्नवं बाले महामोहं पकुव्वइ ॥

चू तहेव नंतनाणीणं सिलोगो दव्वादि अनंतं जाणंति नेतं जिना तथ वरदंसिणंति केवलदंसण-
मित्यर्थः । अनंतं ज्ञानमेव न विद्यते, न य केइ सव्वन्नु, ज्ञेयस्थानन्तत्वात् । उक्तं च-

अनाणं धावति अज्जवि य न अनंतउअलोगो तो ।

अज्जवि य न कोई तुहं पावति सव्वनु तं जीवो ॥

अथ पावति तं सांतो पत्तो एगंतमुप्पातो अन्नोन्नावरणक्खए जिनाणंति । पाहुडियं उवजीवति । एवं करंतो दंसणातो भस्सति ।

मू. (७७) नेयाउयस्स मग्गस्स दुट्ठे अवहरइ बहु । तं तिप्पति ततो भावेति महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. नेयाओगस्स मग्गस्स सिलोगो ? नयनसीलेनेयाउतो सच नाणदंसणचरित्रात्मकः । नाणकाया वता य छिय ते छेव पमादअप्पमादा य । मोक्खाहिकारिणा णं जोतिस जोतीहिं किंचि पुनो ॥ दंसणे एते किरसिं जीवा एरिसगा, चारित्रे जीवबहुत्वे अहिंसा न विद्यते, तद्भावाच्चारित्राभावो दृष्टः । अपकारं कुरुते अपकुरुते अहवा अवहरति ततो विप्परिणामेति जो सासनं जइणं दूसेति, सयं पसंसति तं तिप्पयंतोत्ति तं निंदमाणेण तिप्पति भावेति । एवमात्मानं परं च भावेति निंदया द्वेषेण वा, एवं करंतो तं नेआउयं मग्गं न लब्भति ।

मू. (७८) आयरिय-उवज्जायाणं सुयं विनयं च गाहिए तं चेव खिसति बाले महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. आयरिय सिलोगो-सुतं सज्जायं विनयं चरित्रं गाहितो सिक्खावितो ते चेव खिसति अप्पसुतो वप्पज्जविउ दंसणे, अन्नउत्थियसंसग्गि करेति, न य सद्वहति चरित्रे मंदधम्मो, पासत्यादिद्वारेणु सुवृत्ति, अहवा डहरो अकुलीनोति अथवा जातिकुलादीसु एताइ ठाणाणि न लभति ।

मू. (७९) आयरिय-उवज्जायाणं सम्मं न परितप्पति । अपरिपूयते थद्धे महामोहं पकुव्वति ॥

चू. आयरिय सिलोगो-आयरिओ सुत्तेण तप्पति सिस्सगिलाणस्स वा वट्टति, पच्छा सो सीसो न तप्पति विनयाहारोवधिमादीहिं थद्धो जात्यादीहिं

मू. (८०) अबहुस्सुते वि जे केइ सुतेणं पविकत्थइ । सज्जायवायं वयइ महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. अबहुस्सुते सिलोगो-कत्थ श्लाघया गणी अहं वाचकोऽहं, अथवा कोइ भणेज्जा सो तुमं गणी वायगो वा भणति आमं, सज्जायवादं वदति । अहं विसुद्धपाढो बहुस्सुतो वा ।

मू. (८१) अत वस्सिते य जे केइ तवेणं पविकत्थति । सव्वलोगपरे तेने महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. एवं तवस्सीवि । तेनो व जीवति । आहारोवहिमादी सव्वलोगे जे तेना तेषां परः परमः भावस्तेनत्वात् । स एवं कुव्वंतो बहुस्सुत-तवसित्तणाणि न लभति ।

मू. (८२) साहारनट्ठा जे केइ गिलाणंमि उट्ठिते । पभूण कुव्वती किच्चं मज्झं पेसण कुव्वइ ॥

चू. साहरणट्ठासिलोगो-साहारयिष्पति मां ग्लानं गिलाणोऽहमिति उपस्थितः कश्चिदाचार्यम् । प्रभृति-समत्थो स्वयमचैश्च कारापयितुं उवदेसेण पभू ओसहं उप्पाएतं चउभंगो दोहिवि पभू किच्चं जं तस्स करणिज्जं, गिणालस्स, किमत्थं न करेति ? , द्वेषेण ममवि एसो न करेति । लोभात्-नायं ममोपकारे समर्थो भविष्पति बालोऽयं स्थविरो वा असमर्थत्वात्, स एवं गुणजुत्तो ।

मू. (८३) सढे नियडिपन्नाणे कलुसाउलचेतसे । अप्पणो अबोहिए महामोहं पकुव्वइ ।

चू. सढे नियडिसिलोगो-शठकैतवे प्रतिप्रकारं प्रतिकृतिः अधिका कृतिः निकृतिः गिलानवेसं अदेति यद्यप्येवं प्रज्ञां करोति चितयति-किमंग पुन किमु नावड्ढति अप्पणो अबोधीए न परस्स । ?

मू. (८४) जो तहाधिकरणाइं पउंजे पुनो पुनो । सव्वतित्थाण भेताए महामोहं पकुव्वति ॥

चू. अधिकरणं जथा दारियाविवाहे छेतं कस्थगोणेणत्थेध, अथवा जाए कधए अधिकरणं उप्पाडेति कहं देशकथादि अहवा कोडेल्लग-मासुरुक्खादि कहेति सयं पउंजे उवदिसति । एवं

वदमाणो सव्वतित्थाण भेदाए विणासाए कहं तावो भेदो गाधा-सव्वानि तित्थानि नाणादीनि ।

मू (८५) जे य आहम्मिए जोए संपउंजे पुनो पुनो । सहाहेउं सहीहेउं महामोहं पकुव्वति ॥

चू. निमित्तं कोण्टलविण्टलादीणि निमित्तं ? श्लाधाहेतुं, सहजातका सहमित्तादी ।

मू (८६) जे य मानुस्सए भोगे अदुवा पारलोइये । तेऽ तिप्पयंतो आसयति महामोहं पकुव्वति ॥

चू. जोय मानुस्सए सिलोगो मनुस्सए सद्दादि ५ इह लोए जधा धम्मिल्लो परलोइया दिव्वा जधा बंभदत्तो ते तिप्पति न तिप्पति आसयति पत्थयति पीहतति अहिलसति ।

मू (८७) इट्ठी जुत्ती जसो वन्नो देवाणं बलवीरियं । तेसिं अवननवं बाले महामोहं पकुव्वइ ॥

चू. इट्ठीजुती सिलोगो । इट्ठी सामानिगविमाणाभरणेहिं, जुत्ती-दीप्ति, जधा-सक्केण अंगुलीए यशः कीर्तिवर्णशरीरस्स जधा-सेता पउमपम्हगोरा बलमेव वीर्यं प्रभुरभ्यंतरो इन्द्रः ।

मू (८८) अपस्समाणो पस्सामि देवा जक्खा य गुज्झगा । अन्नाणि जिनपूयट्ठी महा० ॥

चू. अपस्समाणो सिलोगो-अपस्समाणो तो ब्रुवते-अहं पस्सामि देवा जक्खा वा पच्चक्खं समिणे वा कोइ अन्नाणि भणति, अहं जिनो जधा गोसालो अजिनो जिनप्पलावी किं निमित्तं ? एवं भणति ? पूया निमित्त । एतं महिगुणा सिलोगो ।

मू (८९) एते मोहगुणा वुत्ता कम्मंता चित्तवद्धणा । जे तु भिक्खु विवज्जेता चरेज्जऽत्तगवेसए ॥

चू. एते मोहगुणा तं उक्ता गुणति बध प्रात न मोक्ष प्रात ऊगुणा वा मोक्षस्य कम्म ता कम्मट्ठाणा जधा छुधा कम्मंता, एवं मोहकम्मंतो वित्तवद्धणति मोहवित्तस्य असुभस्य वा यथा करोत्पादो तावत्, अथवा कर्मणा मनसा वाचा जे तु भिक्खू यान्-मोहप्रकारान् वर्जयित्वा छड्डेत्ता चरेज्ज धम्मं दसप्पगारं किं निमित्तं ? , आत्मानं गवेसमाणं जो अप्पाणं इच्छति, अहवा अत्तं गवेसइत्ति, जो अत्ताणं वयणं गवेसयति । अत्ता तित्थगरा । उक्तं च-आगमो ह्याप्तवचनं ।

मू (९०) जंपि जाणे इत्तो पुव्वं किच्चाकिच्चं बहु जढं ।

तं वंता तानि सेविज्जा जेहिं आयारवं सिया ॥

चू. जंपि जाणे सिलोगो-जं जाणिय ज्ञाते तद्दोषान् यमिति वक्ष्यमाणं इतं अस्मात् प्रव्रज्याकालात् पूर्वं कृत्यमिति । सो य सुतधोररणमुहदारभरणपेतकिच्चमइएसु सग्वेसु वसमाणं नो अप्पाणं इच्छति देहपूयण चिरंजीवन दानतित्थेसु अथवा अपत्तोत्पादनं अकृत्यं चोरहिंसादि अहवा कताकतं हिरण्यादि बहुं छड्डितं जढं अहवा मातापितादि-सयणसंबंधः तं वंता तानि वंता-छड्डेत्ता तं सोवकरेज्जा जेहिं आयारवं भवेरचरित्रवानित्थर्थः ।

मू (९१) आयारगुत्ते सुद्धप्पा धम्मे ठिच्चा अनुत्तरे । ततो वमे सए दोसे विसमासीविसो जहा ।

चू. आयारगुत्ते सिलोगो स एवायारजुत्तं पंचविहनाणायारदंसणायारचरित्तायारतवायार-वीरियायारेहिं, गुत्तो इंदिद्यानोइंदिएहिं, धम्मे ठिच्चा दसविहे अनुत्तरे अतुल्ये ततः ततो वमे छडे सयानात्मीयान् दोषान् कषायान्विषयान्विसं जधा-सप्पो उदए निसरति डसित्ता वमिता वा न पुनो आदियति । ततः किं ? भवति ।

मू (९२) मुचत्तदोसे सुद्धप्पा धम्मट्ठी विदिता परे । इहेव लभते कितिं पेच्चा य सुगचिरं ॥

चू. सुधंतदोसेहि सुद्धप्पा भवति रागद्वोसवज्जित्तो मोहवज्जित्तो वा सुद्धात्मा भवति । धम्मट्ठी-चरित्तधम्मट्ठी, विदितं पूर्वमपरं च संसारे मोक्ष इत्यर्थः । स इहेव लभति कित्तिवंदणिज्जो पूयणिज्जो

आमोसादिलङ्घीतो पेच्छा य सुगतिं सिद्धिगतिं अनुत्तरगतिं वा वरा-प्रधाना श्रेष्ठा इत्यर्थः

मू. (१३) एवं अभिसमागम्य सूर्या ढपरक्रमा । सव्वमोहविनिमुक्का जातीमरणमतिच्छित्ति बेमि ॥

चू. एवं अभिसमागम्य सिलेगो । एवमवधारणे आभिमुख्ये वा सं एकीभावे आइ मर्यादा-भिविष्योः गमसृपृगतौ सर्वे हि गत्यर्था धातवो ज्ञानार्थे ज्ञेयाः, किं ? ज्ञातुं, वंतावंतगुणदोषान् सूर्या तपसि, न वा परिसहाणं बीभति दढपरक्रमति जं तपोवहाणं गिण्हंति तं न भंजति अहवा मने जो करणतो य गहितो ज्ञात्वा कुर्वति ततो किमस्य फलं ? एवं कुवंतस्स उच्यते-सव्वो मोहो अट्टपगडीतो मुञ्चु मोक्षणे जदा निरवसेसो मोहो खवितो भवति तदा किं होति ? , कारणाभावात् कार्यस्याभावो भवति तंतुपटवत् कारणं मोहो कार्यं जातिजरामरणे अतिच्छिण् अतीते काले, अतिच्छित्ति सांप्रतं, अतिच्छिस्संति भविस्से स्वतः-भगवान् ब्रवीति अर्थ, सूत्रं गणधराः ॥

दसा-९-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्रुतस्कन्धे

नयमा दसा सनिर्युक्तिः सचूर्णिः समाप्ता

दसा-१०-निदानम्

चू. संबंधो जो मोहणिज्झाणे वट्टति सो आयाति ठाणे-संसारे वट्टति जो वा पडिसिद्धाणि आयरति । तस्स चत्तारि दाराणि अधिगारा निदानङ्गाणेहिं तद्दासहि य । तानि जाणित्ता वज्जेतव्वाणि । नाम निष्फन्ना आयातङ्गाण दुपय नाम ङ्गाण पुव्वुद्धिं आयादि नामादि चउव्विहा -

नि. [१३०] नामं ठवणा जाई दव्वे भावे य होइ बोधव्वा ।

ठाणं पुव्वुद्धिं पगयं पुन भावङ्गाणेणं ॥

नि. [१३१] दव्वं दव्वसभावो भावो अनुभवनओहतो दुविहो ।

अनुभवन छव्विहो उहओ उ संसारिओ जीवो ॥

चू. दव्वायातित्ति-द्रव्यात्मलाभः यथोत्पन्नस्य घटद्रव्यस्य घटात्मलाभः, यथा नारकस्य नारकत्वेनात्मलाभः क्षीरस्य वा दधित्वेनोत्पत्तिः, एवं सर्वत्र । भावायाति-अनुभवणा सा दुविहा-ओहतो विभागतो य । विभागतो छव्विहा-यो हि यस्य भावस्यात्मलाभः उदयिकादेः स भावजाती होति । उदयिमस्य गतिकषायलिंगमिथ्यादर्शनाज्ञानामसंयतासिद्धलेश्याश्चतुस्यैकैकैकैकष-इभेदाः । नारकादिगत्वेनात्मलाभः, औपशमिकस्य औपशमिकत्वेन, एवं शेषाणामपि भावानां । ओहतो का भावाजातिः ? उच्यते-आहे संसारितो जीवो भावाजातिः, न तस्मात् संसारिकभावाद् जीवोऽर्थात्तरभूतो, मृतस्य जातिमरणं । अकाममरणिज्जा इह तु आज्ञातिर्वर्ण्यते । सा तिविधा-

नि. [१३२] जाती आज्ञातीया पच्चाजातीय होइ बोधव्वा ।

जाती संसारत्था मासो जाती जम्ममन्नयरं ॥

चू. जाती संसारत्थाण नरकादि ४ आज्ञातिः जन्ममन्यतरंति । सन्मूर्खनगर्भोगपपातं जन्म । पच्चायाति-

नि. [१३३] जत्तो चुओ भवाओ तत्थे य पुनोवि जह हवति जम्मं ।

सा खलु पच्चायायी मनुस्स तेरिच्छए होइ ॥

नि. [१३४] कामं असंजयस्सा नत्थि हु मोक्खे धुवमेव आयाइं ।
केन विसेसेण पुणो पावइ समणो अनायाइं ॥

काममवधृतार्थे एकान्तेनैव असंजतस्स नास्ति मोक्षः । हुः पादपूरणे । ध्रुवमेव निच्छएण आयाति, त्रिविधा केषांति-कतरेण विसेसेण पुनदानि पावति प्राप्नोति समणो भूत्वा अनाजातिर्मोक्ष इत्यर्थः । उच्यते—

नि. [१३५] मूलगुणउत्तरगुणे अप्पडिसेवी इहं अपडिबद्धो ।
भत्तोवहिसयनासनविवित्तसेवी सया पयओ ॥

चू. पंचतामूलगुणा-उत्तरगुणाः । आदौ प्रतिपत्तिः मूलगुणानां पच्छा उत्तरगुणानां २ संजमधाती मूलगुणाः क्रमेण उत्तरगुणाः, ते दोवि न पडिसेवति नाचरति नाचरति-न विनाशयतीत्यर्थः । इहं तिलोए विसएसु अप्पडिबद्धो विहरति गामादिसु । किंच भत्तोवधिसयणासण उग्गमादि सुद्धा वासासु उड्डुबद्धेवि, कारणे वसही विचित्ता इत्थी-पसुपंडग-विरहिता आहारादीणि वा जीवविवित्तानि सेवति सदा नित्यकालं पयतो-पयलवान् अप्रमत्त इत्यर्थः । दंसणे ॥

नि. [१३६] तीत्थंकरगुरुसाहुसु भत्तिमं हत्थपायसंलीणो ।
पंचसमिओ कलहझंझपिसुणओहाण विरओ अ पाएण ॥

चू. तित्थंकरगुरुआयरियसाहुसु भत्तिमं हत्थपादपडिसंलीणो गुरुसकासे हत्थपादप्रहणात् कायसंलीनता गृहीता । एगगहणे सेसावि इंदिया विभासियव्वा । पंचसु समितीसु इंदिएसु वा, कलहविरतो संजमरतो ओहाणविरतो थिरसंजमो ।

नि. [१३७] पाएण एरिसो सिज्झइति कोइ पुना आगमेस्साए ।
केन हु दोसेन पुनो पावइ समणो वि आयाइं ॥

चू. एतेहिं गुणेहिं उववेतो नाणदंसणचरित्तगुणेहिं य पाएण सिज्झति । जो न सिज्झति तेणेव भवग्गहणेणं, सो केन हु दोसेणं ?

नि. [१३८] जाणि भणिआणि सुत्ते तहागएसुं तहा निदानानि ।
संदान निदानं नियपच्चोति य होति एगद्धा ॥

चू. जाणि भणिताणि सुत्ते वक्ष्यमाणानि तथागता-तित्थगरा तेहिं भणितानि तहा तहति निदानट्टाणाणि निदानप्रकारा वा, ते नवविहा । पठयते च-नव य निदानाणि, अथवा तथागतेहिं निदानाणि जाणि भणिताणि ताइं कुर्वन् पुनो समणो आयाति पावेति । एगट्टिया-संताणंति वा निदानंति वा बंधोति वा । ते बंधं चेव निक्खेविस्सामि । स च नामादि छव्विधो —

नि. [१३९] दव्वप्पओगवीससप्पओगसमूलउत्तरे चेव ।
मूलसरीरसरीरी साती अमनादिओ चेव ॥

चू. दव्वबंधो दुविधो पयोगबंधो वीससाबंधो य । पयोगबंधो तिविधो-मनादि ३ । मनस्स मूलप्पओगबंधो जे पढमसमए गेण्हंति पोग्गला मनोनुकामे मनपज्जतीए वा । सेसो उत्तरबंधो । एवं वयीए वि । जो सो कायप्पओगबंधो सो दुविधो मूलबंधो य उत्तरबंधो य । मूलबंधसरीरसरीरिणो जो संजोगबंधो स मूलबंधो सव्वबंधो वा । उत्तरबंधो—

नि. [१४०] निगलादि उत्तरो वीससाउ साई अनादिओ चेव ।

खेत्तम्भि जम्भि खेत्ते काले कालो जर्हिं जो उ ॥

चू वीससाबंधो सादीओ अनादीओ य । गतो दव्वबंधो-जो जम्भि खेत्ते बद्धो, जधा पुरिए निग्गमो वारितो चाररु वा जम्भि वा खेत्ते बंधो वत्तिज्जति । कालबंधो पंचरत्तणबंधो पंचविशकः, जम्भि वा काले बंधो वत्तिज्जति ।

नि. [१४१] दुविहो अ भावबंधो जीवजमीवे अ होइ बोधव्वो ।
एक्केक्कोवि तिविहो विवागअविवागतदुभयगो ॥

चू भावबंधो दुविधो-जीवभावबंधो अजीवभावबंधो य । अजीवभावबंधो चउदसविहो-तं उरालियं वा सरीरं ओरालिय-सरीरपरिणामितं वा दव्वं, वेउव्वियं वा सरीरं, वेउव्वियसरीरपरिणामिं वा दव्वं । आहारगं वा सरीरं आहारगसरीरपरिणामियं वा दव्वं । तेयगं वा सरीरं तेयगसरीरपरिणामियं वा दव्वं, कम्मयं वा सरीरं कम्मयसरीरपरिणामितं वा दव्वं, पयोगपरिणामिते वन्ने गंधे रसे फासे । जीवभावप्पओगबंधो मिथ्यादर्शनाऽविरतिप्रमादकषायजोगबंधाः । अजीवभावप्पयोगबंधो दुविधो-विपाकजो अविपाकजो य । विपाकजो जो सुभत्तेण गहिताणं पोग्गलाणं सुभो चेव उदतो । अविपाकजो जाण चेव उदओ अन्नहा वा उदयो । अहवा अजीवभावबंधो द्वयोः परमाण्वोः परस्परबद्धयोरेयं उत्तरकालं वन्नादीहिं नासहबंधजोगो सो अजीवभावबंधो भवति कम्मपोग्गला । जीवभावप्रयोगबंधो तिविधो-विपाकजो अविपाकजो उभयो, जीवभावविपाकजो जेन चेव भावेन गहिता तेन चेव वेदेति एस विपाकजो । अविपाकजा अन्नधा वेदेति । अथवा तेसिं चेव पोग्गलाणं उदओ-वेदना । सा दुविधा-विपाकजा अविपाकजा य । तेसिं पोग्गलाणं सति भावे भवति अभावे न भवति । अहवा जे बद्धपुड्ढनिधत्ता, सो विपाकजो वा । जो पुन निकाचित्ते सो नियमा विपाकजा । अथवा -

नि. [१४२] भावे कसायबंधो अहिगारो बहुविहेसु अत्थेसु ।
इहलोगपारलोगिय पगयं परलोगिए बंधे ॥

नि. [१४३] पावइ धुवमायाति निआणदोसेण उज्जमंतंवि ।
विणिवायंपि य पावइ तम्हा अनियाणता सेआ ॥

चू अहिगारी बहुविहेसु अत्थेसु, के ते बहुविहा अत्था ? इहलोइया परलोइया य । इहलोए धम्मिलादाण सुभा, असुभा मियापुत्ते य । गोत्ता से परलोइया एते चेव बंधदत्तादीणं वा । तथागतसु दसहा निदाणाणि एवं वा वत्तव्वं विणिवातंपि पावति । विणिवातो संसारो तद्दोपांश्च पावति, यस्मादेवं तस्मात् अनिदानता श्रेया । कहं ? विनिपातं न पावति उच्यंते-

नि. [१४४] अपासत्थाए अकुसीलयाए अकसायअप्पमाए य ।
अनिदानयाइ साहू संसारमहन्नवं तरई ॥

चू निज्जुत्ती सम्मत्ता ॥ नामनिष्फत्रो गतो ।

सुत्तानुगमो सुत्तं उच्चारेत्तव्वं ।

मू. (९४) तेणं कालेणं तेणं समयेणं रायगिहं नामं नयर होत्था, वन्नओ गुणसिलए चेइअं रायगिहे सेणिअं नामं राया होत्था, रायवन्नओ रूवं जहा उववातिए जाव चेलणासद्धिं विहरति,

मू. (९५) तअं णं से सेणिअं राया अन्नया कयाइ ण्हाए कयवलिकम्मे कयकोउगमंगल-

पायच्छित्त-सिरसाण्हाए कंठे मालकडे आविद्धमनि सुवन्ने कपियहारुद्धहारतिसरतपालंबपलंबमाण-
कडिसुत्तयकयसोभे पिण्डिद्दगेवेजे अंगुलेज्जगजावकप्परुक्खए चेव अलंकितविभूसिते नरिं
सकोरं टमल्लदामेणं छत्तेणं धरिज्जामाणेणं जाव ससिच्च पियदंसणे नरवइ जेनेव बाहिरिया उवट्टाण-
साला जेनेव सीहासने तेणेव उवागच्छति २ त्ती सीहासणवरंसि पुरत्थाभिमुहे निसीयति निसीइत्ता
कोटुंबियपुरिसे सहावेइ २ तां एवं वयासी । गच्छइ णं तुब्भ देवानुप्पिया जाइं इमाइं रायगिहस्स
नगरस्स बहिता तं जहा-आरामाणि य उज्जाणानि य आपसणानि य आयतणानि य देवकुलानि य
सभातो य पनियगेहाणि य पनियसालतो य छुहाकम्मंताणि य धम्मकम्मं-तानि य कट्टकम्मंताणि
य दब्भकम्मंताणि य इंगालकम्मंताणि य वणकम्मंताणि य जे तत्थ वणमहत्तरगा अन्नाता चिद्धंति
ते एव वदथ । एवं खलु देवानुप्पिया सेणिए राया भिंभिसारे आनवेति । जताणं समणे भगवं
महावीरे आदिकरे तित्थकरे जाव संजमेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणे विहरेज्जा, तयाणं तुब्भे भगवतो
महावीरस्स अहापडिरुवं उग्गहं अनुजाणथ, अधा २ ता सेणियस्स रन्नो भिंभिसारस्स एयमड्डं
पिअं निवेदथ, तएणं ते कोटुंबियपुरिसा सेणिएण रत्ता भिंभिसारेण एवं वुत्ता समाणा हट्टजाव
हयहियता कय जाव एवं सामिति आणाए विनयेणं पडिसुणंति एवं २ ता सेणियस्स अंतियातो
पडिनिक्खमंति पडि०२ ता रायगिहं नगरं मज्झंमज्जेणं निगच्छंति २ ता जाइं इमाइं रायगिहस्स
बहिता आरामानि य जाव जे तत्थ महत्तरया अन्नाता चिद्धंति, एवं वदंति । जाव सेणियस्स रन्नो
एयमड्डं पियं निवेदेज्जा से पियं भवतु दोच्चं पि तच्चं पि एवं वदन्ति, एवं वदित्ता जामेव दिसिं
पाउब्भूया तामेव दिसिं नगरस्स परिगता ॥

मू (१६) तेणं कालेणं तेणं समयेणं समणे भगवं महावीरे आइगरे तित्थगरे जाव गामानुगामं
दूइज्जमाणे जाव अप्पाणं भावेमाणे विहरति, ततेणं रायगिहे नगरे सिंघाडगतियचउक्कचट्टर जाव
परिसा निग्गता जाव पज्जुवासेति ततेणं ते चेव महत्तरगा जेनेव समणे भगवं महावीरे तेणेव
उवागच्छति तेणेव २ ता समणे भगवं महावीरे तिखुत्तो वंदंति नमंसंति वंदित्ता नमंसित्ता नामागोयं
पुच्छंति नामं गोत्तं पधारंति २ ता एगततो मिलंति एग २ ता एगंतमवक्कमंति एगंतं २ ता एवं
वदासि । जस्स णं देवानुप्पिया सेणिए राया भिंभिसारे दंसणं कंखति, जस्सणं देवानुप्पिया सेणिए
राया दंसणं पीहेति जस्सणं देवानुप्पिया सेणिए राया दंसणं पत्थेति जाव अभिलसति, जस्स णं
देवानुप्पिया सेणिए राया नामगोत्तस्सवि सवणताए हट्टतुट्ट जाव भवति सेणं समणे भगवं महावीरे
आदिकरे तित्थकरे जाव सव्वन्नु सव्वदरिसी पुव्वानुपुव्वि चरमाणे गामानुगामं दुतिज्जमाणे सुहं
सुहेणं विहरंते इहमागते इह संपत्ते जाव अप्पाणं भावेमाणे विहरति, तं गच्छइ णं देवानुप्पिया
सेणियस्स रन्नो एवमड्डं निवेदेमो पियं भे भवतित्ति कट्टु एयमड्डं अन्नमन्नस्स पडिसुणेति २ ता
जेनेव रायगिहे नगरे तेणेव उवागच्छन्ति तेणे २ ता रायगिहं नगरं मज्झंमज्जेणं जेनेव सेणियस्स
रन्नो गेहे जेनेव सेणिए राया तेणेव उवागच्छइ २ ता सेणियं रायं करयल-परिग्गहियं जाव जएणं
विजएणं वट्ठावेइ २ ता एवं वयासी, जस्सणं सामी दंसणं कंखइ जाव सेणं समणे भगवं महावीरे
गुणसिलए चेइए जाव विहरति, तेनं देवानुप्पिया पियं निवेदेमो, पियं भे भवतु ।

मू (१७) तएणं से सेणिए राया तेसिं पुरिसाणं अंतिए एयमड्डं सोच्चा निसम्म हट्टतुट्ट जाव

हियए सीहासनाओ अब्भुद्देइ २ ता जहा कोणितो जाव वंदति नमंसति वंदित्ता नमंसित्ता ते पुरिसे सक्कारेति सम्मानेति २ ता विपुलं जीवियारिहं पित्तिदानं दलयति २ ता पडिविसज्जेति २ ता नगरगुत्तियं सद्दावेइ २ ता एवं वयासी । खिप्पामेव भो देवानुप्पिया ! रायगिहं नगरं सभित्तरं बाहरियं आसित्तसम्भजितोवलित्तं जाव पच्चुपिणाति ।

मू. (९८) ततेणं से सेणिए राया बलवाउयं सद्दावेउ २ ता एवं वयासी । खिप्पामेव भो देवानुप्पिया ! हयगयरहजोहकलियं चाउरंगिणं सेन्नं सन्नाहेह जाव से पच्चपिणति, तएणं सेणिये राया जाणसालियं सद्दावेति २ था एवं वदासी खिप्पामेव भो देवानुप्पिया ! धम्मियं जानपवरं जुतामेव उवट्टवेहि उवट्टवेत्ता मम एतमाणत्तियं तेनेव उवागच्छइ २ ता जाणसालं अनुपविसति २ ता जाणगं पच्चुवेक्खति जाणगं पच्चोरुभति जाणगं संपमज्जति २ ता जाणगं नीनेति २ ता दूसं पवनेति २ ता जाणाइं समलंकरेति २ ता जाणाइं वरमंडियाइं करेति २ ता जेनेव वाहनसाला तेणेव उवागच्छइ २ ता वाहनसालं अनुपविसति २ ता वाहणाइं नीनेति २ ता दूसे पवनेति २ ता वाहणाइं सालंकरेइ २ ता वाहणाइं वरभंडमंडिताइं करेति २ ता जाननं जोएति २ ता वट्टमगं गाहेति २ ता पओगलट्टिपधरे ए आरुहइ २ ता जेनेव सेणिए राया तेणेव उवागच्छइ २ ता करयल जाव एवं वदासी-जुत्ते ते सामी धम्मिए जानपवरे आइडे भदं तद्दूहाहि ।

मू. (९९) तएणं से सेणिए राया भिभिसारे जानसालियस्स अंतिए एयमट्टं सोच्चा निसम्म हट्टतुट्ट जाव मज्जनधरं अनुपविसइ जाव कप्परुक्खए चेव अलंकितविभूसिते नरिंदे जाव मज्जणधरातो पडिनिक्खमति २ ता जेनेव चेळ्णादेवी तेणेव उवागच्छति २ ता चेळ्णं देविं वदासि, एवं खलु देवानुप्पिये ! समणे भगवं महावीरे आदिकरे तित्थकरे जाव पुच्चानुपुब्बि व संजमेणं तवसा अप्पाणं भावेमाणे विहरति । तं महाफलं देवानुप्पिये ! तहा लूवाणं अरहंताणं जाव गच्छामो देवानुप्पिये ! समणे भगवं महावीरे वंदामो नमंसामो सक्कारेमो सम्मानेमो कल्लाणं मंगलं देवतं चेतियं पज्जुवासामो, एतेणं इहभवे य परभवे य हिताए सुहाए खमाए निसेसाए जाव अनुगामियत्ताए भविस्सति

मू. (१००) ततेणं सा चेळ्णादेवी सेणियस्स रन्नो अंतिए एयमट्टं सोच्चा निसम्म हट्टजाव पडिसुणेति, २ ता जेनेव मज्जणधरे तेणेव उवागच्छइ २ ता णहाता कयबलिकम्मा कय कोउयमंगलपायच्छित्ता किं ते वरपत्तणेउरमणि-मेहल-हाररइयउवचियकडगखुडुएगावलीकंठ सुमरगय-तिसरतवखलयहेमसुत्तयकुंडलउज्जोयवियाणणा रयणविभूसियंगी चीणंसुयवत्थपरिहिता दुगुल्लसुकुमारकंतरमणिज्जउत्तरिज्जा सव्वोउय सुरभिकुसुमसुंदररयितपलंबसोहंकंतविकंत-विकसंतचित्तमाला वरचंदनचच्चिया, वराभरणभूसियंगी कालागुरुधूवधूविया सिरिसमानवेसा बहूहिं खुज्जाहिं चिलातियाहिं जाव महत्तरवंदपरिक्खिता बाहरिया उवट्टाणसाला उवागच्छति ।

मू. (१०१) तअेणं से सेणिए राया चेळ्णाए देवीए सच्चिं धम्मियं जानपवरं दुरुहइ २ ता सकोरिण्टमल्लदामनं छत्तेणं धरिज्जमाणेणं उववाइगमेन नेयव्वं जाव पज्जुवासइ, एवं चेळ्णा देवी जाव महतरग-परिक्खिता जेनेव समणे भगवं महावीरे तेणेव उवागच्छइ २ ता समणं भगवं वंदति नमंसति सेणियं रायं पुरो काउं ठितिया चेव जाव पज्जुवासति तएणं समणे भगवं महावीरे सेणियस्स रन्नो भिभिसारस्स चेळ्णाए देवीए तीसे महति-महालियाए परिसाए मुनिपरिसाए

जतिपरिसहाए मनुस्सपरि० देवपरि० अनेगसहाए जाव धम्मो कहितो परिसा पडिगया सेणितो पडिगतो,
मू (१०२) तथ एग्तियाणं निग्गंथणं निग्गंथीण य सेणियं रायं चेल्लणं देहिं पासित्ताणं इमेतारूवे
 अब्भत्थिते जाव संकम्पे समुपज्जित्था । अहोणं सेणिअे राया महिद्धीए जाव महेसक्खे जेणं ण्हाते
 कयकोउयमंगल पायच्छित्ते सव्वालंकारभूसिते चेल्लणादेवीए सद्धि उरालाई भोगभोगाई भुंजमाणे
 विहरति । न मे दिट्ठा देवा देवलोगंससि सक्खं खलु अयं देवे, जति इमस्स तव नियमबंभचेरफल-
 वित्तिविसेसे अत्थि ? वयमवि आगमेस्साणं इमाइं एताइं उरालाईं एयारूवाइं मानुस्सगाइं भोगभोगाईं
 भुंजमाणे विहरामो, सेत्तं साहू । अहोणं चेल्लणा देवी महिद्धिया जाव महेसक्खा जा णं ण्हाया
 कयबलिकम्मा जाव सव्वालंकारविभूसिता सेणिएण रत्ता सद्धि उरालाईं जाव मानुस्सगाइं भोगभोगाईं
 भुंजमाणी विहरति न मे दिट्ठा देवीओ देवलोगंमि, सक्खं खलु इयं देवी, जेइ इमस्स तव नियम-
 बंभचेरवासस्स कल्लणे फलवित्तिविसेसे अत्थि ? वयमपि आगमिस्साणं इमाइं एयारूवाइं उरालाईं
 जाव विहरामो, सेत्तं साहू ।

मू (१०३) अज्जोसि समणे भगवं महावीरे तं बहवे निग्गंथाण निग्गंथीओ य आमंतेत्ता एवं
 वदासि-सेणियं रायं चेल्लणं देवि पासित्ता इमेतारूवे अब्भत्थिते जाव समुपज्जित्थ । अहो णं सेणिए
 राया महिद्धीए जाव सेत्तं साहू अहो णं चेल्लणा देवी महिद्धिया सुंदरा जाव सेसे नूनं अज्जो अत्थे
 समद्धे ? हंता अत्थि । एवं खलु समणाउसो मए धम्मे पन्नत्ते इणमेव निग्गंथे पावयणे सच्चे अनुत्तरे
 पडिपुन्ने केवलिए संसुद्धो नेआउए सल्लगतणे सिद्धिमग्गे मुत्तिमग्गे निज्जाणमग्गे निव्वाणमग्गे
 अवितथमविसिद्धे सव्वदुक्खप्पहीणमग्गे इत्थं ठिया जीवा सिज्झंति बुज्झंति मुच्चंति परिनिव्वा-
 यंति सव्वदुक्खाणमंतं करेति । जस्स णं धम्मस्स निग्गंथे सिक्खाए उवट्ठिए विहरमाणे पुरादिगिंच्छाए
 पुरापिवासाए पुरावाताऽऽतवेहिं, परा पुट्ठे विरूवरूवेहिं परिसहोवसग्गेहिं उदिन्नकामजाए यावि
 विहरेज्जा, सेय परिकम्पेज्जा, सेय परिकम्पमाणे पासेज्जा, जे इमे उग्गपुत्ता महामाउया भोगपुत्ता
 महामाउया तेसिं अन्नतरस्स अतिजायमाणस्स निज्जायमाणस्स पुरओ महं दासी-दास-किंकर-
 कम्मकर-पुरिस-वायत्तपरिक्खित्तं छत्तंभिगारं गहाय निगच्छंति, तदनंतरं च णं पुरतो महं आसा
 आसवरा उभओ तेसिं नागा नागवरा पिट्ठओ रहा रहवरा संगिल्लिसेणं उद्धरिय सेयच्छते
 अब्भुगतभिगारे पग्गहिय तालियंट्टे पवियथसेयचामरा वालवीयणिए अभिक्खणं २ अभिजाति-
 यनिजातियसप्पभासमुचावरं च णं ण्हाते कयबलिकम्मे जाव सव्वालंकारभूसिते महतिमहालियाए
 कूडागारसालाए महतिमहालयंसि सीहासंसि जाव सव्वरातिनिएणं जोतिणा जिज्जायमाणेणं
 इत्थीगुम्मपरिवुडे महता-हतनट्टगीतवाइततंतीतलतालतुडिघणमुत्तिगमद्वल-वाइयरवें ओरालाईं
 मानुस्सगाइं भोगभोगाईं भुंजमाणे विहरति । तस्स णं एगमवि आनवेमाणस्स जाव चत्तारि पंच
 अवुत्ता चेव अब्भुद्धेति । भण देवानुप्पिया किं ? करेमो, किं ? उवनेमो किं चेद्दामो ?, किं ? भे
 हितं इच्छित्तं किं भे आसगस्स सदति ? जं पासित्ता निग्गंथे निदानं करेति । जइ इमस्स
 तव नियमबंभचेरवासस्स तं चेव जाव साहू । एवं खलु समणाउसो निग्गंथे निदानं किच्चा तस्स
 ड्ढाणस्स अनालोइयऽपडिक्कंते कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवलोगेसु देवत्ताए उववत्तारो
 भवंति, महिद्धिएसु जाव चिरट्ठितीएसु सेणं तथ देवे भवति महिद्धिए चिरट्ठिए, ततो देवलोगातो
 आउखतेणं ट्ठित्तिखतेणं अनंतरं चयं चइत्ता जे इमे उग्गपुत्ता महामाउया भोगपुत्ता महामाउया

तेसिं णं अन्नतरंसि कुलंसि पुत्ताए पच्चायांति सेणं तत्थ दारए भवति सुकुमालपाणिपाए जाव सुरुवे, तएणं से दारए उम्मुक्कबालभावे विन्नायपरिणायमित्ते जोव्वणगमनुपत्तो सयमेव पेइयं दायं पडिवज्जति तस्सणं अतिजायमाणस्स वा पुरओ जाव महं दासी दास जाव किं ते आसगस्स सदति ? तस्स णं तहस्पगारस्स पुरिसजातस्स तहारुवे समणे वा माहणे वा उभओ कालं केवलपन्नतं धम्ममाइक्खेज्जा ? हंता आइक्खेज्जा, से णं पडिसुणेज्जा ? नो इणट्ठे समत्थे, अभविए णं से तस्स धम्मस्स सवणयाए, से य भवइ महिच्छे महारंभे महापरिग्गहे अहम्मिए जाव दाहिणगामी नेरइय आगमिस्साणं दुल्लहबोहिए यावि भवइ, तं एवं खलु समणाउसो तस्स निदानस्स इमेतारुवे फलविवागे जं नो संचाएति केवलपन्नतं धम्मं पडिसुणित्तए ॥

चू. 'तेणं कालेणं' कालांतरगतः समयो यो कालो रायगिहे नगरे गुणसिलए चेतिए सेणिए राया भिभिसारे, कहं भिभिसारो ? कुमारभावे निययधरे पलित्ते रमणयं भिमयं धेनुणं निग्गतो, अवसेसा कुमारा आभरणादि । पिउणा पुच्छिया, सव्वेहिं कहति-जेहिं जं नीणियं मया भिभिया निणित्ता, पसेणइणा भणितो-तुज्ज किं ? एस सारो । तेन भणियं-आमति । ततो से रत्ता भिभिसारो नामं कतं । सेसं कठं । नवरं च वणकम्मंता आरामपोसगाणं गिहाणि, जे तत्थ वन्नपा वणं पांतीति वणपा आरामरक्षका इत्यर्थः । महत्तरगा तेसिं, अहवा धिया आज्ञाप्ता अत्यर्थं नाता वाहणाइं अप्फालणा ते यं वाहणा । इंगितं पत्थितं-चित्तितं विद्याणित्ताहिं, इंगितेन-चित्तितेन य पत्थित्तं-अभिलसितं जाणति । वरिसधरा वद्धितया कंचुगपरिरिता कंचुइज्जा । अत्तपरिक्खित्तं प्रयत्नपरिग्रहः । अहो चिल्लणादेवी जाव सत्तित्ति सतः शोभनस्य वा, इमस्सत्ति-जतिणस्स, तवो-बारसविधो, नियमो दुविधो-इंदियदमो नोइंदियदमो य । बंभं-अट्टारसविधं सीलंगाणि वा साधु सोभनं, से नूनं मे अज्जो अत्थे समट्ठे ? हंता अत्थि ।

मू (१०४) एवं खलु समणाउसो मए धम्मं पन्नत्ते इणमेव निग्गंथे पावयणे जाव सव्वदुक्खाणं अंतं करेति । जस्स णं धम्मस्स निग्गंथी सिक्खाए उवट्ठिया विहरमाणी पुरा दिगिच्छाए उदिन्नकाम जाया बिहरेज्जा सा य परक्कमेज्जा, सा य परक्कम्ममाणी पासेज्जा से जा इमा इत्थिया भवति एगा एगजाया एगाभरणपिहिणा तेल्लकेलाइ वा सुसंगोपित्ता तेल्लपेलाइ वा सुसंपरिहिया रयणकरंडग-समाणा तीसेणं अतिजायमाणीए वा निज्जायमाणीए वा पुरतो महं दासी दास चेव जाव किं ? भे आसगस्स सदति ? । जं पासित्ता निग्गंथी निदानं करेति । जति इमस्स सुचरियस्स तव-नियम जाव भुंजमाणी विहरामि सेत्तं साधू ।

एवं खलु समणाउसो निग्गंथी निदाणं किच्चा तस्स ठाणस्स अनालोइपडिकता कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवलोएसु देवत्ताए उववत्तारो भवति महिडिए जाव सेणं तत्थ देवे भवति जाव भुंजमाणी विहरति । तस्स णं ताओ देवलोगाओ आउक्खएणं भवक्खएणं द्वितिक्खएणं अनंतरं चयं चइत्ता जइ इमे उग्गपुत्ता महामाउया भोगपुत्ता महामाउया एतेसिं णं अन्नतरंसि कुलंसि दारियत्ताए पच्चायाति सा णं तत्थ दारियावि भवति सुकुमाल जाव सुरुवा । ततेणं तं दारियं अम्मापियरो आमुक्कबालभावं विन्नायपरिणयमित्तं जोव्वणगमनुपत्तं पडिरुवेणं सुक्केण पडिरुवस्स भत्तारस्स भारियत्ताए दलयंति सा णं तस्स भारिया भवति । एगा एगजाता इड्ढा कंता जाव रयणकरंडसमाणा तीसे जाव अतिजायमाणीए वा निज्जायमाणीए वा पुरतो महं दासीदास

जाव किं ? ते आसगस्स सदति, तीसेणं तहप्पगाराए इत्थियाए तहारूवे समणे माहणे वा उभय कालं केवलपन्नत्तं धम्मं आइक्खेज्जा ? सा णं भंते पडिसुणेज्जा ? नो इण्ढे समत्थे, अभविया णं सा तस्स धम्मस्स सवणयाए सा च भवति महिच्छा महारंभा महा-परिग्गहा अहम्मिया जाव दाहिणगामिए नेरइए आगमिस्साए दुल्लभबोहियावि भवति । एवं खलु समणाउसो ! तस्स निदानस्स इमेयारूवे पाव-कम्म-फलविवागं जं नो संचाएति केवलपन्नत्तं धम्मं पडिसुणेत्तए ॥

मू. (१०५) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मे पन्नत्ते इणमेव निग्गंथे पावयणे तह चेवं जस्स णं धम्मस्स निग्गंथे सिक्खाए उवडित्ते विहरमाणे पुरादिगिच्छाए जाव से य परक्कममाणे पासेज्जा इमा इत्थिका भवति एगा एगाजाता एगा जाव किं ? ते आसगस्स सदति ? जं पासित्ता निग्गंथे निदानं करेति दुक्खं खलु पुमत्तणए जे इमे उग्गपुत्ता महामाउया भोगपुत्ता महामाउया एतेसिं णं अन्नतरेसु उच्चावएसु महासमरसंगमेसु उच्चावयाइं सत्थाइं उरसि चेव पडिसंवेदेन्ति, तं दुक्खं खलु पुमणत्तए इत्थित्तणयं साहू । जइ इमस्स तवनियमबंभचेरवासस्स फलवित्तिविसेसे अत्थि ? वयमवि आगमेस्साणं जाव से तं साधू । एवं खलु समणाउसो ! निग्गंथे निदानं किच्चा तस्स द्वाणस्स अनालोइयअपडिक्कंते कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु जाव से णं तत्थ देवे भवति महिद्धिए जाव विहरति । सेणं देवे ततो देवलोगाओ आउक्खएणं जाव अन्नतरंसि कुलंसि दारियत्ताए पच्चायाति जाव तेणं तं दारियं जाव भारियत्ताए दलयन्ति सा णं तस्स भारिया भवति एगा एगजाता जाव तहेव सव्वं भाणियव्वं तीसे णं अतिजायमाणीए वा जाव किं ? ते आसगस्स सदति । तीसे णं तहप्पगाराए इत्थिकाए तहारूवे समणे वा माहणे वा जाव णं पडिसुणेज्जा ? नो इण्ढे समत्थे, अभविया णं सा तस्स धम्मस्स सवणताए, सा य भवति महिच्छा जाव दाहिणगामिए नेरइए आगमेस्साणं दुल्लभबोहियावि भवति तं एवं खलु समणाउसो ! तस्स निदानस्स इमेतारूवे पावते फलविवागे भवति जं नो संचाएति केवलपन्नत्तं धम्मं पडिसुणेत्तए ॥

मू. (१०६) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मे पन्नत्ते इणमेव निग्गंथे पावयणे सेसं तं चेव जाव जस्स धम्मस्स निग्गंथी सिक्खाए उवडिता विहरमाणी पुरा दिगिच्छाए पुरा जाव उदिन्न-कामजातायावि विहरेज्जा, साय परक्कमेज्जा साय परक्कममाणी पासेज्जा से जे इमे उग्गपुत्ता महामाउया भोगपुत्ता महामाउया जाव किं ? ते आसगस्स सदति ? जं पासित्ताणि निग्गंथी निदानं करेति दुक्खं खलु इत्थित्तणए दुस्संचाराइं गामंतराइं जाव सन्नियेसंतराइं । से जहा ता मए अंबपेसियाति वा अंबाडगपेसियाति वा मंसपेसियाति वा उच्चुखंडयाति वा संबलिफालियाति वा बहुजनस्स आसायणिज्जा पत्थणिज्जा पीहणिज्जा अभिलसणिज्जा एवामेव इत्थिकायि बहुजनस्स आसायणिज्जा तं दुक्खं खलु इत्थित्तणए पुमत्तणा; साहू, जइ इमस्स तवनियमस्स जाव साहू । एवं खलु समणाउसो ! निग्गंथी निदानं किच्चा तस्स द्वाणस्स अनालोइयअपडिक्कंता कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवत्ताए उववत्तारा भवति, सेणं तत्थ देवे भवति महिद्धिए जाव चइत्ता जे इमे उग्गपुत्ता तहेव दारए जाव किं ? ते आसगस्स सदति ? तस्स णं तहप्पगारस्स पुरिसजा-तस्स जाव अभविएणं से तस्स धम्मस्स सवणताए से य भवति महिच्छाए जाव दाहिणगामिए जाव दुल्लभबोहिए यावि भवति एवं खलु जाव पडिसुणेत्तए ।

मू. (१०७) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मे पन्नत्ते, इणमेव निग्गंथे पावयणं तहेव जस्स णं

धम्मस्स निग्गंथो निग्गंथी वा सिक्खाए उवड्ढविए विहरमाणे पुरादिर्गिच्छा जाव उदिन्नकामभोगे जाव विहरेज्जा सेयपरक्कमेज्जा सेय परक्कममाणे मानुस्सेहिं कामभोगेहिं निव्वेयं गच्छेज्जा, मानुस्सगा खलु कामभोगा अधुवा अनितिया असासता सडणपडणविद्धंसणधम्मा उच्चारपासवणखेलसिं-
धाणवंतपित्तपूतसुक्कसोणियसमुब्बवा दूरुवउस्सासनिस्सासा दुरूवमुत्तपुरीसपुन्ना वंतासवा पित्तासवा खेलासवा पच्छा पुरं च णं अवस्स विप्पजहणिज्जा संति उड्ढं देवा देवलोगंमि तेणं तत्थ अन्नेसिं देवाणं देवी अभियुंजिय २ परियारेति अप्पणो चेव विउव्वियायि परियारेति संति सति इमस्स तव तं चेव सव्वं भाणियव्वं । जाव वयमवि आगमिस्साणं इमाइं एतारूवाइं दिव्वाइं भोगभोगाइं भुंजमाणे विहरामो सेत्तं साहू एवं खलु समणाउसो निग्गंथो वा निग्गंथी वा निदानं किच्चा तस्स ड्ढाणस्स अनालोइयअपडिक्कंते काल्मासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवेसु देवत्ताए उववत्तारो भवती, तं जथा-महिद्धिएसु जाव पभासेमाणेणं अन्नं देवं अन्नं देवी तं चेव जाव पवियारेति, तेणं तातो देवलोगातो तं चेव पुमत्ताए जाव, किं ? ते आसगास्स सवति तस्सणं तहप्पगारस्स पुरिसजातस्स तथारूवे समणे वा माहणे वा जाव पडिसुणेज्जा ? सेणं सदहेज्जा पत्तिएज्जा रोएज्जा ? नो इण्ढे समड्ढे । अभविणं से तस्स धम्मस्स सदहणताए, से य भवति महिच्छे जाव दाहिणगामिए नेरइए आगमेस्साए दुल्लभबोहियाए यावि भवति । तं चेव खलु समणाउसो तस्स निदानस्स इमेतारूवे पावए फलविवागे, जं नो संचाएति केवलपन्नत्तं धम्मं सदहितए वा ॥

मू. (१०८) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मे पन्नत्ते तं चेव सेय परक्कममाणे मानुस्सए कामभोगेसु निव्वेदं गच्छेज्जा, मानुस्सगा खलु कामभोगा अधुवा अनितिया तहेव जाव संति उड्ढं देवा देव लोगंसि तेणं तत्थ नो अन्नदेवा नो अन्नदेविं अभियुंजिय २ परियारेति अप्पणच्चियाए देवीए अभियुंजिए परियारेति अप्पणा चेव अप्पाणं विउव्विय परियारेन्ति । सेति इमस्स तव तं चेव सव्वं जाव सेणं सदहेज्जा पत्तिएज्जा ? नो इण्ढे समड्ढे नन्नत्थरुयी रूयिमादाए सेय भवति से जे इमे आरन्निया आवसिया गामनियतिया कण्हयिरहस्सिया नो बहुसंजता नो बहुपडिविरता पाणभूत-
जीवसत्तेसु ते अप्पणा सच्चासोसाइं एवं विप्पडिवदेन्ति, अहं न हंतव्वो अन्ने हंतव्वा अहं न अज्जावेतव्वो अन्ने अज्जावेतवा अहं न परियावेतवो अन्ने परियावेतव्वा अहं न परिघेतव्वो अन्ने परिघेतव्वा अहं न उद्वेतव्वो अन्ने उद्वेतव्वा एवामेव इत्थिकामेहिं मुच्छिया गद्धिया गिद्धा अज्जोववन्ना जाव कालमासे कालं किच्चा अन्नतराइं किब्बिसयाइं ड्ढाणाइं उववत्तारो भवन्ति ते ततो विमुच्चमाणा भुज्जो एलमूयत्ताए पच्चायाति तं खलु समणाउसो ! तस्स निदानस्स जाव नो संचाएति केवलपन्नत्तं धम्मं सदहितए वा ॥

मू. (१०९) एवं खलु समणाउसो ! मे धम्मे पन्नत्ते जाव मानुस्सगा खलु कामभोगा अधुवा, तहेव संति उड्ढं देवलोयंसि नो अन्नं देवं अन्नं च देविं अभियुंजिय २ परियारेति नो अप्पणा चेव अप्पाणं वेउव्विय परियारेन्ति संति इमस्स तव नियम तं चेव जाव एवं खलु समणाउसो ! निग्गंथो वा निग्गंथी वा निदानं किच्चा अनालोइय तं चेव जाव विहरति सेणं तत्थ अन्नं देवं नो अन्नं देविं अभियुंजिय २ परियारेति नो अप्पां चेवं अप्पाणं विउव्विय २ परियारेति सेणं ताओ देव-लोगाओ आउक्खएणं भवक्खएणं तं चेव वत्तव्वं नवरं हंता सदहेज्जा पत्तीइज्जा रोएज्जा ? सेणं सीलव्वतगुण-
वेरमणपच्चक्खाण पोसहोवावासाइं पडिवज्जेज्जा ? नो तिण्ढे समड्ढे, सेणं दंसणसावए भवति

अभिगतजीवाजीव जाव समणोवासगपरियागं पाउणइ बहूइं पा २ कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवलोएसु उववतारो भवति । एवं खलु समणाउसो । तस्स निदानस्स इमेतारूवे पावए फलविवागे जं नो संचाएति सीलव्वतगुणपोसहोववासाइं पडिवज्जितए ॥

मू (११०) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मं पन्नत्ते तं चेव सव्वं जाव सेय परक्कममाणे दिव्वमानुस्सेहिं कामभोगाहे निव्वेदं गच्छेज्जा, मानुस्सगा कामभोगा अधुवा जाव विप्पजहणिज्जा, दिव्वावि खलु कामभोगा अधुवा अनितीया असासता चलाचलणधम्मा पुनरागमणिज्जा पच्छा पुव्वं च णं अवस्स विप्पजहणिज्जा, सति इमस्स तव नियमस्स जाव अत्थि वयमवि आगमेस्साणं जे इमे भवन्ति उग्गपुत्ता महामाउया जाव पुमत्ताए पच्चायन्ति तत्थणं समणोवासए भविस्सामि अभिगत-जीवाजीवे जाव फासुएसणिज्जेणं असनपानखाइमसाइमे णं विहरिस्सामि सेतं साधू । एवं खलु समणाउसो ! निग्गंथो वा निग्गंथी वा निदाणं किच्चा तस्स द्वाणस्स अनालोइय जाव देवलोएसु देवत्ताए उववतारो भवति जाव किं ? ते आसगस्स सदति । तस्सणं तहप्पगारस्स पुरिसजातस्स जाव सदहेज्जा, सेणं सीलव्वय जाव पोसहोववासाइं पडिवज्जेज्ज ? हंता पडिवज्जेज्जा । सेणं मुंडे भवित्ता अगारातो अनगारियं पव्वएज्जा ? नो इणट्ठे समट्ठे, सेणं समणोवासए भवति अभिगतजीवा जाव पडिलाभेमाणे विहरइ, सेणं एतारूवेण विहारेण विहरमाणे बहूणि वासाणि समणोवासग परयागं पाउणति बहू २ आबाहंसि उप्पन्नंसि वा अनुप्पन्नंसि वा बहूइं हंता पच्चक्खाइं हंता बहूइ भत्ताइं अनसाइए छेदेत्ता अलोइय पडिकंते समाहिपत्ते कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवलोएसु देवत्ताए उववतारो भवति ते एवं खलु समणाउसो ! तस्स निदानस्स इमेतारूवे पाव फलविवागे जं नो संचाएति सव्वातो सव्वताए मुंडे भवित्ता अनगारियं पव्वइत्तए ।

मू (१११) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मं पन्नत्ते जाव से य परक्कममाणे दिव्वमानुस्सएहि काम-भोगेहि निव्वेयं गच्छेज्जा, मानुस्सगा खलु कामभोगा अधुवा जाव विप्पजहणिज्जा, दिव्वावि खलु कामभोगा अधुवा जाव पुनरागमणिज्जा सति इमस्स तव नियम जाव वयमवि आगमस्साणं जाइं इमाइं अंतकुलाणि वा उच्चकुलाणि वा दरिद्वकु० किविणकु० भिक्खाग० एएसिं अन्नतरंतसि कुलंसि पुमत्ताए पच्चायिस्सामि एस मे आता परिवाए सुणेहडे भविस्सति सेतं साधू । एवं खलु समणाउसो ! निग्गंथो वा निग्गंथी वा नियाणं किच्चा तस्स द्वाणस्स अनालोइय अपडिकंते सव्वं तं चेव जाव सेणं मुंडे भवित्ता अगारातो अनगारियं पव्वएज्जा सेणं तेणेव भवग्गहणेणं सिज्जेज्जा जाव सव्वदुक्खाणं अंतं करेज्जा ? नो इणट्ठे समट्ठे, सेणं भवइ सेणं जे अनगारा भगवंतो इरितासमिता जाव बंभचारी, सेणं एतेण विहारेणं विहरमाणा बहूइं वासाइं सामन्नपरियागं पाउणति बहू २त्ता अवाहंसि उप्पन्नंसि वा जाव भत्तं पच्चाइक्खित्ता जाव कालमासे कालं किच्चा अन्नतरेसु देवलोएसु देवत्ताए उववतारो भवतीति । एवं समणाउसो ! तस्स निदानस्स इमेता रूपेण पावए फलविवागे जं नो संचाएति तेणेव भवगहणेणं सिज्जेज्जा जाव सव्वदुक्खाणं अंतं करेज्जा ।

चू एवं खलु समणाउसो मए धम्मं पन्नत्ते । इणमेव निग्गंथे पावयणे-इणमोत्ति इदं प्रत्यक्षीकरणे । तमेव पागतेन इणमोत्ति भवति किं ? तदुच्यते-निग्गंथे पावयणे, निग्गंथा जहा पन्नत्तीए निग्गंथानामिदं नैग्रंथं बारसंगं गणिपिडंगं, तं च इमेहिं गुणेहिं उववेतं सव्वं सव्वं नाम सदभूतं, अनुत्तरं सव्वत्तिमं केवलं तदेवैकविधं नान्यद्वितीयं प्रवचनमिति पडिपुन्नं नाणादीहिं गुणेहिं

पुष्पावरविसुद्धं, नयनसीलं नैयायिकं, मोक्षं नयति संसुद्धं समस्तं सुद्धं संसुद्धं, सल्लकतणं सल्लो-
कम्बबंधो, खवणा सिद्धिमग्गं सिद्धीए मग्गो, पवयणं चरित्रादिरित्यर्थः । सोत्ती निज्जाणं निव्वाणं
च एगट्टियाणि । मग्गो पवयणमेव अवितहंति-तथ्यो मोक्षमार्ग इत्यर्थः । अविशंधि-संधानं संधिः
संसार इत्यर्थः, विविधा संधी विसंधी न विसंधी अविशंधी, किं तद्वचनं सव्वदुक्खप्पहीणमग्गं
प्रवचनमेव जस्स णं धम्मस्स चरित्तधम्मसिक्खाए दुविधाए गहणसिक्खाए आसेवणसिक्खाए
य । विहरमाणे गामानुगामं दूइज्जमाणो पुरा दिगिच्छिए-छुहाए पुरापुट्टे वातातपेहिं सीतोसिनेहिं
सेसा परिसहोवस्सग्गा विरूवरूवा गहिता । उद्दिन्न कामजातो मोहनिज्जेणं, यथा द्रव्यजातं सेय
परक्कमेज्ज तपसि सयमेव, सेयपरक्कममाणे पासेज्जा, से उदिन्नकामे, जे इमे उग्गपुत्ता कुलं महाउगा
माति च उवंसातो उभतो जातिविसुद्धा एवं लोयपुत्ता विससं कंठं । जाव सपुष्पावरं चणं पुष्पणे
अवरणे ण्हाते कतबलिकम्मे अच्चणियं करेति कुलदेवतादीणं । कोउगाणी-सीसपज्जोहार
लेणडहणादीणि, मंगलाइं सिद्धतथ्यहरितालियादीणि सिसे करेति सुवन्नमादीणि वा छिबंति,
पायच्छिंतं दुस्सुमिणघातनिमित्तं अग्गिहुणण गघातित्यादिसुवा धीयरण दिंति शिरसा ण्हाणादीहिं
ससीसो ण्हाति । ततो अलंकारो कचे मालकडेत्ति, फलहियारिद्ध आविद्धमणिसुवन्ने चूलामणी
सोवि हेड्डा सुवन्नेण बज्जति, सुवन्नाभरणेषु य प्रायेणं मणितो विज्जंति, कप्पितं-घडित माला-
नक्खत्तमालादि मोली-मउडो सो पुन कमलमउलसंठितो मउली वुच्चति, तिहिं सिहरेहिं मउडो
वुच्चति, चउरस्सो तिरीडी वग्घारितं-लबितं ज्ञापकं आसतोससत्तवग्घारितसोणिसुत्तमल्लदामकलावे
सोणी-कडी, सोणि सुत्तगं-कडिसुत्तगं, मलिज्जति मल्लं, सिरिदाम गंड्वादि, कलावोत्ति
कलावीकताणि (भल्लीगादीणि) इत्थि गुम्भो-समूहो महताहतं-आहतं-नाम आख्याणकनिबद्धं
नचिज्जति गिज्जति वाइज्जति य जहा नाडगं प्रबंधा वा, तंतीवीणा पवीससादि तंतंति भणंति । तलः
हस्ततलः । ताला कंसालागादि । तुडितं सव्वमेव आतोद्यं । घनलत्तिगा लकुडगादि सुतं गंठिततादि
पट्टजाणया-पडूहिं पवाइयं पडुच्च वाइयं, रवो-निग्घोसो, घनवाइतं-घना मेघा तेसिं निग्घोसो मेघरव
इत्यर्थः । उरालाणि उदारानि आज्ञामुखं तस्सणं एगमवि अनवेमाणस्स अब्भुट्टिता भणंति, भण
सामी-किं आहारामो ? दूरामो-दूराउ उवणेमो समीवत्थं, चेष्टगं प्रयुंजामो कतरं किं ? लेहितं-
इच्छितं सद्दादीणं, सूपकारा भणंति-किं भे आसगस्स सदति-अस्यते अनेनेति आस्यकं-मुखं । जं
पासित्ता निग्गंधे निद्देसेज्ज निदानं करेति । २। सेय भवति । जे इमे आरत्रिया सुत्तं उच्चारेतव्वं-
अरत्रे वसंतीति आरत्रिया तावसा इत्यर्थः । ते पुन केइ रूक्खमूले सुवंति । केइ उदगमूलेसु, अन्ने
आवसहेसु । तेसु आवसहेसु वसंतीत्यावसहिकाः ग्रसति बुद्धयादीन् गुणानिति ग्रामः, अतिकमभ्यासे
ग्रामस्य ग्रामयोः ग्रामाणं वा अंतीए वसतीति गामणियंति या, खलभिक्खादीहिं ग्राममुपजीवन्तीत्यर्थः ।
कण्हइरहस्सियत्ति-रह त्यागे किंचिद्रहस्यमेषां भवति जधा होमं मंत्राश्च आरण्यकं चेत्यादि सर्वे
च वेदा एषां रहस्यं येनाब्राह्मणाय न दीयंते, अहवा काण्हयिरहस्सियत्ति-संजता नो बहुएसु जीवेषु
संजमंति, पंचीदिए जीवे न मारिंति, एगिदियपुढविमूलकंदादि उदयं अग्निकायं च वधंति ।
संजमो नाम यत्नः विरतिर्विरमणं जधा मए अमुगो न हंतव्वोत्ति, पच्छ तेसुं चेव जेसु विरतो तेसु
जतणं करेति, मा ते मारिस्साभित्ति । अथवा संजमो विरतीय एण्डा कुत्र विरतो ? उच्चते-
सव्वपाणभूतजीवसत्तेसु अनुकंपापरा संजता, केइ छडं छट्टेणं पारणए परिसडिय पंडुपत्ताहारा ।

अत्रे अट्टमं अट्टमेण सेवालादि आहारैति, (ते अप्यणा सच्चा मोसाइं पओजति । सच्चो संजमो मोसं असंजमो, ते पारणयंमि निज्जीवं सेवालं परिसडिय पंडुपत्ताणि य आहारैति, एतं सच्चं, जं पुन सचित्तोदगं पडिसेवंति, एतं मोसं असंजम इत्यर्थः । अहवा असच्चा मोसं अहं न हंतवो अन्ने हंतव्वा यथा बंभणो न हंतव्वो अत्रे हंतव्वा । यथा-ब्राह्मणा न हंतव्वा, ब्राह्मणघातकस्य हि न संति लोकाः, शूद्रा हन्तव्याः, शूद्र मारयित्वा प्राणयामं जपेत् विहसितं वा कुर्यात् किंचिद्वा दघात् । अनस्थिकानां सत्त्वानां सकटंभरं मारयित्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् । हननं पिट्टणं आज्ञापनं अमुगं कुरु गच्छ देहि एवमादि, परितावणं-दुक्खावणं परिधेत्तव्वंति दासमादी परिगिण्हंति । उद्ववणं-मारणं जघा हिंसातो अनियत्ता तथ मुसावातातो अदिन्नादानातो य । जघा एतेसु तिसुवि आसवदारेसु अनियत्ता, एमेवते इत्थिकामेसु अत्रे सद्दादओ कामा तेहिंतो सव्वेहिंतोवि इत्थिकामा गुरुतरा, जेन भणितं-मूलमेतमधम्मस्स महादोससमुस्सयं । तम्हा मेहुणसंसग्गी निगंथा वज्जयंति णं ॥ आह च-सिश्नोदरकृते पार्थ ! पृथिवीं जेतुमिच्छसि । जय शिश्नोदरं पार्थ ! ततस्ते पृथिवी जिता ॥ अथवा इत्थिकामा सद्दादयो पंचवि कामा विज्जंते इति विभासितव्वा । उक्तं च-पुष्पफलाणं च रसं सुराए मंसस्स महिलियाणं च । जाणंता जे विरता ते दुक्करकारए वंदे ॥ मुच्छित्ति-जघा वेदेनत्तो मुच्छित्तो न किंचि जाणति, एवं ते इत्थिकामेसु मुच्छियाविव न इत्थिवोसे पिच्छंति । गिद्धाः तदभिलाषिणः । ग्रथिता बद्धा न तेभ्योऽपसंपति । अज्झोववत्रे-तीव्रस्तदभिनिवेशः जाव वासाइं चतुः पञ्चछदसमाणि वा । व्रतं चरणं जाव चरंति ताव महल्लीभूया पच्छा परिणंति जाव पुनो पुत्ते पादेंति, कुप्पंता य बाधिति, ताहे थेवं आउसेसं वासाइं चत्तारि पंच वा छ वा दस वा । अप्यतरोत्ति-चउण्हं वासाणं हेट्ठा जाव एक्को दिवसो भुज्जतरोत्ति । दसण्हं वासाणं परेणं जाव वास शतं बालपव्वतितानं । यथा शुक्रस्य व्यासपुत्रस्य । एवं ताव ते पव्वइता अनियत्तभोगासा यथा शास्त्रोक्तान् आहाकम्म-आहारा आवसहसयनासनछादनगंधमल्लादिभोगान् भुंजते । त एवं अनियत्तकामासा कालमासेत्ति मरणकालभासे मरणपक्खे जाव मरणदिवसे कालंति-मरणकालं किच्चा अन्नतरेसु जत्थ सूरौ नत्थि भवणवंतराणं, अथवा जत्थ आसुरो भावो कोहणसीलता आतावएसु असुरकुमारसु उयवज्जंति । जति किहवि उट्ठोएसु देवसु उववज्जंति तथावि किल्बिसिएसु उववज्जंति । किल्बिषं-पापमित्यर्थः । किल्बिषबहुला किल्बिषिकाः ततो किल्बिसियत्तातो विद्युज्जमाणा जति विय कहवि अनंतरं परंपरं वा मानुसत्तणं लहइ तथावि एलमूयंताए एलतो जहा-बुव्वुएत्ति एवंविधा तस्स भासा भवंति । तमुक्कायत्ता इति जात्यन्धो भवति । बालंधो वा जात्यंधः । सेसं कंठं । जाव नयावि जाव करण नओ सव्वेसिंपि नयाणं गाथा ।

मू (११२) एवं खलु समणाउसो ! मए धम्मं पत्रत्ते इणमेव निगगंथं जाव से परक्कमेज्जा जाव सव्वकामविरत्ते सव्वरागविरत्ते सव्वसंगातीते सव्वसिनेहातिकंते सव्वचारित्ते परिचुडे तस्स णं भगवंतस्स अनुत्तरेणं नाणेण अनुत्तरेणं दंसणेणं जाव परिनिव्वाणमग्गेणं अप्याणं भवेमाणस्स अन्नंते अनुत्तरे निव्वाधए निरावरणे कसिणे पडिपुन्ने केवलधरणाणदंसणे समुप्पन्ने ततेणं से भगवं अरहा भवति जिने केवली सव्वन्नू सव्वदरिसी सदेवमनुयासुराए जाव बहूइं वासाइं केवलिपरियाणं पाउणति बहूइं २ ता अप्यणो आउसेसं आभोएत्ति आभोएत्ता भत्तं पच्चक्खति भ २ ता बहूइं भत्ताइं अनसनाए छेदेति २ ता ततो पच्छा सिज्जति जाव सव्वदुक्खाणं अंतं करोति एवं खलु

समणाउसो ! तस्स अनिदानस्स इमेयारूवे कल्लाणफलविवेगे । जं तेणं भवग्गहणेणं सिञ्जति जाव सव्वदुक्खाणं अंतं करेति ।

मू. (११३) ततेणं बहवे निग्गंथा य निग्गंथीओ य समणतो भगवंतस्स महावीरस्स अंतियं एयमड्ढं सोच्चा निसम्म समणं भगवं महावीरं वंदंति नमंसंति वंदित्ता नमंसित्ता तस्स ठाणस्स आलोएंति पडिक्कमंति जाव अहारिहं पायच्छित्तं तवोकम्मं पडिवज्जंति ।

मू. (११४) तेणं कालेणं तेणं समयेणं समणे भगवं महावीरे रायगिहे नगरे गुणसिलए वेइये बहूणं समणाणं बहूणं समणीणं बहूणं सावगाणं बहूणं साविगाणं बहूणं देवाणं बहूणं देवीणं सदेवमनुआसुराए परिताए मज्झगते एवं भासति एवं परूवेसि आयतिट्ठाणे नामं अज्जो अज्झायणे सअड्ढं सहेउयं सकारणं सुत्तं च अत्थं च तदुभयं च भुज्जो भुज्जो उवदरिसित्ति बेमि ।

दसा-१०-समाप्ता

मुनि दीपरत्नसागरेण संशोधिता सम्पादिता दशाश्रुतस्कन्धसूत्रस्य
मद्रबाहुस्वामि रचिता नियुक्ति एवं जिनदान महत्तर विरचिता शृणिः समाप्ता

३७	चतुर्थ छेदसूत्रं दशाश्रुतस्कन्धं समाप्तम्
----	---

ભાવભરી વંદના

જેમના દ્વારા સૂત્રમાં ગુંથાયેલ જિનવાણીનો ભવ્ય વારસો

વર્તમાનકાલીન “આગમસાહિત્ય”માં પ્રાપ્ત થયો

એ સર્વે સૂરિવર આદિ આર્ષ પૂજ્યશ્રીઓને-

પંચમ ગણધર શ્રી સુધર્મા સ્વામી	ચૌદ પૂર્વધર શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામી		
દશ પૂર્વધર શ્રી શય્યંભવસૂરિ	(અનામી) સર્વે શ્રુત સ્થવીર મહર્ષિઓ		
દેવવાચક ગણિ	શ્રી સ્યામાચાર્ય		
દેવદ્વિગણિ ક્ષમાશ્રમણ	જિનભદ્ર ગણિ ક્ષમાશ્રમણ		
સંઘદાસગણિ	સિદ્ધસેન ગણિ		
જિનદાસ ગણિ મહત્તર	અગતસ્થસિંહ સૂરિ		
શીલાંકાચાર્ય	અભયદેવસૂરિ		
મલયગિરિસૂરિ	ક્ષેમકીર્તિસૂરિ		
હરિભદ્રસૂરિ	આર્યરક્ષિત સૂરિ (?)		
દ્રોણાચાર્ય	ચંદ્ર સૂરિ		
વાદિવેતાલ શાંતિચંદ્ર સૂરિ	મલ્લધારી હેમચંદ્રસૂરિ		
શાંતિચંદ્ર ઉપાધ્યાય	ધર્મસાગર ઉપાધ્યાય		
ગુણરત્નસૂરી	વિજય વિમલગણિ		
વીરભદ્ર	ઋષિપાલ	બ્રહ્મમુનિ	તિલકસૂરિ

સૂત્ર-નિર્ધુક્તિ - ભાષ્ય - ચૂર્ણિ - વૃત્તિ - આદિના રચયિતા અન્ય સર્વે પૂજ્યશ્રી

વર્તમાન કાલિન આગમ સાહિત્ય વારસાને

સંશોધન-સંપાદન-લેખન આદિ દ્વારા મુદ્રીત/અમુદ્રીત સ્વરૂપે રજૂ કર્યા

સર્વે શ્રુતાનુરાગી પૂજ્યપુરુષોને

આનંદ સાગરસૂરિજી	ચંદ્રસાગર સૂરિજી	મુનિ માણેક
જિન વિજયજી	પુન્યવિજયજી	ચતુરવિજયજી
જંબુ વિજયજી	અમરમુનિજી	કનેયાલાલજી
લાભસાગરસુરિજી	આચાર્ય તુલસી	ચંપક સાગરજી

સ્મરણાંજલિ

બાબુ ધનપતસિંહ	પંઠ બેચરદાસ	પંઠ જીવરાજભાઈ
પંઠ ભગવાનદાસ	પંઠ રૂપેન્દ્રકુમાર	પંઠ હીરાલાલ

શ્રુત પ્રકાશક સર્વે સંસ્થાઓ

४५ आगम भूषण तथा विवरणानुं श्लोक प्रमाणादर्शक कोष्टक

क्रम	आगमसूत्रनाम	मूल श्लोक प्रमाण	वृत्ति-कर्ता	वृत्ति श्लोकप्रमाण
१.	आचार	२५५४	शीलाङ्गाचार्य	१२०००
२.	सूत्रकृत	२१००	शीलाङ्गाचार्य	१२८५०
३.	स्थान	३७००	अभयदेवसूरि	१४२५०
४.	समवाय	१६६७	अभयदेवसूरि	३५७५
५.	भगवती	१५७५१	अभयदेवसूरि	१८६१६
६.	ज्ञाताधर्मकथा	५४५०	अभयदेवसूरि	३८००
७.	उपासकदशा	८१२	अभयदेवसूरि	८००
८.	अन्तकृद्दशा	९००	अभयदेवसूरि	४००
९.	अनुत्तरोपपातिकदशा	१९२	अभयदेवसूरि	१००
१०.	प्रश्नव्याकरण	१३००	अभयदेवसूरि	५६३०
११.	विपाकश्रुत	१२५०	अभयदेवसूरि	९००
१२.	औपपातिक	११६७	अभयदेवसूरि	३१२५
१३.	राजप्रश्निय	२१२०	मलयगिरिसूरि	३७००
१४.	जीवाजीवाभिगम	४७००	मलयगिरिसूरि	१४०००
१५.	प्रज्ञापना	७७८७	मलयगिरिसूरि	१६०००
१६.	सूर्यप्रज्ञप्ति	२२९६	मलयगिरिसूरि	९०००
१७.	चन्द्रप्रज्ञप्ति	२३००	मलयगिरिसूरि	९१००
१८.	जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति	४४५४	शान्तिचन्द्रउपाध्याय	१८०००
१९थी	निरयावलिका	११००	चन्द्रसूरि	६००
२३.	(पञ्च उपाङ्ग)	—	—	—
२४.	चतुःशरण	८०	विजयविमलयगणि	(?) २००
२५.	आतुर प्रत्याख्यान	१००	गुणरत्नसूरि (अवचूरि)	(?) १५०
२६.	महाप्रत्याख्यान	१७६	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	१७६
२७.	भक्तपरिज्ञा	२१५	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	२१५
२८.	तन्दुल वैचारिक	५००	विजयविमलयगणि	(?) ५००
२९.	संस्तारक	१५५	गुणरत्न सूरि (अवचूरि)	११०
३०.	गच्छाचार*	१७५	विजयविमलयगणि	१५६०
३१.	गणिविद्या	१०५	आनन्दसागरसूरि (संस्कृतछाया)	१०५

ક્રમ	આગમસૂત્રનામ	• મૂલ શ્લોક પ્રમાણ	વૃત્તિ-કર્તા	• વૃત્તિ શ્લોકપ્રમાણ
૩૨.	દેવેન્દ્રસ્તવ	૩૭૫	આનન્દસાગરસૂરિ (સંસ્કૃત છાયા)	૩૭૫
૩૩.	મરણસમાધિ *	૮૩૭	આનન્દસાગરસૂરિ (સંસ્કૃત છાયા)	૮૩૭
૩૪.	નિશીથ	૮૨૧	જિનદાસગણિ (ચૂર્ણિ) સહ્વદાસગણિ (ભાષ્ય)	૨૮૦૦ ૭૫૦૦
૩૫.	વૃહત્કલ્પ	૪૭૩	મલયગિરિ+ક્ષેમકીર્તિ સહ્વદાસગણિ (ભાષ્ય)	૪૨૬૦૦ ૭૬૦૦
૩૬.	વ્યવહાર	૩૭૩	મલયગિરિ સહ્વદાસગણિ (ભાષ્ય)	૩૪૦૦૦ ૬૪૦૦
૩૭.	દશાશ્રુતસ્કન્ધ	૮૧૬	- ? - (ચૂર્ણિ)	૨૨૨૫
૩૮.	જીતકલ્પ *	૧૩૦	સિદ્ધસેનગણિ (ચૂર્ણિ)	૧૦૦૦
૩૯.	મહાનિશીથ	૪૫૪૮	-	-
૪૦.	આવશ્યક	૧૩૦	હરિભદ્રસૂરિ	૨૨૦૦૦
૪૧.	ઓઘનિયુક્તિ	નિ.૧૩૫૫	ત્રોળાચાર્ય	(?)૭૫૦૦
-	પિણ્ડનિયુક્તિ *	નિ. ૮૩૫	મલયગિરિસૂરિ	૭૦૦૦
૪૨.	દશવૈકાલિક	૮૩૫	હરિભદ્રસૂરિ	૭૦૦૦
૪૩.	ઉત્તરાધ્યયન	૨૦૦૦	શાંતિસૂરિ	૧૬૦૦૦
૪૪.	નન્દી	૭૦૦	મલયગિરિસૂરિ	૭૭૩૨
૪૫.	અનુયોગદ્વાર	૨૦૦૦	મલધારીહેમચન્દ્રસૂરિ	૫૯૦૦

નોંધ :-

- (૧) ઉક્ત ૪૫ આગમ સૂત્રોમાં વર્તમાન ક્રમે પહેલાં ૧ થી ૧૧ અંગસૂત્રો, ૧૨ થી ૨૩ ઉપાંગસૂત્રો, ૨૪થી૩૩ પ્રકીર્ણકસૂત્રો ૩૪થી ૩૯ છેદસૂત્રો, ૪૦ થી ૪૩ મૂલસૂત્રો, ૪૪-૪૫ ચૂલિકાસૂત્રોના નામે હાલ પ્રસિદ્ધ છે.
- (૨) ઉક્ત શ્લોક સંખ્યા અમે ઉપલબ્ધ માહિતી અને પૃષ્ઠ સંખ્યા આધારે નોંધેલ છે. જો કે તે સંખ્યા માટે મતાંતર તો જોવા મળે જ છે. જેમકે આચાર સૂત્રમાં ૨૫૦૦, ૨૫૫૪, ૨૫૨૫ એવા ત્રણ શ્લોક પ્રમાણ જાણવા મળેલ છે. આવો મત-ભેદ અન્ય સૂત્રોમાં પણ છે.
- (૩) ઉક્ત વૃત્તિ-આદિ જે નોંધ છે તે અમે કરેલ સંપાદન મુજબની છે. તે સિવાયની પણ વૃત્તિ-ચૂર્ણિ આદિ સાહિત્ય મુદ્રિત કે અમુદ્રિત અવસ્થામાં હાલ ઉપલબ્ધ છે જ.
- (૪) ગચ્છાધાર અને મરણસમાધિ ના વિકલ્પે ચંદાવેજ્ઞય અને વીરસ્તવ પ્રકીર્ણક આવે છે. જે અમે “આગમસૂતાણિ” માં મૂળ રૂપે અને “આગમદીપ”માં અક્ષરશઃ ગુજરાતી અનુવાદ રૂપે આપેલ છે. તેમજ જીતકલ્પ જેના વિકલ્પ રૂપે છે એ

પંચકલ્પનું ભાષ્ય અમે “આગમસુત્તાણિ”માં સંપાદીત કર્યું છે.

- (૫) ઓઘ અને પિણ્ડ એ બંને નિર્યુક્તિ વિકલ્પે છે. જે હાલ મૂલસૂત્ર રૂપે પ્રસિદ્ધ છે. જે બંનેની વૃત્તિ અમે આપી છે. તેમજ તેમાં ભાષ્યની ગાથાઓ પણ સમાવિષ્ટ થઈ છે.
- (૬) ચાર પ્રકીર્ણક સૂત્રો અને મહાનિશીઘ એ પાંચ આગમની કોઈ વૃત્તિ આદિ ઉપલબ્ધ થવાનો ઉલ્લેખ મળતો નથી. પ્રકીર્ણક ની સંસ્કૃત છાયા ઉપલબ્ધ છે તેથી મૂકી છે. નિશીઘ-દશા-જીતકલ્પ એ ત્રણેની ચૂર્ણિ આપી છે. જેમાં દશા અને જીતકલ્પ એ બંને ઉપરવૃત્તિ મળતી હોવાનો ઉલ્લેખ છે, પણ અમે તે મેળવી શક્યા નથી. જ્યારે નિશીઘ ઉપર તો માત્ર વીસમા ઉદ્દેશક:ની જ વૃત્તિ નો ઉલ્લેખ મળે છે.

► વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ નિર્યુક્તિ: ◄

ક્રમ	નિર્યુક્તિ	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	નિર્યુક્તિ	શ્લોકપ્રમાણ
૧.	આચાર-નિર્યુક્તિ	૪૫૦	૬.	આવશ્યક-નિર્યુક્તિ	૨૫૦૦
૨.	સૂત્રકૃત-નિર્યુક્તિ	૨૬૫	૭.	ઓઘનિર્યુક્તિ	૧૩૫૫
૩.	વૃહત્કલ્પ-નિર્યુક્તિ *	-	૮.	પિણ્ડનિર્યુક્તિ	૮૩૫
૪.	વ્યવહાર-નિર્યુક્તિ *	-	૯.	દશવૈકાલિક-નિર્યુક્તિ	૫૦૦
૫.	દશાશ્રુત-નિર્યુક્તિ	૧૮૦	૧૦.	ઉત્તરાધ્યયન-નિર્યુક્તિ	૭૦૦

નોંધ :-

- (૧) અહીં આપેલ શ્લોક પ્રમાણ એ ગાથા સંખ્યા નથી. “૩૨ અક્ષરનો એક શ્લોક” એ પ્રમાણથી નોંધાયેલ શ્લોક પ્રમાણ છે.
- (૨) ★ વૃહત્કલ્પ અને વ્યવહાર એ બંને સૂત્રોની નિર્યુક્તિ હાલ ભાષ્ય માં ભળી ગઈ છે. જેનો યથાસંભવ ઉલ્લેખ વૃત્તિકાર મહર્ષિ એ ભાષ્ય ઉપરની વૃત્તિમાં કર્યો હોય તેવું જોવા મળેલ છે.
- (૩) ઓઘ અને પિણ્ડનિર્યુક્તિ સ્વતંત્ર મૂલઆગમ સ્વરૂપે સ્થાન પામેલ છે તેથી તેનું સ્વતંત્ર સંપાદન આગમ-૪૧ રૂપે થયેલ છે. (તેમજ આ સંપાદનમાં પણ છે.)
- (૪) બાકીની છ નિર્યુક્તિમાંથી દશાશ્રુતસ્કન્ધ નિર્યુક્તિ ઉપર ચૂર્ણિ અને અન્ય પાંચ નિર્યુક્તિ ઉપરની વૃત્તિ અમે અમારા સંપાદનમાં પ્રકાશીત કરી છે. જ્યાં આ છ નિર્યુક્તિ સ્પષ્ટ અલગ જોઈ શકાય છે.
- (૫) નિર્યુક્તિકર્તા તરીકે ભદ્રવાહુસ્વામી નો ઉલ્લેખ જ જોવા મળે છે.

વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ માષ્ય

ક્રમ	માષ્ય	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	માષ્ય	ગાથાપ્રમાણ
૧.	નિશીષમાષ્ય	૭૫૦૦	૬.	આવશ્યકમાષ્ય *	૪૮૩
૨.	બૃહત્કલ્પમાષ્ય	૭૬૦૦	૭.	ઓઘનિર્યુક્તિમાષ્ય *	૩૨૨
૩.	વ્યવહારમાષ્ય	૬૪૦૦	૮.	પિણ્ડનિર્યુક્તિમાષ્ય *	૪૬
૪.	પદ્મકલ્પમાષ્ય	૩૧૮૫	૯.	દશવૈકાલિકમાષ્ય *	૬૩
૫.	જીતકલ્પમાષ્ય	૩૧૨૫	૧૦.	ઉત્તરાધ્યયનમાષ્ય (?)	-

નોંધ :-

- (૧) નિશીષ, બૃહત્કલ્પ અને વ્યવહારમાષ્યના કર્તા સહ્વદાસગણિ હોવાનું જણાય છે. અમારા સંપાદનમાં નિશીષ માષ્ય તેની ચૂર્ણિ સાથે અને બૃહત્કલ્પ તથા વ્યવહાર માષ્ય તેની-તેની વૃત્તિ સાથે સમાવિષ્ટ થયું છે.
- (૨) પદ્મકલ્પમાષ્ય અમારા આગમસુત્તાણિ ભાગ-૩૮ માં પ્રકાશીત થયું.
- (૩) આવશ્યકમાષ્ય માં ગાથા પ્રમાણ ૪૮૩ લખ્યું જેમાં ૧૮૩ ગાથા મૂળમાષ્ય રૂપે છે અને ૩૦૦ ગાથા અન્ય એક માષ્યની છે. જેનો સમાવેશ આવશ્યક સૂત્ર-સટીક માં કર્યો છે. [જો કે વિશેષાવશ્યક માષ્ય ખૂબજ પ્રસિધ્ધ થયું છે પણ તે સમગ્ર આવશ્યકસૂત્ર- ઉપરનું માષ્ય નથી અને અધ્યયનો અનુસારની અલગ અલગ વૃત્તિ આદિ પેટા વિવરણો તો આવશ્યક અને જીતકલ્પ એ બંને ઉપર મળે છે. જેનો અત્રે ઉલ્લેખ અમે કરેલ નથી.]
- (૪) ઓઘનિર્યુક્તિ, પિણ્ડનિર્યુક્તિ, દશવૈકાલિકમાષ્ય નો સમાવેશ તેની તેની વૃત્તિ માં થયો જ છે. પણ તેનો કર્તા વિશેનો ઉલ્લેખ અમોને મળેલ નથી. [ઓઘનિર્યુક્તિ ઉપર ૩૦૦૦ શ્લોક પ્રમાણ માષ્યનો ઉલ્લેખ પણ જોવા મળેલ છે.]
- (૫) ઉત્તરાધ્યયનમાષ્યની ગાથા નિર્યુક્તિમાં ભળી ગયાનું સંભળાય છે (?)
- (૬) આ રીતે અંગ - ઉપાંગ - પ્રકીર્ણક - ચૂલિકા એ ૩૫ આગમ સૂત્રો ઉપરનો કોઈ માષ્યનો ઉલ્લેખ અમારી જાણમાં આવેલ નથી. કોઈક સ્થાને સાક્ષી પાઠ-આદિ સ્વરૂપે માષ્યગાથા જોવા મળે છે.
- (૭) માષ્યકર્તા તરીકે મુખ્ય નામ સહ્વદાસગણિ જોવા મળેલ છે. તેમજ જિનમદ્રગણિ-ક્ષમાશ્રમણ અને સિદ્ધસેન ગણિ નો પણ ઉલ્લેખ મળે છે. કેટલાંક માષ્યના કર્તા અજ્ઞાત જ છે.

વર્તમાન કાળે ૪૫ આગમમાં ઉપલબ્ધ ચૂર્ણિ:

ક્રમ	ચૂર્ણિ	શ્લોકપ્રમાણ	ક્રમ	ચૂર્ણિ	શ્લોકપ્રમાણ
૧.	આચાર-ચૂર્ણિ	૮૩૦૦	૧.	દશાશ્રુતસ્કન્ધચૂર્ણિ	૨૨૨૫
૨.	સૂત્રકૃત-ચૂર્ણિ	૧૧૦૦	૧૦.	પદ્મકલ્પચૂર્ણિ	૩૨૭૫
૩.	ભગવતી-ચૂર્ણિ	૩૧૧૪	૧૧.	જીતકલ્પચૂર્ણિ	૧૦૦૦
૪.	જીવાભિગમ-ચૂર્ણિ	૧૫૦૦	૧૨.	આવશ્યકચૂર્ણિ	૧૮૫૦૦
૫.	જંબૂદ્વીપપ્રજ્ઞસિ-ચૂર્ણિ	૧૮૭૯	૧૩.	દશવૈકાલિકચૂર્ણિ	૭૦૦૦
૬.	નિશીથચૂર્ણિ	૨૮૦૦૦	૧૪.	ઉત્તરાધ્યયનચૂર્ણિ	૫૮૫૦
૭.	વૃહત્કલ્પચૂર્ણિ	૧૬૦૦૦	૧૫.	નન્દીચૂર્ણિ	૧૫૦૦
૮.	વ્યવહારચૂર્ણિ	૧૨૦૦	૧૬.	અનુયોગદારચૂર્ણિ	૨૨૬૫

નોંધ :-

- (૧) ઉક્ત ૧૬ ચૂર્ણિમાંથી નિશીથ, દશાશ્રુતસ્કન્ધ, જીતકલ્પ એ ત્રણ ચૂર્ણિ અમારા આ સંપાદનમાં સમાવાઈ ગયેલ છે.
- (૨) આચાર, સૂત્રકૃત, આવશ્યક, દશવૈકાલિક, ઉત્તરાધ્યયન, નન્દી, અનુયોગદાર એ સાત ચૂર્ણિ પૂજ્યપાદ આગમોદ્ધારક શ્રી એ પ્રકાશીત કરાવી છે.
- (૩) દશવૈકાલિકની બીજી એક ચૂર્ણિ જે અગત્યસિંહસૂરિકૃત છે તેનું પ્રકાશન પૂજ્ય શ્રી પુન્યવિજયજીએ કરાવેલ છે.
- (૪) જંબૂદ્વીપપ્રજ્ઞસિચૂર્ણિ વિશે હીરાલાલ કાપડીયા પ્રશ્નાર્થચિહ્ન ઉભું કરે છે. ભગવતી ચૂર્ણિ તો મળેજ છે, પણ હજી પ્રકાશીત થઈ નથી. તેમજ વૃહત્કલ્પ, વ્યવહાર, પદ્મકલ્પ એ ત્રણ હસ્તપ્રતો અમે જોઈ છે પણ પ્રકાશીત થયાનું જાણમાં નથી.
- (૫) ચૂર્ણિકાર તરીકે જિનદાસગણિમહત્તરનું નામ મુખ્યત્વે સંભળાય છે. કેટલાકના મતે અમુક ચૂર્ણિના કર્તાનો સ્પષ્ટોલ્લેખ મળતો નથી.

“આગમ-પંચાંગી” એક ચિન્ત્ય બાબત”

- ૧ વર્તમાન કાળે પ્રામ આગમ સાહિત્યની વિચારણા પછી ખરેખર આગમના પાંચ અંગોમાં કેટલું અને શું ઉપલબ્ધ છે તે જાણ્યા પછી એક પ્રશ્ન થાય કે આગમ પંચાંગી ની વાતો કેટલી ચિન્ત્ય છે. અંગ-ઉપાંગ-પ્રકીર્ણક-ચૂલિકા એ ૩૫ આગમો ઉપર ભાષ્ય નથી. એટલે ૩૫ આગમનું એક અંગ તો અપ્રાપ્ય જ બન્યું. સૂત્ર પરત્વે ઉપલબ્ધ નિર્ણયિક્ત ફક્ત છ છે. એટલે ૩૫ આગમોનું એક અંગ અપ્રાપ્ય જ બન્યું. આ રીતે ક્યાંક ભાષ્ય, ક્યાંક નિર્ણયિક્ત અને ક્યાંક ચૂર્ણિના અભાવે વર્તમાન કાળે સુવ્યવસ્થિત પંચાંગી એક માત્ર આવશ્યક સૂત્રની ગણાય.
- ૨ નન્દીસૂત્ર માં પંચાંગીને બદલે સંગ્રહણી, પ્રતિપત્તિ ઓ વગેરેના પણ ઉલ્લેખ છે.

◆ ૪૫ આગમ અંતર્ગત વર્તમાન કાળે ઉપલબ્ધ વિભાગો ◆

[સૂચના :- અમે સંપાદીત કરેલ આગમસુત્તાણિ-સટીક માં બેકી નંબરના પૃષ્ઠો ઉપર જમણી બાજુ આગમસૂત્ર ના નામ પછી અંકો આપેલ છે. જેમકે ૧/૩/૬/૨/૫૪ વગેરે. આ અંકો તે તે આગમના વિભાગીકરણને જણાવે છે. જેમકે આચારમાં પ્રથમ અંક શ્રુતસ્કન્ધનો છે તેના વિભાગ રૂપે બીજો અંક ચૂલા છે તેના પેટા વિભાગ રૂપે ત્રીજો અંક અધ્યયન નો છે. તેના પેટા વિભાગ રૂપે ચોથો અંક ઉદ્દેશક નો છે. તેના પેટા વિભાગ રૂપે છેલ્લો અંક મૂલનો છે. આ મૂલ ગદ્ય કે પદ્ય હોઈ શકે. જે ગદ્ય હોય તો ત્યાં પેરેગ્રાફ સ્ટાઈલથી કે છુટુ લખાણ છે અને ગાથા/પદ્ય ને પદ્યની સ્ટાઈલથી ॥ - ॥ ગોઠવેલ છે.

પ્રત્યેક આગમ માટે આ રીતે જ ઓબ્લિકમાં (/) પછી ના વિભાગને તેના-તેના પેટા-પેટા વિભાગ સમજવા.

જ્યાં જે-તે પેટા વિભાગ ન હોય ત્યાં (/) ઓબ્લિક પછી ડેસ મુકીને તે વિભાગ ત્યાં નથી તેમ સુચવેલું છે.]

- (૧) આચાર - શ્રુતસ્કન્ધ:/ચૂલા/અધ્યયન/ઉદ્દેશક:/મૂલં
ચૂલા નામક પેટા વિભાગ બીજા શ્રુતસ્કન્ધ.માં જ છે.
- (૨) સૂત્રકૃત - શ્રુતસ્કન્ધ:/અધ્યયન/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩) સ્થાન - સ્થાન/અધ્યયન/મૂલં
- (૪) સમવાય - સમવાય:/મૂલં
- (૫) મગવતી - શતક/વર્ગ:-અંતરશતક/ઉદ્દેશક:/મૂલં
અહીં શતકના પેટા વિભાગમાં બે નામો છે. (૧) વર્ગ: (૨) અંતરશતક કેમકે શતક ૨૧, ૨૨, ૨૩ માં શતક ના પેટા વિભાગનું નામ વર્ગ: જ સાવેલ છે. શતક - ૩૩, ૩૪, ૩૫, ૩૬, ૪૦ ના પેટા વિભાગને અંતરશતક અથવા શતકશતક નામથી ઓળખાવાય છે.
- (૬) જ્ઞાતાધર્મકથા- શ્રુતસ્કન્ધ:/વર્ગ:/અધ્યયન/મૂલં
પહેલા શ્રુતસ્કન્ધ માં અધ્યયન જ છે. બીજા શ્રુતસ્કન્ધ નો પેટાવિભાગ વર્ગ નામે છે અને તે વર્ગ ના પેટા વિભાગમાં અધ્યયન છે.
- (૭) ઉપાસકદશા- અધ્યયન/મૂલં
- (૮) અન્તકૃદ્દશા- વર્ગ:/અધ્યયન/મૂલં
- (૯) અનુત્તરોપપાતિકદશા- વર્ગ:/અધ્યયન/મૂલં
- (૧૦) પ્રશ્નવ્યાકરણ- દ્વાર/અધ્યયન/મૂલં
આશ્રવ અને સંવર એવા સ્પષ્ટ બે ભેદ છે જેને આશ્રવદ્વાર અને સંવરદ્વાર કહ્યા છે. (કોઈક દ્વાર ને બદલે શ્રુતસ્કન્ધ શબ્દ પ્રયોગ પણ કરે છે)
- (૧૧) વિપાકશ્રુત- શ્રુતસ્કન્ધ:/અધ્યયન/મૂલં
- (૧૨) ઔપપાતિક- મૂલં
- (૧૩) રાજપ્રશ્નીય- મૂલં

- (૧૪) **જીવાજીવાભિગમ-** *પ્રતિપત્તિ:/* ઉદ્દેશક:/મૂલં
આ આગમમાં ઉક્ત ત્રણ વિભાગો કર્યા છે તો પણ સમજણ માટે પ્રતિપત્તિ: પછી એક પેટાવિભાગ નોંધનીય છે. કેમકે પ્રતિપત્તિ -૩-માં નેરહય, તિરિક્ષજોગિય, મનુષ્ય, દેવ એવા ચાર પેટાવિભાગો પડે છે. તેથી તિપત્તિ/(નેરહયઆદિ)/ઉદ્દેશક:/મૂલં એ રીતે સ્પષ્ટ અલગ પાડેલા છે, એજ રીતે દશમી પ્રતિપત્તિ ના ઉદ્દેશક: નવ નથી પણ તે પેટાવિભાગ પ્રતિપત્તિ: નામે જ છે.
- (૧૫) **પ્રજ્ઞાપના-** પદં/ઉદ્દેશક:/દ્વારં/મૂલં
પદના પેટા વિભાગમાં ક્યાંક ઉદ્દેશક: છે, ક્યાંક દ્વારં છે પણ પદ-૨૮ના પેટા વિભાગમાં ઉદ્દેશક: અને તેના પેટા વિભાગમાં દ્વારં પણ છે.
- (૧૬) **સૂર્યપ્રજ્ઞાસિ-** પ્રાભૃતં/પ્રાભૃતપ્રાભૃતં/મૂલં
- (૧૭) **ચન્દ્રપ્રજ્ઞાસિ-** પ્રાભૃતં/પ્રાભૃતપ્રાભૃતં/મૂલં
આગમ ૧૬-૧૭માં પ્રાભૃતપ્રાભૃત ના પણ પ્રતિપત્તિ: નામક પેટા વિભાગ છે. પણ ઉદ્દેશક: આદિ મુજબ તેનો વિશેષ વિસ્તાર થાયેલ નથી.
- (૧૮) **જમ્બૂદીપપ્રજ્ઞાસિ-** વક્ષસ્કાર:/મૂલં
- (૧૯) **નિરયાવલિકા -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૦) **કલ્પવર્તસિકા -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૧) **પુષ્પિતા -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૨) **પુષ્પચૂલિકા -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૨૩) **વણ્હિદશા -** અધ્યયનં/મૂલં
આગમ ૧૮ થી ૨૩ નિરયાવલિકાદિ નામથી સાથે જોવા મળે છે કેમકે તેને ઉપાંગના પાંચ વર્ગ તરીકે સૂત્રકારે ઓળખાવેલા છે. જેમાં વર્ગ-૧, નિરયાવલિકા, વર્ગ-૨ કલ્પવર્તસિકા... વગેરે જાણવા
- (૨૪ થી ૩૩) **ચતુ:શરણ (આદિ દશોપયત્રા) મૂલં**
- (૩૪) **નિશીથ -** ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૫) **બૃહત્કલ્પ -** ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૬) **વ્યવહાર -** ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૩૭) **દશાશ્રુતસ્કન્ધ -** દશા/મૂલં
- (૩૮) **જીતકલ્પ -** મૂલં
- (૩૯) **મહાનિશીથ -** અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૪૦) **આવશ્યક -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૪૧) **ઓષ/પિણ્ડનિર્યુક્તિ -** મૂલં
- (૪૨) **દશવૈકાલિક -** અધ્યયનં/ઉદ્દેશક:/મૂલં
- (૪૩) **ઉત્તરાધ્યયન -** અધ્યયનં/મૂલં
- (૪૪- ૪૫) **નન્દી-અનુયોગદ્વાર -** મૂલં

અમારા સંપાદીત ૪૫ આગમોમાં આવતા મૂલ નો અંક તથા તેમાં સમાવિષ્ટ ગાથા

ક્રમ	આગમસૂત્ર	મૂલ	ગાથા	ક્રમ	આગમસૂત્ર	મૂલ	ગાથા
૧.	આચાર	૫૫૨	૧૪૭	૨૪.	ચતુઃશરણ	૬૩	૬૩
૨.	સૂત્રકૃત	૮૦૬	૭૨૩	૨૫.	આતુરપ્રત્યાખ્યાન	૭૧	૭૦
૩.	સ્થાન	૧૦૧૦	૧૬૧	૨૬.	મહાપ્રત્યાખ્યાન	૧૪૨	૧૪૨
૪.	સમવાય	૩૮૩	૧૩	૨૭.	મક્તપરિજ્ઞા	૧૭૨	૧૭૨
૫.	ભગવતી	૧૦૮૭	૧૧૪	૨૮.	તંદુલવૈચારિક	૧૬૧	૧૩૧
૬.	જ્ઞાતાધર્મકથા	૨૪૧	૫૭	૨૯.	સંસ્તારક	૧૩૩	૧૩૩
૭.	ઉપાસક દશા	૭૩	૧૩	૩૦.	ગચ્છાચાર	૧૩૭	૧૩૭
૮.	અન્તકૃદ્દશા	૬૨	૧૨	૩૧.	ગણિવિદ્યા	૮૨	૮૨
૯.	અનુત્તરોપપાતિક	૧૩	૪	૩૨.	દેવેન્દ્રસ્તવ	૩૦૭	૩૦૭
૧૦.	પ્રશ્નવ્યાકરણ	૪૭	૧૪	૩૩.	મરણસમાધિ	૬૬૪	૬૬૪
૧૧.	વિપાકશ્રુત	૪૭	૩	૩૪.	નિશીષ	૧૪૨૦	-
૧૨.	ઔપપાતિક	૭૭	૩૦	૩૫.	બૃહત્કલ્પ	૨૧૫	-
૧૩.	રાજપ્રશ્નિય	૮૫	-	૩૬.	વ્યવહાર	૨૮૫	-
૧૪.	જીવામિગમ	૩૧૮	૧૩	૩૭.	દશાશ્રુતસ્કન્ધ	૧૧૪	૫૬
૧૫.	પ્રજ્ઞાપન્તા	૬૨૨	૨૩૧	૩૮.	જીતિકલ્પ	૧૦૩	૧૦૩
૧૬.	સૂર્યપ્રજ્ઞાતિ	૨૧૪	૧૦૩	૩૯.	મહાનિશીષ	૧૫૨૮	૮
૧૭.	ચન્દ્રપ્રજ્ઞાતિ	૨૧૮	૧૦૭	૪૦.	આવશ્યક	૧૨	૨૧
૧૮.	જન્મ્વૃદ્ધીપ્રજ્ઞાતિ	૩૬૫	૧૩૧	૪૧.	ઓષનિર્ચુક્તિ	૧૧૬૫	૧૧૬૫
૧૯.	નિરયાવલિકા	૨૧	-	૪૧.	પિન્ડનિર્ચુક્તિ	૭૧૨	૭૧૨
૨૦.	કલ્પવર્તસિકા	૫	૧	૪૨.	દશધૈકાલિક	૫૪૦	૫૧૫
૨૧.	પુષ્પિતા	૧૧	૨	૪૩.	ઉત્તરાધ્યયન	૧૭૩૧	૧૬૪૦
૨૨.	પુષ્પ્ચૂલિકા	૩	૧	૪૪.	નન્દી	૧૬૮	૧૩
૨૩.	વઘ્નિદશા	૫	૧	૪૫.	અનુયોગદ્વાર	૩૫૦	૧૪૧

નોંધ :- ઉક્ત ગાથા સંખ્યાનો સમાવેશ મૂલ માં ઘઈ જાય છે. તે મૂલ સિવાયની અલગ ગાથા સમજવી નહીં. મૂલ શબ્દ એ અમો સૂત્ર અને ગાથા બંને માટે નો આપેલો સંયુક્ત અનુક્રમ છે. ગાથા બધાંજ સંપાદનોમાં સામાન્ય અંક ધરાવતી હોવાથી તેનો અલગ અંક આપેલ છે. પણ સૂત્રના વિભાગ દરેક સંપાદકે ભિન્નભિન્ન રીતે કર્યા હોવાથી અમે સૂત્રાંક જુદો પાડતા નથી.

—: અભારા પ્રકાશનો :-

- [૧] અભિનવ હેમ લઘુપ્રત્રિયા - ૧ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૨] અભિનવ હેમ લઘુપ્રત્રિયા - ૨ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૩] અભિનવ હેમ લઘુપ્રત્રિયા - ૩ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૪] અભિનવ હેમ લઘુપ્રત્રિયા - ૪ - સત્તાઙ્ગ વિવરણમ્
 [૫] વૃદ્ધન્તમાલા
 [૬] ચૈત્યવન્દન પર્વમાલા
 [૭] ચૈત્યવન્દન સહગ્રહ - તીર્થજિનવિશેષ
 [૮] ચૈત્યવન્દન ચોવિશી
 [૯] શત્રુઙ્ગય ભક્તિ [આવૃત્તિ-દો]
 [૧૦] અભિનવ જૈન પદ્યાઙ્ગ - ૨૦૪૬
 [૧૧] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૧- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧ થી ૧૧
 [૧૨] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૨- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧૨ થી ૧૫
 [૧૩] અભિનવ ઉપદેશ પ્રાસાદ - ૩- શ્રાવક કર્તવ્ય - ૧૬ થી ૩૬
 [૧૪] નવપદ - શ્રીપાલ (શાશ્વતી ઓળીના વ્યાખ્યાન રૂપે)
 [૧૫] સમાધિ મરણ [વિધિ - સૂત્ર - પદ્ય - આરાધના-મરણભેદ-સંગ્રહ]
 [૧૬] ચૈત્યવંદન માળા [૭૭૯ ચૈત્યવનંદનોનો સંગ્રહ]
 [૧૭] તત્વાર્થ સૂત્ર પ્રબોધટીકા [અધ્યાય-૧]
 [૧૮] તત્વાર્થ સૂત્રના આગમ આધાર સ્થાનો
 [૧૯] સિદ્ધાચલનો સાથી [આવૃત્તિ - બે]
 [૨૦] ચૈત્ય પરિપાટી
 [૨૧] અમદાવાદ જિનમંદિર ઉપાશ્રય આદિ ડિરેક્ટરી
 [૨૨] શત્રુઙ્ગય ભક્તિ [આવૃત્તિ - બે]
 [૨૩] શ્રી નવકારમંત્ર નવલાખ જાપ નોંધપોથી
 [૨૪] શ્રી ચારિત્ર પદ એક કરોડ જાપ નોંધપોથી
 [૨૫] શ્રી બારવ્રત પુસ્તિકા તથા અન્ય નિયમો - [આવૃત્તિ - ચાર]
 [૨૬] અભિનવ જૈન પંચાંગ - ૨૦૪૨ [સર્વપ્રથમ ૧૩ વિભાગોમાં]
 [૨૭] શ્રી જ્ઞાનપદ પૂજા
 [૨૮] અંતિમ આરાધના તથા સાધુ સાધ્વી કાળધર્મ વિધિ
 [૨૯] શ્રાવક અંતિમ આરાધના [આવૃત્તિ ત્રણ]
 [૩૦] વીતરાગ સ્તુતિ સંચય [૧૧૫૧ ભાવવાહી સ્તુતિઓ]
 [૩૧] (પૂજ્ય આગમોદ્ધારક શ્રી ના સમુદાયના) કાયમી સંપર્ક સ્થળો
 [૩૨] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૧
 [૩૩] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૨
 [૩૪] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૩
 [૩૫] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૪

- [૩૬] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૫
 [૩૭] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૬
 [૩૮] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૭
 [૩૯] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૮
 [૪૦] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૯
 [૪૧] તત્વાર્થાધિગમ સૂત્ર અભિનવ ટીકા - અધ્યાય-૧૦

પ્રકાશન ૧ થી ૪૧ અભિનવશ્રુત પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

[૪૨] આચારો	[આગમસુત્તાણિ-૧]	પદ્મં અંગસુત્તં
[૪૩] સૂયગ્ધો	[આગમસુત્તાણિ-૨]	વીઅં અંગસુત્તં
[૪૪] ઠાણં	[આગમસુત્તાણિ-૩]	તદ્યં અંગસુત્તં
[૪૫] સમવાઓ	[આગમસુત્તાણિ-૪]	ઘડત્યં અંગસુત્તં
[૪૬] વિવાહપત્રતિ	[આગમસુત્તાણિ-૫]	પંચમં અંગસુત્તં
[૪૭] નાયાધમ્મકહાઓ	[આગમસુત્તાણિ-૬]	છટ્ટં અંગસુત્તં
[૪૮] ઉવાસગદસાઓ	[આગમસુત્તાણિ-૭]	સત્તમં અંગસુત્તં
[૪૯] અંતગહ્ધદસાઓ	[આગમસુત્તાણિ-૮]	અઢ્ઢમં અંગસુત્તં
[૫૦] અનુત્તોચવાઇયદસાઓ	[આગમસુત્તાણિ-૯]	નવમં અંગસુત્તં
[૫૧] પળ્હાવાગરણં	[આગમસુત્તાણિ-૧૦]	દસમં અંગસુત્તં
[૫૨] વિવાગસૂયં	[આગમસુત્તાણિ-૧૧]	એઢ્ઢરસમં અંગસુત્તં
[૫૩] ઉવવાઇયં	[આગમસુત્તાણિ-૧૨]	પદ્મં ઉવંગસુત્તં
[૫૪] રાયપ્પસેણિયં	[આગમસુત્તાણિ-૧૩]	વીઅં ઉવંગસુત્તં
[૫૫] જીવાજીવાભિગમં	[આગમસુત્તાણિ-૧૪]	તદ્યં ઉવંગસુત્તં
[૫૬] પન્નવણાસુત્તં	[આગમસુત્તાણિ-૧૫]	ઘડત્યં ઉવંગસુત્તં
[૫૭] સૂરપત્રતિ:	[આગમસુત્તાણિ-૧૬]	પંચમં ઉવંગસુત્તં
[૫૮] ચંદપત્રતિ:	[આગમસુત્તાણિ-૧૭]	છટ્ટં ઉવંગસુત્તં
[૫૯] જંબૂહીવપત્રતિ	[આગમસુત્તાણિ-૧૮]	સત્તમં ઉવંગસુત્તં
[૬૦] નિરયાવલિયાણં	[આગમસુત્તાણિ-૧૯]	અઢ્ઢમં ઉવંગસુત્તં
[૬૧] કપ્પવહિંસિયાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૦]	નવમં ઉવંગસુત્તં
[૬૨] પુપ્ફિયાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૧]	દસમં ઉવંગસુત્તં
[૬૩] પુપ્ફચૂલિયાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૨]	એઢ્ઢરસમં ઉવંગસુત્તં
[૬૪] વળ્હિદસાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૩]	બારસમં ઉવંગસુત્તં
[૬૫] ઘડસરણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૪]	પદ્મં પર્ડેણ્ણગં
[૬૬] આડરપઘ્ઘકલાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૫]	વીઅં પર્ડેણ્ણગં
[૬૭] મહાપઘ્ઘકલાણં	[આગમસુત્તાણિ-૨૬]	તીઇયં પર્ડેણ્ણગં
[૬૮] ભત્તપરિણ્ણા	[આગમસુત્તાણિ-૨૭]	ઘડત્યં પર્ડેણ્ણગં

[૬૯] તંદુલવેયાલિયં	[આગમસુત્તાણિ-૨૮]	પંચમં પર્વણગં
[૭૦] સંધારગં	[આગમસુત્તાણિ-૨૯]	છટ્ઠં પર્વણગં
[૭૧] મચ્છાયાર	[આગમસુત્તાણિ-૩૦/૧]	સત્તમં પર્વણગં-૧
[૭૨] ચંદાવેજ્ઞયં	[આગમસુત્તાણિ-૩૦/૨]	સત્તમં પર્વણગં-૨
[૭૩] ગણિવિજ્ઞા	[આગમસુત્તાણિ-૩૧]	અઠ્ઠમં પર્વણગં
[૭૪] દેવિંદત્થઓ	[આગમસુત્તાણિ-૩૨]	નવમં પર્વણગં
[૭૫] મરણસમાહિ	[આગમસુત્તાણિ-૩૩/૧]	દસમં પર્વણગં-૧
[૭૬] વીરત્થવ	[આગમસુત્તાણિ-૩૩/૨]	દસમં પર્વણગં-૨
[૭૭] નિસીહ	[આગમસુત્તાણિ-૩૪]	પદમં છેયસુત્તં
[૭૮] બુહલ્કપ્પો	[આગમસુત્તાણિ-૩૫]	વીઅં છેયસુત્તં
[૭૯] વવહાર	[આગમસુત્તાણિ-૩૬]	તઇયં છેયસુત્તં
[૮૦] દસાસુયક્કંધં	[આગમસુત્તાણિ-૩૭]	ચડત્થં છેયસુત્તં
[૮૧] જીયકપ્પો	[આગમસુત્તાણિ-૩૮/૧]	પંચમં છેયસુત્તં-૧
[૮૨] પંચકપ્પમાસ	[આગમસુત્તાણિ-૩૮/૨]	પંચમં છેયસુત્તં-૨
[૮૩] મહાનિસીહં	[આગમસુત્તાણિ-૩૯]	છટ્ઠં છેયસુત્તં
[૮૪] આવસસસયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૦]	પદમં મૂલસુત્તં
[૮૫] ઓહનિજ્ઞુત્તિ	[આગમસુત્તાણિ-૪૧/૧]	વીઅં મૂલસુત્તં-૧
[૮૬] પિંડનિજ્ઞુત્તિ	[આગમસુત્તાણિ-૪૧/૨]	વીઅં મૂલસુત્તં-૨
[૮૭] દસવેયાલિયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૨]	તઇયં મૂલસુત્તં
[૮૮] ઉતરજ્ઞયણં	[આગમસુત્તાણિ-૪૩]	ચડત્થં મૂલસુત્તં
[૮૯] નંદીસૂયં	[આગમસુત્તાણિ-૪૪]	પદમા ચૂલિયા
[૯૦] અનુઓગદારં	[આગમસુત્તાણિ-૪૫]	વિતિયા ચૂલિયા

પ્રકાશન ૪૨ થી ૯૦ આગમશ્રુત પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

[૯૧] આપાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	પહેલું અંગસૂત્ર
[૯૨] સૂયગડ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	બીજું અંગસૂત્ર
[૯૩] ઠાણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	ત્રીજું અંગસૂત્ર
[૯૪] સમવાય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૧]	ચોથું અંગસૂત્ર
[૯૫] વિવાહપન્નત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૨]	પાંચમું અંગસૂત્ર
[૯૬] નાયાધમ્મકહા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	છઠ્ઠું અંગસૂત્ર
[૯૭] ઉવાસગદસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	સાતમું અંગસૂત્ર
[૯૮] અંતગડદસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	આઠમું અંગસૂત્ર
[૯૯] અનુત્તરોપપાતિકદસા-	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	નવમું અંગસૂત્ર
[૧૦૦] પહ્ણવાગરણ-	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	દશમું અંગસૂત્ર

[૧૦૧] વિવાગસૂત્ર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૩]	અગિયારમું અંગસૂત્ર
[૧૦૨] ઉવવાઈય	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	પહેલું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૩] રાયપ્પસેશ્ચિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	બીજું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૪] જીવાજીવાભિગમ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	ત્રીજું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૫] પન્નવણાસુત્ત	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૪]	ચોથું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૬] સૂરપન્નત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	પાચમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૭] ચંદપન્નત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	છઠ્ઠું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૮] જંબુદીવપન્નત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	સાતમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૦૯] નિરયાવલિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	આઠમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૦] કપ્પવરિસિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	નવમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૧] પુષ્કિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	દશમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૨] પુષ્ક્યૂલિયા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	અગિયારમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૩] વણ્ણિહસા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૫]	બારમું ઉપાંગસૂત્ર
[૧૧૪] ચઉસરણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પહેલો પયનો
[૧૧૫] આઉરખચ્ચકખાણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	બીજો પયનો
[૧૧૬] મહાપચ્ચકખાણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ત્રીજો પયનો
[૧૧૭] ભત્તપરિણ્ણા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ચોથો પયનો
[૧૧૮] તંદુલવેયાલિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પાંચમો પયનો
[૧૧૯] સંધારગ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	છઠ્ઠો પયનો
[૧૨૦] ગચ્છાપાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	સાતમો પયનો-૧
[૧૨૧] ચંદાવેજ્જાપ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	સાતમો પયનો-૨
[૧૨૨] ગણિવિજ્જા -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	આઠમો પયનો
[૧૨૩] દેવિંદત્થઓ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	નવમો પયનો
[૧૨૪] વીરત્થવ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	દશમો પયનો
[૧૨૫] નિસીહ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પહેલું છેદસૂત્ર
[૧૨૬] બુહતકપ્પ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	બીજું છેદસૂત્ર
[૧૨૭] વવહાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ત્રીજું છેદસૂત્ર
[૧૨૮] દસાસુયકૂખંધ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	ચોથું છેદસૂત્ર
[૧૨૯] જ્યકપ્પો -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	પાંચમું છેદસૂત્ર
[૧૩૦] મહાનિસીહ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૬]	છઠ્ઠું છેદસૂત્ર
[૧૩૧] આવસ્સય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	પહેલું મૂલસૂત્ર
[૧૩૨] ઓહનિજ્જુત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજું મૂલસૂત્ર-૧
[૧૩૩] પિંડનિજ્જુત્તિ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજું મૂલસૂત્ર-૨
[૧૩૪] દસવેયાલિય -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	ત્રીજું મૂલસૂત્ર

[૧૩૫]	ઉત્તરજૂઝમણ -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	ચોથું મૂલસુત્ર
[૧૩૬]	નંદીસુતં -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	પહેલી ચૂલિકા
[૧૩૭]	અનુયોગદ્વાર -	ગુજરાતી અનુવાદ	[આગમદીપ-૭]	બીજી ચૂલિકા

પ્રકાશન ૯૧ થી ૧૩૭ આગમદીપ પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

[૧૩૮]	દીક્ષા યોગાદિ વિધિ			
[૧૩૯]	૪૫ આગમ મહાપૂજન વિધિ			
[૧૪૦]	આચારાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧
[૧૪૧]	સૂત્રવૃત્તાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૨
[૧૪૨]	સ્થાનાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૩
[૧૪૩]	સમવાયાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૪
[૧૪૪]	મગવતીઅન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૫/૬
[૧૪૫]	જ્ઞાતાધર્મકથાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૬]	ઉપાસકદશાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૭]	અન્તકૃદ્શાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૮]	અનુત્તરોપપાતિકદશાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૪૯]	પ્રશ્નવ્યાકરણાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૭
[૧૫૦]	વિપાકશ્રુતાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૧]	ઔપપાતિકઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૨]	રાજપ્રશ્નિયઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૮
[૧૫૩]	જીવાજીવાભિગમઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૯
[૧૫૪]	પ્રજ્ઞાપનાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૦/૧૧
[૧૫૫]	સૂર્યપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૨
[૧૫૬]	ચન્દ્રપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૨
[૧૫૭]	જમ્બૂદ્વીવપ્રજ્ઞાસિઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૩
[૧૫૮]	નિરવાલિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૫૯]	કલ્પવતંસિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૦]	પુષ્પિતાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૧]	પુષ્પચૂલિકાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૨]	વળિહદસાઉપાન્ગસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૩]	ચતુઃશરણપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૪]	આતુરપ્રત્યાઘ્યાનપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૫]	મહાપ્રત્યાઘ્યાનપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪
[૧૬૬]	મક્તપરિજ્ઞાપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં		આગમસુત્તાણિ	સટીકં-૧૪

[૧૬૭]	તંદુલવૈચારિકપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૬૮]	સંસ્તારકપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૬૯]	ગચ્છાચારપ્રકીર્ણકસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૦]	ગણિવિદ્યાપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૧]	દેવેન્દ્રસ્તવપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૨]	મરણસમાધિપ્રકીર્ણકસૂત્રં સચ્ચાયં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૪
[૧૭૩]	નિશીઘહેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૫-૧૬-૧૭
[૧૭૪]	બૃહત્કલ્પહેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૧૮-૧૯-૨૦
[૧૭૫]	વ્યવહારહેદસૂત્રં સટીકં	આગમ સુત્તાણિ સટીકં-૨૧-૨૨
[૧૭૬]	દશાશ્રુતસ્કન્ધહેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૭]	જીતકલ્પહેદસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૮]	મહાનિશીઘસૂત્રં (મૂલ)	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૩
[૧૭૯]	આવશ્યકમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૪-૨૫
[૧૮૦]	ઓઘનિર્યુક્તિમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમ સુત્તાણિ સટીકં-૨૬
[૧૮૧]	પિણ્ડનિર્યુક્તિમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૬
[૧૮૨]	દશવૈકાલિકમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૭
[૧૮૩]	ઉત્તરાધ્યયનમૂલસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૨૮-૨૯
[૧૮૪]	નન્દી-ચૂલિકાસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૩૦
[૧૮૫]	અનુયોગદ્વારચૂલિકાસૂત્રં સટીકં	આગમસુત્તાણિ સટીકં-૩૦

પ્રકાશન ૧૩૮ થી ૧૮૫ આગમશ્રુત પ્રકાશને પ્રગટ કરેલ છે.

—: સંપર્ક સ્થળ :-

‘આગમ આરાધના કેન્દ્ર’

શીતલનાથ સોસાયટી-વિભાગ-૧, ફ્લેટ નં-૧૩, ૪થે માળે
શ્રી નમિનાથ જૈન દેરાસરજી પાછળ, બ્હાઈ સેન્ટર, ખાનપુર
અમદાવાદ-૧

“आगमसुत्ताणि-सटीकं” भाग १ थी ३० नुं विवरण

आगमसुत्ताणि	समाविष्टाआगमाः
भाग-१	आयार
भाग-२	सूत्रकृत
भाग-३	स्थान
भाग-४	समवाय
भाग-५-६	भगवती (अपरनाम व्याख्याप्रज्ञप्ति)
भाग-७	ज्ञाताधर्मकथा, उपासकदशा, अन्तकृद्दशा, अनुत्तरोपपातिकदशा, प्रश्नव्याकरण
भाग-८	विपाकश्रुत, औपपातिक, राजप्रश्निय
भाग-९	जीवाजीवाभिगम
भाग-१०-११	प्रज्ञापना
भाग-१२	सूर्यप्रज्ञप्ति, चन्द्रप्रज्ञप्ति
भाग-१३	जम्बूद्वीपप्रज्ञप्ति
भाग-१४	निरवायलिका, कल्पवतंसिका, पुष्पिका, पुष्पचूलिका वण्हिदशा, द्युतःशरण, आतुरप्रत्याख्यान, महाप्रत्याख्यान, भक्तपरिज्ञा, तन्दुलवैचारिक, संस्तारक, गच्छाचार, गणिविद्या, देवेन्द्रस्तव, मरणसमाधि
भाग-१५-१६-१७	नीशीथ
भाग-१८-१९-२०	बृहत्कल्प
भाग-२१-२२	व्यवहार
भाग-२३	दशाश्रुतस्कन्ध, जीतकल्प, महनिशीथ
भाग-२४-२५	आवश्यक
भाग-२६	ओघनियुक्ति, पिण्डनियुक्ति
भाग-२७	दशवैकालिक
भाग-२८-२९	उत्तराध्ययन
भाग-३०	नन्दी, अनुयोगद्वार

शुद्धिः

चूर्णः

भाष्यं

निर्युक्तिः

मूलं